Agramatisme

în limbajul cotidian

CUM VORBIM ŞI SCRIEM CORECT

„infarcturi” ori „**infarcte**”?
„mi-ar **place**” ori „mi-ar **plăcea**”?
„a mass-**media**” ori „a mass-**mediei**”?
„întâlnire a celor **2**” ori „... a celor **doi**”?
„bugetul este **decât**” ori „... este **numai**”?
„unul **din** producători” ori „unul **dintre**...”?
„Bumbac **Georgeta**” ori „**Georgeta**...” ?
„sandviş” ori „**sandvici**”/„**sendviş**”?
„**ca şi** profesori” ori „**ca** profesori”?
„Trăistariu” ori „Trăistariu”?
„ministră” ori „ministru”?
„au servit” ori „**s**-au servit”?

CORINT
EDUCAŢIONAL

Scanned with OKEN Scanner

SNG 68

ILIE-ŞTEFAN RĂDULESCU

Agramatisme

în limbajul cotidian

CUM VORBIM ŞI SCRIEM CORECT

Scanned with OKEN Scanner

Omagiu distinsei
prof. univ. dr. **Valeria Guțu Romalo**

Scanned with OKEN Scanner

SUMAR

CUVÂNT-ÎNAINTE 17

ABREVIERI ŞI SEMNE 19

I. ERORI GRAMATICALE (MORFOSINTACTICE)

1. Confundarea desinenței de plural „-e” cu „-uri” 21
2. Confundarea desinenței de plural „-uri” cu „-e” 23
3. Confundarea desinenței de plural „-i” cu „-e” 24
4. Confundarea segmentului final „-(a)tic” cu „-(a)tec” în scrierea unor substantive/adjective masculine 5
5. Omiterea articolului definit (enclitic) în scrierea, la N–Ac, a pluralului unor substantive masculine 26
6. Articularea, greşită, cu articol definit (enclitic) a regentului substantival („obiect posedat”), în locul folosirii morfemului genitival „al”/„a” în fața subordonatului atributiv („posesor”) 27
7. Acordul, greşit, prin atracție, al morfemului genitival „al”/„a” cu „posesorul”, pe care îl precedă 28
8. Dezacordul, greşit, al morfemului genitival „al”/„a”, folosit invariabil 29
9. Acordul, greşit, al morfemului genitival „al”/„a” fie cu „obiectul posedat”, fie cu „atributul” obiectului posedat. 30
10. Dezacordul cazual, în dativ, dintre nominalul (sau pronominalul) complement indirect şi cliticul (forma pronominală neaccentuată) care îl dublează prin reluare sau anticipare 31
11. Utilizarea superfluă a morfemului proclitic „lui”/prepoziției „la”, în cazul G–D al unor nume de persoane feminine/nume comune. 33
12. Confundarea terminațiilor „-tor” cu „-toriu” (şi invers) ori „-ar” cu „-ariu” (şi invers) în scrierea unor adjective propriu-zise/ substantivate 34
13. Omiterea articolului definit (enclitic) din pluralul unor adjective fie antepuse regentului substantival, fie cu valoare substantivală 36
14. Acordul, greşit, în gen şi număr, la N–Ac, al unor adjective propriu-zise 37

Scanned with OKEN Scanner

15. Lipsa acordului, la G–D, al unor adjective de natură verbală (participială sau gerunzială). 38
16. Acordul, greşit, în gen, număr şi caz, al unor forme flexionare ale adjectivului pronominal de întărire 40
17. Neglijarea acordului, în G–D, al unor adjective pronominale demonstrative (postpuse sau antepuse regentului substantival) 42
18. Acordul, greşit, în gen, al adjectivului pronominal nehotărât (de aproximaţie cantitativă) cu substantivul regent 44
19. Scrierea hibridă (neliterară) a adjectivului pronominal nehotărât în genitiv, din cauza contaminării flexiunii cazuale cu construcţia prepoziţională echivalentă 45
20. Utilizarea, greşită, invariabilă (asemenea unei conjuncţii) a pronumelui relativ „care” (ignorându-i-se flexiunea cazuală de G–D). 46
21. Acordul, greşit, în gen şi număr, atât al pronumelui relativ „care” (conector al unei subordonate atributive) cu substantivul care îi urmează, cât şi al morfemului genitival „al”/„a” cu substantivul care îl precedă (în propoziţia regentă) 48
22. Neglijarea opoziţiei de gen la unele numerale cardinale/ordinale compuse cu „unu”, „doi” sau „doisprezece” 50
23. Confuzia dintre construcţia prepoziţională cu „a” a numeralului cardinal/fracţionar şi genitivul analitic cu morfemul „al”/„a”. 53
24. Utilizarea, greşită, în indicarea orei, a formei exclusive de masculin a numeralului cardinal „doi” sau a compuselor cu „doi” (inclusiv alte variante neliterare) 54
25. Confundarea flexiunii verbului „a părea” (şi a derivatelor sale cu infinitivul în „-ea”) cu a verbelor cu infinitivul în „-e”. 55
26. Confundarea flexiunii verbului „a plăcea” (şi a derivatelor sale, precum şi a altor verbe cu infinitivul în „-ea”) cu a verbelor cu infinitivul în „-e” 57
27. Confundarea desinenţei de persoana a 3-a a prezentului şi a sufixului de infinitiv al unor verbe cu infinitivul în „-a” cu cele ale verbelor cu infinitivul în „-ea”, „-e” sau „-i” 59
28. Confundarea flexiunii de indicativ, conjunctiv, condiţional sau imperativ a unor verbe cu infinitivul în „-e” cu a verbelor cu infinitivul în „-ea” 60
29. Confundarea secvenţei (sufix + desinenţă) „-ează”/„-eze” cu „ø”/„-ă”/„-e” la prezentul indicativ sau conjunctiv al unor verbe cu infinitivul în „-a” 61

Scanned with OKEN Scanner

30. Confundarea desinenței „-ă”/„-e” cu secvența „-ează”/„-eze” (sufix + desinență) la prezentul indicativ sau conjunctiv al unor verbe cu infinitivul în „-a” 62
31. Confundarea secvenței „-ează” cu „-ază” (la persoana a 3-a/a 6-a a prezentului indicativ) la unele verbe cu infinitivul în „-a” 63
32. Confundarea sufixelor de prezent/imperfect „-ă-”/„-a”, ale unor verbe cu infinitivul în „-a”, cu sufixele analoage „-e-”/„-ea”, ale unor verbe cu infinitivul în „-ea”/„-e” (inclusiv a sufixelor gramaticale de infinitiv) 65
33. Confundarea, după „ş” şi „z”, a secvențelor „-ează” cu „-ază” ori „-eală” cu „-ală” la prezentul indicativ al unor verbe cu infinitivul în „-a” 66
34. Confundarea sufixului „-esc” cu „ø” (şi invers) la prezentul indicativ sau conjunctiv al unor verbe cu infinitivul în „-i” 68
35. Utilizarea greşită a unor verbe cu infinitivul în „-a”/„-i”, în a căror structură fonetică unele consoane (sau vocale) duble apar ca simple (şi invers) 69
36. Utilizarea greşită a unor verbe cu infinitivul în „-a”, în care fie „o”/„oa” din radical se confundă cu „u”, fie desinența „-i” (la persoana 1 a indicativului prezent) se confundă cu același „u”, fie desinența „-e” (la persoana a 3-a/a 6-a a conjunctivului prezent) se confundă cu „-ie” 70
37. Utilizarea greşită (cu precădere la imperfect) a verbului hibrid (neliterar) „a vroi” 71
38. Utilizarea greşită, la mai-mult-ca-perfectul unor verbe, fie a unor desinențe nespecifice (analoage altor timpuri verbale), fie a unor forme fără elementul desinențial „-ră” la plural (forme învechite/populare) 73
39. Utilizarea greşită, la modul indicativ sau conjunctiv, a verbului impersonal şi unipersonal „a trebui” 74
40. Dezacordul, în număr şi persoană, dintre predicat/verb copulativ, aflat la plural, şi subiect, la singular 76
41. Dezacordul, în număr şi persoană, dintre predicat/verb copulativ, aflat la singular, şi subiect, la plural 77
42. Dezacordul, la singular, al predicatului unei atributive relative cu pluralul substantivului (evocat de conectorul pronominal „care”) din construcția partitivă antecedentă 79
43. Utilizarea greşită (în partea dreaptă a unor perechi coordonatoare corelative) a unor conjuncții, locuțiuni sau îmbinări libere copulative/disjunctive inadecvate 81

Scanned with OKEN Scanner

44. Utilizarea greşită (în partea dreaptă a unor structuri coordonatoare corelative) a unor conjuncţii, locuţiuni sau îmbinări libere copulative inadecvate 82

II. HIPERCORECTITUDINI (HIPERURBANISME)

1. Hipergermanisme, hiperenglezisme şi hiperfranţuzisme. 85
2. Utilizarea greşită, cu formă invariabilă de gen, număr şi caz (N=Ac=G=D), a substantivului neologic „mass-media”/„media” 87
3. Articularea, superfluă, cu articol definit (enclitic), a pluralului N–Ac al unor substantive comune de genul masculin. 89
4. Articularea, superfluă, cu articol definit (enclitic), a pluralului de N–Ac al unor adjective postpuse regentului substantival masculin 90
5. Utilizarea superfluă a morfemului genitival „al”/„a” fie când regentul e articulat definit (enclitic), fie când e precedat de prepoziţii cu dativul 91
6. Acordul, greşit, în gen şi număr, al formantului demonstrativ „cel”, când acesta face parte dintr-un superlativ relativ de natură adverbială 92
7. Neglijarea acordului, în G–D, al formantului „cel”/„cea” (din structura superlativului relativ adjectival) cu substantivul, antepus, pe care îl determină 94
8. Scrierea, nerecomandabilă, cu cifre, în loc de cuvinte, a numeralelor cardinale simple (până la „zece”) 95
9. Utilizarea, superfluă, a prepoziţiei „de” după numeralele cardinale de la 1 la 19 (care precedă substantivele determinate) 98
10. Utilizarea greşită a morfemului reflexiv în cazul unor verbe sau construcţii verbale nonreflexive 99
11. Utilizarea greşită, cu trăsături flexionare proprii adjectivului, a unor adverbe de mod cvasiomonime 101
12. Confuzia dintre locuţiunea adverbială de relaţie „referitor (privitor) la”/„legat de” şi gruparea liberă cvasiomonimă, cu valoare de adjectiv-atribut, „referitoare (privitoare) la”/„legată de” 103
13. Utilizarea greşită a unor locuţiuni adverbiale hibride, neliterare („de/pe final”, „la acest/acel moment”, „la/de la momentul” etc.) 104
14. Utilizarea greşită, ca un clişeu, a grupării „ca şi” în locul prepoziţiei „ca”, pentru evitarea unei false cacofonii 106
15. Utilizarea greşită, sub formă invariabilă (indiferent de context), a grupării cvasilocuţionale de relaţie „din punct de vedere”, ignorându-se varianta literară „din punctul de vedere (al)” 108

Scanned with OKEN Scanner

16. Acordul, greşit, la plural, cu substantivul ce-i urmează, fie al verbului „a privi" (din locuţiunea prepoziţională de relaţie „în ceea ce priveşte"), fie al altor verbe din unele construcţii prepoziţionale 110
17. Confuzia dintre forma invariabilă a locuţiunii conjuncţionale „dat fiind că" şi gruparea analizabilă „dată fiind" 111
18. Neglijarea flagrantă, după tipare străine sau false abrevieri, a acordului în genitiv (sau dativ) al atributului (sau complementului), nume propriu, cu regentul său substantival (sau verbal) 112

III. REDUNDANŢĂ (SURPLUS INUTIL DE CUVINTE)

1. Utilizarea superfluă a conjuncţiei „şi" înainte sau după adverbul „inclusiv" 117
2. Utilizarea superfluă a unor cuvinte sau expresii care anticipează, reiau sau adaugă concepte deja (ce vor fi) exprimate ori parazitare 118

IV. EXPRIMĂRI ELIPTICE ABERANTE

1. Elipsa nejustificată, influenţată de tipare străine, a suportului–regent substantival (ori perifrastic), articulat, în G–D, al unei construcţii cu atribut categorial (falsă apoziţie) 121
2. Absenţa nejustificată a morfemului genitival „al"/„a", care precedă substantive coordonate 124
3. Omiterea nejustificată a adverbului „atât" din structura conjuncţională coordonatoare (cu elemente corelative) „atât... cât şi" 126
4. Omiterea nejustificată a corelativului adverbial „nu numai" din gruparea conjuncţională copulativă „nu numai (că)... ci/ dar şi" 127
5. Lipsa nejustificată a adverbului „nu" în corelaţie obligatorie cu „decât" (în circumstanţiale de excepţie sau cumulative negative), înlocuit cu „doar"/„numai"/„exclusiv" în construcţii afirmative 131
6. Omiterea nejustificată a prepoziţiei „de" din structura unor numerale cardinale (de la douăzeci în sus) sau din relaţia numerale–substantive determinate 132
7. Absenţa nejustificată a prepoziţiei „în" (din locuţiunea prepoziţională „în funcţie de") sau a prepoziţiei „ca" (din locuţiunea prepoziţională „ca urmare a" 134

Scanned with OKEN Scanner

8. Omiterea nejustificată a prepoziției „pe" din structura complementului direct „pe care" (cu rol și de conector în subordonata atributivă introdusă). 136
9. Omiterea nejustificată a altor prepoziții (cu genitivul sau cu acuzativul) din structura unor grupări prepoziționale (ce determină un regent substantival/verbal). 138

V. ERORI DE TOPICĂ

1. „Numele și prenumele" (sau invers) în cartea de vizită a unei persoane sau a unei firme?. 141
2. Fraze și grupuri sintactice redactate neglijent, ignorându-se coerența unui discurs logic 143
3. Reclame, anunțuri și informații ambigue sau ridicole ca formulare 145

VI. ERORI DE ORTOGRAFIE–ORTOEPIE

1. Nerespectarea, deliberat sau din ignoranță, a regulilor (elaborate de Academia Română) privind revenirea la grafia cu „â" și „sunt". 147
2. Rostirea/scrierea neglijentă a unor substantive în a căror structură fonetică consoana „s" este confundată cu „z" 149
3. Rostirea/scrierea neglijentă a unor substantive ce denumesc produse (sau localuri) cu caracter alimentar 151
4. Rostirea/scrierea neglijentă a unor substantive ce denumesc obiecte vestimentare sau de podoabă etc. 153
5. Rostirea/scrierea neglijentă a unor substantive ce denumesc obiecte și materiale de uz casnic, precum și termeni bisericești 154
6. Rostirea/scrierea neglijentă a unor substantive ce denumesc termeni administrativi și economico-financiari 156
7. Rostirea/scrierea neglijentă a unor substantive ce denumesc termeni sociali, medicali și culturali 159
8. Rostirea/scrierea neglijentă a unor substantive din domeniul turismului și al sportului 161
9. Rostirea/scrierea neglijentă a unor substantive ce oglindesc procese psihice sau fiziologice 162
10. Rostirea/scrierea neglijentă a unor substantive ce reflectă mediul politic sau militar. 164
11. Scrierea neglijentă a unor grupuri ortografice cu cratimă (substantive grade de rudenie sau relații sociale + adjective posesive) 166

Scanned with OKEN Scanner

12. Scrierea neglijentă a unor grupuri ortografice cu cratimă (substantive grade de rudenie + adjective prosesive) afectate de haplologie (suprimarea unei silabe similare cu o silabă vecină) 167
13. Scrierea neglijentă a unor adjective în a căror structură fonetică consoana „s" este confundată cu „z" (şi invers) 168
14. Rostirea/scrierea neglijentă a unor adjective în a căror structură fonetică vocala „e" se confundă cu „i" 169
15. Rostirea/scrierea neglijentă a unor adjective în a căror structură grafică este suprimată, nejustificat, o literă (vocală sau consoană) 171
16. Rostirea/scrierea neglijentă a unor adjective în a căror structură grafică este adăugată sau intercalată, nejustificat, o literă (vocală sau consoană) 172
17. Rostirea/scrierea neglijentă a unor adjective a căror structură fonetică prezintă confuzii vocalice sau metateze (schimbări ale poziţiei sunetelor în cuvânt) 173
18. Rostirea neglijentă a unor numerale cardinale compuse 174
19. Rostirea/scrierea neglijentă a unor pronume (sau adjective) demonstrative, nehotărâte şi reflexive 175
20. Rostirea/scrierea neglijentă a unor verbe în a căror structură fonetică consoana „s" este confundată cu „z" 176
21. Rostirea/scrierea neglijentă a unor verbe în a căror structură fonetică este suprimată, nejustificat, o literă (vocală sau consoană) 177
22. Scrierea neglijentă a unor verbe cu infinitivul în „-i", vocală căreia fie i se adaugă un „-i" semivocalic superfluu, fie îi este ignorată formarea unui diftong cu aportul acestei semivocale 179
23. Rostirea neglijentă a unor verbe ale căror terminaţii (la persoana 1 singular a indicativului prezent) sunt tributare fonetismelor regionale 180
24. Rostirea neglijentă a desinenţei sau a radicalului unor verbe tranzitive („a avea", „a trimite") 181
25. Rostirea/scrierea neglijentă a unor vocale din structura fonetică a anumitor verbe 182
26. Rostirea/scrierea neglijentă a unor verbe a căror structură fonetică este modificată prin epenteză (adăugarea unui sunet) ori prin diftongarea nejustificată a anumitor vocale 183
27. Rostirea/scrierea neglijentă a unor adverbe şi locuţiuni adverbiale 185
28. Rostirea neglijentă a unor prepoziţii simple şi compuse 187

Scanned with OKEN Scanner

VII. CONFUZII DE SUBSTANTIVE MOBILE, DE PARONIME ORI DE PSEUDOSINONIME

1. Utilizarea greşită (devenită clişeu) a genului masculin în locul celui feminin, în cazul unor apelative (nume de profesii, demnităţi şi calităţi politice) 189
2. Utilizarea (prin derivare improprie cu „-ă") a unor apelative feminine, în locul unor substantive epicene cu formă unică de masculin/neutru (nume de profesii şi demnităţi) 192
3. Confuzia dintre unele apelative feminine (derivate cu sufixul „-easă") şi omoloagele lor epicene cu formă unică de masculin (nume de profesii şi demnităţi) 193
4. Confuzia dintre formele de G–D ale substantivelor „soră" (ca „grad de rudenie" şi, respectiv, „infirmieră") şi „noră" 194
5. Atribuirea greşită de sensuri identice unor substantive paronimice (asemănătoare ca formă, deosebite ca sens) 195
6. Atribuirea greşită de sensuri identice unor false sinonime substantivale 199
7. Atribuirea greşită de sensuri identice unor paronime adjectivale 201
8. Atribuirea de sensuri improprii locuţiunii adjectivale „aşa-zis"/ „aşa-numit" 203
9. Atribuirea greşită de sensuri identice verbelor „a servi" (sau „a da să mănânce") şi „a se servi" (sau „a lua să mănânce") 204
10. Atribuirea greşită de sensuri identice verbelor „a consulta" şi „a examina" 206
11. Atribuirea greşită de sensuri identice unor paronime verbale 207
12. Atribuirea greşită de sensuri identice unor false sinonime verbale 209
13. Confuzia dintre adverbul „maximum"/„minimum" (sau locuţiunea cu „la...") şi adjectivul „maxim"/„minim" (sau locuţiunea cu „la...") 212
14. Utilizarea greşită a unor prepoziţii divergente formal şi semantic („de", „de pe", „din", „în", „datorită") 214
15. Utilizarea greşită a prepoziţiei „pe" în locul prepoziţiilor „cu", „după", „în", „la" 215
16. Confuzia prepoziţiei „din" cu „dintre" în construcţii atributive cu sens partitiv 216
17. Confuzia prepoziţiei „între" cu „dintre" în construcţii atributive cu sens de reciprocitate 218

Scanned with OKEN Scanner

18. Confuzia dintre conjuncția disjunctivă „ori” și conjuncția adversativă „or” 219

VIII. ETIMOLOGII POPULARE 221

IX. NEOLOGISME LATINO-ROMANICE ȘI ENGLEZEȘTI PRONUNȚATE GREȘIT 223

X. NEOLOGISME LATINO-ROMANICE ȘI ENGLEZEȘTI SCRISE GREȘIT 225

XI. ERORI DE ACCENTUARE

1. Accentuarea greșită, pe „-i-”, a unor patronime (nume de familie) derivate din denumiri ale unor vechi meserii, ranguri etc. 227
2. Accentuarea greșită a unor toponime (nume proprii de locuri) românești și străine 229
3. Accentuarea greșită a unor substantive comune, adjective și verbe uzuale 230

XII. „INOVAȚII” LEXICALE (NEATESTATE DE NORMĂ)

1. Utilizarea aberantă a unor substantive voit „originale”, create arbitrar sau după modele străine 233
2. Utilizarea aberantă a unor adjective (sau adverbe) voit „originale”, create arbitrar sau după modele străine 234
3. Utilizarea aberantă a unor verbe voit „originale”, create arbitrar sau după modele străine 235

INDEX DE AGRAMATISME 237

SURSE DE DOCUMENTARE (2010–2013) 253

BIBLIOGRAFIE ȘI SIGLE 254

Scanned with OKEN Scanner

CUVÂNT-ÎNAINTE

Cu un deceniu şi jumătate în urmă, debutam, pe tărâmul „lingvisticii sincronice", cu o lucrare de interes general privind uzul curent al limbii române: *Vorbiți şi scrieți corect. Erori frecvente în limbajul cotidian* (Editura Teora, Bucureşti, 1999), urmată de *Să vorbim şi să scriem corect...* (Editura Niculescu, Bucureşti, 2002; 2005) şi *Erori flagrante de exprimare. Radiografie critică a limbajului cotidian* (Editura Niculescu, Bucureşti, 2007), scrieri consacrate exclusiv abaterilor lexico-gramaticale şi ortografice de la normele limbii literare. (Lor li se vor adăuga, între timp, trei dicționare consacrate pleonasmelor sau valorilor expresive, precum şi două lucrări privind greşelile ce se comit în folosirea semnelor de punctuație şi ortografice...)

S-ar putea pune întrebarea de ce revin totuşi, cu această nouă carte, asupra abaterilor de la normă... Pentru că, în ultimii ani, asist, cu îndreptățită îngrijorare, la „deteriorarea" continuă a limbii şi vorbite, şi scrise, tot mai mulți oameni – de regulă, din medii pretins intelectuale şi cultivate – exprimându-se neglijent: vocabularul le este din ce în ce mai sărac şi plin de clişee; multe cuvinte, mai ales neologisme, sunt fie rostite „după ureche" (şi false modele), fie adoptate din spirit de imitație, din snobism; sintaxa frazei este deseori „siluită", după tipare străine, dispărând, alarmant, acordul cazual sau prepozițiile (ceea ce duce, inevitabil, la forme eliptice aberante): normele gramaticale fie nu sunt cunoscute, fie sunt neglijate, de unde şi desele fenomene de hipercorectitudine şi de redundanță, precum şi punctuația haotică, îndeosebi folosirea vigulei şi a cratimei; multe expresii uzuale ori sunt formulate neîngrijit (estropiate fonetic sau tributare vorbirii regionale), ori sunt accentuate arbitrar, în disprețul oricăror reguli ortoepice; topica frazei este, uneori, distorsionată, ambiguă, până la ridicol; limbajul utilizat surprinde, nu rareori, pe ecrane, prin vulgaritate şi indecență...

Ca un „corolar": *Agramatismele în limbajul cotidian* nu este decât o posibilă „monografie" a carențelor limbajului nostru actual, limbaj „focalizat" prin intermediul mass-mediei, pe „scena" căreia se perindă, netulburați, numeroşi reprezentanți ai celor mai instruite straturi ale societății româneşti...

Autorul

Scanned with OKEN Scanner

ABREVIERI ŞI SEMNE

Ac	= (cazul) acuzativ
bg.	= bulgară
cf.	= confer („compară cu")
D	= (cazul) dativ
engl.	= engleză
et.nec.	= etimon necunoscut
f.	= feminin
fam.	= familiar
fig.	= figurat
fr.	= franceză
G	= (cazul) genitiv
germ.	= germană
it.	= italiană
înv.	= învechit
lat.	= latină
m	= masculin
muz.	= (în) muzică
N	= (cazul) nominativ
n.	= neutru
ngr.	= neogreacă
OD	= obiect/complement direct
OI	= obiect/complement indirect
p.ext.	= prin extindere
p.gener.	= prin generalizare
pers.	= persoană
pl.	= (numărul) plural
pop.	= popular
rus.	= rusă
sg.	= (numărul) singular
sil.	= silabă
sl.	= slavonă
sp.	= spaniolă
suf.	= sufix
tăt.	= tătară
tc.	= turcă

Scanned with OKEN Scanner

ţig.	= ţigănească
ucr.	= ucraineană
v.	= vezi

*	= cuvânt neatestat, nereperat în limbă sau cu formă incorectă
/	= „sau" – separă variantele libere
√	= marchează locul unei elipse
<	= provine din
ø	= realizare zero a unor desinenţe (în flexiunea verbală)
~	= înlocuieşte un element anterior (la nivelul rândului)

Scanned with OKEN Scanner

I. ERORI GRAMATICALE (MORFOSINTACTICE)

I. 1. CONFUNDAREA DESINENȚEI DE PLURAL „-E" CU „-URI"

- ✓ „aerodroame" sau „**aerodromuri**"?;
- ✓ „chibrite" sau „**chibrituri**"?;
- ✓ „furtune" sau „**furtunuri**"?;
- ✓ „implante" sau „**implanturi**"?;
- ✓ „monoloage" sau „**monologuri**"?;
- ✓ „profile" sau „**profiluri**"? etc.

Este un adevăr faptul că, în limba vorbită (mai ales), substantivele **neutre** cunosc, în ultimii ani, o tendință crescândă de a înlocui vechea desinență de plural „-uri" cu desinența „-e" în procesul de adaptare a unor neologisme, ceea ce nu înseamnă că „-uri" a fost definitiv înlăturată (ea păstrându-se în pluralul multor substantive atât de origine latină, cât şi de origine slavă, maghiară sau turcească).

Oscilația dintre cele două desinențe („-e" şi „-uri") poate fi stopată, dacă atunci când au loc dubii se consultă un dicționar ortografic. Să ne oprim asupra câtorva exemple, culese din presa zilelor noastre (îndeosebi cea audiovizuală):

„Ce e un colaj? Să iei articole, fotografii, **abțibilde**...", „Darămite să lipească pe ea **acțibilde** (sic!) ori să o zgârie..." (corect: „... articole, fotografii, **abțibilduri**...", „Darămite să lipească pe ea **abțibilduri**...", pentru că **abțibild** < germ. „Abziebbild" este un substantiv neutru al cărui plural se formează cu desinența „-uri");

- „În urma bombardamentelor au fost atinse toate **aerodroamele** din Afganistan" (corect: „... au fost atinse toate **aerodromurile** din Afganistan", **aerodrom** < fr. „aérodrome" având pluralul format cu aceeaşi desinență);
- „Sunt evidente măsurile de securitate ce s-au luat pe toate **aeropoartele** din lume", „După un drum anevoios prin Bucureşti, se mai întârzie şi prin **aeropoarte**", „Oamenii, cu timpul, au început să locuiască la oraş, în spații mari, cu **aeropoarte** mari" (corect: „... s-au luat pe toate **aeroporturile** din lume", „... se mai întârzie şi prin **aeroporturi**", „... în spații mari, cu **aeroporturi** mari", **aeroport** < fr. „aéroport" – idem);

Scanned with OKEN Scanner

- „Aici, o să batem, separat, **albuşele**" (corect: „... o să batem, separat, **albuşurile**", **albuş** < „alb" + suf. „-uş" – idem);
- „75 de spitale trebuie transformate în **azile**" (corect: „... trebuie transformate în **aziluri**", **azil** < fr. „asile", lat. „asylum" – idem);
- „Cei mari fură porumb, fasole, **baloate** de paie sau lemne, după cele patru anotimpuri" (corect: „... **baloturi/baloți** de paie sau lemne, după cele patru anotimpuri", **balot** < fr. „ballot" – idem);
- „La aterizare, avionul a agățat unul din (sic!) **cablele** stâlpurilor (sic!) de telegraf" (corect: „... a agățat unul dintre **cablurile** stâlpilor de telegraf", **cablu** < fr. „cable" – idem);
- „Surprizele s-au ținut lanț la Madrid, în timpul **carnavalelor**" (corect: „... în timpul **carnavalurilor**", **carnaval** < din fr. „carnaval" – idem);
- „Activitatea **cenaclelor** literare este mult mai sporadică, din cauza dezinteresului factorilor culturali" (corect: „Activitatea **cenaclurilor** literare...", **cenaclu** < fr. „cénacle", lat. „cenaculum" – idem);
- „Aş dori să cumpăr cinci **chibrite** şi un pachet de țigări" (corect: „Aş dori să cumpăr cinci **chibrituri**...", **chibrit** < tc. „kibrit" – idem);
- „Mâine, noi, militarii, vom trage nişte **chiolhane**..." (corect: „... vom trage nişte **chiolhanuri**...", **chiolhan** < tc. „külhan" – idem);
- „La noapte voi avea **coşmare**, aproape de «ursulești»", „C. Noica îmi spunea că nu-i plac **coşmarele**..." (corect: „La noapte voi avea **coşmaruri**, ...", „... că nu-i plac **coşmarurile**...", **coşmar** < fr. „cauchemar" – idem);
- „Nu ştiu ce s-a întâmplat la celelalte **festivale**" (corect: „... la celelalte **festivaluri**", **festival** < fr. „festival" – idem);
- „Ştiu foarte bine că aici s-au băgat nişte **fitile**" (corect: „... s-au băgat nişte **fitiluri**", **fitil** < tc. „fitil" – idem);
- „Pompierii au apelat la **furtune** pentru a stinge incendiul din maternitate" (corect: „Pompierii au apelat la **furtunuri**...", **furtun** < tc. „hortum" – idem);
- „Am comandat, nu numai la Piteşti, ci şi la Timişoara, nişte seturi de diagrame etc. pentru **goblene**" (corect: „... pentru **goblenuri**", **goblen** < fr. „[manufacture des] Gobelins" – idem);
- „Activitatea pe **hipodroame**..." (corect: „Activitatea pe **hipodromuri**...", **hipodrom** < fr. „hippodrome" – idem);
- „Violențele, bătăile, violurile, **incestele** erau la ordinea zilei" (corect: „... **incesturile** erau la ordinea zilei", **incest** < fr. „inceste", lat. „incestus" – idem);
- „De ce a luat subvenție pe **islaze** (sic!) în favoarea câtorva, şi nu a tuturor? (corect: „De ce a luat subvenție pe **izlazuri**...?", **izlaz** < bg. „izlaz" – idem);
- „De «tezaur» n-a mai fost loc în **monoloage**" (corect: „... în **monologuri**", **monolog** < fr. „monologue" – idem);
- „În anii săi de existență, universitatea a funcționat cu diverse cursuri şi **profile**", „Orientarea fetelor către **profilele** realiste este o realitate", „Bun, putem să ne uităm să căutăm diverse **profile**" (corect: „... cu diverse cursuri

Scanned with OKEN Scanner

şi **profiluri**", „Orientarea fetelor către **profiluri** realiste...", „... să căutăm diverse **profiluri**", **profil** < fr. „profil" – idem);

- „În urma unor bătăi şi **scandale** a ajuns la spital", „Dl Constantin Niță nu are **scandale** majore" (corect: „În urma unor bătăi şi **scandaluri**...", „... nu are **scandaluri** majore", **scandal** < fr. „scandale", lat. „scandalum" – idem);
- „Aici sunt piei şi **stomace**" (corect: „... piei şi **stomacuri**", **stomac** < sl. „stomahŭ" – idem);
- „Contele de Zabala, la castelul părintesc, cu **şeminee**..." (corect: „... cu **şemineuri**...", **şemineu** < fr. „cheminée" – idem);
- „Am plecat la Cluj pentru că acolo am putut să înființez o clinică pentru **transplante** de rinichi...", „Băiatul meu este urolog şi face **transplante** renale" (corect: „... o clinică pentru **transplanturi** de rinichi...", „... face **transplanturi** renale", **transplant** < fr. „transplant" – idem).

I. 2. CONFUNDAREA DESINENȚEI DE PLURAL „-URI" CU „-E"

- ✓ „aragazuri" sau „**aragaze**"?;
- ✓ „baremuri" sau „**bareme**"?;
- ✓ „infarcturi" sau „**infarcte**"?;
- ✓ „pârâuri" sau „**pâraie**"?;
- ✓ „suveniruri" sau „**suvenire**"? etc.

„Concurența" dintre tendința conservatoare şi cea inovatoare în grafia pluralelor unor substantive neutre, respectiv dintre desinențele „-uri" şi „-e", înclină, uneori greşit, spre scrierea cu „-uri", cum ar fi „modeluri" (în loc de, corect, „modele"), „protocoluri" (corect: „protocoale"), „sedimenturi" (corect: „sedimente"), „țambaluri" (corect: „țambale"), „calapoduri", „chiştocuri", „clişeuri", „conacuri", „falimenturi", „furnaluri", „horoscopuri", „ibricuri", „jubileuri", „matineuri", „oceanuri", „ostrovuri", „parbrizuri", „pardesiuri", „plebisciturі", „postamenturi", „protesturi", „rasteluri", „sfredeluri", „stigmaturi", „tapeturi", „târnăcopuri", „templuri" (corect: „calapoade", „chiştoace", „clişee", „conace", „falimente", „furnale", „horoscoape", „ibrice", „jubilee", „matinee", „oceane", „ostroave", „parbrize", „pardesie", „plebiscite", „postamente", „proteste", „rastele", „sfredele", „stigmate", „tapete", „târnăcoape", „temple").

În citatele de mai jos, selectate din mass-media, este vizibilă eroarea susamintită: „Cillit Bang pentru **aragazuri**... numai 9,99 lei" (corect: „Cillit Bang pentru **aragaze**..."), „Petrec câteva zile siropos-idilice înconjurat de clişee şi **artefacturi** de un kitsch jenant" (corect: „... înconjurat de clişee şi **artefacte** de un kitsch jenant"), „... chiar entitățile fruntaşe se situează sub nivelul celor mai

Scanned with OKEN Scanner

slab dezvoltate state europene – ba chiar şi sub **baremurile** din unele ţări africane" (corect: „... – ba chiar şi sub **baremele** din unele ţări africane"), „**Cafenelurile**, dancingurile, **cabareturile** şi bordelurile devin scene ale spionajului şi prostituţiei şi capcane pentru băştinaşii naivi, în special pentru cei tineri..." (corect: „**Cafenelele**, dancingurile, **cabaretele** şi bordelurile..."), „Altele erau atunci **costumurile**, ţinuta, cârciumile..." (corect: „Altele erau atunci **costumele**,..."), „Naşterea prinţului a fost întâmpinată cu **drapeluri** şi salve de tun..." (corect: „... cu **drapele** şi salve de tun..."), „Adevărul este că **făgaşurile** pe care am pornit nu sunt dintre cele mai fericite..." (corect: „Adevărul este că **făgaşele**..."), „Este vorba de un genocid, unul dintre cele mai înfiorătoare **genociduri** pe care le-a suferit omenirea..." (corect: „... unul dintre cele mai înfiorătoare **genocide**..."), „Un procentaj îngrijorător îl reprezintă cei care fac **infarcturi**..." (corect: „...cei care fac **infarcte**..."), „Pe lângă **masajurile** care mi s-au făcut, mi s-au dat şi ceaiuri" (corect: „Pe lângă **masajele** care mi s-au făcut,..."), „Cu cât mai multe **mesajuri** cu care se confruntă în fiecare zi..." (corect: „Cu cât mai multe **mesaje**..."), „Datorită (sic!) secetei, pământurile se usucă, râurile devin **pârâuri**, **pârâurile**, firişoare de apă..." (corect: „Din cauza (...), râurile devin **pâraie**, **pâraiele**, firişoare de apă..."), „internări, **preinfarcturi** şi scandaluri" (corect: „...internări, **preinfarcte** şi scandaluri"), „La întoarcerea în ţară, i-am adus câteva **suveniruri** şi bibelouri..." (corect: „... i-am adus câteva **suvenire** şi bibelouri..."), „Vanghelie i-a răspuns: «Lăsaţi-mă cu **testurile** lui Vadim Tudor»" (corect: „Lăsaţi-mă cu **testele**..."), „Tablourile pe care le vedeţi sunt, de fapt, nişte **tripticuri**..." (corect: „... sunt, de fapt, nişte **triptice**...").

I. 3. CONFUNDAREA DESINENŢEI DE PLURAL „-I" CU „-E"

- ✓ „bări" sau „**bare**"?;
- ✓ „crătiţi" sau „**cratiţe**"?;
- ✓ „feşi" sau „**feşe**"?;
- ✓ „hăini" sau „**haine**"?;
- ✓ „itinerarii" sau „**itinerare**"?;
- ✓ „monezi" sau „**monede**"? etc.

Dacă există, astăzi, substantive feminine al căror plural admite numai desinenţa „-i" („amenzi", „cazărmi", „cocini", „datini", „fani", „fântâni", ginţi", „omizi", „piersici", „plăpumi", „pricini", „rogojini", „străzi", „streşini", „tulpini" etc.) – cu această desinenţă apărând, incorect, în vorbirea familiară şi populară, substantive ca: „beregăţi", „cârji", „crămi", „înghеţăţi", „săpi", „sacoşi", „tărăbi", „telegrămi", „uliţi", „uzini" –, circulă în paralel şi forme literare

Scanned with OKEN Scanner

de plural, mai recente, care se termină în „-e": „beregate", „cârje", „crame", „înghețate", „sape", „sacoşe", „tarabe", „telegrame", „ulițe", uzine".

Pronunțarea sau scrierea greşită cu „-i" a pluralului unor feminine este evidentă în citatele următoare, luate din presa scrisă şi audiovizuală: „Vom monta, desigur, **balustrăzi** de protecție" (corect: „... **balustrade** de protecție"), „Echipa a avut mai multe ghinioane, dând mai multe **bări**" (corect: „... dând mai multe **bare**"), „A învățat să cânte la două clape, la două **chitări**,..." (corect: „... la două **chitare**, ..."), „Pregătiți-vă **cravățile** alea bune, **cravățile** şi rochiile cu sclipici" (corect: „... **cravatele** alea bune, **cravatele** şi rochiile cu sclipici"), „Uite la ea în ce **crătiți** îşi gătește mâncarea, deşi e o femeie grasă" (corect: „Uite la ea în ce **cratițe** îşi gătește mâncarea, ..."), „Să vi se împlinească toate aceste **dorinți**!" (corect: „...toate aceste **dorințe**!"), „Oameni care nu puteau veni cu **feşi** de acasă..." (corect: „... cu **feşe** de acasă..."), „O s-o găsească moartea sub **hăinile** alea de blană!" (corect: „... sub **hainele** alea de blană!"), „Oricare vine aicea (sic!) trebuie să aibă în **itinerariile** sale şi Balşoi Teatr din capitala rusă" (corect: „Oricare vine aici trebuie să aibă în **itinerarele** sale şi Balşoi Teatr..."), „Au dispărut cărnurile, dulciurile, alcoolurile, lactatele, ba chiar **limonăzile**, înghețata, inofensiva bere..." (corect: „... ba chiar **limonadele**, înghețata, inofensiva bere..."), „Îmi căutam înebunit (sic!) nişte **monezi**" (corect: „Îmi căutam înnebunit nişte **monede**"), „Prin care să execute **ordinile** primite" (corect: „... **ordinele** primite"), „ Prin **ruinile** societăților ce au fost odată..." (corect: „Prin **ruinele** societăților...").

I. 4. CONFUNDAREA SEGMENTULUI FINAL „-(A)TIC" CU „-(A)TEC" ÎN SCRIEREA UNOR SUBSTANTIVE/ ADJECTIVE MASCULINE

- ✓ „jăratec" sau „**jăratic**"?;
- ✓ „ostatec" sau „**ostatic**"?;
- ✓ „petec" sau „**petic**"?;
- ✓ „molatec" sau „**molatic**"?;
- ✓ „nebunatec" sau „**nebunatic**"?;
- ✓ „sălbatec" sau „**sălbatic**"? etc.

Sufixul „-atic" („nebun**atic**") sau segmentul final identic cu acest sufix („jăra**tic**") a cunoscut, în vorbirea veche şi populară, varianta adjectivală „-atec", variantă care a influențat, până în zilele noastre, nu numai substantive moştenite („petec", „sălbatec"), ci şi neologisme latino-romanice („lunatec", „ostatec") sau slave („jăratec"); cele mai multe adjective derivate cu sufixul „-atic" sunt tributare pronunțării cu „-e" (nu cu „-i"): „iernatec", „îndemânatec", „primăvăratec"

Scanned with OKEN Scanner

„roşiatec", „tomnatec", „uşuratec", „văratec" (corect: „iernatic", „îndemânatic", „primăvăratic", „roşiatic", „tomnatic", „uşuratic", „văratic").

Persistența modului neliterar de exprimare sus-amintit este vizibilă în exemplele următoare: „Joimarița umbla cu un ciob de **jăratec**...", „Luă dintr-un sac câteva bucăți de mangal pe care le puse pe **jăratec**..." (corect: „... un ciob de **jăratic**...", „... le puse pe **jăratic**..."), „Glasul moldovenesc, uşor **molatec**, dar tulburător de ascuțit, îi inunda urechile" (corect: „Glasul moldovenesc, uşor **molatic**,..."), „Eram cam **nebunatec**... cafegiu..." (corect: „Eram cam **nebunatic**..."), „Era marinar, naviga prin apele Africii şi a fost luat **ostatec** de pirații somalezi" (corect: „... a fost luat **ostatic** de pirații somalezi"), „Tot însu-şi (sic!) sacul va găsi **petecul**", „Scotoci în bagaj până găsi un **petec** de hârtie" (corect: „Tot însuşi sacul va găsi **peticul**", „... un **petic** de hârtie"), „E vorba, aici, de animalul **sălbatec**..." (corect: „... de animalul **sălbatic**...").

I. 5. OMITEREA ARTICOLULUI DEFINIT (ENCLITIC) ÎN SCRIEREA, LA N–AC, A PLURALULUI UNOR SUBSTANTIVE MASCULINE

- ✓ „**camionagii** ăia" sau „**camionagiii** ăia"?;
- ✓ „**chiulangii** vor..." sau „**chiulangiii** vor..."?;
- ✓ „noi, **copii**, să..." sau „noi, **copiii**, să..."?;
- ✓ „Dumas şi **fii**" sau „Dumas şi **fiii**"?;
- ✓ „**scandalagii**... sunt" sau „**scandalagiii**... sunt"?

Este (sau trebuie) cunoscut faptul că „au ortografic «-ii» la plural nearticulat şi «-iii» la nominativ–acuzativ pl. articulat substantivele (...) masculine cu rădăcina terminată în «i» («-i» din rădăcină + «i» desinența de plural = «-ii» + articolul «i» = «-iii»:(**fiu**), **fii**, **fiii**... Şi în cazurile acestea, forma de nominativ – acuzativ pl. articulat capătă o silabă în plus față de forma nearticulată, cu posibilitatea controlului auditiv asupra scrierii cu «-ii» şi cu «-iii»: **fii** (1 sil.), **fi-ii** (2 sil.)" (**OOP**).

Lipsa cunoştințelor necesare de morfologie (referitoare la structura morfematică a cuvântului) are ca efect confundarea desinenței de plural nearticulat «i» cu articolul definit (enclitic) «i» (care se adaugă, nu se substituie desinenței – aceasta, la rândul ei, adăugându-se şi ea primului «i», în care se termină rădăcina substantivului). Iată câteva exemple de astfel de omisiuni ale articolului: „Deci nu e vorba de **camionagii** ăia..." (corect: „... **camionagiii** ăia..."), „**Chiulangii** vor fi urecheați" (corect: „**Chiulangiii** vor fi urecheați"), „Noi, **copii**, să avem numai haine cusute cu fir de aur..." (corect: „Noi, **copiii**, să avem..."), „Acum, mă aflam în fața unei clădiri proaspăt renovate, cu o firmă

Scanned with OKEN Scanner

ce o bănuiam luminoasă în timpul nopții: «Dumas şi **fii**»" (corect: „... cu o firmă ce o bănuiam luminoasă în timpul nopții: «Dumas şi **fiii**»"), „**Scandalagii** de vocație se simt întotdeauna, de la o poştă, prin întreg comportamentul lor" (corect: „**Scandalagiii** de vocație se simt întotdeauna, de la o poştă,...").

I. 6. ARTICULAREA, GREŞITĂ, CU ARTICOL DEFINIT (ENCLITIC) A REGENTULUI SUBSTANTIVAL („OBIECT POSEDAT"), ÎN LOCUL FOLOSIRII MORFEMULUI GENITIVAL „AL"/„A" ÎN FAȚA SUBORDONATULUI ATRIBUTIV („POSESOR")

- ✓ „proba de **evaluarea** cunoştințelor" sau „proba de **evaluare a** cunoştințelor"?;
- ✓ „emisiune de **revista** presei" sau „emisiune de **revistă a** presei"?;
- ✓ „fotoliul de **ministrul** Culturii" sau „fotoliul de **ministru al** Culturii"?;
- ✓ „măsuri de **sporirea** siguranței" sau „măsuri de **sporire a** siguranței"? etc.

O anomalie morfologică, deloc rarisimă, este cea a articulării, greşite, cu articol definit (enclitic) a regentului substantival (nearticulat) urmat de un atribut genitival (articulat), care, în mod normal, trebuie precedat de morfemul „al"/„a".

Că această anomalie nu este neglijabilă ne-o dovedesc enunțurile următoare: „Sunt motive de sănătate personală, şi nu motive de **activitatea** instituției" (corect: „... şi nu motive de **activitate a** instituției"), „Scorbura din tei era un mijloc de **amenajarea** cuibului pentru familia de sticleți" (corect: „... un mijloc de **amenajare a** cuibului..."), „Jackes Chirac, în 1995, când, în numele statului francez, a condamnat regimul de la Vichy; şi anume de **asumarea** trecutului traumatic prin recunoaşterea crimelor comise..." (corect: „... de **asumare a** trecutului traumatic..."), „Impunerea principiilor parității în PSD şi ACD (PNL + PC) în procesul de **desemnarea** candidaturilor comune la alegerile locale din 2012 a condus la nemulțumiri, mai ales în cadrul PSD..." (corect: „... în procesul de **desemnare a** candidaturilor comune..."), „Între 20 şi 23 iunie va avea loc proba de **evaluarea** cunoştințelor lingvistice..." (corect: „... proba de **evaluare a** cunoştințelor lingvistice..."), „Întrebat dacă M.M. a propus un succesor la foltoliul de **ministrul** Culturii, premierul a afirmat..." (corect: „... un succesor la fotoliul de **ministru al** Culturii,..."), „Asta nu mai ține de amabilitatea cunoscută, ci miroase a **moftul** unei anumite atitudini politice" (corect: „... ci

Scanned with OKEN Scanner

miroase a **moft al** unei anumite atitudini politice"), „Judecătorilor Curții Constituționale nu le-a păsat (...) de mecanismul de verificare şi cooperare,... de cel de **monitorizarea** României" (corect: „... de cel de **monitorizare a** României"), „Este necesară întărirea măsurilor de **prevenirea** încălcării ordinii publice şi de **sporirea** siguranței..." (corect: „... întărirea măsurilor de **prevenire a** încălcării ordinii publice şi de **sporire a** siguranței..."), „Volumul a stârnit valuri de proteste din partea cititorilor şi a organizațiilor de **protecția** copilului" (corect: „... şi a organizațiilor de **protecție a** copilului"), „Expunerea (...) unor materiale cu caracter preventiv, respectiv de **responsabilizarea** şi **sensibilizarea** elevilor împotriva faptelor de violență..." (corect: „... unor materiale cu caracter preventiv, respectiv de **responsabilizare** şi **sensibilizare a** elevilor..."), „Suntem la o emisiune de **revista** presei..." (corect: „... o emisiune de **revistă a** presei..."), „Prin revenirea la parohie, începe demersurile de **schimbarea** tablei ruginite de pe acoperişul bisericii, refacerea picturii din interior şi exterior" (corect: „Prin revenirea la parohie, începe demersurile de **schimbare a** tablei ruginite de pe acoperişul bisericii,...").

I. 7. ACORDUL, GREŞIT, PRIN ATRACȚIE, AL MORFEMULUI GENITIVAL „AL"/„A" CU „POSESORUL", PE CARE ÎL PRECEDĂ

- ✓ „blocaj **a** legii salarizării" sau „blocaj **al** legii..."?;
- ✓ „căutarea... **al** unui bărbat" sau „căutarea... **a** unui..."?;
- ✓ „cazul lui şi **ale** altor..." sau „cazul lui şi **al** altor..."?;
- ✓ „valori **a** României" sau „valori **ale** României"? etc.

Nu de puține ori, morfemul „al"/„a" nu este acordat, cum e firesc, în gen şi număr, cu numele care desemnează „obiectul posedat", ci se acordă, greşit, prin atracție, la dreapta, cu numele „posesorului", respectiv cu genitivul substantivului pe care îl precedă. Iată, mai departe, câteva dintre exemplele (luate din presă) care trebuie arătate pentru eroarea sus-amintită: „Am fost şi un adversar **a** creşterii cotei unice de impozitare" (corect: „... un adversar **al** creşterii cotei unice de impozitare"), „În jurul pârâului şi **a** pădurii..." (corect: „În jurul pârâului şi **al** pădurii..."), „În ultimul număr **a** revistei *România Mare*..." (corect: „În ultimul număr **al** revistei..."), „Moțiunea nu este un mijloc de control **a** activității partidului" (corect: „... un mijloc de control **al** activității partidelor"), „Nu [subiect] al zonei UE sau **a** zonei euro, care probabil vor rezista ca instituții, ci al unei filozofii de viață consolidate, în Occident, de 60 de ani" (corect: „Nu [subiect] al zonei UE sau **al** zonei euro (...), ci al unei filozofii..."), „Ziarul Adevărul a susținut o campanie contra liderului liberal denunțând programul foarte lejer, aproape absent din viața publică **al** acestuia" (corect: „...aproape absent din viața publică **a** acestuia"), „Toată viața stau în jurul casei şi **a** maşinii" (corect: „... în jurul casei şi

Scanned with OKEN Scanner

al maşinii"), „Moartea uneia dintre cele mai mari valori **a** României..." (corect: „... cele mai mari valori **ale** României..."), „Sunt fiica unui violator, **al** unui scârbos" (corect: „Sunt fiica unui violator, **a** unui scârbos"), „Pe de altă parte, Parlamentul României, datorită (sic!) «transferurilor» repetate ale unor deputaţi şi senatori, ca şi datorită (sic!) schimbării vizibile **ale** opţiunilor electorale ale populaţiei, reprezintă astăzi o instituţie puţin credibilă şi extrem de controversată" (corect: „... ca şi din cauza schimbării vizibile **a** opţiunilor electorale ale populaţiei,..."), „Cititorii vor afla şi despre strategia KGB/GRU de înlăturare **al** lui Ceauşescu..." (corect: „... de înlăturare **a** lui Ceauşescu..."), „În al doilea rând, datele din decembrie ale BNR ne arată un salt în jos **a** producţiei industriale, **a** comerţului cu amănuntul şi **a** numărului de salariaţi din economie" (corect: „... un salt în jos **al** producţiei industriale, **al** comerţului cu amănuntul şi **al** numărului de salariaţi din economie"), „De modul în care va fi revizuită Constituţia depinde «statutul» de stat de drept **a** României" (corect: „... «statutul» de stat de drept **al** României"), „Cazul lui şi **ale** altor magistraţi au (sic!) stârnit multe dezbateri" (corect: „Cazul lui şi **al** altor magistraţi a stârnit..."). „În căutarea unui mentor şi **al** unui bărbat adevărat..." (corect: „În căutarea unui mentor şi **a** unui bărbat adevărat..."), „Tertipuri de blocaj **a** legii salarizării" (corect: „... blocaj **al** legii salarizării").

I. 8. DEZACORDUL, GREŞIT, AL MORFEMULUI GENITIVAL „AL"/„A", FOLOSIT INVARIABIL

- ✓ „membru **a** Biroului..." sau „membru **al**..."?;
- ✓ „transfer **a** gazului" sau „transfer **al**..."?;
- ✓ „victime **a** inundaţiilor" sau „victime **ale**..."?;
- ✓ „acţiuni **a** celor care..." sau „acţiuni **ale**..."? etc.

Fie în graiul moldovenesc, fie în unele scrieri din secolul al XIX-lea, se utilizează o formă invariabilă, de feminin singular, a formantului „al" (articol posesiv sau genitival în gramatica tradiţională), formă neacceptată de normele limbii literare actuale (căci, din punct de vedere morfologic, „al"/„a" este flexibil, acordându-se, întotodeauna, „cu substantivul determinat, şi nu cu substantivul sau cu pronumele în genitiv ori cu adjectivul posesiv, pe care îl precedă" – **GA[1], I**).

Eroarea semnalată mai sus este oglindită de câteva dintre exemplele spicuite din presă: „Aceste acţiuni **a** celor care cereau Unirea..." (corect: „... acţiuni **ale** celor care cereau Unirea..."), „Foarte mulţi bătrâni au fost victime **a** inundaţiilor" (corect: „... victime **ale** inundaţiilor"), „Aproape niciodată nu se ia în calcul elementul esenţial **a** schimbărilor la care asistăm, noutatea lor absolută" (corect: „... elementul esenţial **al** schimbărilor la care asistăm,..."), „Nu neapărat în sensul unor realizări sau **a** unor acţiuni bine gândite, ci al unei mai mari vizibilităţi"

Scanned with OKEN Scanner

(corect: „Nu neapărat în sensul unor realizări sau **al** unor acțiuni bine gândite,..."), „Pământul nu-i **a** nostru!" (corect: „Pământul nu-i **al** nostru!"), „După ce înserarea a înghițit tot ce a întâlnit în cale şi a îngroşat umbrele caselor, gardurilor şi **a** pomilor răzleți..." (corect: „... umbrele caselor, gardurilor şi **ale** pomilor răzleți..."), „Primăria doreşte ca, odată cu aprobarea PUZ-ului din parcul *Dumbrava*, să reglementeze statutul juridic **a** locuințelor din zonă" (corect: „... să reglementeze statutul juridic **al** locuințelor din zonă..."), „Având o cotă de încredere foarte mică, o eventuală tentativă a lui Traian Băsescu de a deturna rezultatul alegerilor va semăna cu penibilul refuz **a** lui Radu Vasile..." (corect: „... va semăna cu penibilul refuz **al** lui Radu Vasile..."), „Şi, în plus, că nici planul nu era **a** lui Putin, ci al lui Elțîn" (corect: „... planul nu era **al** lui Putin, ci al lui Elțîn"), „Farmacista afirmă că oferta e valabilă în cazul bonurilor de masă obişnuite, nu doar **a** celor cadou, cum scrie pe uşă..." (corect: „... în cazul bonurilor de masă obişnuite, nu doar **al** celor cadou, cum scrie pe uşă..."), „Liberal din 1992, devine membru al Consiliului Național în 1998 şi membru **a** Biroului Permanent Central în 2001" (corect: „... şi membru **al** Biroului Permanent Central în 2001"), „Vicepreşedinte al Senatului României, profesor universitar de economie, fondatorul trustului Intact şi **a** altor entități de bussines din România..." (corect: „... fondatorul trustului Intact şi **al** altor entități de bussines din România..."), „Cel mai ieftin transfer **a** gazului din Asia Centrală..." (corect: „Cel mai ieftin transfer **al** gazului din Asia Centrală...").

I. 9. ACORDUL, GREŞIT, AL MORFEMULUI GENITIVAL „AL"/„A", FIE CU „OBIECTUL POSEDAT", FIE CU „ATRIBUTUL" OBIECTULUI POSEDAT

- ✓ „case **ale** căror moştenitori" sau „... **ai** căror moştenitori"?;
- ✓ „o oră de eroism **a** pompierilor" sau „o oră de eroism **al**..."?;
- ✓ „în salonul de onoare **a**..." sau „în salonul de onoare **al**..."?;
- ✓ „procesul de numire **al**..." sau „procesul de numire **a**..."?;
- ✓ „lucrările de construire **ale**..." sau „lucrările de construire **a**..."? etc.

1. O eroare flagrantă (de acord) are loc când morfemul genitival „al"/„a", care precedă un pronume relativ în genitiv, se acordă cu „obiectul posedat", şi nu cu substantivul „posesor": „Au fost expuse diverse obiecte **ale** căror autori sunt anonimi" (corect: „... obiecte **ai** căror autori sunt anonimi"), „Case **ale** căror moştenitori sunt gata să se prăbuşească..." (corect: „Case **ai** căror moştenitori..."), „Dăm amenzi mari la familiile **ale** căror copii chiulesc" (corect: „... la familiile **ai** căror copii chiulesc"), „Pe traseele rutiere ale Iaşiului, manelele au fost interzise la acei şoferi **ai** căror autobuze..." (corect: „... şoferi **ale** căror autobuze...").

Scanned with OKEN Scanner

2. Alteori, când „obiectul posedat" este determinat de un atribut substantival prepoziţional, acordul se face, greşit, tot cu „obiectul posedat", deşi, logic, morfemul „al"/„a" trebuie să se acorde cu atributul: „Modalitatea de calcul **a** dobânzii cuvenite..." (corect: „Modalitatea de calcul **al** dobânzii cuvenite..."), „O oră de eroism **a** pompierilor din Dealu Spirii..." (corect: „O oră de eroism **al** pompierilor din Dealu Spirii..."), „Pentru un număr de 19 scări de bloc se va schimba sistemul de distribuire (sic!) **al** apei" (corect: „... sistemul de distribuţie **a** apei"), „Imediat după recepţia acestor străzi, vor fi demarate lucrările de construire **ale** liniei de metrou..." (corect: „... lucrările de construire **a** liniei de metrou..."), „... membri marcanţi din politica românească care s-ar putea lăsa atraşi în proiectul său politic de creare **al** unui nou partid" (corect: „... în proiectul său politic de creare **a** unui nou partid"), „Locul şi modul de desfăşurare **al** noului Guvern" (corect: „Locul şi modul de desfăşurare **a** noului Guvern"), „Voi vorbi de procesul de numire **al** procurorilor" (corect: „... procesul de numire **a** procurorilor"), „Compania de Autostrăzi măsoară gradul de satisfacţie **al** Românilor" (corect: „... gradul de satisfacţie **a** Românilor").

3. Nu rareori, morfemul genitival „al"/„a" se acordă, greşit, prin atracţie, la stânga, cu „atributul" obiectului posedat, deşi, logic, îl determină pe acesta din urmă: „În salonul de onoare **a** Institutului Francez din Bucureşti..." (corect: „În salonul de onoare **al** Institutului Francez din Bucureşti..."), „Unii se îmbogăţesc prin transportul în masă **a** diferitelor entităţi spre ţările dezvoltate" (corect: „... prin transportul în masă **al** diferitelor entităţi..."), „În spatele imperiului media **a** lui Voiculescu stau afaceri dubioase cu statul" (corect: „În spatele imperiului media **al** lui Voiculescu...").

I. 10. DEZACORDUL CAZUAL, ÎN DATIV, DINTRE NOMINALUL (SAU PRONOMINALUL) COMPLEMENT INDIRECT ŞI CLITICUL (FORMA PRONOMINALĂ NEACCENTUATĂ) CARE ÎL DUBLEAZĂ PRIN RELUARE SAU ANTICIPARE

- ✓ „**majoritatea îi** e ruşine" sau „**majorităţii îi** e ruşine"?;
- ✓ „**partidul... i** se dă mandatul" sau „**partidului i** se dă..."?;
- ✓ „**marile** companii **le** convine" sau „**marilor** companii **le**..."?;
- ✓ „**ea îi** era rău când..." sau „**ei îi** era rău când..."?;
- ✓ „**care** nu-**i** place... îi trage..." sau „**căruia** nu-**i** place... **îi**..."?;
- ✓ „**cei** care... **li** se pune..." sau „**celor** care... **li** se pune..."? etc.

Se ştie că formele neaccentuate de dativ ale pronumelui personal reiau sau anticipează, în anumite situaţii, fie un complement indirect în dativ, fie o completivă indirectă introdusă printr-un pronume în dativ.

Scanned with OKEN Scanner

Referindu-ne la formele pronominale neaccentuate, clitice: cliticul „**reia** complementul indirect plasat înaintea verbului dacă acest complement este exprimat prin: substantiv [definit (enclitic) sau nedefinit, comun sau propriu] sau pronume" (unele dintre ele având o reluare facultativă): „**Pescarului i** se poate întâmpla" (Sadoveanu), „**Lui Felix** numele acestea **îi** erau vag cunoscute" (Călinescu), „**Cui i**-am făcut vreun rău?" (Rebreanu), „**Nimănui** nu-**i** făcea nici un rău" (Brătescu-Voineşti), „**Acestuia îi** venea greu să creadă" – v. **GA[1], I.** De asemenea, cliticul „**anticipează** complementul indirect aşezat după verb dacă complementul este exprimat prin: pronume personal [forme nonclitice], posesiv, reflexiv, demonstrativ": „Mă miram ce-**mi** place **mie**" (Jarnik–Bârseanu), „**I** s-a dat şi **acestuia** personal" (Bariţiu); anticiparea poate fi facultativă dacă, de pildă, complementul se exprimă printr-un apelativ (articulat definit sau nedefinit, comun sau propriu), pronume nehotărât şi negativ: „Tata **i**-a strâns **ciobanului** mâna" (Sadoveanu), „Când te duci la şcoală spune **domnului** institutor" (Călinescu), „**Le** spune **unora** că e plecat", „A împrumutat şi **altora** cartea") – **Ibidem.** În sfârşit, cliticul „poate relua sau anticipa şi o completivă indirectă introdusă printr-un propume în dativ": „**Cui** e obişnuit cu mersul trenurilor, o oprire în afară de cele prevăzute la itinerar **îi** dă de gândit" (Caragiale), „**Oricui** mă întreabă, **îi** răspund", „**I**-am răspuns **oricui** m-a întrebat" – **Ibidem.**

De regulă, „Cliticul, numit clitic de dublare, intră în lanţuri clitice la distanţă, în care complementul direct/indirect este dublu exprimat: printr-un nominal referenţial şi printr-un clitic care îşi ia referinţa contextual, de la nominal, prin coreferenţialitate. Forma cazuală (acuzativ/dativ) este atribuită cliticului de către verb, iar mărcile de gen şi număr ale cliticului sunt comune cu cele ale complementului direct/indirect dublat" (**GA[2], I**). Faptul că atât cliticele libere, cât şi cele conjuncte, aflate în reluare sau anticipare, nu sunt totdeauna în dativ, având acelaşi caz cu complementul indirect dublat, se constată în exemplele ce urmează (selectate din mass-media curentă): „**Majoritatea îi** e ruşine..." (corect: „**Majorităţii îi** e ruşine...", „**O mulţime**, dacă stă 2–3 zile în Piaţă, începe să-i placă" (corect: „**Unei mulţimi**, dacă stă 2–3 zile în Piaţă, începe să-i placă"), „Vreau să scriem acolo un lucru care-i scris în majoritatea constituţiilor, **partidul** sau **alianţa** care are cel mai mare număr de parlamentari **i** se dă mandatul" (corect: „... **partidului** sau **alianţei**... **i** se dă mandatul"), „**Un** om care are o boală **i** se prescrie..." (corect: „**Unui** om... **i** se prescrie..."), „**Ea îi** era rău când vedea ce se întâmplă" (corect: „**Ei îi** era rău..."), „**Care** nu-**i** place convoiul, îi trage pumni" (corect: „**Cui** nu-**i** place convoiul, îi trage pumni"), „**Cine** are senzaţia că este indispensabil, **îi** aduc aminte că aleile de cimitir sunt pline de oameni indispensabili" (corect: „**Cui** are senzaţia... **îi** aduc aminte..."), „**Cei** care îşi asumă puncte de vedere **li** se pune pumnul în gură" (corect: „**Celor** care îşi asumă... **li** se pune pumnul în gură"), „Nu ştiu

Scanned with OKEN Scanner

dacă **marile** companii **le** convine ca televiziunea să murdărească lucrurile" (corect: „Nu știu dacă **marilor** companii **le** convine...").

I. 11. UTILIZAREA, SUPERFLUĂ, A MORFEMULUI PROCLITIC „LUI"/PREPOZIȚIEI „LA", ÎN CAZUL G–D AL UNOR NUME DE PERSOANE FEMININE/NUME COMUNE

- ✓ „mama **lui Margareta**" sau „... **Margeretei**"?;
- ✓ „să dai golu' **lu' Steaua**" sau „... **Stelei**"?;
- ✓ „fata... a **lui Safta**" sau „... a **Saftei**"?;
- ✓ „i-am spus **la Vasilica**" sau „... **Vasilicăi**"?;
- ✓ „din cauza **la poliție**" sau „... **poliției**"? etc.

1. „Numele proprii de persoane au de obicei flexiune diferită după gen: majoritatea celor masculine nu-şi schimbă forma la G–D, marcându-l cu ajutorul articolului proclitic «lui», în timp ce majoritatea celor feminine au o formă specială de G–D, marcată prin articolul enclitic, de obicei şi prin desinența precedentă («**lui** Ion», dar «**Ioanei**»); există... şi feminine cu terminații neobişnuite care primesc la G–D articolul proclitic «lui» («**lui** Calipso», «**lui** Carmen», «**lui** Miriam», «**lui** Zoe», «**lui** Lili», «**lui** Zizi»)"... „De reținut că au G–D în «-ei» toate numele de persoane, de animale şi numele savante de corpuri cereşti cu excepția celor cu N–Ac în «-ca», «-ga» (deci **Anei**, **Mihaelei**, **Zoiței**; **Bălțatei**, **Surei**, **Casiopeei**) şi în majoritatea numelor de locuri (**Bistriței, Brăilei, Cernei, Craiovei, Dobrogei, Moldovei, Sinaiei, Sulinei, Târgoviştei, Tulcei**, dar: **Dunării**) (**GT**). Din păcate, în publicațiile actuale apar şi enunțuri în care formele de G–D sg. articulate enclitic (conform normei literare) sunt înlocuite cu morfemul proclitic „lui" + forma articulată de N–Ac sg. a numelui propriu (după modelul substantivelor comune: „**lui** Monica", „**lui** mama", „**lui** naşa" – **Ibidem**): „Mama **lui Margareta** fusese cabiniera lui preferată" (corect: „Mama **Margaretei**..."), „Ai vrea tu să dai golu' **lu' Steaua**" (corect: „... să dai golu' **Stelei**"), „**Lui Margareta** i se părea foarte ciudate reacțiile lui Elian" (corect: „**Margaretei** i se părea foarte ciudate..."), „Fata cea mai mică a **lui Safta** are chef de măritiş cu un flăcău din satul vecin" (corect: „Fata cea mai mică a **Saftei**...").

2. Dacă prepoziția „a" se foloseşte corect în construcții cu valoare de **genitiv**, prepoziția „la" se foloseşte şi ea, corect, în construcții cu valori de **dativ** „în varianta vorbită, familiară, a limbii, în special pe lângă verbe exprimând atribuirea sau adresarea asociate cu un nominal animat: «A dat daruri **la copii/copiilor**», «Dă apă **la cai/cailor**», «A cumpărat o păpuşă **la fetiță/fetiței**», «A spus **la toți/**

Scanned with OKEN Scanner

tuturor», «N-a arătat **la nimeni/nimănui**»... Sunt neliterare construcțiile în care «la» însoțit de un substantiv nume de persoană la singular, purtând marca determinării maxime (definit), ori de un nume propriu de persoană este folosit în locul dativului: «Spune **la** doamna», «I-am zis **la** Ioana» (corect: «Spune doamnei», «I-am zis Ioanei»). Trebuie evitată, de asemenea, utilizarea construcției cu «la» în locul genitivului în contexte ca: «hăinuța **la** fetiță», în loc de «hăinuța **fetiței**», «ușa **la** casă», în loc de «ușa **casei**», «Am vrut să-l dau pe mâna **la** poliție», în loc de «... pe mâna **poliției**», construcție neliterară, frecventă în limba vorbită actuală" (**GA², I**). Sunt vizibile erorile de formulare din citatele următoare: „Ceea ce am auzit i-am spus **la** Vasilica" (corect: „... i-am spus **Vasilicăi**"), „Se circulă groaznic, într-adevăr, din cauza **la** poliție" (corect: „... din cauza **poliției**"), „De ce sunteți beat?" „Din cauza **la** apă!" (corect: „... «Din cauza **apei**!»").

I. 12. CONFUNDAREA TERMINAȚIILOR „-TOR" CU „-TORIU" (ŞI INVERS) ORI „-AR" CU „-ARIU" (ŞI INVERS) ÎN SCRIEREA UNOR ADJECTIVE PROPRIU-ZISE/ SUBSTANTIVATE

- ✓ „aleator" sau „**aleatoriu**"?;
- ✓ „ambulator" sau „**ambulatoriu**"?;
- ✓ „discriminator" sau „**discriminatoriu**"?;
- ✓ „contrariu" sau „**contrar**"?;
- ✓ „inflamatoriu" sau „**inflamator**"?;
- ✓ „revelatoriu" sau „**revelator**"? etc.

Atât în rostirea, cât şi în scrierea unor adjective neologice, terminate în „-tor"/ „-toriu" sau „-ar"/„-ariu", se constată confuzia formală la care acestea sunt supuse, din cauza faptului că (unele „calchiind" grafia etimonului latinesc, iar altele, grafia etimonului francez) vorbitorul neavizat – care nu posedă, spre consultare, un dicționar – abordează la întâmplare, după propria intuiție, o formă sau alta... Să ne oprim asupra câtorva dintre aceste adjective cu ortografia oscilantă:

- ***aleator/aleatoriu**: „Subiectele de examen nu sunt **aleatoare**, ci sunt gândite în funcție de prevederile curriculare...", „Îmi mut privirile, **aleatoare**, pe oameni şi obiecte. Sunt chestii destule care să-mi distragă atenția", „**Aleator** [aici, adverbial], n-am niciun fel de preferință", „Să ne spună că ăsta este sistemul de distribuire **aleatoare**" (corect: „... nu sunt **aleatorii**,...", „Îmi mut privirile, **aleatorii**,...", „**Aleatoriu**, n-am niciun fel de preferință", „... sistemul de distribuire **aleatorie**", căci **aleatoriu** < fr. „aléatoire",

Scanned with OKEN Scanner

lat. „aleatorius" urmează modelul grafic şi fonetic al etimonului latinesc, nu al celui francez);

- ***ambulator/ambulatoriu**: „Nu se face primăvara reformei prin mutarea accentului de pe spitalizare pe prevenție şi **ambulator** [aici, substantiv], cum e țelul", „Sunt bolnavi care pot primi tratament **ambulator**, fără să fie internați în spital (sic!)" (corect: „... pe prevenție şi **ambulatoriu**, cum e țelul", „... pot primi tratament **ambulatoriu**, fără să fie internați", fiindcă **ambulatoriu** < fr. „ambulatoire", lat. „ambulatorius" păstrează, ca în cazul precedent, modelul latinesc);
- ***arbitrariu/arbitrar**: „Ceea ce am auzit mă convinge tot mai mult că lumea asta trăieşte într-un univers **arbitrariu**, în **arbitrariu**" (corect: „... într-un univers **arbitrar**, în **arbitrar**", pentru că **arbitrar** < fr. „arbitraire", lat. „arbitrarius" adoptă tiparul omoform francez, şi nu latinesc);
- ***contrariu/contrar**: „Putem discuta însă despre aspectele morale, pentru că a beneficiat de pe urma unor relații comerciale suspecte, prezumate a fi ilegale până la proba **contrarie**", „Trebuie aplicată legea în litera ei, în caz **contrariu** suferim consecințele...", „Îndeobşte, când ne refugiem în trecut urmărim două impulsuri aparent **contrarii**..." (corect: „... până la proba **contrară**", „... în caz **contrar** suferim consecințele...", „... două impulsuri aparent **contrare**...", deoarece **contrar** < fr. „contraire", lat. „contrarius" foloseşte, ca tipar, etimonul francez);
- ***discriminator/discriminatoriu**: „Localnicii au acuzat polițiştii de tratament **discriminator**, dar aceştia neagă acuzațiile", „Unul dintre cei mai mari critici ai puterii politice actuale, pe care o califică, ori de câte ori are ocazia, drept abuzivă, **discriminatoare** şi clientelară, Dan Voiculescu şi familia sa sunt în continuare muşteriii contractelor cu instituțiile publice" (corect: „... de tratament **discriminatoriu**,...", „... abuzivă, **discriminatorie** şi clientelară,...", pentru că **discriminatoriu** < lat. „discriminator,-oris", fr. „discriminatoire" adoptă acelaşi model al etimonului latinesc cu terminația „-toriu");
- ***inflamatoriu/inflamator**: „Cuvântul «arterită» este un termen medical care denumeşte o «boală **inflamatorie** a arterelor»", „Prostatita reprezintă un proces **inflamatoriu** al prostatei, care poate afecta şi unul dintre testicule", „Spondilita anchilozantă este o boală **inflamatorie** cronică" (corect: „... o «boală **inflamatoare** a arterelor»", „... un proces **inflamator** al prostatei,...", „... este o boală **inflamatoare** cronică", din cauză că **inflamator** < fr. „inflammatoire" respectă forma cuvântului francez împrumutat);
- ***manipulatoriu/manipulator**: „La prima vedere, aprecierea poate părea fie extrem de naivă, fie profund **manipulatorie**" (corect: „... fie profund **manipulatoare**", căci **manipulator** < fr. „manipulateur" reprezintă forma etimonului francez adaptată la specificul limbii române);

Scanned with OKEN Scanner

- ***recuperatoriu/recuperator**: „Aici intervine un fel de energie **recuperatorie**" (corect: „... un fel de energie **recuperatoare**", fiindcă **recuperator** < fr. „récupérateur" beneficiază de acelaşi tipar francez);
- ***revelatoriu/revelator**: „Poezia blagiană conține o metaforă cu valențe al căror tâlc este mai mult sau mai puțin **revelatoriu**", „Adevărurile spuse, răspicat, în timpul anchetei, s-au dovedit a fi **revelatorii**" (corect: „... mai mult sau mai puțin **revelator**", „... s-au dovedit a fi **revelatoare**", deoarece **revelator** < fr. „révélateur" urmează modelul francez din care provine).

I. 13. OMITEREA ARTICOLULUI DEFINIT (ENCLITIC) DIN PLURALUL UNOR ADJECTIVE FIE ANTEPUSE REGENTULUI SUBSTANTIVAL, FIE CU VALOARE SUBSTANTIVALĂ

- ✓ „frumoşii şi **argintii** pescăruşi" sau „frumoşii şi **argintiii**..."?;
- ✓ „**hazlii** cozeuri reuşiră" sau „**hazliii** cozeuri..."?;
- ✓ „pe **proprii** miniştri" sau „pe **propriii**..."?;
- ✓ „**roşii** să-i vizeze pe..." sau „**roşiii** să-i vizeze..."?;
- ✓ „morții cu morții, **vii** cu **vii**" sau „... **viii** cu **viii**"? etc.

La fel cu substantivele (v. I.5), „au ortografic «-ii» la plural nearticulat şi «-iii» la nominativ-acuzativ pl. articulat (...) adjectivele masculine cu rădăcina terminată în «i» («-i» din rădăcină + «i» desinența de plural = «-ii» + articolul «i» = «-iii»: ...; (**viu**), **vii**, **viii**; (**propriu**), **proprii**, **propriii**, precum şi adjectivul neregulat (roşu), **roşii**, **roşiii**" (**OOP**).

Insuficienta pregătire gramaticală a unor vorbitori face ca ei să confunde desinența de plural nearticulat «i» cu articolul definit (enclitic) pe care adjectivul îl primeşte când este antepus substantivului regent. Ca frecvență, pe primul loc se situează, în relația adjectiv–regent, „**proprii**" în loc de „**propriii**": „România să pregătească un program pentru **proprii** ei copii" (corect: „... pentru **propriii** ei copii"), „Jocul se va desfăşura la Chirnogi, echipa pregătită de Adi Cristea urmând a-şi lua rămas–bun şi de la **proprii** suporteri" (corect: „... şi de la **propriii** suporteri"), „Bineînțeles, ai beneficiile de rigoare atât pentru **proprii** reprezentanți, cât şi pentru comunitatea maghiară pe care o reprezintă" (corect: „... atât pentru **propriii** reprezentanți, cât şi pentru..."), „Fiecare caută să-şi impună **proprii** oameni în sondajele pentru primăriile de sector" (corect: „Fiecare caută să-şi impună **propriii** oameni..."), „Liberalii şi-au făcut însă calculele: voturile preşedinților din teritorii pentru **proprii** candidați în locale a cântărit mai mult în

Scanned with OKEN Scanner

balanță decât impactul mediatic şi electoral al Antenelor" (corect: „... voturile preşedinților din teritoriu pentru **propriii** candidați..."), „Când îți împuşti **proprii** ofițeri, războiul e pierdut" (corect: „Când îți împuşti **propriii** ofițeri, ..."), „Meditații cu **proprii** elevi, interzise" (corect: „Meditații cu **propriii** elevi, interzise"), „Duşa îşi angajează **proprii** angajați" (corect: „... **propriii** angajați"), „În ciuda promisiunilor USL din campania electorală pentru parlamentare, Guvernul nu va avea banii să-şi achite «obligațiile morale» către **proprii** votanți" (corect: „... către **propriii** votanți"), „Vorbiță Lisandru şi alți oameni au fraudat în condițiile în care dumneavoastră n-aveți grijă de **proprii** părinți?" (corect: „... dumneavoastră n-aveți grijă de **propriii** părinți?"), „Cum atât în PDL, cât şi în PNL–PSD sunt frământări... din dorința de a controla respectivele maşinării politice, sprijinindu-se pe **proprii** baroni locali..." (corect: „... sprijinindu-se pe **propriii** baroni locali..."), „Am văzut cu câtă consecvență îi iau ei în brațe nu doar pe **proprii** miniştri şi preşedinți de județe anchetați, dar mai nou chiar şi pe corupții din PDL pe care pune mâna DNA" (corect: „... nu doar pe **propriii** miniştri şi preşedinți de județe anchetați, dar (...) şi pe...").

Pe un loc secund se află, ca frecvență, alte adjective cu acelaşi mod defectuos de articulare: „Frumoşii şi **argintii** perscăruşi spărgeau văzduhul cu țipetele lor ascuțite..." (corect: „Frumoşii şi **argintiii** pescăruşi..."), „Prin râsul lor molipsitor, **hazlii** cozeuri reuşiră să ne alunge plictiseala de care sufeream" (corect: „... **hazliii** cozeuri reuşiră să ne alunge plictiseala..."), „«**Roşii**» vor fi porecliți, în a doua jumătate a veacului XIX, membrii aripii radicale a Partidului Liberal, pentru ca, în veacul următor, «**roşii**» să-i vizeze pe partizanii comunismului" (corect: „«**Roşiii**» vor fi porecliți (...) membrii aripii radicale a Partidului Liberal, pentru ca (...) «**roşiii**» să-i vizeze pe partizanii comunismului"), „Asta-i situația: morții cu morții, **vii** cu **vii**!" (corect: „... morții cu morții, **viii** cu **viii**!").

I. 14. ACORDUL, GREŞIT, ÎN GEN ŞI NUMĂR, LA N–AC, AL UNOR ADJECTIVE PROPRIU-ZISE

- ✓ „**fundamental** e atitudinea" sau „**fundamentală**...?";
- ✓ „e **obligatoriu** prezentarea" sau „e **obligatorie**..."?;
- ✓ „**posibil** această abordare" sau „**posibilă**..."?;
- ✓ „**semnificativ**... relatarea" sau „**semnificativă**..."? etc.

Se ştie că „acordul atributului adjectival cu regentul său vizează categoriile gramaticale de gen, număr şi caz ale adjectivului variabil, prin repetarea informației de la substantiv... la adjectiv, dar nu în mod obligatoriu cu aceleaşi flective. Vezi de pildă «cas-ă bun-ă», dar «mint-e ager-ă», «lapt-e acr-u»"

Scanned with OKEN Scanner

(**GA², II**). La rândul său, în cazul unui nume predicativ adjectival, acesta se caracterizează prin „semne de dependență", față de nominalul-subiect, prin „acordul în gen şi număr": „Copilul este **blond** şi bucălat", „Vremea este **friguroasă** şi **ploioasă**", „E **nevrednic** acela care nu dă decât ceea ce i se cere" – N. Iorga, „E **curioasă** permanenta revenire a angelității" – A. Pleşu (**Ibidem**).

Indiferent de natura sintactică a adjectivului (atribut sau nume predicativ), precum şi de poziția acestuia față de substantivul regent, în citatele ce urmează se observă dezacordul flagrant față de regent, fie pentru că – mai ales în antepoziție – se pleacă de la premisa greşită că este invariabil, asemenea unui adverb, fie pentru că se neglijează modificările desinențiale sau alternanțele fonetice pe care le suferă schimbarea de număr: „Pentru o persoană cu dizabilități, **fundamental** e atitudinea (...) e de părere Iulian Crăciun" (corect: „... **fundamentală** e atitudinea..."), „**Important** este dezvoltarea turismului pe lacul Tei şi Florească" (corect: „**Importantă** este dezvoltarea turismului..."), „Este **necesar** construirea unei rețele..." (corect: „Este **necesară** construirea..."), „Dacă nu se susține, e **obligatoriu** prezentarea...", „Ştiu că este **obligatoriu** o schimbare în PDL" (corect: „... e **obligatorie** prezentarea", „... este **obligatorie** o schimbare în PDL"), „**Periculoasă** şi **plină** de riscuri acest tip de experiențe" (corect: „**Periculos** şi **plin** de riscuri acest tip..."), „Prezența aeroportului face **posibil** această abordare" (corect: „... face **posibilă** această abordare"), „**Semnificativ** pentru atmosfera din vara lui 1947 mi s-a părut relatarea din *Scânteia* de duminică, 20 iulie 1947..." (corect: „**Semnificativă**... mi s-a părut relatarea din Scânteia...").

I. 15. LIPSA ACORDULUI, LA G–D, AL UNOR ADJECTIVE DE NATURĂ VERBALĂ (PARTICIPIALĂ SAU GERUNZIALĂ)

- ✓ „unei partituri **fixată**" sau „... **fixate**"?;
- ✓ „emisiunii **intitulată**" sau „... **intitulate**"?;
- ✓ „persoanei **iubită**" sau „... **iubite**"?;
- ✓ „a unei averi **obținută**" sau „... **obținute**"?;
- ✓ „ale pedagogiei **preconizată**" sau „... **preconizate**"?;
- ✓ „unei... mâini **tremurândă**" sau „... **tremurânde**"? etc.

Este un lucru îndeobşte cunoscut că prin „acord" se înțelege, în gramatică, o „concordanță (în persoană, număr, gen sau caz) a formei cuvintelor între care există raporturi sintactice" (**DEX³**). „Adjectivul nearticulat nu are forme cazuale speciale decât pentru genitiv–dativul singular (se spune «unei prietene

Scanned with OKEN Scanner

credincioase», față de nominativul «o prietenă **credincioasă**», dar [la masculin singular] «unui prieten **credincios**», față de «un prieten **credincios**»); adjectivul articulat are forme speciale de genitiv–dativ la toate genurile şi la ambele numere, dar substantivul care-l urmează nu are marcat cazul decât tot numai la feminin singular...: «Deasupra criptei **negre** a sfântului mormânt/Se scuturã salcâmii de toamnă şi de vânt» – Eminescu" (**GA[1], II**).

Se observă, mai ales în ultimii ani, că chiar şi la genitiv–dativul singular feminin se găsesc numeroase exemple fără acord, în care atributul păstrează aceeaşi formă ca la nominativ: «Filozofia meschină a unei realități **redusă** la aspectele ei mărunte». Acest lucru se întâmplă în special cu participiile, deoarece acestea pot fi considerate şi ca verbe, echivalente cu predicatul unor propoziții atributive, mai ales când sunt urmate de compliniri. Într-o construcție ca: «Prepelițe **tăvălite** în mălai şi bicați **prăjiți** în mustul lor» – Odobescu, putem înțelege atributele **tăvălite** şi **prăjiți** ca predicate ale unor propoziții atributive («care au fost tăvălite» şi «care au fost prăjiți»). În exemplul: «În atmosfera sumbră şi închistată a familiei burgheze[,] **stăpânită** de prejudecăți...», adjectivul «stăpânită» este izolat de substantivul «familiei», ceea ce face ca legătura dintre ele să fie mai slabă; în asemenea situații, lipsa acordului în caz este tolerabilă" (**Ibidem**).

În enunțurile ce urmează, adjectivele subliniate sunt într-un clar dezacord cu substantivele pe care le determină, nefiind deloc izolate de acestea: „Programele de studiu vor fi ierarhizate în vederea finanțării de către stat, potrivit unei hotărâri de guvern **adoptată** miercuri..." (corect: „... potrivit unei hotărâri de guvern **adoptate** miercuri..."), „Deschise primul nasture al cămăşii albe **aflată** sub sacou" (corect: „... al cămăşii albe **aflate** sub sacou"), „Aşadar, s-a creat impresia existenței şi funcționării unei camarile a lui Crin Antonescu **alcătuită** din persoane fără niciun Dumnezeu" (corect: „... unei camarile a lui Crin Antonescu **alcătuite** din persoane..."), „Marea majoritate a poveştilor pe care le auzim despre zlătari erau doar născociri, rodul imaginației **alimentată** de necunoaştere..." (corect: „... rodul imaginației **alimentate** de necunoaştere..."), „Represiunea a fost un capriciu individual, nu rezultatul opțiunii violent utopice **bazată** pe primatul «luptei de clasă»" (corect: „... opțiunii violent utopice **bazate** pe primatul «luptei de clasă»"), „Cu excepția insularilor britanici şi a Ungariei **căzută** în doaga naționalistă..." (corect: „... a Ungariei **căzute** în doaga naționalistă..."), „Pentru a face față crizei financiare **declanşată** la nivel mondial, a început, încă din 2008, restructurarea afacerilor" (corect: „... crizei financiare **declanşate** la nivel mondial,..."), „Cam pe aici ne învârtim: în jurul unei triste, monomaniace, deprimante mărturisiri a suferinței **dublată** de neputință" (corect: „... a suferinței **dublate** de neputință"), „Vanessa... răsfoi tristă paginile unei partituri **fixată** pe suportul de lemn" (corect: „... unei

Scanned with OKEN Scanner

partituri **fixate** pe suportul de lemn"), „Raportul a fost rezultatul efortului colectiv al unei comisii **formată** din personalități științifice și intelectuali" (corect: „... al unei comisii **formate** din personalități..."), „Faza emisiunii **intitulată** «Duetele» debutează cu lupte, lacrimi și eliminări" (corect: „... emisiunii **intitulate** «Duetele»..."), „Ar fi bine să vă dedicați timpul liber familiei sau persoanei **iubită**" (corect: „... familiei sau persoanei **iubite**"), „Împreună, cei doi mari intelectuali au fondat o etică a neuitării **menită** să dăinuie" (corect: „... a neuitării **menite** să dăinuie"), „Noul proiect de Constituție deschide calea pentru o schimbare de optică, și anume că începutul unei suspiciuni de existență a unei averi **obținută** prin metode ilegale va fi treaba celui inculpat să demonstreze" (corect: „... a unei averi **obținute** prin metode ilegale..."), „Acestea erau dimensiunile definitorii ale pedagogiei **preconizată** de Makarenko" (corect: „... ale pedagogiei **preconizate** de Makarenko"), „Deasupra câmpiei vălurite și **presărată** cu pâlcuri de păduri, cerul este aproape senin" (corect: „Deasupra câmpiei vălurite și **presărate** cu pâlcuri de păduri,..."), „Plânsul amar și rece al băiatului – un ecou ce se lovea de crucea unui mormânt al unei fete **stinsă** prea devreme" (corect: „... al unei fete **stinse** prea devreme"), „Dovedesc necesitatea unei solidarități a amintirii **transmisă** prin muzee, manuale, dezbateri, de la o generație la alta" (corect: „a amintirii **transmise** prin muzee,..."), „Unei asemenea mâini **tremurândă** trebuia să-i răspundă printr-un gest de generozitate" (corect: „Unei asemenea mâini **tremurânde**...").

I. 16. ACORDUL GREȘIT, ÎN GEN, NUMĂR ȘI CAZ, AL UNOR FORME FLEXIONARE ALE ADJECTIVULUI PRONOMINAL DE ÎNTĂRIRE

- ✓ „sunt eu **însuși**" sau „... eu **însumi**"?;
- ✓ „**însăși** autorul" sau „**însuși** autorul"?;
- ✓ „a **însăși** existenței" sau „a **înseși** existenței"?;
- ✓ „a **însăși** felului" sau „a **însuși** felului"?;
- ✓ „**înseși** Dumnezeu" sau „**însuși** Dumnezeu"?;
- ✓ „să fie ele **înșile**" sau „... ele **înseși/însele**"? etc.

„Subclasă a pronumelui personal", pronumele de întărire „funcționează ca o formă gramaticalizată de emfază", ce cunoaște un „uz pronominal", frecvent în limba veche, și un „uz adjectival", frecvent în limba actuală, însoțind de

Scanned with OKEN Scanner

obicei un pronume/substantiv şi având o flexiune pronominală (prin categoria persoanei) şi una adjectivală (prin acordul în gen, număr şi caz cu determinatul). Având o topică fixă sau liberă în funcţie de termenul pe care îl accentuează, adjectivul pronominal de întărire are o frecvenţă relativ redusă, cu deosebire în limba vorbită, care preferă sinonimele adverbiale („chiar", „tocmai", „personal"), adjectivale („propriu", „singur") şi pronominale („unul") sau sinonimele locuţionale („cu mâna mea", „cu ochii mei", „cu urechile mele"); în limba scrisă are o prezenţă ceva mai pregnantă, ceea ce nu înseamnă că este folosit fără reproş (v. **GA², I**).

Nu este lipsit de importanţă să reamintim că „în limba mai veche pronumele apărea independent (având adesea şi valoare adverbială)": „Ca să-mi mai treacă de urât, m-am ocupat **însămi** de toaleta lor" – Negruzzi, „Hotărî vizirul ca a treia zi/Să vază şi **însuşi** ce va auzi" – Pann, „Nu este altul [alt subiect] mai nou, mai bogat, mai întins, mai poetic şi voi zice **însuşi** mai fabulos, măcar că totdeauna adevărat" – Kogălniceanu. „Textele literare din secolul al XIX-lea atestă tendinţa de generalizare a lui **însuşi** (tendinţă care se continuă şi astăzi): „Pentru ca să-şi înveţe **însuşi** limbile lor bine, trebuia să înveţe mai întâi pe a lui Ciceron şi a lui Tacit" – Conachi, „Aduceţi-vă aminte că ei şi eu **însuşi** femeile lor adesea au fost reduşi la stare de vite" – Kogălniceanu, „Am sfârşit prin a râde noi **însuşi** de noi şi ne mângâia de poznaşele isprăvi a timpului" – Negruzzi, „Să le arate copiilor cum pot pregăti ei **însuşi** materialul" – Rev.Ped.3/1957. În limba marilor clasici sau posteminescieni asemenea dezacorduri (în persoană, gen, număr şi caz) nu aveau loc: „Chiar moartea **însăşi** e o părere" – Eminescu, „**Însuşi** bunicul, cel rar/La vorbe, azi râde şi-nchină" – Coşbuc (v. **GA¹, I**).

Ignorarea regulilor (şi a formelor) literare privind acordul adjectivului pronominal de întărire cu un nominal/pronominal se observă în exprimările următoare, culese din mass-media: „Sunt eu **însuşi**... Avem un impostor între noi..." (corect: „Sunt eu **însumi**..."), „**Însuşi** eu ţin seama de avizul penitenciarelor" (corect: „**Însumi** eu ţin seama..."), „Prin **însuşi** vocea preşedintelui Franţei, Nicolas Sarkozy..." (corect: „Prin **însăşi** vocea preşedintelui Franţei..."), „Eşti prea dură cu tine **însuşi**" (corect: „Eşti prea dură cu tine **însăţi**"), „**Însăşi** dl Năstase şi-a schimbat cămaşa" (corect: „**Însuşi** dl Năstase..."), „**Însăşi** autorul este conştient de faptul că lucrarea nu este perfectă" (corect: „**Însuşi** autorul este conştient..."), „**Însăşi** regele făcea pe bau-bau (sic!) cu el" (corect: „**Însuşi** regele făcea pe baubaul cu el"), „**Însăşi** Patriciu este extrem de prudent cu apariţiile publice" (corect: „**Însuşi** Patriciu este extrem de prudent..."), „Ne aflăm în faţa unei ilegalităţi, cu atât mai mult cu cât **însăşi** lucrătorii MAAP nu aveau dreptul să scoată terenurile din circuitul silvic" (corect: „... cu atât mai mult cu cât **înşişi** lucrătorii MAAP..."), „Ion Gheorghe Maurer a adus un argument hotărâtor împotriva conceptelor, practicilor şi a **însăşi** existenţei partidului..."

Scanned with OKEN Scanner

(corect: „... şi a **înseşi** existenței partidului..."), „Nicio televiziune nu este în slujba nimănui decât a ei **însăşi**" (corect: „... decât a ei **înseşi**"), „E o problemă a **însăşi** felului în care este privită teoria darwinistă" (corect: „E o problemă a **însuşi** felului..."), „Fiecare trebuie să aibă încredere în el **însăşi**" (corect: „... să aibă încredere în el **însuşi**"); „Constituția fiind Legea legilor, implicit Curtea Constituțională poate fi asimilată justiției **însăşi**" (corect: „... poate fi asimilată justiției **înseşi**"), „Pentru ce atâta vulgaritate, atâta mândrie şi sfidare a **însăşi** ideii de român..." (corect: „... şi sfidare a **înseşi** ideii de român..."), „**Înseşi** Dumnezeu a venit să ni se alăture..." (corect: „**Însuşi** Dumnezeu a venit..."), „Întrebarea asta descria **înseşi** situația în care mă aflam" (corect: „... descria **însăşi** situația în care mă aflam"), „Femeile e bine să fie ele **înşile**" (corect: „... să fie ele **înseşi/însele**").

I. 17. NEGLIJAREA ACORDULUI, ÎN G–D, AL UNOR ADJECTIVE PRONOMINALE DEMONSTRATIVE (POSTPUSE SAU ANTEPUSE REGENTULUI SUBSTANTIVAL)

- ✓ „deceniului **acesta**" sau „deceniului **acestuia**"?;
- ✓ „balenelor **astea**" sau „balenelor **ăstora**"?;
- ✓ „pomului **acela**" sau „pomului **aceluia**"?;
- ✓ „ziarului **ăla**" sau „ziarului **ăluia**"?;
- ✓ „cursul **aceeaşi** zile" sau „... **aceleiaşi** zile"?;
- ✓ „oportunităților **celelalte**" sau „... **celorlalte**"? etc.

Ca toate celelalte adjective pronominale, demonstrativele „se acordă în gen, număr şi caz cu substantivul determinat". Toate „formele etimologic simple" ale adjectivului demonstrativ de apropiere „sunt paralele cu cele etimologic compuse" [**ăst(a)/acest(a), ăşti(a)/aceşti(a), asta–astă/aceasta–această, aste(a)/aceste(a), ăstui(a)/acestui(a), ăstor(a)/acestor(a), ăstei(a)/acestei(a), ăstor(a)/acestor(a)**]. Toate „formele etimologic compuse atât în ipostaza pronominală, cât şi în cea adjectivală sunt literare. Dintre formele simple, în ipostaza pronominală, **asta** e literar, iar toate celelalte, colocviale; în ipostaza adjectivală, toate formele etimologic simple sunt populare/dialectale." La fel stau lucrurile şi în ce priveşte adjectivul pronominal de depărtare [simple: **ăl(a), ăi(a), ai(a), ale(a), ălui(a), ălor(a), ălei(a), ălor(a)**; compuse: **acel(a), acei(a), acea–aceea, acele(a), acelui(a), acelor(a), acelei(a), acelor(a)**]. În privința adjectivului demonstrativ de identitate (compus din „**acela** + **şi** invariabil"), acesta „apare doar antepus nominalului determinat, cu forme omonime

Scanned with OKEN Scanner

cu pronumele corespunzător." Adjectivul demonstrativ de diferențiere („compus din pronumele demonstrativ de depărtare aferezat **(a)cel(a)** și adjectivul pronominal nehotărât **alalt**") „poate apărea atât în fața nominalului determinat, cât și după acesta, cu forme omonime cu ale pronumelui corespunzător. În afară de formele literare, există multe variante populare, dialectale: **cellalt, cellant, celalalt, ălălalt, ăllant, ălalalt** etc." (**GA², I**).

Referitor la adjectivul demonstrativ postpus: „normele cer respectarea acordului în caz, pe care mulți îl neglijează: se spune corect **omului acestuia** (nu **acesta**), **oamenilor acestora** (nu **aceștia**), **fetelor acestora** (nu **acestea**); cf. **fetei acesteia**, unde acest acord nu se omite. De fapt, e preferabil să se evite postpunerea adjectivului demonstrativ la cazurile genitiv și dativ, întrucât, în unele contexte, omonimia cu pronumele poate da naștere la confuzii (**fetei acesteia** înseamnă uneori «acestei fete», alteori «fetei acestei femei») (**GT**). Aceste observații, întărite în lucrări mai recente, suferă și unele amendamente: „Deoarece adjectivele demonstrative au forme cazuale de genitiv–dativ, se impune dubla marcare a acestui caz la feminin (**acestei fete**), iar cu substantivul articulat și adjectivul demonstrativ postpus, și la masculin: **apariția filmului acestuia**, ca și **rochia fetei acesteia**, regulă, de asemenea, tot mai des încălcată sau construcție în general evitată. Cu adjectivul demonstrativ de apropiere dezacordul este tolerat: **apariția filmului ăsta/acesta**, **bagajul studentelor acestea**, dar nu și cu adjectivul demonstrativ de depărtare: ***apariția filmului ăla/acela**, ***bagajul studentelor acelea**" (**GA², II**).

Date fiind precizările de mai sus, considerăm ca pertinente „corecțiile" exprimărilor următoare, conținând forme discutabile, de acord, ale adjectivului pronominal demonstrativ (de apropiere, de depărtare, de identitate sau de diferențiere): „Ceva lipsește balerinelor **astea**" (recomandabil: „... balerinelor **ăstora/astea**"), „Producția va putea începe la sfârșitul deceniului **acesta**" (recomandabil: „... la sfârșitul deceniului **acestuia/acesta**"), „I s-a spus în fel și chip omului **ăsta**" (recomandabil: „... omului **ăstuia/ăsta**"), „Să ne ferească Dumnezeu de repetarea iernii anului **acesta**" (recomandabil: „... iernii anului **acestuia/acesta**"), „Cred că pomului **acela** îi trebuie mai multă beteală și multe beculețe" (corect: „Cred că pomului **aceluia/acelui** pom îi trebuie..."), „Când v-ați hotărât să luați managementul ziarului **ăla**..." (corect: „... managementul ziarului **ăluia**..."), „Nu vreau să mai aud de ecourile excursiei **aceea**" (corect: „... ecourile excursiei **aceleia/acelei** excursii"), „În cursul **aceeași** zile, protoiereul preot (sic!) econ. N. Alexandrescu răspunde..." (corect: „În cursul **aceleiași** zile, protoiereul..."), „Am renunțat în favoarea oportunităților **celelalte**" (corect: „... în favoarea oportunităților **celorlalte/celorlalte** oportunități").

Scanned with OKEN Scanner

I. 18. ACORDUL, GREŞIT, ÎN GEN, AL ADJECTIVULUI PRONOMINAL NEHOTĂRÂT (DE APROXIMAȚIE CANTITATIVĂ) CU SUBSTANTIVUL REGENT

- ✓ „**câțiva** zeci de metri" sau „**câteva** zeci..."?;
- ✓ „**câțiva** sute de conducători" sau „**câteva** sute..."?;
- ✓ „**câțiva** mii de spectatori" sau „**câteva** mii..."?;
- ✓ „**câțiva** milioane de lei" sau „**câteva** milioane..."? etc.

Înainte de a ne referi la subiectul propriu-zis al secțiunii de față, să ne reamintim câteva „probleme de acord în gen" pe care le pun, de la „doi" înainte, câteva determinante ale numeralului cardinal: „articolul demonstrativ de plural «cei», «cele» şi diverse adjective, în special pronominale (demonstrative, nehotărâte)". „Când numeralele sunt mai mici decât «două sute», acordul în gen se face exclusiv cu substantivul însoțit: «cele (aceste, alte) cincisprezece zile», «cei (aceşti, alți) 195 de lei». Acelaşi fel de acord e valabil şi cu numeralele mai mari, cu excepția numeralelor care exprimă cifre rotunde, începând cu «două sute»; la acestea acordul se poate face fie cu substantivul, fie cu numeralul, în funcție de ceea ce vrea să reliefeze vorbitorul. Deci... se spune corect fie «cei două sute de lei au fost cheltuiți», fie «cele două sute de lei au fost cheltuite»" (**GT**).

În ceea ce priveşte „numeralele cardinale ca expresie a aproximației": „aproximația la substantivele numerice reprezentând cantități mari se poate reda prin: a) folosirea formelor de plural **zeci, sute, mii, milioane** (singure, repetate sau combinate); b) asocierea numeralului cu adjectivul pronominal **câteva** [+ **zeci/sute/mii/milioane** etc.] (**GA², I**). La aceste precizări, foarte concise, trebuie să adăugăm că „în construcția articolului demonstrativ sau/şi adjectiv pronominal + pluralele **zeci, sute, mii, milioane**, în care sutele, miile etc. nu sunt «numărate» exact, nu e corectă însă decât forma de feminin, indiferent de genul substantivului: «(**cele, aceste, alte**) **câteva** zeci de metri», nu «(**cei**) **câțiva** zeci de metri»" (**GT**).

Exemplele ce urmează, spicuite din publicitatea actuală, relevă faptul că acordul, în gen (în condițiile contextuale amintite), al adjectivului nehotărât de aproximație cu numeralele având statut substantival (*zeci, sute, mii, milioane*) se efectuează nu rareori greşit: „Greviştii vin de la **câțiva** zeci sau sute de kilometri de Capitală" (corect: „Greviştii vin de la **câteva** zeci sau sute de kilometri..."), „Eşti singurul din clasă care nu vrea să-şi rupă **câțiva** zeci de lei din buzunar" (corect: „... care nu vrea să-şi rupă **câteva** zeci de lei..."), „Astfel de expoziții se întâmplă la **câțiva** zeci de ani" (corect: „... la **câteva** zeci de ani"), „Alți **câțiva** sute de conducători auto urcă însă în continuare la volan" (corect: „Alte **câteva** sute de conducători auto..."), „Mai au **câțiva** zeci de metri până la poarta Elenei" (corect: „Mai au **câteva** zeci de metri..."), „Un tavan de mall s-a dărâmat pe o distanță de **câțiva** zeci de metri pătrați" (corect: „... pe o distanță de

Scanned with OKEN Scanner

câteva zeci de metri pătrați"), „**Câțiva** zeci de angajați din instituțiile subordonate primăriei Capitalei au participat la construirea steagului" (corect: „**Câteva** zeci de angajați din instituțiile subordonate..."), „Terenul pe care-l vezi a fost cumpărat, cu ani în urmă, doar cu **câțiva** milioane de lei vechi" (corect: „... doar cu **câteva** milioane de lei vechi"), „De la **câțiva** zeci de cenți până la 1000 de euro pe gram variază prețul unei roci extraterestre" (corect: „De la **câteva** zeci de cenți până la 1000 de euro pe gram..."), „La mitingul aviatic au fost prezenți **câțiva** mii de spectatori" (corect: „... au fost prezente **câteva** mii de spectatori").

I. 19. SCRIEREA HIBRIDĂ (NELITERARĂ) A ADJECTIVULUI PRONOMINAL NEHOTĂRÂT ÎN GENITIV, DIN CAUZA CONTAMINĂRII FLEXIUNII CAZUALE CU CONSTRUCȚIA PREPOZIȚIONALĂ ECHIVALENTĂ

- ✓ „urma **a atâtor**" sau „urma **atâtor/a atâtea**"?;
- ✓ „parcursul **a câtorva**" sau „parcursul **câtorva/a câteva**"?;
- ✓ „absențele **a multora**" sau „absențele **multora/a mulți**"?;
- ✓ „în ciuda **a oricâtor**" sau „în ciuda **oricâtor/a oricâte**"?;
- ✓ „pe chipul **a tuturor**" sau „pe chipul **tuturor**"? etc.

Este un adevăr banal faptul că „pronumele nehotărât ține locul unui substantiv fără să dea vreo indicație precisă asupra obiectului..." („Cum te-ai dus d-ta de-acasă, n-a trecut tocmai mult şi s-aude **cineva** bătând la uşă" – Creangă, „Doctorul scoase un carnet din buzunar, făcându-se că înseamnă **ceva**" – Bart). „Când pronumele nehotărâte însoțesc substantivele determinându-le, sunt adjective pronominale nehotărâte" („Lapte, brânză, unt şi ouă de-am putea sclipui să ducem la târg ca să facem **ceva** parale" – Creangă, „**Orice** nație dar, precum orice individ, are o misie a îndeplini în omenire" – Bălcescu, „Domnul Mache şade la o masă în berărie şi aşteptă să pice **vreun** amic" – Caragiale) (**GA[1], I**).

În ce priveşte acordul: „adjectivele... asimilate cantitativelor" admit „două modalități de exprimare a relației de genitiv: **sintetică**, prin desinențele de G–D, şi **analitică**, cu ajutorul prepoziției „**a**", urmată de forma de N–Ac a adjectivului pronominal (impresiile **diverşilor** vizitatori/**a diverşi** vizitatori", „trăsăturile **diferitelor** elemente/**a diferite** elemente") (**GA[2], I**). „Faptul că unele cuvinte – în special numerale şi adjective cu sens cantitativ – dispun, pe lângă genitiv, de posibilitatea folosirii unei construcții echivalente, realizate cu prepoziția „**a**", are adesea ca rezultat contaminarea celor două formule" (**GT**), în construcții cu prepoziția „**a**" superfluă, între un substantiv articulat enclitic sau o prepoziție/locuțiune prepozițională cu formă „articulată" şi genitivul următor; confuzia este favorizată de asemănarea formală dintre prepoziția „**a**"

Scanned with OKEN Scanner

şi forma feminină a morfemului de genitiv: în asemenea construcții, articolul apare în forma **a** omonimă cu prepoziția: „destinul **a multor** capodopere" (în loc de „destinul **multor**... sau **a multe**"), „de-a lungul **a câtorva** ore" (în loc de „de-a lungul **câtorva**... sau **a câteva**"), „comemorarea **a celor** 350 de ani" (în loc de „comemorarea **celor** 350... sau **a** 350") (exemple din **GT**).

Citatele următoare vorbesc de la sine despre formele hibride, neliterare, rezultate din contaminarea flexiunii cazuale de genitiv cu construcția prepozițională echivalentă: „Lipsa de cvorum își avea cauza, desigur, în absentările **a multora** dintre parlamentari" (corect: „... în absentările **multora/a mulți** dintre parlamentari"), „Nu înțelegea de ce în urma **a atâtor** insistențe nu voia să cedeze" (corect: „... în urma **atâtor/a atâtea** insistențe nu voia să cedeze"), „Cimpanzeii urlă, gem pe parcursul **a câtorva** ore" (corect: „... pe parcursul **câtorva/a câteva** ore"), „Apropo de implicarea **a cutărui** personaj în evenimentele din Decembrie 1989..." (corect: „Apropo de implicarea **cutărui/a cutare** personaj..."), „O persoană cercetată și judecată pe parcursul **a** mai **multor** ani..." (corect: „... pe parcursul mai **multor/a** mai **mulți** ani..."), „Un lucru știut este acela că AMR, cândva reprezentativă pentru miile de magistrați din România, mai are susținerea **a câtorva** zeci de membri" (corect: „... mai are susținerea **câtorva/a câteva** zeci de membri"), „În viața **a oricărui** om apar, nu rareori, situații neprevăzute, excepționale" (corect: „În viața **oricărui** om apar, nu rareori, situații neprevăzute, ..."), „În ciuda **a oricâtor** avertismente legate de iminența unor averse și vijelii, se hotărâră să plece la mare" (corect: „În ciuda **oricâtor/a oricâte** avertismente..."), „Fiind un liceu cu elevi foarte buni, bacalaureatul a avut parte de contestația **a puținora** dintre candidați" (corect: „... contestația **puținora/a puțini** dintre candidați", „La auzul veștii despre succesul repurtat de competitori, pe chipul **a tuturor** se așternu fericirea" (corect: „... pe chipul **tuturor** se așternu fericirea").

I. 20. UTILIZAREA, GREȘITĂ, INVARIABILĂ (ASEMENEA UNEI CONJUNCȚII) A PRONUMELUI RELATIV „CARE" (IGNORÂNDU-I-SE FLEXIUNEA CAZUALĂ DE G–D)

- ✓ „diplomat **care**... **i** s-a întâmplat" sau „... **căruia i** s-a întâmplat"?;
- ✓ „fata **care i**-am dat sfaturi" sau „... **căreia i**-am dat sfaturi"?;
- ✓ „oameni **care le**-am spus" sau „... **cărora le**-am spus"?;
- ✓ „persoane **care** nu **le** știu numele" sau „... **cărora** nu **le** știu..."? etc.

E bine de amintit că „pronumele relative fac legătura între propoziții subordonate și cuvintele determinate din propozițiile regente, având rol de conjuncții și păstrându-și în același timp capacitatea de a îndeplini funcțiunea de părți de

Scanned with OKEN Scanner

propoziție. Pronumele **care** se acordă în gen şi număr cu substantivul căruia îi ține locul: «Eu n-am uitat... nici pe iscusitul moş Vlad, în căruța **căruia** ai adormit tu adesea» – Odobescu, «O funie de fum, **al cărei** capăt dinainte ardea ca un cărbune» – Eminescu" (**GA[1], I**). „Când pronumele relativ introduce o propoziție atributivă, se realizează un tip special de acord, acordul încrucişat: pronumele relativ se acordă cu nominalul din regentă pe care îl substituie..." (**GA[2], I**). „În atributivele cele mai obişnuite (...), pronumele relative **care, ce, cât** au genul şi numărul termenului determinat din regentă, dar construcția cazuală sau/şi prepozițională cerută de funcția din atributivă (de exemplu: «Tânărul **căruia i**-am dat cheia este fiul meu», «Tânăra **căreia i**-am dat cheia este nora mea»)" (**GT**).

În exemplele imediat anterioare, pronumele relative **căruia–căreia**, aflate în cazul dativ, dublate prin clitice (forme pronominale neaccentuate) coreferențiale, tot în cazul dativ, au funcția sintactică de complement indirect în atributivele pe care le introduc (**v. GA[2], II**). „În vorbirea neîngrijită există [din păcate] tendința de părăsire a formelor flexionare ale pronumelui **care**. În loc să se spună: «acesta e băiatul **căruia i**-am dat cartea», se spune greşit: «acesta e băiatul **care i**-am dat cartea»" (**GA[1], I**). Că această tendință persistă şi în zilele noastre o dovedesc enunțurile ce urmează: „Acest diplomat **care** nu ştiu exact ce **i** s-a întâmplat în accident..." (corect: „... diplomat **căruia** nu ştiu exact ce **i** s-a întâmplat..."), „Eu nu sunt aşa un flocos **care** să-**i** crească părul în barbă" (corect: „... un flocos **căruia** să-**i** crească părul..."), „Acesta e un public **care îi** place filmul românesc" (corect: „... un public **căruia îi** place filmul românesc"), „Eu, ca cetățean **care** nu-**i** place deloc politica..." (corect: „... ca cetățean **căruia** nu-**i** place..."), „Dacă ai în față un ziarist **care îi** pui în față realitatea..." (corect: „... un ziarist **căruia îi** pui în față realitatea..."), „Îți spun eu, om bătrân, **care** nu mai are de ce să-**i** fie frică" (corect: „... om bătrân, **căruia** nu mai are de ce să-**i** fie frică"), „România este o țară **care îi** place înțelepciunea populară" (corect: „... este o țară **căreia îi** place înțelepciunea populară"), „O piesă a lui Mihai Constantinescu **care i**-am învățat eu textul..." (corect: „O piesă... **căreia i**-am învățat eu textul..."). „Pacienta **care i** s-a pus implantul..." (corect: „Pacienta **căreia i** s-a pus implantul..."), „Ileana este fata **care i**-am dat sfaturi până la 18 ani" (corect: „... fata **căreia i**-am dat sfaturi..."), „Rog să transmiteți un cântec şi pentru Maria, **care** nu-**i** ştiu numele întreg" (corect: „... Maria, **căreia** nu-**i** ştiu numele întreg"), „O persoană **care îi** plăceau foarte mult artele marțiale" (corect: „O persoană **căreia îi** plăceau..." „Sunt oameni **care** nu poți să **le** bagi lucrurile în cap nici cu forcepsul" (corect: „... oameni **cărora** nu poți să **le** bagi lucrurile în cap..."), „Sunt oameni **care le** place să fie înjurați" (corect: „... oameni **cărora le** place să fie înjurați"), „Nu suntem nişte soldății **care** să **ni** (sic!) se spună..." (corect: „... nişte soldății **cărora** să **li** se spună..."), „Sunt o mie de oameni **care le**-am spus asta" (corect: „... oameni **cărora le**-am spus asta"), „Sunt d-ăştia **care le** plac jocurile de noroc" (corect:

Scanned with OKEN Scanner

„... d-ăştia **cărora le** plac jocurile de noroc"), „Sunt profesori **care le** convenea sistemul clasic" (corect: „... profesori **cărora le** convenea sistemul clasic"), „Ei sunt oameni **care le** mulţumim" (corect: „... oameni **cărora le** mulţumim"), „Aceste persoane **care** nu **le** ştiu prea bine numele..." (corect: „... persoane **cărora** nu **le** ştiu prea bine numele...").

I. 21. ACORDUL, GREŞIT, ÎN GEN ŞI NUMĂR, ATÂT AL PRONUMELUI RELATIV „CARE" (CONECTOR AL UNEI SUBORDONATE ATRIBUTIVE) CU SUBSTANTIVUL CARE ÎI URMEAZĂ, CÂT ŞI AL MORFEMULUI GENITIVAL „AL"/„A" CU SUBSTANTIVUL CARE ÎL PRECEDĂ (ÎN PROPOZIŢIA REGENTĂ)

- ✓ „**raport** potrivit **cărora** datele" sau „**raport** potrivit **căruia**..."?;
- ✓ „**biserica** al **cărui** cap" sau „**biserica** al **cărei** cap"?;
- ✓ „**cel** a **cărei** zi de naştere" sau „**cel** a **cărui** zi..."?;
- ✓ „obiecte **ale căror autori**" sau „obiecte **ai căror autori**"?;
- ✓ „ţintă **a cărui exponent**" sau „ţintă **al cărei exponent**"?;
- ✓ „România **ale căror cetăţeni**" sau „România **ai cărei cetăţeni**"? etc.

O eroare gramaticală, deloc scuzabilă, este cea în care pronumele relativ **care** – însoţit sau nu de morfemul genitival „al" – conector al unei propoziţii subordonate atributive (în care are funcţia sintactică de atribut/complement), se acordă, greşit, cu substantivul care îi urmează, nu cu cel din propoziţia regentă. Avem de-a face, aici, cu încălcarea flagrantă a regulii unui „acord «încrucişat», de un tip mai complicat" care „este următoarea: articolul posesiv se acordă cu substantivul din propoziţia atributivă (nu cu substantivul precedent sau cu pronumele imediat următor), iar pronumele relativ, cu substantivul înlocuit din regentă (nu cu substantivul următor al cărui atribut este)" (**GT**). Reluând, cu alte cuvinte, cele afirmate anterior: „În calitate de elemente de relaţie, pronumele relative introduc în frază diverse tipuri de subordonare... (1) când pronumele relativ introduce în frază o propoziţie atributivă, se realizează un tip special de acord, acordul încrucişat: pronumele relativ se acordă cu nominalul din regentă pe care îl substituie («**băiatul** în vorbele **căruia** cred», «**fata** în vorbele **căreia** cred», «**băieţii** în vorbele **cărora** cred», «**fetele** în vorbele **cărora** cred»...; (2) lexemul **al** (când apare) se acordă cu nominalul din propoziţia subordonată pe care o introduce relativul («băiatul în **ale** cărui

Scanned with OKEN Scanner

vorbe cred», «fata în **ale** cărei **vorbe** cred», «băieții în **ale** căror **vorbe** cred», «fetele în **ale** căror **vorbe** cred»" (**GA², I**).

În exemplele ce urmează, spicuite din presă, se observă, în chip grăitor, încălcarea acestor tipuri de acord: „**Maşina** al **cărui** şofer conducea a fost proiectată..." (corect: „**Maşina** al **cărei** şofer..."), „**Biserica**, al **cărui** cap este Hristos, este infailibilă..." (corect: „**Biserica**, al **cărei** cap este Hristos,..."), „Cu seninătatea pe față, ca a **femeii căruia** i se spune să părăsească spitalul complet vindecată..." (corect: „... ca a **femeii căreia** i se spune..."), „În cazul **ANI** (**căruia** i se datorează, în mare parte, raportul negativ pe justiție al UE) s-a putut vedea limpede lipsa de voință politică" (corect: „În cazul **ANI** (**căreia** i se datorează,...)..."), „Era o **Dacie** verde al **cărui** conducător a provocat accidentul" (corect: „Era o **Dacie** verde al **cărei** conducător..."), „I s-a înmânat o **sumă** de bani (sic!) al **cărui** cuantum nu se cunoaşte" (corect: „... o **sumă** al **cărei** cuantum nu se cunoaşte"), „În 2002, Anca Vlad punea bazele **Fundației** *Fildas*, al **cărui** scop principal era şi încă este susținerea valorilor şi produselor culturale româneşti" (corect: „... punea bazele **Fundației** (...) al **cărei** scop principal era..."), „UDMR a reuşit să se constituie ca o **formațiune** al **cărui** punct de vedere să conteze pentru fiecare guvernare" (corect: „... ca o **formațiune** al **cărei** punct de vedere..."), „Îi lăsase directorului o **cutie** de metal al **cărui** conținut trebuie reprodus la infinit" (corect: „... o **cutie** de metal al **cărei** conținut..."), „A luat **măsuri** extrem de dure, al **cărui** rezultat se va vedea peste timp" (corect: „... **măsuri** extrem de dure, al **căror** rezultat..."), „Apropo, lângă **Deveselul** brusc globalizat, a **cărei** denumire exotică a făcut deliciul presei, se află satul Traian..." (corect: „... lângă **Desevelul** (...), a **cărui** denumire exotică..."), „La o **scară** de unu la zece, al **cărui** nivel..." (corect: „La o **scară** (...), al **cărei** nivel..."), „Acest formidabil **fotbalist** Podolski, a **cărei** mamă..." (corect: „... **fotbalist** Podolski, a **cărui** mamă,..."), „Era posesoarea unui **apartament** achiziționat în 1944, a **cărei** valoare impozabilă..." (corect: „... **apartament** (...), a **cărui** valoare impozabilă..."), „N-aveam niciun motiv să-l protejăm pe **domnul** preşedinte, a **cărei** adversitate față de mine a atins paranoia" (corect: „... **domnul** preşedinte, a **cărui** adversitate..."), „Adrian Voinea a jucat la **argentinieni**, în fața **căreia** a cedat cu 0-3" (corect: „... **argentinieni**, în fața **cărora** a cedat cu 0-3"), „Ucigaşul unei **bătrâne**, al **cărui** cadavru a fost descoperit, miercuri, într-o locuință de pe Calea Plevnei din Capitală, a fost prins" (corect: „... unei **bătrâne**, al **cărei** cadavru a fost descoperit, miercuri,..."), „Sunteți unul dintre acei **politicieni** de stânga a **cărei** inimă a rămas la stânga" (corect: „... **politicieni** de stânga a **căror** inimă..."), „Nu există **categorie** de vârstă **cărora** nu le-aş recomanda..." (corect: „... **categorie** de vârstă **căreia** nu i-aş recomanda..."), „Un **raport** potrivit **cărora** datele prezentate..." (corect: „... **raport** potrivit **căruia** datele..."). „Când l-am regăsit pe junele posesor de «merțan», era aplecat peste **ghişeul** în spatele **căreia** o fetişcană păcănea

Scanned with OKEN Scanner

tastatura computerului..." (corect: „... **ghişeul** în spatele **căruia** o fetişcană..."), „Echipa formată din trei inspectori însoțiți de un jandarm au (sic!) intrat pe proprietatea **firmei** *Prosal 2006*, printre ai **cărui** acționari se află şi directorul Direcției Agricole din Călăraşi, Daniel Obadă" (corect: „... a intrat pe proprietatea **firmei** *Prosal 2006*, printre ai **cărei** acționari..."), „Nu ştiu dacă prin Ziua Culturii Naționale se doreşte uitarea **celui** a **cărei** zi de naştere a generat-o..." (corect: „... uitarea **celui** a **cărui** zi de naştere..."), „Excluzând România, **ale căror cetățeni**..." (corect: „... România, **ai cărei cetățeni**..."), „Centre de computere **ale căror utilizatori**..." (corect: „... computere **ai căror utilizatori**..."), „Avea o singură țintă **a cărui exponent** nici măcar nu îl privea" (corect: „... țintă **al cărei exponent**..."), „Dăm amenzi mari la părinții **a căror copii** chiulesc" (corect: „... părinții **ai căror copii** chiulesc"), „Au fost expuse diverse obiecte **ale căror autori** sunt anonimi" (corect: „... obiecte **ai căror autori**...").

I. 22. NEGLIJAREA OPOZIȚIEI DE GEN LA UNELE NUMERALE CARDINALE/ORDINALE COMPUSE CU „UNU", „DOI" SAU „DOISPREZECE"

- ✓ „şaizeci şi **unu** de **secții**" sau „şaizeci şi **una**..."?;
- ✓ „patruzeci şi **doi** de **asistente**" sau „patruzeci şi **două**..."?;
- ✓ „**doisprezece persoane**" sau „**douăsprezece** ..."?;
- ✓ „**clasa** a **doisprezecea**" sau „... a **douăsprezecea**"?;
- ✓ „**doişpe mii** de kilometri" sau „**douăsprezece mii**..."? etc.

Dacă, între numerale, „categoria centrală o constituie **numeralul cardinal**", acesta „este implicat în formarea tuturor subclaselor de numerale care indică, în diverse ipostaze, o cantitate numerică", precum şi „a celor care indică, prin referire la un anumit număr, «poziția» în interiorul unei succesiuni numeric organizate (**numeralul ordinal**)". „Sub aspect **flexionar**, numeralul cardinal reprezintă o clasă eterogenă... Caracteristica cea mai generală o reprezintă faptul că numeralele cardinale nu disting flexionar **numărul**. Sensul de singular sau de plural este inclus în semnificația lexicală a numeralului (...). Au forme diferite pentru exprimarea opoziției de **gen** cardinalele «un(u)»/«o», «una» şi «doi»/«două», utilizate ca atare sau făcând parte din compuse: **doi, doi**sprezece (elevi) **două, două**sprezece (eleve) şi toate numeralele compuse cu «unu», «doi» sau «doisprezece», când acestea reprezintă componentul final al compusului (treizeci şi **unu/doi** (de) elevi; o mie cinci sute **doisprezece** elevi/

Scanned with OKEN Scanner

treizeci şi **una/două** (de) eleve; o mie cinci sute **douăsprezece** eleve etc.). Face excepție «unsprezece» (elevi/eleve), care nu are forme diferite de gen. Flexiune de **caz** nu are, în sens strict, decât primul numeral din serie, care are forme cazuale realizate diferit după cum e folosit adjectival sau ca substitut: nominativ şi acuzativ, masculin şi neutru «un», feminin «o» cu valoare adjectivală, «unu», respectiv «una» ca substitute; genitiv–dativ «unui, unuia/unei, uneia»" (**GA², I**).

Un „amendament" la precizările anterioare: „«sută», «mie», «milion», «bilion», «miliard» se deosebesc de celelalte numerale. Folosite singure, se comportă flexionar ca substantivele: au gen fix («sută», «mie» – feminin, «milion», «bilion», «miliard» – neutru), au forme distincte de număr («sută–sute», «mie–mii», «milion–milioane» etc.) şi exprimă genitivul sintetic, ca orice substantiv, dar la plural şi analitic, ca numeralul «eforturile sutei/sutelor/a sute/a milioane de oameni»; cunosc determinarea: «A câştigat milionul (de lei), a pierdut mia». Făcând parte din structura numeralelor compuse («două mii», «cinci milioane» etc.) se comportă morfologic ca numeralul care le precedă... În structura compuselor de tipul «unsprezece–nouăsprezece» apare invariabil cu forma de singular (cu excepția lui «doisprezece», variabil în gen, iar, în a celor de tipul «douăzeci, treizeci», „zece" participă cu forma de plural. În «**două**zeci» forma de feminin a primului component este rezultatul acordului cu «zece», feminin..." (**Ibidem**).

Ținând seama de cele câteva norme referitoare la acordul în gen al numeralului **cardinal** (cel **ordinal** prezentând şi el forme deosebite de **gen**, prin variația celor doi formanți: masculin şi neutru „**al** cincilea", feminin „**a** cincea"), ne întrebăm, cu îngrijorare, de ce în practica vorbirii sau a scrierii cotidiene se fac atâtea dezacorduri elementare: „În zona Loputeni–Botoşani, o sută nouăzeci şi **unu** de **persoane** sunt blocate din cauza zăpezii..." (corect: „... o sută nouăzeci şi **una** de **persoane**..."), „Am obținut 3 (sic!) medalii de aur şi una de bronz, România fiind una dintre cele optzeci şi **unu** de **țări** participante la Olimpiada Internațională de Informatică" (corect: „... trei medalii (...) cele optzeci şi **una** de **țări**..."), „Medicul a semnat condica o sută cincizeci şi **unu** de **zile** şi la spital, şi la parlament" (corect: „... o sută cincizeci şi **una** de **zile**..."), „Şaizeci şi **unu** de **secții** de votare..." (corect: „Şaizeci şi **una** de **secții** de votare..."), „Deşi se discută despre o mie şi **una** de **lucruri**, cum se întâmplă la un dialog, preşedintele se ocupă în principal de relații şi cu Victor Ponta" (corect: „... o mie şi **unu** de **lucruri**..."), „Dacă avem douăzeci şi **una** de **miliarde** la coeziune..." (corect: „... douăzeci şi **unu** de **miliarde**..."), „Până dimineața erau izolate douăzeci şi **unu** de **localități**" (corect: „... douăzeci şi **una** de **localități**"), „Tcacinski are cumulate două sute şaizeci şi **una** de **puncte**" (corect: „... două sute şaizeci şi **unu** de **puncte**"), „Datorită (sic!) condițiilor neprielnice ale iernii şi viscolului, au fost închise peste şase sute optzeci şi **unu** de **şcoli**"

Scanned with OKEN Scanner

(corect: „Din cauza condițiilor (...) șase sute optzeci și **una** de **școli**"), „Numărul **localităților** fără curent electric s-a redus la o sută treizeci și **unu**" (corect: „... la o sută treizeci și **una**"). „Alte douăzeci și **unu** de **propuneri** se află pe rol..." (corect: „... douăzeci și **una** de **propuneri**..."), „Autoritățile au întocmit patruzeci și **una** de **dosare** pentru «piraterie»" (corect: „... patruzeci și **unu** de **dosare**..."), „Se pot întâmpla o mie și **una** de **lucruri**..." (corect: „... o mie și **unu** de **lucruri**..."), „O sută patruzeci și **doi** de **mii** de exemplare *Click*..." (corect: „O sută patruzeci și **două** de **mii**..."), „Spitalul [Colțea] are patruzeci și **doi** de **asistente**" (corect: „... patruzeci și **două** de **asistente**"), „**Doisprezece amendamente** la proiectul de Constituție..." (corect: „**Douăsprezece amendamente**..."), „Eu să fi fost **clasa** a **doisprezecea** acuma..." (corect: „... **clasa** a **douăsprezecea**..."), „Eram în **clasa** a **doisprezecea** când s-a întâmplat..." (corect: „... **clasa** a **douăsprezecea**..."), „Cu **doisprezece ore** înainte, vizavi de hotărârea Comisiei de etică..." (corect: „... **douăsprezece ore**..."), „În ceea ce privește cei **doisprezece persoane**..." (corect: „... cele **douăsprezece persoane**..."), „**Doisprezece persoane** sunt în stare gravă în urma răsturnării autocarului, în Franța, venit de la Madrid" (corect: „**Douăsprezece persoane**..."), „Polițiștii au ridicat **doisprezece certificate** de înmatriculare..." (corect: „... **douăsprezece certificate**..."), „Sunt **doisprezece locuri** în creșă" (corect: „... **douăsprezece locuri**..."), „În ce privește trenurile internaționale, acestea au avut întârzieri de **doisprezece ore**" (corect: „... **douăsprezece ore**"), „**Doisprezece drumuri** naționale au fost deschise circulației" (corect: „**Douăsprezece drumuri**..."), „În Olanda sunt **doisprezece mii** de români" (corect: „... **douăsprezece mii**..."), „Vor fi **doisprezece grade** la Suceava, Iași și Vaslui" (corect: „... **douăsprezece grade**..."), „Gazonul a fost pus pe Arena în mai puțin de **doisprezece ore**" (corect: „... **douăsprezece ore**"), „Sunt **doisprezece state** mari în Uniunea Europeană" (corect: „... **douăsprezece state**..."), „Opoziția a întrunit doar două sute **doisprezece voturi**" (corect: „... două sute **douăsprezece voturi**"), „Testul are **doisprezece puncte** de fiecare cap" (corect: „... **douăsprezece puncte**..."), „E greu să te întorci după **doisprezece luni** la lucru" (corect: „... **douăsprezece luni**..."), „**Doisprezece rate** fără dobândă" (corect: „**Douăsprezece rate**..."), „Un CD *Jubilard* cu **doisprezece melodii**" (corect: „... **douăsprezece melodii**"), „Asistenta a lipsit **doisprezece minute** din Secția terapie intensivă" (corect: „... **douăsprezece minute**..."), „O asistentă lucrează în tură de **doisprezece ore** din 24" (corect: „... **douăsprezece ore**..."), „În România sunt zece-**doișpe regiuni**..." (corect: „... zece-**douăsprezece regiuni**..."), „O medie de zece-**doișpe accidente** pe zi, pe pârtie" (corect: „... zece-**douăsprezece accidente**..."), „Până la Melbourne sunt vreo **doișpe mii** de kilometri" (corect: „... **douăsprezece mii**..."), „Litrul de benzină a crescut cu **douăsprezece bani** mai mult (sic!)" (corect: „... **doisprezece bani**").

Scanned with OKEN Scanner

I. 23. CONFUZIA DINTRE CONSTRUCȚIA PREPOZIȚIONALĂ CU „A" A NUMERALULUI CARDINAL/FRACȚIONAR ŞI GENITIVUL ANALITIC CU MORFEMUL „AL"/„A"

- ✓ „**votul al 66%**" sau „**votul a 66%**"?;
- ✓ „**rezultatul al jumătate**" sau „... **a jumătate**"?;
- ✓ „**proprietari ai 50 ha**" sau „... **a 50 ha**"?;
- ✓ „**reprezentanți ai 50** de țări" sau „... **a 50** de țări"?

Să ne amintim că elementul „al", interpretat ca „morfem suplimentar de marcare a relației de posesie", fie „la **substantive** («Lipseşte o carte **a** Mariei; **A** Anei nu lipseşte»), fie la **pronumele** personale/demonstrative/nehotărâte/negative/relative/interogative («Lipseşte o carte **a** ei/**a** acesteia/**a** fiecăruia/**a** cuiva. **A** lui nu lipseşte/**A** acestuia nu lipseşte/**A** fiecăruia lipseşte/**A** nimănui nu lipseşte/**A** cui lipseşte?»), se manifestă, gramatical, şi în cazul **numeralului ordinal**, variabil în gen (**al** doilea/**a** doua) (v. **GA², I**).

Trecând la numeralele **cardinale**: flexiune **cazuală** sintetică „nu are, în sens strict, decât primul numeral din serie" („nominativ şi acuzativ, masculin şi neutru «un», feminin «o», cu valoare adjectivală, «unu», respectiv, «una» ca substitute; genitiv–dativ «unui, unuia»/«unei, uneia»"), flexiunea acestui numeral nedeosebindu-se de flexiunea adjectivului sau a pronumelui nehotărât omonim". „De la «doi» înainte opozițiile de **caz** se realizează **analitic**, prin prepozițiile «a» şi «la» aşezate înaintea numeralului, formând construcții echivalente cu genitivul, respectiv, cu dativul: «Restructurarea **a nouă** societăți»; «Miroase florile argintii/Şi cad o dulce ploaie,/Pe creştetele-**a doi** copii,/Cu plete lungi, bălaie» – M. Eminescu; «Profesorul a dat note bune **la cinci** elevi şi note proaste, **la doi**». Şi în cazul numeralului «unu» genitiv–dativul poate fi exprimat prepozițional, când e corelat cu alte numerale: «Părerea **a unu** sau (**a**) **doi** vorbitori». Construcția prepozițională [a + numeral cardinal + substantiv] se utilizează atât după prepoziții care cer genitivul («S-a început urmărirea penală împotriva (asupra, contra) **a doi** infractori periculoşi», cât şi după prepoziții care cer dativul («Datorită (grație, mulțumită) **a trei** prieteni am reuşit să-mi fac o casă»)" (**Ibidem**).

Din cele arătate mai sus, reiese că, pentru genitiv, „construcția echivalentă este cu prepoziția „**a**", care nu trebuie confundată cu articolul „**al, a, ai, ale**": se spune corect «părinte **a trei** copii» (nu **al**...), «reprezentanți **a 25** de state» (nu **ai**...)" (**GT**). Din păcate, confuzia dintre prepoziția **a** şi morfemul **al** nu este neglijabilă: „Niciodată o asemenea formulă nu va aduna **votul** favorabil **al 66%** dintre membrii parlamentului" (corect: „... **votul** favorabil **a 66%**..."),

Scanned with OKEN Scanner

„Votul majoritar trebuia să fie **rezultatul al jumătate** plus unu" (corect: „... **rezultatul a jumătate** plus unu"), „Cei doi sunt **proprietari ai 50** de hectare" (corect: „... **proprietari a 50** de hectare"), „Elevii sunt **reprezentanți ai 50** de țări și sunt copiii unor angajați ai unor corporații multinaționale" (corect: „... **reprezentanți a 50** de țări..."). **Observație**: „Ca **adjunct** al unui substantiv, numeralul **fracționar** apare la **genitiv** («valoarea **unei pătrimi** din pădurea vândută») sau la **acuzativ** (în construcții echivalente cu genitivul: «venitul **a două treimi** din teren»). Colocvial, ca atribut genitival se folosesc «jumătate» și «sfert» («valoarea **unei jumătăți/ unui sfert** din producția la hectar»)." [La acuzativ, în construcții echivalente cu genitivul: «valoarea **a o jumătate/a unui sfert** din producția la hectar».]

I. 24. UTILIZAREA, GREȘITĂ, ÎN INDICAREA OREI, A FORMEI EXCLUSIVE DE MASCULIN A NUMERALULUI CARDINAL „DOI" SAU A COMPUSELOR CU „DOI" (INCLUSIV ALTE VARIANTE NELITERARE)

- ✓ „șapte și treizeci și **doi** de minute" sau „șapte și treizeci și **două**...");
- ✓ „ora **doisprezece**" sau „... **douăsprezece**"?;
- ✓ „ora douăzeci și **doi**" sau „... douăzeci și **două**"?;
- ✓ „**jumătate la două**" sau „**unu și jumătate**"?;
- ✓ „unu √cinci minute" sau „unu **și** cinci minute"?;
- ✓ „unu, două minute √zece secunde" sau „... **și** zece secunde"? etc.

În **DOOM²** (ultimul) se vine cu următoarea precizare: „Numeralul **cardinal** „12" și cel **ordinal** corespunzător trebuie folosite la **feminin** atunci când se referă la substantive feminine: «ora **două**sprezece», «**două**sprezece mii de lei», «clasa a **două**sprezecea»..." „Exprimarea **orei**" – se subliniază în altă parte – folosește două tipuri de construcții – prima pentru ore + fracții («jumătate», «sfert»), a doua pentru ore + subdiviziuni specifice (minute, secunde) –; în același timp, indicarea orelor fixe pune unele probleme referitoare la **gen**. Se spune corect «(ora) unu» și «(ora...) douăzeci și unu», dar «(ora...) **două**» [nu «doi»]... «**două**sprezece» (nu «doisprezece»), «douăzeci și **două**» (nu «douăzeci și doi»). Când se indică și minutele (și secundele) numărate în ordine progresivă se folosește conjuncția «și» înaintea ultimului numeral: «unu **și** cinci minute»; ora «unu, două minute **și** zece secunde»...; construcțiile cu «sfert» și «jumătate» se folosesc numai în sistemul popular de indicare a orelor prin 1–12 (nu și prin 13–24). Construcțiile de tipul «un sfert la două» pentru «unu

Scanned with OKEN Scanner

şi un sfert», «trei sferturi la două» pentru «două fără un sfert» sau «jumătate la două» pentru «unu şi jumătate» nu sunt literare" (**GT**).

Utilizarea masculinului, în locul femininului, în indicarea – de principiu – a orei, în componența căreia intră „două", este un simptom mai mult decât supărător: „N-am înțeles dacă este vorba despre «ora **doi** şi-un sfert» sau despre «unitatea doi şi-un sfert»!" (corect: „... «ora **două** şi-un sfert»...!"), „Nu vă faceți însă iluzii: când ceasul va bate ora **doisprezece**, ruptura se va produce..." (corect: „... ora **douăsprezece**,..."), „La ora unsprezece–**doisprezece** noaptea..." (corect: „... ora unsprezece–**douăsprezece** noaptea..."), „Vom depune textul moțiunii de cenzură până la ora **doisprezece**" (corect: „... ora **douăsprezece**"), „Este ora şapte şi treizeci şi **doi** de minute..." (corect: „... ora şapte şi treizeci şi **două** de minute..."), „Codul galben de viscol se prelungeşte până mâine la ora **doisprezece**" (corect: „... ora **douăsprezece**"), „Vom avea o nouă şedință de consultări, marți, la ora **doisprezece**" (corect: „... ora **douăsprezece**"), „Cei de la metrou au început să lucreze de la ora **doisprezece**" (corect: „... ora **douăsprezece**"), „A plecat de la ora **doisprezece** din județul Botoşani" (corect: „... ora **douăsprezece**..."), „Codul galben a intrat astăzi în vigoare la ora **doisprezece**" (corect: „... ora **doisprezece**"), „Concertul va avea loc, pe stadion, până la ora douăzeci şi **doi**" (corect: „... ora douăzeci şi **două**").

Observație: Dacă norma impune, în privința numeralului cardinal „12", folosirea exclusivă a formei de **feminin** când se referă la substantive feminine, în schimb, în ceea ce priveşte indicarea datei, „se acceptă şi formele de masculin: «**doi/doi**sprezece/douăzeci şi **doi** mai»" (**DOOM²**).

I. 25. CONFUNDAREA FLEXIUNII VERBULUI „A PĂREA" (ŞI A DERIVATELOR SALE CU INFINITIVUL ÎN „-EA") CU A VERBELOR CU INFINITIVUL ÎN „-E"

- ✓ „mi-ar **pare** rău" sau „mi-ar **părea** rău"?;
- ✓ „victoria va **apare**" sau „victoria va **apărea**"?;
- ✓ „nu va **compare**" sau „nu va **compărea**"?;
- ✓ „va **dispare** o lume" sau „va **dispărea** o lume"?;
- ✓ „la anul va **reapare**" sau „... va **reapărea**"?;
- ✓ „lucrurile vor **transpare**" sau „... vor **transpărea**"? etc.

Confuzia, relativ frecventă, atât în rostire, cât şi în scriere, a flexiunii unor verbe de conjugarea a II-a, din gramatica tradițională [şi anume a celor terminate la infinitiv în „-ea" (cum ar fi «a părea», cu derivatele sale)], cu cea

Scanned with OKEN Scanner

a verbelor de conjugarea a III-a, tot tradițională [şi anume a celor terminate la infinitiv în „-e" (cum ar fi „a face", „a fierbe", „a merge", „a sparge", „a trece" etc.)], este un simptom deloc neglijabil, mai ales în cazul oamenilor instruiți (timpurile cele mai vizate: prezentul indicativ şi conjunctiv, viitorul şi prezentul condițional sau infinitival). Un mijloc eficient de prevenire a morfologiei greşite a lui „a părea" (şi a derivatelor sale) îl constituie: a) utilizarea infinitivului scurt în „ea" (nu în „-e"); b) accentuarea infinitivului lung pe penultima silabă („părere", nu parere") şi c) accentuarea pe ultima silabă a formelor de persoana a 4-a şi a 5-a a timpurilor sus-amintite „(să) părem/păreți", nu (să) parem/pareți" etc.).

Ținând seama de cele arătate, este firesc să corectăm frazele de mai jos, în care verbele în discuție sunt scrise greşit:

- ***a pare/a părea**: „Mi-ar **pare** rău să nu reuşesc în prima sesiune de examene" (corect: „Mi-ar **părea** rău..."), „Nu este aşa de simplu, cum poate **pare** la prima vedere" (corect: „... cum poate **părea** la prima vedere"), „Mi-ar **pare** mai bine dacă ar fi combătute astfel de zvonuri" (corect: „Mi-ar **părea** mai bine..."), „Lucrul acesta nu ştiu cum ar **pare** văzut cu alți ochi" (corect: „... cum ar **părea** văzut cu alți ochi");
- ***a apare/a apărea**: „Norul de cenuşă poate va **apare** din nou mâine" (corect: „... poate va **apărea** din nou mâine"), „E promițător că victoria va **apare** la orizont" (corect: „... că victoria va **apărea** la orizont"), „La Buziaş ar **apare** ceva probleme cu reziduurile din Ungaria" (corect: „La Buziaş ar **apărea** ceva probleme..."), „În actuala structură de putere ar **apare** şansa unei construcții noi, la care visăm zadarnic de mulți ani încoace" (corect: „... ar **apărea** şansa unei construcții noi..."), „Nu vom face disponibilizări până nu va **apare** o ordonanță guvernamentală" (corect: „... până nu va **apărea** o ordonanță guvernamentală"), „Vor **apare** şi disputele politice în 2013..." (corect: „Vor **apărea** şi disputele politice..."), „După alegerile primarilor din prima rundă, alte două balene vor mai strănuta o dată, la unison, şi va **apare**, ca din nimic, votul uninominal într-un singur tur, cu decuparea aferentă a colegiilor" (corect: „... şi va **apărea**, ca din nimic, votul uninominal..."), „Seara şi noaptea va **apare** ceața" (corect: „... va **apărea** ceața"), „Peste şase luni va **apare** o construcție în acest parc..." (corect: „... va **apărea** o construcție în acest parc...");
- ***a compare/a compărea**: „Dacă nu va **compare** în fața comisiei de anchetă..." (corect: „Dacă nu va **compărea**..."), „În cel mai rău caz va **compare** în instanță ca martor, nu ca inculpat" (corect: „În cel mai rău caz va **compărea**...");
- ***a dispare/a dispărea**: „Prin mine s-a născut sau va **dispare** o lume" (corect: „... s-a născut sau va **dispărea** o lume"), „Foarte clar, acest monument [piața Matache Măcelaru] nu va **dispare**" (corect: „... acest monument (...) nu va **dispărea**"), „Mi-a fost frică uneori că teatrul va **dispare**" (corect: „... că

Scanned with OKEN Scanner

teatrul va **dispărea**"), „În memoria mea, Sergiu Nicolaescu nu va **dispare** niciodată" (corect: „... nu va **dispărea** niciodată");

- ***a reapare/a reapărea**: „La anul va **reapare**, iată, noul număr al revistei" (corect: „... va **reapărea**, iată, noul număr al revistei"), „M-aş bucura mult dacă ar **reapare** colecţia mea preferată" (corect: „... dacă ar **reapărea** colecţia mea preferată");
- ***a transpare/a transpărea**: „Eram sigur că lucrurile vor **transpare** tot mai evident" (corect: „... vor **transpărea** tot mai evident"), „Cred că acest înţeles nu ar **transpare** aşa de uşor pentru unii dintre noi" (corect: „... nu ar **transpărea** aşa de uşor..."), „Probabil că unora nu le place, nu vor a le **transpare** proiectele..." (corect: „... nu vor a le **transpărea** proiectele...").

I. 26. CONFUNDAREA FLEXIUNII VERBULUI „A PLĂCEA" (ŞI A DERIVATELOR SALE, PRECUM ŞI A ALTOR VERBE CU INFINITIVUL ÎN „-EA") CU A VERBELOR CU INFINITIVUL ÎN „-E"

- ✓ „mi-ar **place** să vin" sau „mi-ar **plăcea**..."?;
- ✓ „vă **complaceţi** în lene" sau „vă **complăceţi**..."?;
- ✓ „mi-ar **displace**... singură" sau „mi-ar **displăcea**..."?;
- ✓ „vor **scade** pe 2013" sau „vor **scădea**..."?;
- ✓ „**taceţi**, măi, din gură!" sau „**tăceţi**, măi,...!"?;
- ✓ „nu vor mai **zace**" sau „nu vor mai **zăcea**"? etc.

Aparţinând aceleiaşi fluctuante conjugări a II-a tradiţionale, verbul **a plăcea** (cu derivatele sale), precum şi **a începea, a (s)cădea, a tăcea, a vedea, a zăcea** etc. se comportă asemenea verbului **a părea** (şi derivatelor sale), confundându-se cu flexiunea verbelor de conjugarea a III-a (ca **a face, a merge, a trece** ş.a.), îndeosebi la prezentul indicativ şi conjunctiv, la viitor, la prezentul condiţional şi la infinitiv: „(să) **plăcem/plăceţi**" [nu „(să) **placem/placeţi**"], „**vor/ar/a plăcea**" (nu „... **place**").

Erori de tipul celor amintite se aud/scriu deseori, ca în exemplele următoare:

- ***a place/a plăcea**: „Nu e vorba aici de a **place** sau a nu **place**" (corect: „... de a **plăcea** sau a nu **plăcea**"), „Mi-ar **place** să vin aici, e un oraş frumos Sibiul" (corect: „Mi-ar **plăcea** să vin aici,..."), „Ne **placem** de multe zile, nu putem spune..." (corect: „Ne **plăcem** de multe zile,..."), „Am văzut că o **placeţi**, dar aşa, pe ascuns" (corect: „Am văzut că o **plăceţi**,..."), „Ce mi-ar **place** mie: mi-ar **place** Monte Carlo" (corect: „Ce mi-ar **plăcea** mie: mi-ar **plăcea**

Scanned with OKEN Scanner

Monte Carlo"), „Pe plan personal, sentimentele, lucrurile nu sunt chiar exact cum ți-ar **place**" (corect: „... cum ți-ar **plăcea**"), „Nu v-ar **place** să se destrame USL-ul?" (corect: „Nu v-ar **plăcea**...?"), „Dacă îmi voi schimba uniforma, o să mă mai **placeți**?" (corect: „... o să mă mai **plăceți**?"), „Nu mă gândesc că asta i-ar **place** lui Gogu" (corect: „... asta i-ar **plăcea** lui Gogu"), „Paginile îi vor **place** şi vom vorbi despre scenariu... Mi-ar **place** să te mai văd" (corect: „Paginile îi vor **plăcea**... Mi-ar **plăcea** să te mai văd"), „Nu cred că domnului ministru i-ar **place** Lady Gaga" (corect: „... i-ar **plăcea** Lady Gaga"), „Publicului trebuie să-i **placeți**" (corect: „... să-i **plăceți**"), „I-ar **place** şi mai mult de Florin Piersic" (corect: „I-ar **plăcea** şi mai mult..."), „Lui Crin Antonescu probabil că i-ar **place** să aibă loc alegerile în mai 2014" (corect: „... probabil că i-ar **plăcea**..."), „Mi-ar **place** Stacey, mi-a promis că mă va promova" (corect: „Mi-ar **plăcea** Stacey,..."), „Ce v-ar mai **place** în continuarea concursului? Mult succes vă dorim..." (corect: „Ce v-ar mai **plăcea**...");

- ***a complace/a complăcea**: „Nu putem să ne **complacem** în această situație" (corect: „Nu putem să ne **complăcem**..."), „Aş acorda o bilă neagră pentru starea de ipocrizie în care ne **complacem** în ultimii ani" (corect: „... în care ne **complăcem** în ultimii ani"), „Vă **complaceți** în lene, în delăsare, vă lipseşte ambiția..." (corect: „Vă **complăceți** în lene,...");
- ***a displace/a displăcea**: „Neînsoțită de nimeni, îmi va **displace** să mă duc la mare" (corect: „... îmi va **displăcea** să mă duc la mare"), „Deşi e frumos, mi-ar **displace** să urc singură la cabană" (corect: „... mi-ar **displăcea** să urc singură...");
- ***a încape/a încăpea**: „Doamne, cum au putut **încape** atâtea lucruri?" (corect: „... cum au putut **încăpea**...?");
- ***a cade/a cădea**: „După 50 de ani s-a prezis că va **cade** comunismul" (corect: „... va **cădea** comunismul");
- ***a scade/a scădea:** „Nu li se vor **scade** puncte la această probă" (corect: „Nu li se vor **scădea** puncte..."), „În următoarele două zile va mai **scade** temperatura" (corect: „... va mai **scădea** temperatura"), „Din cauza depozitării, gramajul pâinii va **scade** simțitor" (corect: „... va **scădea** simțitor"), „Atunci vor **scade** gradele de calorifer sub 55 dacă datornicii nu-şi plătesc o parte din obligații" (corect: „Atunci vor **scădea** gradele de calorifer...");
- ***a tace/a tăcea:** „Nu ți-ar mai **tace** gura aia odată!" (corect: „Nu ți-ar mai **tăcea** gura..."), „Cum spune profesorul meu de matematică: «**Taceți**, măi, din gură!»" (corect: „... «**Tăceți**, măi, din gură!»");
- ***a vede/a vedea**: „Ştefan Bănică e sensibil la tot ce se poate **vede**" (corect: „... la tot ce se poate **vedea**");
- ***a zace/a zăcea**: „Toate femeile astea vor trece şi vor **zace**" (corect: „... şi vor **zăcea**"), „Noile aparate, de zeci şi sute de dolari, nu vor mai **zace** pe culoarele spitalelor şi vor fi montate în maximum o lună" (corect: „... nu vor mai **zăcea** pe culoarele spitalelor...").

Scanned with OKEN Scanner

I. 27. CONFUNDAREA DESINENȚEI DE PERSOANA A 3-A A PREZENTULUI ŞI A SUFIXULUI DE INFINITIV AL UNOR VERBE CU INFINITIVUL ÎN „-A" CU CELE ALE VERBELOR CU INFINITIVUL ÎN „-EA", „-E" SAU „-I"

- ✓ „ceea ce **precede**" sau „... **precedă**"?;
- ✓ „care îl **preced**" sau „... îl **precedă**"?;
- ✓ „totul se **succede**" sau „... se **succedă**"?;
- ✓ „zilele se **succed**" sau „... se **succedă**"?;
- ✓ „care îi va **succede**" sau „... va **succeda**"? etc.

În categoria verbelor ale căror desinențe (de număr şi persoană) ori sufixe suferă „analogii" nedorite din cauza necunoaşterii paradigmei specifice fiecărei conjugări (dintre cele patru, tradiționale) fac parte şi **a preceda** sau **a succeda** (ambele de conjugarea I), al căror prezent indicativ, la pers. a 3-a şi a 6-a, primeşte desinența „-ă" (şi nu „-e", la singular, şi ø, la plural, ca în cazul unor verbe de conjugarea a II-a, a III-a sau a IV-a, cum ar fi **vede–văd, zice–zic, doarme–dorm**). Exemplele de mai jos sunt edificatoare în privința confuziilor dintre conjugări:

- ***a precede/a preceda**: „Evenimentul în cauză **precede** ceea ce se bănuise" (corect: „... **precedă** ceea ce se bănuise"), „Brazilia a câştigat Cupa Americii, ceea ce **precede** actualul campionat mondial" (corect: „... ceea ce **precedă** actualul campionat mondial"), „La fel de mare cât «Vodafone» şi «Încălțăminte la subsol» care îl **preced**" (corect: „... care îl **precedă**"), „Unii adaugă şi metonimia, prin care se numeşte ceea ce **precede** în loc de ceea ce urmează sau ceea ce urmează pentru ceea ce **precede**" (corect: „... se numeşte ceea ce **precedă** (...) pentru ceea ce **precedă**"), „«La Finta Giârdiniera», de Mozart, şi «Arabella», de Strauss, **preced** momentul absolvenței" (corect: „... **precedă** momentul absolvenței");
- ***a succede/a succeda**: „Zilele se **succed** şi se aseamănă pentru Piți" (corect: „Zilele se **succedă**..."), „Marius Vizer îi **succede** în funcție olandezului Hein Verbruggen" (corect: „Marius Vizer îi **succedă** în funcție..."), „Cine îi va **succede** actualului Papa Benedict al XVI-lea..." (corect: „Cine îi va **succeda**..."), „Noroc, pe de altă parte, că ştirile aşa-zis «senzaționale» se **succed** cu o asemenea repeziciune..." (corect: „... se **succedă** cu o asemenea repeziciune..."), „Imaginile se **succed** obsesiv, pentru a ilustra ştiri..." (corect: „Imaginile se **succedă** obsesiv,..."), „Faptul că totul se **succede** imprevizibil dovedeşte că oamenii nu ştiu când să ia măsuri de apărare" (corect: „Faptul că totul se **succedă** imprevizibil..."), „Evenimentele se **succed** cu rapiditate în Grecia" (corect: „Evenimentele se **succedă** cu rapiditate..."), „Prezentării

Scanned with OKEN Scanner

de față a scenariului îi **succede** un spectacol extraordinar pe care vă invităm să-l urmăriți" (corect: „... îi **succedă** un spectacol extraordinar..."), „Etapele loviturii de stat se **succed** conform unei logici fără cusur..." (corect: „... se **succedă** conform unei logici fără cusur..."), „Fiindcă așa se **succed** imaginile mentale..." (corect: „Fiindcă așa se **succedă**...").

I. 28. CONFUNDAREA FLEXIUNII DE INDICATIV, CONJUNCTIV, CONDIȚIONAL SAU IMPERATIV A UNOR VERBE CU INFINITIVUL ÎN „-E" CU A VERBELOR CU INFINITIVUL ÎN „-EA"

- ✓ „cu cine ne **bătem**" sau „... ne **batem**"?;
- ✓ „**făceți**-mă cum vreți" sau „**faceți**-mă..."?;
- ✓ „în ce măsură va **rămânea**" sau „... va **rămâne**"?;
- ✓ „voi **ținea** minte" sau „voi **ține**..."?;
- ✓ „va putea **umplea**" sau „... **umple**"?;
- ✓ „eu aș **zicea**" sau „... aș **zice**"? etc.

Confuzia dintre formele flexionare ale verbelor având infinitivul terminat în „-ea" cu ale verbelor cu infinitivul terminat în „-e" se manifestă și invers, prin neglijarea formelor morfologice corecte fie de prezent sau viitor indicativ, fie de prezent conjunctiv sau condițional. Pentru evitarea confuziei dintre cele două conjugări, este oportun să se știe că: a) infinitivul scurt al conjugării a III-a (respectiv în „-e") formează infinitivul lung cu accent pe antepenultima silabă (a bate–**ba**tere, a face–**fa**cere, a rămâne–rămâ**ne**re, a ține–ți**ne**re, a umple–**um**plere, a zice–**zi**cere); b) persoanele a 2-a și a 3-a plural ale indicativului și conjunctivului prezent au accentul pe radical, nu pe silaba ultimă (batem–**ba**teți, facem–**fa**ceți, rămânem–rămâ**ne**ți, ținem–ți**ne**ți, umplem–**um**pleți, zicem–**zi**ceți).

Enunțurile de mai jos ilustrează grăitor confuziile sus-amintite:

- ***a bătea/a bate:** „S-au gândit că «achiziția» e bună din orice direcție ar **bătea** vântul" (corect: „... ar **bate** vântul"), „Povestea este că ne **bătem**... cu cine ne **bătem**..." (corect: „... că ne **batem**... cu cine ne **batem**..."), „Va trebui să ne **bătem** pentru fiecare mașină" (corect: „Va trebui să ne **batem**..."), „Eu sunt convins că se vor **bătea** pentru ideile lor" (corect: „... se vor **bate** pentru ideile lor"), „Acesta este forul care va **bătea** în cuie decizia de excludere din partid" (corect: „... va **bate** în cuie decizia de excludere..."), „Atunci nu va mai **bătea** niciun clopot" (corect: „Atunci nu va mai **bate**...").

Scanned with OKEN Scanner

„Ne **bătem** în arhitecți" (corect: „Ne **batem**..."), „Nu știu de unde va **bătea** vântul" (corect: „... de unde va **bate** vântul");

- ***a făcea/a face**: „Dacă asta vreți, **făceți**-vă mendrele!" (corect: „... **faceți**-vă mendrele!"), „Cred că ne **făcem** prea multe iluzii în legătură cu percepția publicului asupra guvernului Ponta..." (corect: „Cred că ne **facem** prea multe iluzii..."), „**Făceți**-mi un punct de colectare pentru aceste produse..." (corect: „**Faceți**-mi un punct de colectare..."), „**Făceți**-mă cum vreți, «idiotule», «babalâcule», căci eu tot vă iubesc!" (corect: „**Faceți**-mă cum vreți,...");
- ***a rămânea/a rămâne**: „Nu se știe în ce măsură va **rămânea** cu aceste influențe prozodice" (corect: „... va **rămâne** cu aceste influențe prozodice");
- ***a ținea/a ține**: „Cred că vei **ținea** minte tot ce ți-am spus, altfel mă supăr..." (corect: „Cred că vei **ține** minte...");
- ***a umplea/a umple**: „Cu ajutorul nostru va putea **umplea** cu boască putinile..." (corect: „... va **putea** umple cu boască...");
- ***a zicea/a zice**: „Eu aș **zicea** altceva: să trecem la treabă și să lăsăm prostiile..." (corect: „Eu aș **zice** altceva...").

I. 29. CONFUNDAREA SECVENȚEI (SUFIX + DESINENȚĂ) „-EAZĂ"/„-EZE" CU „Ø"/„-Ă"/„-E" LA PREZENTUL INDICATIV SAU CONJUNCTIV AL UNOR VERBE CU INFINITIVUL ÎN „-A"

- ✓ „**binecuvântă** darul primit" sau „**binecuvintează**..."?;
- ✓ „au început să se **debloce**" sau „... să se **deblocheze**";
- ✓ „ca să **derute** cititorii" sau „ca să **deruteze**..."?;
- ✓ „riscă să se **disipe**" sau „... să se **disipeze**"?;
- ✓ „**exced** cadrul legal" sau „**excedează**..."?;
- ✓ „ne **îngenunche** pe toți" sau „ne **îngenunchează**..."? etc.

Din cauza analogiei cu unele verbe cu infinitivul în „-a", „-ea", „-e" și „î", la prezentul indicativ, precum și cu unele verbe cu infinitivul în „-a" și „-î", la prezentul conjunctiv, nu puțini vorbitori confundă secvențele finale specifice ale unor verbe ale conjugării I tradiționale (cu infinitivul în „-a") cu cele ale verbelor sus-amintite, cu deosebire la pers. a 3-a și a 6-a:

- ***binecuvântă/binecuvântează**: „Cert este că jertfa trebuie dată celor care **binecuvântă** darul primit" (corect: „... care **binecuvântează** darul primit");
- ***copie/copiază**: „Într-adevăr, toți politicienii pripășiți prin tipurile postdecembriste îl **copie** fără să vrea pe Nicolae Ceaușescu" (corect: „... îl **copiază** fără să vrea pe Nicolae Ceaușescu");

Scanned with OKEN Scanner

- *să (se) **debloce/să (se) deblocheze**: „Marile dosare au început să se **debloce**" (corect: „... au început să se **deblocheze**");
- *să **derute/(să) deruteze**: „Aceştia or (sic!) au căzut de fraieri, or (sic!) au luat bacşiş ca să **derute** cititorii..." (corect: „... ori au luat bacşiş ca să **deruteze** cititorii...");
- *să (se) **disipe/să (se) disipeze**: „Energia dumneavoastră mentală este la maxim (sic!), dar riscă să se **disipe**" (corect: „... este la maximum, dar riscă să se **disipeze**");
- ***excede–exced/excedează**: „Guvernul **excede** această situație... Deciziile se iau pe bază de ordine interne care, uneori, **exced** cadrul legal" (corect: „Guvernul **excedează** (...) care, uneori, **excedează** cadrul legal"), „Mă voi ocupa, în acest caz, doar de faptele infracționale care **exced** situațiile prevăzute pentru omorul calificat..." (corect: „... care **excedează** situațiile prevăzute..."), „Mai important decât asta, un deficit bugetar zero împiedică un stat să-şi finanțeze prin împrumuturi cheltuielile care **exced** nivelul veniturilor" (corect: „... care **excedează** nivelul veniturilor");
- ***îngenunche/îngenunchează**: „Cea care ne **îngenunche** pe toți, viața, mă obligă să mă repet" (corect: „Cea care ne **îngenunchează** pe toți,..."), „Sebastian **îngenunche**, cu aripi negre, larg deschise..." (corect: „Sebastian **îngenunchează**,..."), „A unei confesiuni esențiale, treaptă la care, ajuns, poetul **îngenunche** la picioarele dumnezeirii" (corect: „... poetul **îngenunchează** la picioarele dumnezeirii");
- ***navigă/navighează**: „Vasele de croazieră **navigă** pe lângă coastă" (corect: „... **navighează** pe lângă coastă").

I. 30. CONFUNDAREA DESINENȚEI „-Ă"/„-E" CU SECVENȚA „-EAZĂ"/„-EZE" (SUFIX + DESINENȚĂ) LA PREZENTUL INDICATIV SAU CONJUNCTIV AL UNOR VERBE CU INFINITIVUL ÎN „-A"

- ✓ „au venit să **contempleze**" sau „... să **contemple**"?;
- ✓ „Lazăr se **desfătează**" sau „... se **desfată**"?;
- ✓ „norul de cenuşă **perturbează**" sau „... **perturbă**"?;
- ✓ „au vrut să **prădeze**" sau „... să **prade**"?;
- ✓ „nu mă mai **revoltez**" sau „... **revolt**"? etc.

Ca o reacție, inversă, la confuziile comentate la I.29, se constată, uneori, utilizarea, greşită, a secvenței „-ează"/„-eze" (la persoanele a 3-a şi a 6-a ale prezentului indicativ/conjunctiv) în locul desinenței „-ă"/„-e" în cadrul aceleiaşi

Scanned with OKEN Scanner

conjugări (cu infinitivul în „-a"), care prezintă două tipuri flexionare de verbe (cântă–să cânte, lucrează–să lucreze), de unde şi „intervertirea" celor două modele de conjugare:

- *să **contempleze**/să **contemple**: „Au venit să **contempleze** acel spectacol minunat de umbre sacadate" (corect: „Au venit să **contemple**..."");
- *(se) **desfătează**/(se) **desfată**: „Lazăr se **desfătează**, având revelația că Domnul îl ocroteşte" (corect: „Lazăr se **desfată**,..."");
- ***perturbează/perturbă**: „Norul de cenuşă **perturbează** seria zborurilor aeriene (sic!)" (corect: „Norul de cenuşă **perturbă** seria curselor aeriene");
- ***să prădeze/să prade**: „Hoții au vrut să **prădeze** magazinul din Iaşi" (corect: „Hoții au vrut să **prade**...");
- *(mă) **revoltez**/(mă) **revolt**: „Stau liniştit acum, nu mă mai **revoltez**" (corect: „... nu mă mai **revolt**").

I. 31. CONFUNDAREA SECVENȚEI „-EAZĂ" CU „-AZĂ" (LA PERSOANA A 3-A/A 6-A A PREZENTULUI INDICATIV) LA UNELE VERBE CU INFINITIVUL ÎN „-A"

- ✓ „Mihai Eminescu **crează**" sau „... **creează**"?;
- ✓ „se **crează** condițiile" sau „se **creează**..."?;
- ✓ „cele văzute **crează**" sau „... **creează**"?;
- ✓ „jumătate **agrează**" sau „... **agreează**"?;
- ✓ „petrecerea **agrează**" sau „... **agreează**"? etc.

Un verb a cărui ortografie „morfologică" se dovedeşte foarte dificilă (de unde şi „maltratarea" în fel şi chip a flexiunii sale pe toate canalele mediei), este **a crea** (mai puțin **a agrea**, cu o circulație mai restrânsă). Plecându-se de la premisa, greşită, că acest verb are baza lexicală „cr-", asemenea verbului „lucr-" (şi nu „cre-", cum e corect), se adaugă, la prezentul indicativ, pers. a 3-a şi a 6-a, secvența „-ează" (sufix + desinență), obținându-se forma, aberantă, „crează"/„agrează" (şi nu „creează"/„agreează", cum e literar). De aici, numărul supărător de mare al grafiilor (şi rostirilor) greşite. Să trecem în revistă câteva dintre ele:

- *(se) **crează**/(se) **creează**: „Se **crează** condițiile necesare pentru o asistență medicală normală" (corect: „Se **creează** condițiile necesare..."), „Cele văzute **crează** confuzie" (corect: „... **creează** confuzie"), „Aurora boreală îmi **crează** aceeaşi senzație" (corect: „... îmi **creează** aceeaşi senzație"),

Scanned with OKEN Scanner

„Astfel se **crează** o mai bună legătură între tine şi musafiri" (corect: „Astfel se **creează** o mai bună legătură..."), „Şi au sperat că, dacă se **crează** condiții civilizate din zi în zi, mai mulți oameni vor merge la biserică" (corect: „... dacă se **creează** condiții civilizate din zi în zi,..."), „Aceasta e perioada în care Mihai Eminescu **crează** marile lui poeme" (corect: „... în care Mihai Eminescu **creează** marile lui poeme"), „«Probleme serioase **crează** cele mai de suprafață, precum cel din 1977», arată profesorul Mărmureanu" (corect: „«Probleme serioase **creează** (...)», arată profesorul Mărmureanu"), „Ceea ce televizoarele transmit **crează** o certă senzație apocaliptică" (corect: „... **creează** o certă senzație apocaliptică"), „Iar prin reacția lor **crează** această imagine de revoltă sângeroasă, revoluție, confruntări..." (corect: „... **creează** această imagine de revoltă..."), „Dacă vom adăuga intențiile de modificare a Constituției, reducerea numărului de parlamentari, alt sistem de vot, organizare administrativă şi regionalizarea, se **crează** condițiile pentru adâncirea tensiunilor politice cu consecințe grave la nivelul societății" (corect: „... se **creează** condițiile pentru adâncirea tensiunilor politice..."), „Dacă din punct (sic!) de vedere al carierei lucrurile merg perfect, viața sentimentală **crează** mari probleme vedetei din «Narcisa sălbatică»" (corect: „... din punctul de vedere al carierei (...) viața sentimentală **creează** mari probleme..."), „Dar actuala situație îi **crează** lui Traian Băsescu speranța că, după 2012, va putea manipula în favoarea sa tensiunile din USL" (corect: „... îi **creează** lui Traian Băsescu speranța..."), „Teama că, odată înaintat în vârstă, nu mai eşti apreciat, **crează** un derapaj emoțional, indiferent dacă eşti jurnalist, manager sau artist..." (corect: „... **creează** un derapaj emoțional..."), „O simplă trasare a limitelor celei de-a cincea macroregiuni, aşa cum o vede UDMR, **crează** o formă foarte familiară..." (corect: „... **creează** o formă foarte familiară..."), „Cu alte cuvinte, politicile sociale generoase nu **crează** probleme atâta vreme cât porți o discuție sinceră şi responsabilă..." (corect: „... politicile sociale generoase nu **creează** probleme..."), „Faptul că în acest moment nu avem o declarație pe venitul global ne **crează** un uşor dezavantaj..." (corect: „... ne **creează** un uşor dezavantaj...");

- ***agrează/agreează:** „Jumătate dintre britanici **agrează** ieşirea din Uniunea Europeană" (corect: „... **agreează** ieşirea din Uniunea Europeană"), „Este surprinzător că toți politicienii **agrează** reformele, dar când e vorba de trecut la acțiune..." (corect: „... toți politicienii **agreează** reformele,..."), „Că se **agrează** sau nu actuala guvernare este o problemă de opțiune personală, de viziune politică..." (corect: „Că se **agreează** sau nu actuala guvernare...").

Scanned with OKEN Scanner

I. 32. CONFUNDAREA SUFIXELOR DE PREZENT/IMPERFECT „-Ă-"/„-A", ALE UNOR VERBE CU INFINITIVUL ÎN „-A", CU SUFIXELE ANALOAGE „-E"/„-EA" ALE UNOR VERBE CU INFINITIVUL ÎN „-EA"/„-E" (INCLUSIV A SUFIXELOR GRAMATICALE DE INFINITIV)

- ✓ „ne **creem** o părere" sau „ne **creăm**..."?;
- ✓ „**creea** o atmosferă" sau „**crea**..."?;
- ✓ „am **creeat**... un fenomen" sau „am **creat**..."?;
- ✓ „ar **creea** ceva util" sau „ar **crea**..."?;
- ✓ „să **agreem** ceea ce merită" sau „să **agreăm**..."? etc.

Paralel cu confuziile evocate într-un subcapitol anterior (v. I,31), care au loc în structura verbelor **a crea** şi **a agrea**, nu sunt deloc de neglijat confuziile dintre sufixele gramaticale ale conjugării I (cu infinitivul în „-a") şi sufixele analoage ale conjugărilor a II-a şi a III-a (cu infinitivul în „-ea", respectiv, „-e"). Erorile cele mai frecvente se petrec la pers. a 4-a şi a 5-a ale prezentului indicativ („creem"–„creeați", corect: „creăm"–„creați"; „agreem"–„agreeați", corect: „agreăm"–„agreați"), la pers. a 3-a şi a 6-a ale imperfectului („(se) **creea**"–„(se) **creeau**", corect: „(se) **crea**"–„(se) **creau**"), ale perfectului compus („(am, ai...) **creeat**", corect: „(am, ai...) **creat**"), ale condiționalului prezent, implicit ale infinitivului („(ar) **creea**", corect: „(ar) **crea**"); pers. a 4-a şi a 5-a ale conjunctivului prezent se formează cu prezentul indicativ.

Exemplele ce urmează, spicuite din presă, vorbesc de la sine despre confuziile sus-amintite:

- *(să) **creem**/(să) **creăm**: „Ne **creem** o părere despre aceste profeții" (corect: „Ne **creăm** o părere..."), „Vrem să **creem** o rampă de lansare pentru tinerele talente" (corect: „Vrem să **creăm** o rampă de lansare..."), „Trebuie să ne **creem** spațiul necesar accesării fondurilor europene" (corect: „Trebuie să ne **creăm** spațiul necesar..."), „De noi depinde să ne **creem** premisele necesare..." (corect: „De noi depinde să ne **creăm**..."), „Prin politizarea sindicatelor, **creem**, dacă vreți,..." (corect: „... **creăm**, dacă vreți,..."), „Trebuie să **creem** posibilități oamenilor..." (corect: „Trebuie să **creăm** posibilități..."");
- *(să) **agreem**/(să) **agreăm**: „Trebuie să **agreem** ceea ce merită pentru regenerarea pădurilor..." (corect: „Trebuie să **agreăm** ceea ce merită..."");
- *(se) **creea**/(se) **crea**: „Lumina slabă a felinarelor **creea** o atmosferă incertă" (corect: „... **crea** o atmosferă incertă"), „Primarii mai spun că, odată cu noua lege, scapă de cheltuielile pentru campaniile electorale şi de «harababura» care se **creea**" (corect: „... scapă (...) şi de «harababura» care se **crea**");

Scanned with OKEN Scanner

- *(am) **creeat**/(am) **creat**: „Am **creeat** în ultimii ani un fenomen numit *Cronica Cârcotaşilor*, de care sunt mândru că trebuie să continue fără mine în rolul de prezentator" (corect: „Am **creat** în ultimii ani un fenomen..."");
- *(ar) **creea**/(ar) **crea**: „Gândeşte-te ce haos ar **creea**" (corect: „... ce haos ar **crea**"), „Mă revoltă impostorii care se prefac că ar **creea** ceva util, care luptă pasămite pentru binele țării..." (corect: „... care se prefac că ar **crea** ceva util,...").

N.B. Verbele **a procrea** şi **a recrea** au aceeaşi flexiune ca **a crea/a agrea**. O precizare legată de infinitivul lung, cu valoare substantivală, al lui **a recrea**, diferențiat, în dublu sens, şi formal, şi semantic: **recreare** înseamnă „creare din nou", spre deosebire de **recreere**, care înseamnă „odihnă".

I. 33. CONFUNDAREA, DUPĂ „Ş" ŞI „Z", A SECVENȚELOR „-EAZĂ" CU „-AZĂ" ORI „-EALĂ" CU „-ALĂ" LA PREZENTUL INDICATIV AL UNOR VERBE CU INFINITIVUL ÎN „-A"

- ✓ „se **aşează** în cerc" sau „se **aşază**..."?;
- ✓ „lumea se **reaşează**" sau „... se **reaşază**"?;
- ✓ „vă cam **deranjază**" sau „vă cam **deranjează**"?;
- ✓ „aparate medicale **eşuază**" sau „... **eşuează**"?;
- ✓ „aceasta **ricoşază**" sau „... **ricoşează**"?;
- ✓ „ochii tăi **înşeală**" sau „... **înşală**"? etc.

Spre deosebire de unele verbe de conjugarea I tradițională/conjugarea a II-a modernă (cu infinitivul în „-a") ca **a angaja** sau **a înfățişa**, care, având tema lexicală terminată în „ş", „z", se scriu şi se pronunță adăugând secvența „-ează" (sufixul „-eaz" + desinența „-ă") la pers. a 3-a şi a 6-a ale indicativului prezent (**angajează, înfățişează**, după modelul **lucr+eaz+ă**), şi cele care, având în rădăcina lor pe „ş", „z", cunosc alternanța fonetică **e/a**, la care se adaugă desinența **ă** (**aşez > aşaz+ă > aşază**; analog: **înşel > înşal+ă > înşală**). Din motive similare, se scriu corect: **deşartă** (nu „deşeartă"), **şade** (nu „şeade") etc.

Să ne oprim asupra câtorva dintre verbele, vizate, care au suferit confuzii morfologice flexionare:

- *(se) **aşează**/(se) **aşază**: „Învățătorul îi pedepseşte la colț cu mâinile sus câte o oră, îi **aşează** cu genunchii pe grăunțe şi îi obligă să citească pe acatiste" (corect: „... îi **aşază** cu genunchii pe grăunțe..."), „Cum să opreşti morişca dezmățului aşa-zisului stat social taman când primarii se **aşează** în dispozitivul de mituiri electorale?" (corect: „... când primarii se **aşază** în dispozitivul

Scanned with OKEN Scanner

de mituiri electorale?"), „Ar fi calupul de dinamită pus sub sofisticata rețea de interes pe care se **aşează** instituțiile" (corect: „... pe care se **aşază** instituțiile"), „Cum se dansează ca la Baden? Perechile se **aşează** în cerc..." (corect: „... Perechile se **aşază** în cerc..."), „Cu sufletul lui bun şi generos, cu tactul lui literar, de care a făcut risipă toată viața, fără să-l epuizeze, scriitorul din Piteşti se **aşează** acum în fața unor presupuse mitraliere «morale»" (corect: „... scriitorul din Piteşti se **aşază** acum în fața unor presupuse mitraliere «morale»"), „Privesc la Mihnea cum **aşează**, meticulos, trandafirii în glastră" (corect: „Privesc la Mihnea cum **aşază**, meticulos, trandafirii în glastră"), „Desigur, ar fi arătat cum rezolvările propuse se **aşează** pe nişte trenduri continentale" (corect: „... se **aşază** pe nişte trenduri continentale"), „Din culise vin repede doi brancardieri, **aşează** brancarda pe jos..." (corect: „... **aşază** brancarda pe jos..."), „După câteva piruete, se **aşează** la picioarele copiilor..." (corect: „... se **aşază** la picioarele copiilor..."), „Pereții uşor crăpați; blocul se mai **aşează**" (corect: „... blocul se mai **aşază**"), „Parfumul riveran care îl **aşează** în familia oraşelor-porturi dunărene..." (corect: „Parfumul riveran care îl **aşază**..."), „Se **aşează** turceşte şi mă urmăreşte cu nişte ochi plictisiți" (corect: „Se **aşază** turceşte..."), „**Aşează** oraşul şi citadinii săi într-un spațiu al spiritului românesc veritabil" (corect: „**Aşază** oraşul şi citadinii săi..."), „Acum este evident, oamenii se **aşează** la coadă fără să-i oblige nimeni" (corect: „... oamenii se **aşază** la coadă fără să-i oblige nimeni");

- *(se) **reaşează**/(se) **reaşază**: „În pofida aparenței unei lipse totale de logică, există totuşi o explicație – lumea se **reaşează** în mod fundamental, iar astăzi ne aflăm în plin haos..." (corect: „... lumea se **reaşază** în mod fundamental,...");
- ***deranjază/deranjează**: „Un prieten vă va spune ceva care vă cam **deranjază**, dar înainte de a reacționa gândiți-vă dacă nu are dreptate" (corect: „... vă va spune ceva care vă cam **deranjează**,...");
- ***eşuază/eşuează**: „După ce planul său de a vinde aparate medicale **eşuază**, el încearcă o schimbare de carieră..." (corect: „După ce planul său de a vinde aparate medicale **eşuează**,...");
- ***ricoşază/ricoşează**: „Îşi trânteşte poşeta scumpă pe jos, aceasta **ricoşază** pe gazonul din apropiere" (corect: „... aceasta **ricoşează** pe gazonul din apropiere");
- *(se) **înşeală**/(se) **înşală**: „Cioacă: «Ştiam că Elodia mă **înşeală**, dar n-am ucis-o»" (corect: „... «Ştiam că Elodia mă **înşală**,...»"), „Cine crede că a fost simplu se **înşeală**" (corect: „... se **înşală**"), „Cei care cred că pot schilodi ceea ce înseamnă biografia mea se **înşeală**" (corect: „Cei care cred (...) se **înşală**"), „În ceea ce mă priveşte, înțeleg că preşedintele PNL mă vede peste tot, dar se **înşeală** (sau îşi bat joc consilierii de el)" (corect: „... dar se **înşală**..."), „Nici nu ştia că soția îl **înşeală** cu Donato" (corect: „... că soția

Scanned with OKEN Scanner

îl **înşală**..."), „Se **înşeală** dacă cineva crede că trimite trupe luptătoare în Mali" (corect: „Se **înşală** dacă cineva crede..."), „Cine crede că Petre Roman a devenit premier în chip întâmplător şi spontan se **înşeală**" (corect: „Cine crede (...) se **înşală**"), „Merg prin târguri şi **înşeală** lumea cu bani de un soi nou, diavolesc" (corect: „Merg prin târguri şi **înşală** lumea cu bani..."), „Văd că ochii tăi **înşeală** şi iubesc doar tangoul" (corect: „Văd că ochii tăi **înşală**..."), „Şturlubaticii care spun că este o catastrofă se **înşeală** la fel de mult ca eternii optimişti din guvern care spun că nu e nicio problemă" (corect: „Şturlubaticii (...) se **înşală**..."), „I-am adus documentul care demonstrează că îl **înşeală** memoria" (corect: „... că îl **înşală** memoria"), „Credeam că mă **înşeală**, nenorocitul..." (corect: „Credeam că mă **înşală**,..."), „Şmenar = persoană care **înşeală** la schimbarea ilegală a banilor" (corect: „... care **înşală** la schimbarea ilegală a banilor"), „Cine spune că Ionescu, părintele teatrului absurdului, a apărut întâmplător în România, se **înşeală** amarnic" (corect: „... se **înşală** amarnic"), „O parte din (sic!) cerşetorii ce-şi câştigă existența pe trotuarele pariziene **înşeală** vigilența autorităților franceze" (corect: „... **înşală** vigilența autorităților franceze"), „Medicul mai afirmă că este o falsă prejudecată că toți bărbații **înşeală**: «Este. Cei care îşi **înşeală** partenerele o fac cu femei care îşi **înşeală** bărbații»" (corect: „... toți bărbații **înşală**: «... Cei care îşi **înşală** partenerele... care îşi **înşală** bărbații»").

I. 34. CONFUNDAREA SUFIXULUI „-ESC" CU „Ø" (ŞI INVERS) LA PREZENTUL INDICATIV SAU CONJUNCTIV AL UNOR VERBE CU INFINITIVUL ÎN „-I"

- ✓ „**bănui** că le-a stârnit" sau „**bănuiesc**..."?;
- ✓ „de ce mă **bombăneşti**" sau „... **bombăni**"?;
- ✓ „să **descopereşti** că iarna" „să **descoperi**..."?;
- ✓ „să **împărțească** pentru toți" sau „să **împartă**..."?;
- ✓ „**străjuie** de secole" sau „**străjuieşte**..."?

Confuzia dintre sufixe în cazul unor verbe de conjugarea I tradițională (cu infinitivul în „-a") se constată a avea loc şi între diferite tipuri de verbe aparținând conjugării a IV-a (cu infinitivul în „-i"), în sensul că verbe ca **a bănui** sau **a străjui** (cu sufixele de prezent indicativ şi conjunctiv „**-esc**"/„**-eşti**"/„**-eşte**"/„**-ească**") sunt confundate, flexionar, cu verbe ca **a atribui** sau **a îngădui** (cu sufixul „ø", la pers. 1, a 2-a, a 3-a şi a 6-a a prezentului indicativ şi conjunctiv). La fel, verbe ca **a bombăni**, **a descoperi** sau **a împărți** (aparținând aceleiaşi conjugări), cu baza lexicală în consoană, au sufixul „ø" şi desinențele „ø"

Scanned with OKEN Scanner

la persoana 1, „-i" la pers. a 2-a şi „-e" la pers. a 3-a (**a bombăni, a împărți**), dar desinența „-ă" la pers. a 3-a şi a 6-a ale prezentului indicativ (**a descoperi**). La conjunctivul prezent, verbele **a bombăni** şi **a descoperi** au desinența „-e" la pers. a 3-a, a 6-a, iar **a împărți**, desinența „-ă", la aceleaşi persoane). Confuzia ultimelor trei verbe cu flexiunea unor verbe ca **a alcătui** sau **a strădui** (în varianta „-esc"/„-eşti"/„-eşte"/„-(e)ască") este, de asemenea, plauzibilă.

Citatele următoare demonstrează faptul că, în cazul unor verbe ale conjugării sus-amintite, au loc confuzii în flexiune:

- ***bănui/bănuiesc**: „După cum şi-a manifestat atât de tare indignarea, **bănui** că le-a stârnit reacții pe măsură celor incriminați" (corect: „... **bănuiesc** că le-a stârnit reacții...");
- ***bombăneşti/bombăni**: „N-am înțeles de ce mă **bombăneşti** fără motiv!" (corect: „N-am înțeles de ce mă **bombăni**...!");
- *(să) **descopereşti**/(să) **descoperi**: „Să **descopereşti** că iarna bate în curând la uşă..." (corect: „Să **descoperi** că iarna...");
- *(să) **împărțească**/(să) **împartă**: „De sâmbăta morților, mama o să **împărțească** pentru toți cei amintiți în pomelnic" (corect: „... mama o să **împartă** pentru toți cei amintiți în pomelnic");
- ***străjuie/străjuieşte**: „De pe o movilă izolată, ce **străjuie** de secole câmpul din nordul statului, s-au înălțat brusc, spre înaltul cerului, vâlvătăile unui foc..." (corect: „De pe o movilă izolată, ce **străjuieşte** de secole câmpul...").

I. 35. UTILIZAREA GREŞITĂ A UNOR VERBE CU INFINITIVUL ÎN „-A"/„-I", ÎN A CĂROR STRUCTURĂ FONETICĂ UNELE CONSOANE (SAU VOCALE) DUBLE APAR CA SIMPLE (ŞI INVERS)

- ✓ „era **înebunit** de căldură" sau „era **înnebunit**..."?;
- ✓ „s-a **înnecat** în bazin..." sau „s-a **înecat**..."?;
- ✓ „să **înnoate** în ape reci" sau „să **înoate**..."?;
- ✓ „cum **prooroceşte** Scriptura" sau „cum **proroceşte**..."?;
- ✓ „viza... nu şi-a **reînoit**-o" sau „... nu şi-a **reînnoit**-o"?

Este un lucru ştiut că, alături de unele substantive (ca „ohmmetru" sau „Sânnicolaul Mare") sau adjective (ca „înnăscut", „interregional", „transsexual" sau „posttotalitar"), există verbe, realizate tot prin compunere, în care cuvântul de bază are consoana inițială identică cu consoana finală a prepoziției „în-" („înnădi", „înnămoli", „înnărăvi", „înnebuni", „înnegri", „înnegura", „înnemuri", „înnisipa", „înnobila", „înnoda", „înnoi", „înnopta", „înnora",

Scanned with OKEN Scanner

„înnoroi"), ceea ce nu e valabil şi în cazul verbelor „a înneca", a „înnota" (corect: „a îneca", „a înota")".

În enunțurile de mai jos, se observă cu uşurință confuziile la care ne-am referit:

- *(era) **înebunit**/(era) **înnebunit**: „Pentru că era **înebunit** de căldură, îşi căută refugiul într-un parc din apropiere..." (corect: „Pentru că era **înnebunit** de căldură,...");
- *(s-a) **înnecat**/(s-a) **înecat**: „Un tânăr s-a **înnecat** în bazinul olimpic din Buzău" (corect: „Un tânăr s-a **înecat** în bazinul olimpic...");
- *(să) **înnoate**/(să) **înoate**: „Printre cei 15 tineri curajoşi care s-au încumetat să **înnoate** în apele reci ale Borcei..." (corect: „... care s-au încumetat să **înoate** în apele reci ale Borcei...");
- ***prooroceşte/proroceşte**: „Cum **prooroceşte** Scriptura pentru împlinirea mileniului..." (corect: „Cum **proroceşte** Scriptura...");
- *(şi-a) **reînoit**(-o)/(şi-a) **reînnoit**(-o): „Vanti Petrovici a fost expulzat în Rusia pentru că i se terminase viza de muncă aici şi nu şi-a **reînoit**-o" (corect: „... şi nu şi-a **reînnoit**-o").

I. 36. UTILIZAREA, GREŞITĂ, A UNOR VERBE CU INFINITIVUL ÎN „-A", ÎN CARE FIE „O"/„OA" DIN RADICAL SE CONFUNDĂ CU „U", FIE DESINENȚA „-I" (LA PERSOANA 1 A INDICATIVULUI PREZENT) SE CONFUNDĂ CU ACELAŞI „U", FIE DESINENȚA „-E" (LA PERSOANA A 3-A/A 6-A A CONJUNCTIVULUI PREZENT) SE CONFUNDĂ CU „-IE"

- ✓ „vreau să **continuu**" sau „... să **continui**"?;
- ✓ „trebuie să **continuie**" sau „... să **continue**"?;
- ✓ „un regim care se **înconjură**" sau „... se **înconjoară**"?;
- ✓ „să **înconjur** locul" sau „să **înconjor**..."?;
- ✓ „să se **înconjure** de parcuri" sau „să se **înconjoare**..."? etc.

Un verb care pune probleme de ortografie este **a continua**, al cărui prezent indicativ avea, cândva, desinența „-u" la persoana 1, dar, după noile norme, desinența este aceeaşi cu a pers. a 2-a sg., adică „-i"; în ce priveşte pers. a 3-a şi a 6-a ale conjunctivului prezent, vorbitorii neavizați consideră, greşit, că pronunțarea iotacizată a desinenței „-e" (adică „-ie") se transcrie şi grafic, ceea ce este o eroare.

Un alt verb care suferă modificări nedorite, atât în rostire, cât şi în scriere, este **a înconjura**, care, potrivit unor norme ortografice anterioare (v. **DOOM**[1]), cunoştea două variante grafice: înconjur/înconjor (1 sg.), înconjură/înconjoară

Scanned with OKEN Scanner

(3 sg./pl.) – la indicativul prezent: (să) înconjure/(să) înconjoare (3 sg./pl.) – la conjunctivul prezent. Eliminarea primei variante flexionare, „înconjur" (omonimă cu substantivul neutru „înconjur") nu este cunoscută de toată lumea (**DOOM²** nefiind un instrument la îndemâna tuturor), de aici obișnuința sau intenția de a întrebuința această variantă, acum neliterară.

Exemplele ce urmează relevă confuziile ce au loc în scrierea verbelor sus-amintite:

- *(să) **continuu**/(să) **continui**: „Roşu, galben, roz... Vreau să **continuu**..." (corect: „... Vreau să **continui**...").
- *(să) **continuie**/(să) **continue**: „Încerca să-şi domolească lacrimile ca să o roage să **continuie** ce are de spus" (corect: „... ca să o roage să **continue** ce are de spus"), „Să-i lăsăm pe ziarişti să meargă la treaba lor ori la o bere, să-şi **continuie** presupunerile..." (corect: „... să-şi **continue** presupunerile..."), „Am creeat (sic!) în ultimii ani un fenomen numit *Cronica Cârcotaşilor* de care sunt mândru şi care trebuie să **continuie** fără mine în rolul de prezentator!" (corect: „Am creat (...) şi care trebuie să **continue** fără mine în rolul de prezentator!");
- *(se) **înconjură**/(se) **înconjoară**: „Un regim care se **înconjură** cu foşti colaboratori ai securității comuniste..." (corect: „Un regim care se **înconjoară** cu foşti colaboratori...");
- *(să) **înconjur**/(să) **înconjor**: „Ca să ajung în scară, a trebuit să **înconjur** blocul şi să intru prin spate" (corect: „... a trebuit să **înconjor** blocul şi să intru prin spate");
- *să (se) **înconjure**/să (se) **înconjoare**: „Oamenii îşi pierd simțul măsurii, se închid în frontierele lor de cleştar, ca să se **înconjure** de parcuri dendrologice..." (corect: „... ca să se **înconjoare** de parcuri dendrologice...").

I. 37. UTILIZAREA GREŞITĂ (CU PRECĂDERE LA IMPERFECT) A VERBULUI HIBRID (NELITERAR) „A VROI"

- ✓ „**vroiam** să văd scorul" sau „**voiam**..."?;
- ✓ „**vroiai** să te vindeci" sau „**voiai**..."?;
- ✓ „**vroia** şi el portocale" sau „**voia**..."?;
- ✓ „**vroiați** ceva de la el" sau „**voiați**..."?;
- ✓ „**vroiau** aurul pentru ei" sau „**voiau**..."? etc.

O eroare cvasigenerală în vorbire este cea dată de folosirea, din ignoranță ori mimetism, a verbului hibrid, neacceptat de norma literară, **a vroi**, rezultat al contaminării verbelor sinomine **a vrea** (de origine latină) şi **a voi** (de origine

Scanned with OKEN Scanner

slavă), verbe paralele, literare, cu observația că, dacă **a vrea** este preferat pentru timpurile indicativ prezent (**vreau**,...), perfect simplu (**vrui**,...), conjunctiv prezent (**să vrea**,...), modul gerunziu (**vrând**) sau participiu (**vrut**), **a voi** este preferat pentru imperfect (**voia**) – şi nu forma paralelă (**vrea**) care intră în omonimie cu prezentul la pers. a 3-a, a 6-a (**vrea–vreau**).

Încrucişarea, în vorbirea neîngrijită, a flexiunii celor două verbe sinonime, face să apară, îndeosebi la imperfect, structurile hibride exemplificate mai departe, refuzate de limba literară: „Dacă **vroiam**, PNL mă propunea la Justiție..." (corect: „Dacă **voiam/vream**,..."), „Ce **vroiam**? Să am copii. Părinte, trebuie să-mi promiteți ceva. Ajutați-o, eu am aruncat-o în brațele lui" (corect: „Ce **voiam/vream**?..."), „După acel congres, **vroiam** să mă înscriu şi eu în PNL. Dar după aceea mi-a trecut" (corect: „După acel congres **voiam/vream** să mă înscriu..."), „Nu **vroiam** o tensiune în plus pentru elevi..." (corect: „Nu **voiam/vream** o tensiune în plus..."), „Am plecat de-acolo pentru că nu **vroiam** să ascut creioanele de prin Primărie (sic!)" (corect: „... pentru că nu **voiam/vream** să ascut creioanele de prin primărie"), „Nu **vroiam** decât să ies afară de-acolo..." (corect: „Nu **voiam/vream** decât să ies afară..."), „Dincolo de aceste lucruri, **vroiam** să spun că miza pe care am avut-o a fost clară..." (corect: „... **voiam/vream** să spun că miza..."), Până la urmă, domnul Liviu Cristian Pescăraşu, al treilea director CFR de care **vroiam** să amintesc..." (corect: „... de care **voiam/vream** să amintesc..."), „Asta **vroiam**... Atât ! Dacă ar fi plecat ar fi pierdut..." (corect: „Asta **voiam/vream**..."), „**Vroiam** să văd scorul..." (corect: „**Voiam/vream** să văd scorul..."), „Mulțumesc, atât **vroiam** să ştiu" (corect: „... atât **voiam/vream** să ştiu"), „Ce mai **vroiam**? Ştim noi ce **vroiam**" (corect: „Ce mai **voiam/vream**? Ştim noi ce **voiam/vream**"), „Ai venit aici pentru că **vroiai** să te vindeci" (corect: „... pentru că **voiai/vreai** să te vindeci"), „Dacă **vroia** ceva? Adu-l încoace..." (corect: „Dacă **voia** ceva?..."), „Ponta a ajuns unde **vroia** să ajungă..." (corect: „... unde **voia** să ajungă..."), „Dar nu l-a vrut ea, că **vroia** numai teren agricol" (corect: „... că **voia** numai teren agricol"), „Bălan **vroia** să fie procuror general" (corect: „Bălan **voia**..."), „Îi **vroia** pe amândoi, a precizat unul dintre anchetatori" (corect: „Îi **voia** pe amândoi,..."), „Eram încă în Primărie (sic!) când Oprescu **vróia** să pună ceasuri aplicate cu aur prin tot centrul oraşului" (corect: „Eram încă în primărie când Oprescu **voia** să pună ceasuri..."), „Ştii ce, copilul ăsta **vroia** să se înscrie în marină" (corect: „... copilul ăsta **voia**..."), „Aveau copil mic şi **vroia** şi el portocale" (corect: „... şi **voia** şi el portocale"), „Taică-meu **vroia** pâinici, aşa că am oprit la un Mega Image" (corect: „Taică-meu **voia** pâinici,..."), „Mai avea 10 ani până la pensie, se **vroia** elegantă..." (corect: „... se **voia** elegantă..."), „Grace **vroia** să treacă de drumul greu şi să ajungă la palat" (corect: „Grace **voia**..."), „Credeți că soțul Mădălinei Manole **vroia** să-şi omoare soacra?" (corect: „... **voia** să-şi omoare soacra?"), „Ați venit pentru că **vroiați** ceva de la el" (corect: „pentru că **voiați/vreați** ceva de la el"),

Scanned with OKEN Scanner

„Ei **vroiau** aurul pentru ei..." (corect: „Ei **voiau** aurul pentru ei..."), „Mascații au găsit ceea ce **vroiau** să găsească" (corect: „... ceea ce **voiau** să găsească"), „Nu mai **vroiau** să meargă la muncile câmpului" (corect: „Nu mai **voiau**..."), „Mulți țigani nu **vroiau** să se integreze în societate" (corect: „... nu **voiau** să se integreze în societate").

I. 38. UTILIZAREA GREȘITĂ, LA MAI-MULT-CA-PERFECTUL UNOR VERBE, FIE A UNOR DESINENȚE NESPECIFICE (ANALOAGE ALTOR TIMPURI VERBALE), FIE A UNOR FORME FĂRĂ ELEMENTUL DESINENȚIAL „-RĂ" LA PLURAL (FORME ÎNVECHITE/POPULARE)

- ✓ „îți **asumasei**... riscurile" sau „îți **asumaseși**..."?;
- ✓ „nu-ți **schimbasei** înfățișarea" sau „nu-ți **schimbaseși**..."?;
- ✓ „te **trezisei** hodoronc-tronc" sau „te **treziseși**..."? etc.;
- ✓ „fragmentele... îi **atrase**" sau „... îi **atraseră**"?;
- ✓ „(ei) **auzise** multe" sau „(ei) **auziseră**..."?;
- ✓ „ei **ieșise** să aducă" sau „ei **ieșiseră**..."? etc.

1. Sintetic ca structură, mai-mult-ca-perfectul „se caracterizează prin faptul că atât elementul sufixal, cât și cel desinențial sunt alcătuite din două unități", acestea fiind, după radical (de ex.: **lucr-**), sufixele gramaticale **a** și **se** (deci **lucr+a+se**), respectiv desinențele **m**, **și**, **ø**, **ră+m**, **ră+ți**, **ră**+ø (deci **lucrasem, lucraseși, lucrase, lucraserăm, lucraserăți, lucraseră**). Faptul că atât în rostire, cât și în scris pot apărea forme de pers. a 2-a singular ca **lucrasei** își are o posibilă explicație în analogia cu forma desinențială a prezentului de aceeași persoană a unor verbe ca **a apropia, a continua** (eu/tu **apropii**, eu/tu **continui**) sau a **atribui**, a **îngădui** (eu/tu **atribui**, eu/tu **îngădui**), de unde substituirea desinenței „-și" cu „-i", așa cum se vede în enunțurile următoare: „Parcă îți **asumasei** toate riscurile" (corect: „... îți **asumaseși** toate riscurile"), „Cel căruia de multe ori **fusesei** obligat să-i duci țucalul..." (corect: „... **fuseseși** obligat să-i duci țucalul..."), „În realitate mai era un zero pe care nu-l **ghicisei**" (corect: „... pe care nu-l **ghiciseși**"), „La un pahar de bere **lămurisei** cu un dascăl din învățământul superior noțiunea de nostalgie" (corect: „... **lămuriseși** cu un dascăl din învățământul superior noțiunea de nostalgie"), „Dar când te-am căutat **plecasei**" (corect: „... când te-am căutat **plecaseși**"), „**Pierdusei** mult sânge, adus de pe front, iar acum te aflai în spital" (corect: „**Pierduseși** mult sânge..."), „**Primisei** o veste care te-a aruncat în flăcările cele mai mari..." (corect: „**Primiseși** o

Scanned with OKEN Scanner

veste..."), „Credeai că numai tu nu-ți **schimbasei** înfățişarea din tot oraşul" (corect: „Credeai că numai tu nu-ți **schimbaseşi** înfățişarea..."), „Te **trezisei** hodoronc-tronc într-o noapte cu el că doarme în uscătorie" (corect: „Te **trezişeşi** hodoronc-tronc...").

2. „Deşi în limba română actuală sunt frecvent utilizate atât formele cu **-răm, -răți** (**cântaserăm, cântaserăți**), cât şi formele cu **-m** sau **-ți** (**cântasem, cântaseți**)" (**GA², I**), norma academică – avertizându-ne că „formele fără **-ră-** la indicativ mai-mult-ca-perfect plural sunt învechite/populare" (**DOOM²**) – stabileşte, în concluzie, „că paradigma de mai-mult-ca-perfect este [selectiv]: **merseserăm, merseserăți... păruserăm, păruserăți... citiserăm, citiserăți**" (**GA², I**). Exemplele următoare sunt edificatoare în ce priveşte utilizarea formelor de plural arhaice: „Unu din (sic!) fragmentele care îi **atrase** atenția..." (corect: „Unul dintre fragmentele care îi **atraseră** atenția..."), „Toți îl urmăreau pe profesorul despre care **auzise** multe, dar nu **avusese** ocazia să-l cunoască" (corect: „... despre care **auziseră** multe, dar nu **avuseseră** ocazia să-l cunoască"), „Ei **ieşise** să aducă o sticlă de apă" (corect: „Ei **ieşiseră** să aducă o sticlă de apă").

I. 39. UTILIZAREA GREŞITĂ, LA MODUL INDICATIV SAU CONJUNCTIV, A VERBULUI IMPERSONAL ŞI UNIPERSONAL „A TREBUI"

- ✓ „**trebuieşte** să te duci" sau „**trebuie**..."?;
- ✓ „banii **trebuiesc** împrumutați" sau „... **trebuie**..."?;
- ✓ „o să-mi **trebuie** rezervorul" sau „o să-mi **trebuiască**..."?;
- ✓ „probele **trebuiai** să le ambalezi" sau „... **trebuia**..."?;
- ✓ „vom **trebui** să mergem" sau „va **trebui**..."? etc.

Este un adevăr incontestabil că verbul „a trebui" pune probleme deosebite tuturor vorbitorilor, deoarece nu mai constituie, ca altădată, un verb „personal" (cu formele, ieşite din uz, „trebuiesc", „trebuieşti", „trebuieşte" – la indicativul prezent – sau „trebuiam", „trebuiai", „trebuiați" – la imperfect), ci unul „impersonal şi unipersonal". Ceea ce înseamnă, pe de o parte, „lipsa" persoanei ca subiect, iar, pe de altă parte, forma „unică" pentru pers. a 3-a, cu observația că, dacă la prezentul indicativ ea este omonimă şi pentru singular, şi pentru plural, la perfect şi viitor însă pluralul poate diferi de singular „personalizându-se"...

Scanned with OKEN Scanner

Dintre formele vechi, astăzi neliterare, persistă, ca frecvență, în conversația unor persoane pretins cultivate, prezentul indicativ, mai puțin celelalte timpuri verbale:

- ***trebuieşte/trebuie**: „N-am înțeles de ce **trebuieşte** să te duci..." (corect: „... de ce **trebuie** să te duci"), „**Trebuieşte** clarificată relația preşedinte–parlament" (corect: „**Trebuie** clarificată..."), „Nu ştiu dacă măsurile **trebuieşte** să le ia acum" (corect: „... dacă măsurile **trebuie** să le ia acum");
- ***trebuiesc/trebuie**: „Sunt venituri pentru care nu **trebuiesc** plătite impozite" (corect: „... pentru care nu **trebuie** plătite impozite"), „Toate lucrurile astea **trebuiesc** altfel văzute" (corect: „... **trebuie** altfel văzute"), „Pensiile nu **trebuiesc** nicicum să fie atinse" (corect: „... nu **trebuie** nicicum să fie atinse"), „Desenele astea nu **trebuiesc** prezentate pe piață" (corect: „... nu **trebuie** prezentate pe piață"), „Banii aceştia **trebuiesc** împrumutați" (corect: „... **trebuie** împrumutați"), „**Trebuiesc** eliminate din start prejudecățile rasiale" (corect: „**Trebuie** eliminate din start..."), „Lucrurile acestea **trebuiesc** şi ele incluse în Constituție" (corect: „... **trebuie** şi ele incluse în Constituție"), „Au fost dezbateri în partid, şi în PNL, şi PSD, şi în interiorul coaliției, în legătură cu alte instituții care **trebuiesc** fie desființate, sau (sic!) restructurate, coafate" (corect: „... instituții care **trebuie** fie desființate, fie restructurate, coafate"), „Noi avem nişte țeluri comune care **trebuiesc** exprimate" (corect: „... care **trebuie** exprimate"), „Tot ce este posibil, dar asta nu înseamnă că politicienii **trebuiesc** iertați, având aceste scuze" (corect: „... nu înseamnă că politicienii **trebuie** iertați,..."), „Principalele decalaje astăzi **trebuiesc** estompate" (corect: „... **trebuie** estompate"), „Sunt foarte multe documente care **trebuiesc** analizate" (corect: „... care **trebuie** analizate");
- ***o să-mi trebuie/o să-mi trebuiască**: „**O să-mi trebuie** rezervorul plin când voi pleca la drum" (corect: „**O să-mi trebuiască** rezervorul plin..."");
- ***trebuiai/trebuia**: „Specialiştii spun că probele **trebuiai** să le ambalezi în condiții de maximă siguranță" (corect: „... probele **trebuia** să le ambalezi...");
- ***vom trebui/va trebui**: „**Vom trebui** să mergem într-o stațiune cu ape minerale..." (corect: „**Va trebui** să mergem...").

În finalul celor arătate, sunt necesare câteva precizări:

1. „**A trebui** are la «indicativ prezent», pers. a 3-a sg./pl., forma **trebuie**, dar la «conjunctiv prezent», (să) **trebuiască**" (**DOOM**[2]); la alte timpuri ale indicativului, **a trebui** este impersonal când utilizează exclusiv forma de pers. a 3-a singular: **trebuia** (la imperfect), **trebui** (la perfectul simplu), **a trebuit** (la perfectul compus) sau **va trebui** (la viitor) (vezi **IOOP**).

2. **A trebui** este şi verb „personal", cu pers. a 3-a plural la imperfect **trebuiau**, perfectul simplu **trebuiră**, perfectul compus **au trebuit**, mai-mult-ca-perfect

Scanned with OKEN Scanner

trebuiseră, viitor **vor trebui** etc. (**Ibidem**), în contexte de tipul „Ei **trebuiau** să plece", „Îmi **trebuiseră** cărți".

I. 40. DEZACORDUL, ÎN NUMĂR ŞI PERSOANĂ, DINTRE PREDICAT/VERB COPULATIV, AFLAT LA PLURAL, ŞI SUBIECT, LA SINGULAR

- ✓ „**au** fost **comandate** o clasă" sau „A fost **comandată**..."?;
- ✓ „echipă de juriști... îşi **fac**" sau „... îşi **face**"?;
- ✓ „fiecare dintre membrii... **pot**" sau „... **poate**"?;
- ✓ „mass-media **au** fost **supuse**" sau „... **a** fost **supusă**"?;
- ✓ „unul (sic!) din patru... **vor**" sau „unu... **vrea**"? etc.

Se ştie că „acordul este manifestarea relației sintactice dintre două cuvinte, constând în repetarea informației gramaticale de la un cuvânt la celălalt". „Prin acord, verbul-predicat preia de la subiect informațiile gramaticale de număr şi persoană, iar numele predicativ realizat adjectival, informații suplimentare de gen. Caracteristicile de acord ale adjectivelor nume predicative se găsesc şi la participiile pasive" (**GA², II**). Exemple de acord: „Andrieş Hamură... se **întorcea** de la învățătură din Țara Leşască" – Sadoveanu), „Măreț e bradul munților/ Ce-n codri **înverzeşte**" – Alecsandri). „De atunci şi până astăzi colonii de lumi pierdute/**Sunt atrase** în viață de un dor nemărginit" – Eminescu, „Si atunci odată **pornesc** şi turturica şi calul fugind pe întrecute" – Creangă, „Atât ea, cât şi sora mai mică, Polixenia, se **întreceau** în griji" – Bassarabescu", „Sunt un june tânăr şi nefericit, care **suferă** peste poate şi **iubeşte** la nemurire" – Caragiale, „Selim şi tu-mpreună **peri-veți** amândoi!" – Alecsandri, „Tu şi ei **veți merge** înainte" (în **GA¹, II**).

În exemplele ce urmează, spicuite din mass-media, autorii citatelor nu respectă acordul predicatului cu subiectul aflat la singular, greşeală gramaticală impardonabilă: „I s-**au** lăsat dreptul de a alege şi de a fi ales" (corect: „I s-**a** lăsat dreptul..."), „Niciunul dintre aceste angajamente n-**au** fost **îndeplinite**" (corect: „Niciunul... n-**a** fost **îndeplinit**"), „Unul (sic!) din patru tineri **vor** să plece din țară" (corect: „Unu... **vrea** să plece..."), „Fiecare îi **aduceau** patronului 60.000 de euro pe lună" (corect: „Fiecare îi **aducea**..."), „S-**au** dat un număr de 65 de sancțiuni contravenționale... dar şi 18 avertismente" (corect: „S-**a** dat un număr..."), „Media nu **au** nicio responsabilitate socială şi singura preocupare este audiența" (corect: „Media nu **are** nicio responsabilitate socială..."), „Pentru că media **trăiesc** din publicitate chiar atunci când consumul devine

Scanned with OKEN Scanner

deşănțat, chiar pe datorie, jurnaliştii sunt fericiți că pot vinde mai multă publicitate" (corect: „Pentru că media **trăieşte** din publicitate..."), „Patriotismul este de mucava, amorul calp de neam şi țară are efectul respingător care se înregistrează între doi magneți. Te **azvârl** automat în extrema cealaltă" (corect: „... Te **azvârle** (efectul)/**azvârlă** (doi magneți) automat..."), „Fiecare dintre membrii Birourilor Permanente (sic!) **pot** consuma în prezent o cotă lunară de 500 de litri de benzină" (corect: „Fiecare dintre membrii birourilor permanente **poate** consuma..."), „Un autobuz cu 27 de persoane s-**au** răsturnat din cauza zăpezii" (corect: „Un autobuz... s-**a** răsturnat..."), „Sunt formate din rude sau apropiați, adevărate clanuri în care fiecare **au** rolul lor" (corect: „... fiecare **are** rolul lui"), „Unul (sic!) din şapte români intrați în Marea Britanie **cer** ajutoare sociale" (corect: „Unu... **cere** ajutoare sociale"), „Oricum, mass-media **sunt** şi **vor fi** alimentate cu scurgeri limitate de date..." (corect: „Oricum, mass-media **este** şi **va fi** alimentată..."), „Nu are competențe, dacă echipa prefectului, nu prefectul, echipa de jurişti a Prefecturii (sic!) îşi **fac** sau nu datoria" (corect: „... echipa de jurişti a prefecturii îşi **face** sau nu datoria"), „De asemenea, mass-media **au** fost **supuse** la presiuni imense..." (corect: „De asemenea, mass-media **a** fost **supusă**..."), „**Au** fost **comandate** o clasă performantă de anestezice" (corect: „**A** fost **comandată** o clasă...").

I. 41. DEZACORDUL, ÎN NUMĂR ŞI PERSOANĂ, DINTRE PREDICAT/VERB COPULATIV, AFLAT LA SINGULAR, ŞI SUBIECT, LA PLURAL

- ✓ „şi criticul, şi istoricul... **are** dreptul" sau „... **au** dreptul"?;
- ✓ „vă rugăm să **aşteptți**" sau „vă rugăm să **aşteptați**"?;
- ✓ „**e** vreo trei săptămâni" sau „**sunt**... săptămâni"?;
- ✓ „ei nu **poate** să mă revoce" sau „ei nu **pot**..."?;
- ✓ „i s-**a** prelevat probe" sau „i s-**au** prelevat..."?;
- ✓ „se **va** implica şi preşedinții" sau „se **vor** implica..."? etc.

Să ne reamintim că, în ce priveşte acordul dintre subiect şi predicat, **acordul în număr** se referă la „variația de formă a predicatului combinat cu un subiect exprimat prin substantiv sau prin substitutele sale. Verbul are forma indusă de nume (dacă subiectul este unic): nume singular – verb singular, nume plural – verb plural (**Copilul ştie** adevărul. **Nimeni nu era îngrijorat. Discuțiile au fost concludente. Aceştia au fost acceptați** ca martori ai apărării). **Acordul în persoană** priveşte predicatele al căror subiect este un pronume personal.

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul unic (eu, tu, noi, voi) impune verbului-predicat forma de persoană corespunzătoare (**Voi ştiți** ce trebuie să faceți, **eu vreau** să plec la facultate; **Tu plănuieşti** o masă în familie, dar **noi am cumpărat** deja bilete pentru spectacolul de diseară)" (**GA², II**).

Dezacordului dintre predicat şi subiectul aflat la singular (vezi, I. 40) i se „opune", în rândurile următoare, dezacordul dintre predicat/verb copulativ şi subiectul aflat la plural: „Violența şi mentalitatea brutală a fraților Cămătaru te **loveşte** din toate părțile..." (corect: „Violența şi mentalitatea... te **lovesc** din toate părțile..."), „Ce să zic de Ducadam? **E** oameni la care țin..." (corect: „... **Există** oameni la care țin..."), „Şansele de a umple golul cu investiții private sau PPP **este neglijabilă**" (corect: „Şansele... **sunt neglijabile**"), „«Sunt de mult muncitorii aici?» «O, **e** vreo trei săptămâni...»" (curent: „... «O, **sunt** vreo trei săptămâni...»"), „Totul e o cacealma... Ei nu **poate** să mă revoce din funcție..." (corect: „... Ei nu **pot** să mă revoce..."), „După ce i s-**a** prelevat probe ADN, amprentat şi fotografiat, a fost trimis înapoi în Ucraina..." (corect: „După ce i s-**au** prelevat probe ADN,..."), „Cu Lolek, cu Bolek, cu ce **vrea** ei..." (corect: „... cu ce **vor** ei..."), „Acum sunt doi, apoi **va** fi şapte lucrători la coafură (sic!)" (corect: „... apoi **vor** fi şapte lucrători la atelierul de coafură"), „S-**a** dat semnale că incidentul s-a întâmplat" (corect: „S-**au** dat semnale..."), „Preşedintele Traian Băsescu şi premierul Victor Ponta **a** avut ieri o primă întâlnire, din acest an, la Palatul Cotroceni" (corect: „Preşedintele... şi premierul... **au** avut ieri o primă întâlnire,..."), „La această proiecție **va** fi **prezent** şi regizorul filmului, Cristian Mungiu, şi o parte din echipă" (corect: „... **vor** fi **prezenți** şi regizorul (...) şi o parte..."), „În anii care **vine** trebuie să îmbunătățim sistemul" (corect: „În anii care **vin**..."), „Programul de guvernare pe care şi-l **va** asuma cele două partide..." (corect: „... pe care şi-l **vor** asuma cele două partide..."), „Eu nu pot şi nu am cum să mai fiu ca Ion Iliescu sau Adrian Năstase, pentru că lumea şi România s-**a** schimbat" (corect: „... pentru că lumea şi România s-**au** schimbat"), „Mai exact, banii **era** destinați funcționarilor care altfel urmau să-şi piardă funcțiile" (corect: „Mai exact, banii **erau** destinați funcționarilor..."), „Acum, în refacerea gazonului, se **va** implica şi preşedinții de cluburi" (corect: „... se **vor** implica şi preşedinții de cluburi"), „Sunt şi țigani care **muncește** şi nu fură" (corect: „... țigani care **muncesc**..."), „Profesioniştii **poate** să rezolve o criză" (corect: „Profesioniştii **pot** să rezolve..."), „Numai ei **ştie** ce-o fi fost" (corect: „Numai ei **ştiu**..."), „Mai avem două săptămâni până **vine** rezultatele" (corect: „....până **vin** rezultatele"), „S-a furat mult în România, nu mai **este** bani, nu se mai **găseşte** materiale" (corect: „... nu mai **sunt** bani, nu se mai **găsesc** materiale"), „Domniile lor (sic!) îmi **dă** răspunsul" (corect: „Domniile Lor îmi **dau** răspunsul"), „Fetele se coafează, **face** vocalize" (corect: „Fetele... **fac** vocalize"), „Şi criticul, şi istoricul literar **are** dreptul..." (corect: „Şi criticul, şi istoricul literar **au** dreptul...").

Scanned with OKEN Scanner

I. 42. DEZACORDUL, LA SINGULAR, AL PREDICATULUI UNEI ATRIBUTIVE RELATIVE CU PLURALUL SUBSTANTIVULUI (EVOCAT DE CONECTORUL PRONOMINAL „CARE") DIN CONSTRUCȚIA PARTITIVĂ ANTECEDENTĂ

- ✓ „unul dintre **autorii care a** ştiut..." sau „... **care au** ştiut"?;
- ✓ „una dintre... **instituții care** se **menține**" sau „... **care** se **mențin**"?;
- ✓ „unul dintre **cei care va** cumpăra" sau „... **care vor** cumpăra"?;
- ✓ „una dintre... **comune care** nu **are** probleme" sau „... **care** nu **au**..."?;
- ✓ „una dintre **criticile care a** fost **adusă**" sau „... **care au** fost **aduse**"? etc.

În introducerea unei subordonate atributive, în calitate de conector, pronumele relativ **care** (mai rar **ce**) poate îndeplini funcția de **subiect**, preluând informațiile antecedentului, substantiv sau pronume (subiect în regentă), şi transmițându-le verbului predicat (acesta are numărul şi persoana impuse de subiect): „**Infirmiera care vrea** să îl vadă este foarte drăguță", „**Asistentele** care îl **țin sub observație** sunt foarte atente." „**Care** este construit succesiv cu persoana a III-a singular şi plural, în virtutea relației anaforice cu antecedentul: **infirmiera**, respectiv, **asistentele**" (**GA², II**). La rândul său, dacă antecedentul nu este subiect, ci **nume predicativ**, acesta poate fi însoțit de un atribut la plural care, de obicei, impune acordul: „«Eşti unul dintre **oamenii care au luptat** pentru dreptate»", antecedentul – aflat într-o construcție partitivă – propagând, prin intermediul relativului, informația de număr... „Greşelile pot apărea din cauza ideii de singularitate pe care **unul** o exprimă atât de pregnant (*Am vizitat unul dintre **muzeele care cuprinde** colecții impresionante). Predicatul trebuie să stea la plural, fiind un plural impus de logica enunțului şi a realității reflectate în mesaj" (**Ibidem**).

Că acest acord este ignorat de mulți vorbitori (şi „condeieri") se constată în citatele ce urmează: „Alexandra este una dintre **bucureştencele care a** decis să aducă pe lume un copil" (corect: „... una dintre **bucureştencele care au** decis să aducă pe lume un copil"), „Radu Stroe a fost unul dintre **politicienii care a** atacat cel mai agresiv Germania pentru opoziția acesteia la intrarea în Schengen" (corect: „... unul dintre **politicienii care au** atacat..."), „La rândul său, primarul Capitalei, Sorin Oprescu, este unul dintre **cei care a** încheiat anul în plus, cu 26% încredere – față de 24% în luna noiembrie" (corect: „... unul dintre **cei care au** încheiat anul în plus,..."), „Miron Cozma, unul dintre **oamenii care a** pățit-o,..." (corect: „... unu dintre **oamenii care au** pățit-o,..."), „Dl Dogaru este unul dintre puținii **miniştri** ai apărării **care a** făcut politică de doi lei"

Scanned with OKEN Scanner

(corect: „... unul dintre puținii **miniștri** ai apărării **care au** făcut politică..."), „Victor Ciorbea este unul dintre **oamenii care a** solicitat să intre în rândurile USL" (corect: „... unul dintre **oamenii care au** solicitat..."), „Liviu Dragnea a fost unul dintre **cei care s-a** implicat în fraudarea alegerilor" (corect: „... unul dintre **cei care s-au** implicat..."), „Monica Tatoiu este una dintre puținele **femei care** și-**a** dat seama..." (corect: „... una dintre puținele **femei care** și-**au** dat seama..."), „Crin Antonescu face parte dintre **politicienii care** nu **crede** în blog" (corect: „... dintre **politicienii care** nu **cred** în blog"), „Academia Română este una dintre cele mai vechi **instituții care** se **menține**..." (corect: „... una dintre cele mai vechi **instituții care** se **mențin**..."), „Gigi Becali este unul dintre **cei ce a** îngălbenit harta României înzăpezite" (corect: „... unul dintre **cei ce au** îngălbenit harta..."), „Una dintre **criticile care a** fost **adusă** vechiului guvern..." (corect: „Una dintre **criticile care au** fost aduse..."), „Ion Diaconescu este unul dintre **politicienii care** l-**a** întâmpinat pe Papa Ioan Paul al II-lea..." (corect: „... unul dintre **politicienii care** l-**au** întâmpinat..."), „Rapid Bucureşti este una dintre **echipele** de fotbal **care** nu **ştie** unde va juca acasă" (corect: „... una dintre **echipele... care** nu **ştiu** unde vor juca acasă"), „Acesta e unul din (sic!) **produsele care a** putut fi **cumpărat**" (corect: „... unul dintre **produsele care au** putut fi **cumpărate**"), „Corina Drăgotescu este unul dintre puținii **ziarişti** (sic!) **care înțelegea**..." (corect: „... una dintre puținele **ziariste care înțelegeau**..."), „Era unul dintre **tipii care a** găsit trupul..." (corect: „... unul dintre **tipii care au găsit** trupul..."), „Una dintre **cele care a** intrat în competiția pentru acest loc de deputat..." (corect: „Una dintre **cele care au** intrat în competiția ..."), „Unul dintre **cei care va** cumpăra albumul..." (corect: „Unul dintre **cei care vor** cumpăra albumul..."), „Aveți aici unul din (sic!) **credincioşii care vrea** să se spovedească" (corect: „... unul dintre **credincioşii care vor** să se spovedească"), „Ar fi putut să fie unul dintre **motivele care a** împins-o să facă prostia..." (corect: „... unul dintre **motivele care au** împins-o..."), „Unul din (sic!) **fragmentele care** îi **atrase** atenția..." (corect: „Unul dintre **fragmentele care** îi **atraseră** atenția..."), „Una dintre **tinerele care a** apărut în paginile cotidianului «Adevărul de seară» Călăraşi..." (corect: „Una dintre **tinerele care au** apărut..."), „Dan Lungu este unul dintre **autorii care a** ştiut să-şi promoveze cărțile" (corect: „... unul dintre **autorii care au** ştiut..."), „Crin Antonescu este unul dintre puținii **politicieni** români de mare vizibilitate **care a** semnat Declarația de la Praga" (corect: „... unul dintre puținii **politicieni** români... **care au** semnat..."), „«Independența» este una dintre puținele **comune care** nu **are** probleme..." (corect: „... una dintre puținele **comune care** nu **au** probleme..."), „Domnule rector, sunteți unul dintre **puținii care a** acceptat exigențele examenului bacalaureat..." (corect: „... unul dintre **puținii care au** acceptat exigențele...").

Scanned with OKEN Scanner

I. 43. UTILIZAREA GREŞITĂ (ÎN PARTEA DREAPTĂ A UNOR PERECHI COORDONATOARE CORELATIVE) A UNOR CONJUNCȚII, LOCUȚIUNI SAU ÎMBINĂRI LIBERE COPULATIVE/DISJUNCTIVE INADECVATE

- ✓ „**şi** elevi..., **cât şi** jurnalişti" sau „**şi** elevi..., **şi** jurnalişti"?;
- ✓ „**şi** pe fetiță, **dar şi** pe bunică" sau „**şi** pe fetiță, **şi** pe bunică"?;
- ✓ „**nici** la..., **dar şi** din cauza" sau „**nici** la..., **nici** din cauza"?;
- ✓ „**fie** pentru..., **sau** pentru" sau „**fie** pentru..., **fie** pentru"?;
- ✓ „**sau** despre..., **ori** despre" sau „**sau** despre..., **sau** despre"? etc.

Este un adevăr că unele conjuncții copulative şi disjunctive „pot însoți ambii membri ai raportului sintactic, formând perechi: «Ce poți avea, sufletul meu,/ Când soarele ne pune-n ramuri iară/**Ori** un inel de foc, **ori** o brățară» (T. Arghezi, *Pia*). Între aceste conjuncții se distinge **fie**, care apare obligatoriu la fiecare membru al unei perechi: «**Fie** mergi înainte, **fie** te opreşti unde ai ajuns». Celelalte tipuri de conjuncții coordonatoare pot constitui numai facultativ o pereche copulativă sau disjunctivă", în perechile corelative putând să apară „numai adverbe, care, prin repetare, se desemantizează, dobândind valoare de conjuncție: **şi... şi, nici... nici, aci... aci, acum... acum, când... când, ba... ba.** Dintre acestea, perechile corelative **şi... şi, nici... nici** au un sens cumulativ: «**Nici** voi, **nici** noi nu am cunoscut adevărul despre cele întâmplate». Construcțiile corelative **aci... aci, acum... acum, când... când, ba... ba** exprimă o succesiune temporală sau alternantă în timp a unor evenimente, însuşiri etc. («**Când/ba** ninge, **când/ba** plouă», «**Acum** este amabilă, **acum** este furioasă», «**Aci** se bucură, **aci** se întristează». Perechile conjuncționale **fie... fie, ori... ori, sau... sau** (...) exprimă o relație de excludere mai puternică decât cea indicată printr-o singură conjuncție de acest tip («**Ori** vii, **ori** pleci!» vs «Vii **ori** pleci!»). Aceste perechi conjuncționale pot exprima şi o alternanță de momente diferite în care se plasează elementele conectante: «În ultima vreme am văzut-o **sau** râzând, **sau** plângând»" (**GA², I**).

Deoarece norma consideră ca nerecomandabilă „corelarea a două conjuncții sinonime (ca în exemplul: «Puteți să lucrați **fie** individual, **sau**... în grup») (**Ibidem**), cazurile prezentate mai jos relevă improprietatea cu care sunt folosiți unii termeni ai perechii lor corelative:

- ***şi... cât şi/şi... şi:** „Au participat la ziua de curățenie națională **şi** elevi din Grupul şcolar (sic!) Danubius, **cât şi** jurnalişti de la CESCUJUR" (corect: „... **şi** elevi de la Grupul Şcolar Danubius, **şi** jurnalişti de la CESCUJUR"). O alternativă este adecvarea corelativului adverbial la locuțiunea din dreapta: „... **atât** elevi..., **cât şi** jurnalişti...";

Scanned with OKEN Scanner

- *şi... dar şi/şi... şi: „Să se implice în acțiunile electorale **şi** de la locale, **dar şi** de la generale" (corect: „... **şi** de la locale, **şi** de la generale"), „Acolo i-au găsit polițiștii care i-au luat **şi** pe bani, **dar şi** pe hoți" (corect: „... **şi** pe bani, **şi** pe hoți"), „Corupția produce **şi** bani pentru politicieni, **dar şi** funcționari obedienți" (corect: „... **şi** bani pentru politicieni, **şi** funcționari obedienți"), „Sunt rivali **şi** pe zona afacerilor, **dar şi** în cele cu energia" (corect: „... **şi** pe zona afacerilor, **şi** în cele cu energia"), „Împreună cu el a fost **şi** senatorul Alexandru Mocanu, **dar şi** alții pentru deputați" (corect: „... **şi** senatorul..., **şi** alții..."), „Lupul o mănâncă **şi** pe fetiță, **dar şi** pe bunică!" (corect: „... **şi** pe fetiță, **şi** pe bunică!"). O alternativă este adecvarea corelativului adverbial la îmbinarea liberă din dreapta: „... **nu numai** de la locale, **dar şi/ci şi** de la generale" etc.;
- *nici... dar şi/nici... nici: „**Nici** de clasa politică, **dar şi** de omul de rând..." (corect: „**Nici** de clasa politică, **nici** de omul de rând..."), „Justiția, Parlamentul şi Guvernul n-au cum să iasă bine **nici** la capitolul implementării noilor coduri pentru repetatele amânări, **dar şi** din cauza promovării proiectului de lege pentru degrevarea instanțelor" (corect: „... n-au cum să iasă bine **nici** la..., **nici** din cauza..."). O soluție posibilă este adecvarea corelativului adverbial la îmbinarea liberă din dreapta (vezi exemplul anterior);
- *fie... sau/fie... fie: „Orice învățător, **fie** pentru..., **sau** pentru..." (corect: „..., **fie** pentru..., **fie** pentru..."), „Le urez oamenilor, **fie** că se află înăuntrul granițelor țării, **sau** în afara lor..." (corect: „... **fie** că se află înăuntrul..., **fie** în afara..."). O soluție posibilă este adecvarea corelativului din stânga: „... **sau** că se află înăuntrul..., **sau** în afara...";
- *sau... ori/sau... sau: „**Sau** despre cărțile lui Filip Florian, **ori** despre Mircea Cărtărescu" (corect: „**Sau** despre..., **sau** despre..."). O soluție posibilă: adecvarea corelativului din stânga: „**Ori** despre..., **ori** despre...".

I. 44. UTILIZAREA GREŞITĂ (ÎN PARTEA DREAPTĂ A UNOR STRUCTURI COORDONATOARE CORELATIVE) A UNOR CONJUNCȚII, LOCUȚIUNI SAU ÎMBINĂRI LIBERE COPULATIVE INADECVATE

- ✓ „**atât** în incinta..., **şi** în pivnița..." sau „**atât** în..., **cât şi** în..."?;
- ✓ „nu **atât** în uşurința..., **ci** într-o..." sau „nu **atât** în..., **cât şi** într-o..."?;
- ✓ „**atât** la nivelul..., **precum şi** al..." sau „la nivelul **atât** al..., **cât şi** al..."?;
- ✓ „**atât** guvernul, **dar şi** partidul..." sau „**atât** guvernul, **cât şi**..."?;
- ✓ „**nu numai** fizică, **cât şi** spirituală" sau „**nu numai**..., **ci şi**..."? etc.

Scanned with OKEN Scanner

Dacă în perechile corelative adverbele, prin repetare, „se desemantizează", devenind conjuncții, în celelalte structuri coordonatoare copulative „elementul corelativ este adverb, nu conjuncție, ca în următoarele structuri care conțin şi semiadverbul cumulativ **şi: atât... cât şi, nu numai (că)... ci/dar şi**: «Statuile eline, oarbe toate, poartă în ele **nu numai** limitația, forma, **ci şi** principiul contemplării ei»" – G. Liiceanu (în **GA², I**). „Corelate cu adverbele **nu numai**", îmbinările libere **ci şi, dar şi** „stabilesc raporturi de coordonare între unități sintactice realizate nonpropozițional sau propozițional: «Ca pedeapsă, vorbea prost **nu numai** aromâna, **dar şi** toate limbile pe care le ştia» – I. Nicolau, «Este ca şi cum aş fi apostrofată într-o limbă cu desăvârşire străină, în care sunt conştientă că nu pot înjgheba un dialog, **nu numai** pentru că nu reuşesc să formulez replica, **ci şi** pentru că din tot ce mi se țipă nu înțeleg decât intoleranța tonului» – Ana Blandiana. La nivelul frazei, grupările **ci şi, dar şi** pot fi corelate şi cu **nu numai că**: «**Nu numai că** ar fi vorba despre o simplă explicație (...), în locul unei înțelegeri, **dar** în plus este vorba **şi** despre o explicație proastă forțată»" – G. Liiceanu (**Ibidem**).

Nerespectarea, destul de frecventă, a acestor structuri are drept efecte deformarea mesajului transmis:

- ***atât... şi/atât... cât şi:** „**Atât** în incinta parcului..., **şi** în pivnița palatului au fost aduse picturi relevând calitatea unei adevărate dantelării" (corect: „**Atât** în incinta parcului,..., **cât şi** în pivnița palatului..."). O soluție posibilă este repetarea în partea stângă a celui din dreapta: „**Şi** în incinta parcului..., **şi** în privința palatului...";
- ***atât... ci/atât... cât şi:** „Explicația stă nu **atât** în uşurința cu care poți înțelege o carte scrisă..., **ci** într-o formă bizară de curiozitate" (corect: „... nu **atât** în uşurința..., **cât şi** într-o formă..."), „Şi totuşi, îngrijorarea Comisiei UE se manifestă nu **atât** față de libertatea presei, **ci** față de echilibrul între (sic!) libertate şi responsabilitate" (corect: „... nu **atât** față de libertatea..., **cât** față **şi** de echilibrul dintre...). O alternativă: eliminarea, din partea stângă a adverbului **atât**, implicit a unei ipotetice structuri corelative: „... se manifestă nu față de libertatea..., **ci** față de echilibrul..." etc.;
- ***atât... precum şi/atât... cât şi**: „**Atât** la nivelul MAI, **precum şi** al prefecturilor..." (corect: „La nivelul **atât** al MAI, **cât şi** al prefecturilor..."), „Philip Gordon, asistentul personal al secretarului de stat al SUA... a avut întrevederi **atât** cu Crin Antonescu şi Victor Ponta, **precum şi** cu Traian Băsescu..." (corect: „... **atât** cu Crin Antonescu şi Victor Ponta, **cât şi** cu Traian Băsescu..."). O soluție posibilă: eliminarea lui **atât**, pentru a rămâne locuțiunea conjuncțională (necorelativă) aflată în partea dreaptă: „... a avut întrevederi cu Crin Antonescu şi Victor Ponta, **precum şi** cu Traian Băsescu..." etc.;
- ***atât... dar şi/atât... cât şi**: „**Atât în** restaurante, hoteluri, **dar şi** pe terase, fumatul e strict interzis în Turcia" (corect: „**Atât în** restaurante..., **cât şi** pe

Scanned with OKEN Scanner

terase,..."), „Avem o problemă **atât** în şcoală, **dar şi** în societate" (corect: „... **atât în** şcoală, **cât şi** în societate"), „Preşedintele României, Traian Băsescu, a făcut referiri la atacurile cu care s-a confruntat Justiția în anul trecut **atât** din partea politicii, **dar şi** din cea a presei" (corect: „... **atât** din partea politicii, **cât şi** din cea a presei"), „Aceia care se deplasează **atât** din provincie spre Bucureşti, **dar şi** invers..." (corect: „... **atât** din provincie spre Bucureşti, **cât şi** invers..."), „Am purtat discuții la fața locului **atât** cu specialiştii de la Apele Române şi de la Inspectoratul Județean de Construcții, **dar şi** cu locuitorii comunei" (corect: „... **atât** cu specialiştii..., **cât şi** cu locuitorii comunei"), „Această inițiativă a fost deja probată **atât** de operatorii de transport..., **dar şi** de către Consiliul Județean" (corect: „... **atât** de operatorii de transport..., **cât şi** de către Consiliul Județean"), „România are nevoie de o reformă **atât** la nivelul instituțiilor formale, **dar şi** a (sic!) celor «informale», care țin de mentalitate" (corect: „... **atât** la nivelul instituțiilor formale, **cât şi** al celor «informale»,..."), „Prețurile variază în funcție **atât** de experiența medicului care le aplică, **dar şi** de suprafața şi de numărul de vene afectate..." (corect: „... **atât** de experiența medicului..., **cât şi** de suprafața..."), „**Atât** prin relațiile pe care le are cu toți primarii localităților din județ, **dar şi** prin organizarea şi experiența pe care le-a avut..." (corect: „**Atât** prin relațiile pe care le are..., **cât şi** prin organizarea şi experiența pe care le-a avut..."), „Datorită (sic!) **atât** febrei, **dar şi** deshidratării..." (corect: „Din cauza **atât** a febrei, **cât şi** a deshidratării..."), „**Atât** spre centrul de astăzi al oraşului, **dar şi** spre partea mai nouă..." (corect: „**Atât** spre..., **cât şi** spre..."), „Imaginea Poliției tinde a se schimba **atât** prin acțiunile de care vorbim, **dar şi** prin altele" (corect: „... **atât** prin acțiunile de care vorbim, **cât şi** prin altele"), „**Atât** din punctul de vedere al rezultatelor, **dar şi** al prestației..." (corect: „Din punctul de vedere **atât** al rezultatelor, **cât şi** al prestației..."), „**Atât** guvernul, **dar şi** partidul trebuie evaluate corespunzător" (corect: „**Atât** guvernul, **cât şi** partidul..."). O soluție posibilă: înlocuirea lui **atât** cu **nu numai**: „**Nu numai** în restaurante, (...), **dar şi** pe terase, fumatul e strict interzis în Turcia" etc.;

- ***nu numai... cât şi/nu numai... ci şi/dar şi**: „Mediul agresiv a transformat familia într-o insulă de rezistență... **nu numai** fizică, **cât şi** spirituală" (corect: „... **nu numai** fizică, **ci şi/dar şi** spirituală"). O alternativă: înlocuirea corelativului adverbial **nu numai** cu **atât**: „... **atât** fizică, **cât şi** spirituală").

Scanned with OKEN Scanner

II. HIPERCORECTITUDINI (HIPERURBANISME)

II. 1. HIPERGERMANISME, HIPERENGLEZISME ŞI HIPERFRANŢUZISME

- ✓ „laureat al Premiului Nobel" sau „... Premiului Nobel"?;
- ✓ „nu urci în Turnul [Aifăl]" sau „... Turnul [Efel]"?;
- ✓ „«[Riciard] Wagner» de Th. Mann" sau „«[Rihard] Wagner»..."?;
- ✓ „Învins la [Uaterlo]" sau „învins la [Vaterlo]"?;
- ✓ „de culoare bleumaren" sau „... bleumarin"?;
- ✓ „actorul [Şarli Şaplen]" sau „... [Cearli Ceaplin]"? etc.

Fenomenul de „hipercorectitudine" (sau „hiperurbanism") este un tip special de abatere lingvistică izvorâtă fie din ignoranță, fie din teama de a greşi, aplicându-se, printr-o falsă analogie, forme fonetice, ortografice sau gramaticale considerate a fi „conforme" cu normele limbii literare. Să ne referim, mai jos, la câteva „hipercorectitudini" cauzate de necunoaşterea originii unor cuvinte străine, de unde şi pronunțarea greşită a acestora:

- *[Nobăl]/[Nobel]: „În 1982, columbianul Gabriel Garcia Márquez devenea laureat al Premiului [Nobăl] «pentru romanele şi poveştirile sale în care fantasticul şi realul se îmbină într-o bogată lume imaginară ce reflectă viața şi conflictele unui continent»" (corect: „... devenea laureat al Premiului [Nobel]...", căci Alfred Nobel, celebrul industriaş şi chimist, a fost suedez, nu german);
- *[Aifăl]/[Efel]: „Nu poți să vizitezi Parisul dacă nu urci şi în Turnul Aifăl" (corect: „... dacă nu urci şi în Turnul [Efel]", fiindcă aici e vorba de renumitul inginer francez Gustave Eiffel, constructor, printre altele, al turnului care-i poartă numele, ridicat în anii 1887–1889);
- *[şprei]/[sprei]: „Cei doi din maşină au fost intoxicați cu [şprei]" (corect: „... au fost intoxicați cu [sprei]", pentru că „spray" nu este de origine germană, ci engleză, deci „sp" nu se pronunță „şp");

Scanned with OKEN Scanner

- *ştat (de plată)/**stat**...: „Pentru orele suplimentare urmează să întocmim un alt **ştat** de plată" (corect: „... urmează să întocmim un alt **stat** de plată", deoarece **stat** nu e cuvânt nemțesc, pentru ca **st-** să se rostească **şt-**, ci provine din latinul literar **status**);
- ***ştres/stres**: „O cauză importantă a bolilor cardiovasculare sau neurologice reprezintă, desigur, **ştresul**" (corect: „... reprezintă, desigur, **stresul**", căci „stres" nu e de proveniență germană, ci englezească, respectiv din „stress");
- *[**Riciard**] Wagner/[**Rihard**] Wagner: „În afară de Doctor Faustus, în care evocă viața compozitorului german Adrian Leverkühn, prozatorul şi eseistul Thoman Mann i-a dedicat o lucrare şi compozitorului [**Riciard**] Wagner" (corect: „... şi compozitorului [**Rihard**] Wagner", pentru că „Richard" nu este englez, ci german);
- *[**Uaterlo**]/[**Vaterlo**]: „Ca s-ajungi în Belgia e ca şi cum te-ai bate la [**Uaterlo**]", „Dacă ar fi avut dicționarul ăsta [Dicționarul Oxford al limbii engleze], Napoleon n-ar fi fost învins la [**Uaterlo**]" (corect: „... e ca şi cum te-ai bate la [**Vaterlo**]", „... Napoleon n-ar fi fost învins la [**Vaterlo**]", deoarece numele localității „Waterloo" – unde a fost înfrânt Bonaparte – este belgian, nu englezesc);
- *[**Cicago**]/[**Şicago**]: „Situat în zona Marilor Lacuri, [**Cicago**] este un port activ şi mare centru industrial, comercial şi cultural al statului Ilinois" (corect: „... [**Şicago**] este un port activ şi mare centru...", fiindcă „Chicago" e provenit din amerindiană – limbă a unor populații indigene din America –, nu din engleză);
- ***bleumaren/bleumarin**: „În ținuta lor, elevii să aibă sacou de culoare **bleumaren**, o ținută decentă..." (corect: „... elevii să aibă sacou de culoare **bleumarin**...", căci adjectivul provine din franțuzescul „bleumarine", iar acesta nu se termină în consoană pentru ca „-i-", urmat de o nazală, să se pronunțe „e");
- ***saten/satin**: „Îmi trebuie pentru căptuşeală un metru de **saten**" (corect: „... un metru de **satin**", pentru că „satin", e calchiat, ca rostire şi grafie, după franțuzescul „satin" (nu se pronunță, după normă, „saten"), la origine fiind arabul „zaitün");
- *[**Şarli Şaplen**]/[**Cearli Ceaplin**]: „Cel mai mare comic al ecranului a fost şi rămâne actorul [**Şarli Şaplen**], asul filmelor mute de altădată" (corect: „... a fost şi rămâne actorul [**Cearli Ceaplin**]...", căci Charlie Chaplin este american, nu francez).

Scanned with OKEN Scanner

II. 2. UTILIZAREA GREŞITĂ, CU FORMĂ INVARIABILĂ DE GEN, NUMĂR ŞI CAZ (N=AC=G=D), A SUBSTANTIVULUI NEOLOGIC „MASS-MEDIA"/„MEDIA"

- ✓ „prin intermediul **mass-media**" sau „... **mass-mediei**"?;
- ✓ „potrivit **mass-media**" sau „... **mass-mediei**"?;
- ✓ „comentatorii new **media**" sau „... new **mediei**"?;
- ✓ „la îndemâna patronilor **media**" sau „... **mediei**"?;
- ✓ „**mass-media depăşesc**" sau „... **depăşeşte**"?;
- ✓ „**mass-media nu fac**" sau „... **nu face**"? etc.

Toți cei care se află în serviciul presei scrise şi audiovizuale ştiu că, până la apariția noului **DOOM**, în 2005, substantivul colectiv **mass-media** (compus de origine engleză, însemnând „ansamblul mijloacelor şi modalităților tehnice moderne de informare şi influențare a opiniei publice, cuprinzând radioul, televiziunea, presa, internetul etc.; mijloace de comunicare în masă" (**DEX**[3]), se folosea exclusiv sub forma sa invariabilă de plural neutru (fără flexiune cazuală la cazurile oblice, G–D).

1. În virtutea actualelor norme, **mass-media** are un statut gramatical modificat, adaptat paradigmei româneşti: cel de substantiv feminin, cu flexiune cazuală distinctă de N–Ac, G–D articulată, deci întrebuințarea vechii forme, invariabile, nu mai este valabilă, adevăr pe care autorii enunțurilor următoare nu-l cunosc: „Becali este o creație a **mass-media**" (corect: „... este o creație a **mass-mediei**"), „A refuzat să facă vreo declarație reprezentanților **mass-media**" (corect: „... reprezentanților **mass-mediei**"), „Admir abilitatea cu care a fost virată în bălării problema ridicată în raportul MCV privind derapajele **mass-media**" (corect: „... derapejele **mass-mediei**"), „Potrivit **mass-media** din Italia..." (corect: „Potrivit **mass-mediei** din Italia..."), „Aparent, e normal, din moment ce de câteva zile obuzierele s-au pus pe treabă, sfârtecând, pe calea **mass-media**, reputația profesională a procurorului Oana Schmidt-Hăineală" (corect: „... sfârtecând, pe calea **mass-mediei**, reputația profesională..."), „Respectivele sancțiuni au fost luate în 2009, mai mult la presiunea **mass-media**" (corect: „... mai mult la presiunea **mass-mediei**"), „Începând de joi dimineața, am fost asaltat cu telefoane din partea variilor reprezentanți ai **mass-media**" (corect: „... din partea variilor reprezentanți ai **mass-mediei**"), „Presiunea pe care crima organizată o exercită asupra **mass-media**..." (corect: „... asupra **mass-mediei**..."), „Prin intermediul **mass-media**, Dunga a fost avertizat..." (corect: „Prin intermediul **mass-mediei**,..."), „Acesta nu va continua în domeniul **mass-media**, ci se va ocupa de

Scanned with OKEN Scanner

una dintre băncile care acționează pe piața românească" (corect: „Acesta nu va continua în domeniul **mass-mediei**,..."), „A ajuns acest individ să ne dea lecții, cocoțat în fața microfoanelor **mass-media**" (corect: „... în fața microfoanelor **mass-mediei**"), „Confirm încă o dată respectul pe care îl port slujitorilor **mass-media** şi rolul acestei puteri în societatea democratică" (corect: „... respectul pe care îl port slujitorilor **mass-mediei**..."), „Comentatorii new **media** sunt disperați după exemple care să susțină teoria că SMS, Facebook şi alte rețele de socializare..." (corect: „Comentatorii new **mediei**..."), „Președintele PNL ar fi dorit o alianță fulger, peste noapte, negociată sub presiunea **media**" (corect: „... sub presiunea **mediei**"), „Cultura de masă nu mai e pe mâna partidului comunist, ci la îndemâna patronilor **media**" (corect: „... ci la îndemâna patronilor **mediei**"), „Când ieşim din balta liniştită a **media**..." (corect: „... balta liniştită a **mediei**"), „S-a produs un fel de «otevizare» a **mediei**" (corect: „... un fel de «otevizare» a **mediei**").

N.B.: Utilizat simplu, substantivul **media** (din fr. „média", engl. „media"), cu sensul „presa scrisă şi audiovizuală", are aceleaşi caracteristici morfologice ca şi compusul „mass-media".

2. În deplin acord cu forma şi în conformitate cu trecerea unor plurale neutre latineşti la feminin singular, noul DOOM stabileşte că fostul plural (neutru) **mass-media** va avea formă de singular (feminin), deci utilizarea, în continuare, a aceluiaşi substantiv, în construcții cu acord la plural este contraindicată: „**Mass-media nu fac** decât să dezinformeze sistematic o populație pentru care, evident, nu manifestă niciun pic de respect, ci o priveşte exclusiv" (corect: „**Mass-media nu face** decât să dezinformeze..."), „De asemenea, **mass-media au fost supuse** la presiuni imense din partea forțelor politice..." (corect: „De asemenea, **mass-media a fost supusă** la presiuni imense..."), „Scepticii se vor grăbi să spună că nicăieri în lume **mass-media nu sunt** complet **independente**" (corect: „... **mass-media nu este** complet **independentă**"), „**Mass-media depăşesc**, în ceea ce se întâmplă în ultimele luni, limitele vigilenței legitime a «câinelui de pază» al societății" (corect: „**Mass-media depăşeşte** (...) limitele vigilenței legitime..."), „Comportamentul nesăbuit şi jenant (...) a făcut ca acesta să fie obiectul ironiilor din **mass-media locale**" (corect: „... obiectul ironiilor din **mass-media locală**"), „**Media ucrainene** pichetează Ministerul de interne" (corect: „**Media ucraineană** pichetează..."), „Iată însă că tot **media** – care **au** fost cutia de rezonanță a depresiei naționale – **par** să ne ofere şi tratamentul: românii sunt prea pesimişti, trebuie să-i facem optimişti, să le oferim motive de bucurie şi mândrie națională" (corect: „Iată însă că tot **media** – care **a** fost cutia de rezonanță (...) – **pare** să ne ofere şi tratamentul...").

Scanned with OKEN Scanner

II. 3. ARTICULAREA, SUPERFLUĂ, CU ARTICOL DEFINIT (ENCLITIC), A PLURALULUI DE N-AC AL UNOR SUBSTANTIVE COMUNE DE GENUL MASCULIN

- ✓ „milioane de **consumatorii**" sau „... de **consumatori**"?;
- ✓ „cei şase **membrii**" sau „... şase **membri**"?;
- ✓ „faţă de alţi **miniştrii**" sau „... alţi **miniştri**"?;
- ✓ „săracii **profesorii**" sau „săracii **profesori**"?;
- ✓ „nici cunoscuţii **reporterii**" sau „... cunoscuţii **reporteri**"?;
- ✓ „câte doi **reprezentanţii**" sau „... doi **reprezentanţi**"? etc.

„Dat fiind rolul gramatical al lui „i" final ca notaţie a articolului [hotărât, de masculin plural], scrierea cu un „i" sau doi „i" (...) constituie unul dintre cele mai importante aspecte ale ortografiei româneşti. Atenţie deci la respectarea distincţiei dintre formele nearticulate sau cu articol nehotărât ca (**nişte**) **pomi**, (**doi**) **membri** (...) şi corespondentele lor articulate hotărât: **pomii**, **membrii**... De reţinut că grafiile de tipul **aceşti membrii** (în loc de **aceşti membri**) sunt tot atât de greşite ca şi **toţi membri** (în loc de **toţi membrii**)" (**GT**).

Faptul că, în diferite contexte, unii oameni nu disting cu claritate dacă substantivele folosite trebuie să fie articulate sau nu, îi obligă să aibă opţiunea ce li se pare „corectă": substantivele nedeterminate (cu articol zero) să fie confundate cu cele determinate definit (cu articol hotărât): „Astfel, toţi cei 500 de milioane de **consumatorii** din Uniunea Europeană vor putea completa un chestionar..." (corect: „Astfel, toţi cei 500 de milioane de **consumatori**..."), „Mulţi **membrii** PDL s-au întrebat, probabil, dacă ar trebui să-i facă pe plac lui Traian Băsescu şi să voteze împotriva lui Blaga..." (corect: „Mulţi **membri** PDL..."), „Pe lângă cupa de sticlă pictată fistichiu şi diplomele de carton, noi, cei şase **membrii** ai echipei,..." (corect: „... noi, cei şase **membri** ai echipei,..."), „Mai mulţi **membrii** ai Consiliului de Administraţie (sic!) şi-au manifestat intenţia de a cere o anchetă penală în cazul prezentatorului Leonard Miron" (corect: „Mai mulţi **membri** ai Consiliului de administraţie..."), „A promovat tot felul de **membrii** în Guvern, cu care s-a făcut de râs..." (corect: „A promovat tot felul de **membri** în Guvern..."), „Câţi copii sunt **membrii** ai Uniunii Europene?" (corect: „Câţi copii sunt **membri** ai Uniunii Europene?"). „Am văzut cu câtă consecvenţă îi iau ei în braţe nu doar pe proprii (sic!) **miniştrii** şi preşedinţi de judeţe anchetaţi, dar mai nou chiar şi pe corupţii din PDL pe care pune mâna DNA" (corect: „... îi iau în braţe nu doar pe propriii **miniştri** şi preşedinţi de judeţe..."), „Ponta nu ştie câţi **miniştrii** urmăriţi penal ori trimişi în judecată

Scanned with OKEN Scanner

are..." (corect: „Ponta nu ştie câți **miniştri** urmăriți penal..."), „Față de alți **miniştrii** a lăsat ceva în urma ei şi nici nu a încercat să îşi facă reclamă cu asta" (corect: „Față de alți **miniştri**..."), „În ultimele zile, unii **miniştrii** au făcut o campanie pentru şefii de filiale promițându-le fonduri pentru a-şi asigura scaunele" (corect: „În ultimele zile, unii **miniştri**..."), „Acele camere erau mereu ocupate de aceeaşi (sic!) **oamenii**..." (corect: „... de aceiaşi **oameni**..."), „Săracii **profesorii** n-aveau nici ei vreo vină, aşa primeau ordin" (corect: „Săracii **profesori**..."), „Nici cunoscuții **reporterii**, precum Carmen Valica sau Carmen Gavrilă, nu au trecut testul noului sound creat pentru rebranduirea Radiodifuziunii Române..." (corect: „Nici cunoscuții **reporteri**,..."), „Fiecare partid a trimis câte doi **reprezentanții**..." (corect: „... câte doi **reprezentanți**...").

II. 4. ARTICULAREA, SUPERFLUĂ, CU ARTICOL DEFINIT (ENCLITIC), A PLURALULUI DE N–AC AL UNOR ADJECTIVE POSTPUSE REGENTULUI SUBSTANTIVAL MASCULIN

- ✓ „ochii vii, **albaştrii**" sau „ochii..., **albaştri**"?;
- ✓ „la cei **ipohondrii**" sau „... cei **ipohondri**"?;
- ✓ „sunt **mândrii de tine**" sau „... **mândri** de tine"?;
- ✓ „sunt scriitori **mediocrii**" sau „... scriitori **mediocri**"?;
- ✓ „ochii aceia **negrii**" sau „ochii... **negri**"?;
- ✓ „se pot descurca **singurii**" sau „... **singuri**" etc.

Se cunoaşte că „adjectivele se articulează cu articolul hotărât enclitic [definit] când au funcție de atribut şi sunt aşezate înaintea unui substantiv care ar trebui el să fie articulat" [ex.: „**silitorul** elev" = „**elevul** silitor", „**silitoarea** elevă" = „**eleva** silitoare"]. Atunci când e antepus, pluralul masculin e articulat cu doi „i": „**iluştrii** bărbați", în schimb, dacă e postpus, „pluralul masculin nearticulat este cu un singur „i": «(ochi) **albaştri** sau **negri**», «(oameni) **iluştri**, **integri** sau **simpli**»" (**GT**).

La fel ca în secțiunea precedentă (în cazul pluralului unor masculine, v. II.3), adjectivele propriu-zise sunt „uneori" articulate hotărât şi când sunt postpuse, cu „convingerea" că trebuie să fie determinate definit aidoma celor antepuse, ceea ce este greşit: „Mai aveau trei ani până la pensie, şi-a început bătrânul cărunt, cu mustață la fel de albicioasă şi ochi vii, **albaştrii**" (corect: „... şi ochi vii, **albaştri**"), „La cei **ipohondrii**, impactul poate fi mare, mai ales că nu vorbim de unu, ci de 200 de cadavre" (corect: „La cei **ipohondri**, impactul..."), „Românii sunt **mândrii** de tine..." (corect: „... sunt **mândri** de tine..."), „Ceilalți

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

știu că sunt scriitori **mediocrii**, glorificați..." (corect: „... sunt scriitori **mediocri**, glorificați..."), „Siguranța din ochii aceia **negrii** mă tulbura și mă calma..." (corect: „Siguranța din ochii aceia **negri**..."), „Crezând că oamenii se pot descurca **singurii**..." (corect: „... oamenii se pot descurca **singuri**...").

II. 5. UTILIZAREA SUPERFLUĂ A MORFEMULUI GENITIVAL „AL"/„A" FIE CÂND REGENTUL E ARTICULAT DEFINIT (ENCLITIC), FIE CÂND E PRECEDAT DE PREPOZIȚII CU DATIVUL

- ✓ „interesul **al câtorva**" sau „interesul **câtorva**"?;
- ✓ „urmarea **a presiunilor**" sau „urmarea **presiunilor**"?;
- ✓ „părinții **ai ei** au făcut" sau „părinții **ei** au făcut"?;
- ✓ „**datorită** turiștilor și **a** tarifelor" sau „**datorită**... și tarifelor"?;
- ✓ „**datorită** fizicului, **al** glasului" sau „**datorită**..., glasului"?;
- ✓ „**conform** deciziei, **a** valorilor" sau „**conform**..., valorilor"? etc.

1. „Faptul că unele cuvinte – în special numerale și adjective cu sens cantitativ – dispun, pe lângă genitiv, de posibilitatea folosirii unei construcții echivalente, realizate cu prepoziția **a**, are adesea ca rezultat contaminarea celor două formule, în construcții cu articolul posesiv superfluu între un substantiv articulat enclitic sau o prepoziție cu formă articulată și genitivul următor (...): „destinul **a multor** capodopere" (în loc de „destinul **multor**..." sau „... **a multe**..."), „de-a lungul **a câtorva** ore" (în loc de „de-a lungul **câtorva**..." sau „... **a câteva**..."), „comemorarea **a celor 350** de ani" (în loc de „comemorarea **celor 350**..." sau „... **a 350**...") (**GT**).

Din dorința unora de a nu greși, unii vorbitori recurg la construcții care li se par corecte, rod al necunoașterii regulilor gramaticale: „Cimpanzeii urlă, gem pe parcursul **a câtorva** ore" (corect: „... gem pe parcursul **câtorva/a câteva** ore"), „Un lucru știut este acela că AMR, cândva reprezentativă pentru miile de magistrați din România, mai are doar susținerea **a câtorva** zeci de membri" (corect: „... susținerea **câtorva/a câteva zeci** de membri"), „Pe parcursul **a câtorva** zeci de minute, doamna Laura Georgescu, președinta nelegitimă încă a CNA,..." (corect: „... pe parcursul **câtorva/a câteva** zeci de minute,..."), „De ce sacrificăm noi interesul țării pentru interesul **al câtorva**?" (corect: „... pentru interesul **câtorva/a câțiva**?"), „Urmarea **a presiunilor** unor țări, cea mai vocală: România" (corect: „Urmarea **presiunilor** unor țări,..."), „A văzut cum părinții **ai ei** au făcut sacrificii pentru binele copiilor..." (corect: „... cum părinții **ei** au făcut sacrificii...").

2. „Confundarea prepoziției **a** cu articolul posesiv omonim cu forma lui de feminin singular sau în varianta regională invariabilă se întâlnește în diverse construcții în care, din hipercorectitudine, unii vorbitori ajung să modifice forma prepoziției din construcții echivalente cu genitivul, tratând-o drept variabilă după gen și număr, ca și cum ar fi vorba de articol. (...) Se spune corect «reprezentanți **a** (nu **ai**) 21 de state»; «autor **a** (nu **al**) două cărți»; «exponentul **a** (nu **al**) ceea ce se numește...»; «caracterul **a** (nu **al**) numeroase boli." „Prepozițiile **datorită, grație, mulțumită** [ca și adverbele **conform, potrivit, asemenea**] se construiesc cu cazul dativ", iar în legătură cu această formă cazuală se întâlnește un tip de greșeală destul de răspândit, și anume „confuzia între dativ și genitiv la prepozițiile care cer dativul, ceea ce se reflectă în apariția superfluă a articolului posesiv la un termen coordonat: «**datorită** muncii și **a** talentului»" (**Ibidem**).

Greșelile semnalate mai sus se regăsesc și în enunțurile următoare, spicuite din media: „**Datorită** turiștilor și **a** tarifelor..." (corect: „**Datorită** turiștilor și tarifelor..."), „**Datorită** legăturii pe care Paula Iacob o avea cu verișoarea sa, Anca Tule (...) și **a** relației de amiciție cu ziaristul Max Bănuș, cu care a fost colegă..." (corect: „**Datorită** legăturii (...), și relației de amiciție..."), „**Datorită** fizicului impresionant, **al** glasului plăcut, **al** dicției impecabile și **al** manierelor elegante, a fost ofertat (sic!) rapid cu multe roluri..." (corect: „**Datorită** fizicului (...), glasului (...), dicției (...) și manierelor elegante, a primit rapid mai multe oferte de roluri..."), „**Datorită** condițiilor climatice, **a** altor factori..." (corect: „**Datorită** condițiilor (...), altor factori..."), „În relația cu partidul, eu nu aveam decât o singură obligație: să acționez **conform** deciziei sale, **a** valorilor pe care le promovează" (corect: „... **conform** deciziei (...), valorilor pe care le promovează").

II. 6. ACORDUL, GREȘIT, ÎN GEN ȘI NUMĂR, AL FORMANTULUI DEMONSTRATIV „CEL", CÂND ACESTA FACE PARTE DINTR-UN SUPERLATIV RELATIV DE NATURĂ ADVERBIALĂ

- ✓ „**cea** mai **bine** clasată" sau „**cel** mai **bine**..."?;
- ✓ „**cea** mai **puțin** dulce" sau „**cel** mai **puțin**..."?;
- ✓ „**cei** mai **prost** plătiți" sau „**cel** mai **prost**..."?;
- ✓ „**cei** mai **serios** pregătiți" sau „**cel** mai **serios**..."?;
- ✓ „**cele** mai **grav** afectate" sau „**cel** mai **grav**..."?;
- ✓ „**cele** mai **greu** tolerabile" sau „**cel** mai **greu**..."? etc.

„Adverbul" este – cum se știe – o parte de vorbire, în general **neflexibilă** (spre deosebire de adjectiv, care e flexibil). Unele adverbe, nu numai cele de mod propriu-zis (și, dintre ele, în primul rând cele identice ca formă cu

Scanned with OKEN Scanner

adjectivele), ca şi alte adverbe de mod şi unele de loc şi de timp care exprimă caracteristici relative, pot avea **grade de comparație**. „Acestea se formează şi se construiesc ca la adjectiv, cu deosebirea că la superlativul relativ articolul **cel** nu variază după gen şi număr" (**GT**). Prin urmare, o greşeală destul de răspândită, în cazul adverbului, este aceea că formantul **cel** (din structura superlativului relativ de superioritate sau de inferioritate) apare acordat cu un substantiv, utilizatorii nesesizând faptul că „majoritatea adverbelor de mod (asemănătoare sub aspect semantic adjectivelor calificative [**frumos, greşit, încet, rău, serios** etc.] şi anumite adverbe de loc care exprimă poziția (**sus, jos, aproape, departe**), precum şi anumite adverbe de timp (**devreme, târziu, curând**)" (**GA², I**), au de regulă aceeaşi formă cu adjectivele (şi participiile) la **masculin/neutru singular** din care provin. De aici tendința hipercorectă de a acorda demonstrativul **cel** cu regentul adverbului de mod, în loc să-i păstreze neschimbată forma, căci face parte dintr-o construcție de superlativ relativ **adverbial** (nu „adjectival").

Exemplele ce urmează reflectă fidel această confuzie sau hipercorectitudine gramaticală:

- *__cea__ mai **bine**.../__cel__ mai **bine**...: „Romanciera **cea** mai **bine** vândută..." (corect: „... **cel** mai **bine** vândută..."), „Partea asta e **cea** mai **greu** de codificat, de interpretat..." (corect: „... **cel** mai **greu** de codificat, de interpretat..."), „Sorana Cârstea este **cea** mai **bine** plasată în clasamentul mondial, locul 41" (corect: „... **cel** mai **bine** plasată..."), „Republica Moldova este **cea** mai **bine** poziționată..." (corect: „... **cel** mai **bine** poziționată..."), „Mi se pare prăjitura **cea** mai **puțin** dulce" (corect: „... **cel** mai **puțin** dulce"), „Keny este **cea** mai **uşor** identificabilă" (corect: „... **cel** mai **uşor** identificabilă"), „Este moneda **cea** mai **bine** bătută a comunismului: naționalismul..." (corect: „... **cel** mai **bine** bătută..."), „Voi face din emisiunea ta **cea** mai **bine** cotată emisiune de ştiri" (corect: „... **cel** mai **bine** cotată..."), „Elisabeta Samara este **cea** mai **bine** clasată jucătoare de tenis de masă din Europa, în ierarhia mondială" (corect: „... **cel** mai **bine** clasată..."), „Tabloul semnat de pictorul Ioan Andreescu a fost adjudecat (...), fiind **cea** mai **bine** vândută lucrare a sesiunii" (corect: „... **cel** mai **bine** vândută..."), „Există soluția corectă şi **cea** mai **puțin** costisitoare" (corect: „... **cel** mai **puțin** costisitoare"), „**Cea** mai **uşor** de făcut este amânarea termenului de prescripție" (corect: „**Cel** mai **uşor** de făcut..."), „Nu se ia în calcul nici măcar o revenire la desfăşurarea separată a alegerilor locale şi parlamentare, **cea** mai **uşor** de realizat din punct de vedere tehnic şi cu cele mai mici costuri politice" (corect: „... **cel** mai **uşor** de realizat..."), „În protocolul Uniunii Social-Liberale scrie că va candida la preşedinția României «persoana **cea** mai **bine** plasată într-un sondaj de opinie la nivel național»" (corect: „... **cel** mai **bine** plasată...");

Scanned with OKEN Scanner

- *cei mai **prost**.../**cel** mai **prost**...: „Dascălii rămân **cei** mai **prost** plătiți..." (corect: „... **cel** mai **prost** plătiți..."), „Aceştia sunt **cei** mai **bine** plasați la înălțime..." (corect: „... **cel** mai **bine** plasați..."), „Între angajații **cei** mai **bine** plătiți şi **cei** mai **prost** plătiți din Guvern este un raport de 1 la 4,5" (corect: „... **cel** mai **bine** plătiți şi **cel** mai **prost** plătiți...");
- *cele mai **greu**.../**cel** mai **greu**...: „Compromisul şi minciuna sunt **cele** mai **greu** tolerabile" (corect: „... **cel** mai **greu** tolerabile"), „Şoseaua lancului, una din (sic!) zonele **cele** mai **grav** afectate de furtună..." (corect: „... una dintre zonele **cel** mai **grav** afectate..."), „Județele **cele** mai **mult** afectate vor fi Constanța, Tulcea, Ialomița şi Călăraşi" (corect: „... **cel** mai **mult** afectate..."), „**Cele** mai **bine** vândute balsamuri din România..." (corect: „**Cel** mai **bine** vândute...").

II. 7. NEGLIJAREA ACORDULUI, ÎN G–D, AL FORMANTULUI „CEL"/„CEA" (DIN STRUCTURA SUPERLATIVULUI RELATIV ADJECTIVAL) CU SUBSTANTIVUL, ANTEPUS, PE CARE ÎL DETERMINĂ

- ✓ „**muzeului cel** mai celebru" sau „**muzeului celui**..."?;
- ✓ „**cărții... cea** mai **recentă**" sau „**cărții celei** mai **recente**"?;
- ✓ „**elevilor cei** mai buni" sau „**elevilor celor**..."?;
- ✓ „**funcțiilor cele** mai importante" sau „**funcțiilor celor**..."? etc.

Având calitatea de „formant" în structura fie a formelor oblice ale numeralelor ordinale, fie a superlativului relativ, „**cel** preia informațiile gramaticale de gen şi număr de la substantivul pe care îl evocă în discurs, iar forma cazuală este impusă de relațiile sintactice în care intră în cadrul enunțului" (**GA², I**). În folosirea lui corectă „trebuie reținută necesitatea acordului în gen, număr şi caz cu substantivul determinat sau înlocuit [ca pronume semindependent]. Abateri de la această regulă se produc la acordul în caz cu substantivul determinat, în speță la G–D sg. şi pl.: împotriva tendinței de părăsire a acestui acord (şi de folosire, la G–D, a formelor de N–Ac) e bine de ştiut că, în conformitate cu normele, se spune corect «**băiatului celui** harnic» (nu «**cel** harnic»), «**fetei celei** harnice» (nu «**cea** harnică»), «**băieților celor** harnici» (nu «**cei** harnici»), «**fetelor celor** harnice» (nu «**cele** harnice») şi că numai în nume proprii ca «Mircea **cel** Bătrân», «Ecaterina **cea** mare» este corectă folosirea articolului şi a adjectivului la G–D în forma de N–Ac: «(al) lui Mircea **cel** Bătrân», «(al) Ecaterinei **cea** Mare»" (**GT**).

Scanned with OKEN Scanner

Obişnuința de a-l folosi pe **cel** cu forma de N–Ac favorizează întrebuințarea lui cu aceeaşi flexiune şi la G–D, acelaşi fenomen „hipercorect" petrecându-se şi la celelalte genuri şi numere:

- *__muzeului cel__ mai.../__muzeului celui__ mai...: „Îți dai seama de interesul imens arătat de statul francez **muzeului cel** mai celebru din lume" (corect: „... **muzeului celui** mai celebru din lume"), „Mai multe variante: fie aruncarea în competiție **a democrat-liberalului cel** mai bine plasat în sondaje (...), fie găsirea unui candidat-surpriză, a cărui imagine să fie construită de la zero" (corect: „... **a democrat-liberalului celui** mai bine plasat în sondaje..."), „Iar guvernanții au reacționat, şi nu oricum, ci prin intermediul **personajului cel** mai autorizat, preşedintele Băsescu..." (corect: „... prin intermediul **personajului celui** mai autorizat,...");
- *__a cărții... cea__ mai.../__a cărții celei__ mai...: „Eroina principală **a cărții** lui **cea** mai **recentă**..." (corect: „... **a cărții** lui **celei** mai **recente**...");
- *__elevilor cei__ mai.../__elevilor celor__ mai...: „Premiile de sfârşit de an au fost înmânate **elevilor cei** mai buni la învățătură şi disciplină" (corect: „... **elevilor celor** mai buni...");
- *__funcțiilor cele__ mai.../__funcțiilor celor__ mai...: „E vorba de ocuparea **funcțiilor cele** mai importante, de procuror general şi procuror-şef al DNA" (corect: „... **funcțiilor celor** mai importante..."), „Prefecții **județelor cele** mai afectate de zăpezi..." (corect: „... **județelor celor** mai afectate..."), „Alegerile de duminică, din Neamț şi Maramureş, sunt «un test pentru electorat: dacă mai poate suporta guvernarea PNL, care a provocat atâtea suferințe **categoriilor cele** mai largi de cetățeni»" (corect: „... **categoriilor celor** mai largi de cetățeni").

II. 8. SCRIEREA, NERECOMANDABILĂ, CU CIFRE, ÎN LOC DE CUVINTE, A NUMERALELOR CARDINALE SIMPLE (PÂNĂ LA „ZECE")

- ✓ „câştigă ACTIMEL pentru **1** an" sau „... pentru **un** an"?;
- ✓ „ultima întâlnire a celor **2**" sau „... a celor **doi**"?;
- ✓ „doar **3** profesori" sau „... **trei** profesori"?;
- ✓ „turneul celor **5** națiuni" sau „... celor **cinci** națiuni"?;
- ✓ „a suferit **6** operații" sau „... **şase** operații"?;
- ✓ „compus din **7, 9** persoane" sau „... **şapte, nouă** persoane"? etc.

Că „folosirea cifrelor este o prescurtare" ştie toată lumea: dar această prescurtare – scria, cu aproape patru decenii în urmă, **Al. Graur** –, „nu e admisă

Scanned with OKEN Scanner

oricum şi oriunde. Este natural că într-o lucrare de matematică nu se pot folosi literele pentru a marca numerele... Dar, în alte situații, numerele mici, **în special cele de o singură cifră**, şi mai ales când sunt întrebuințate ca adjective, **se scriu numai cu litere**", ridiculizând, cu acest prilej mania unora de a absolutiza modul de scriere cu cifre, indiferent de mărimea lor (citindu-l pe un umorist care scria: „A venit la mine **1** coleg" (**MTO**). De altfel, ultimul **DOOM** (2005), ca un ecou al celor afirmate de regretatul lingvist, afirmă fără echivoc: „În **texte**, numeralele se scriu rar în «litere»... şi mai frecvent cu **cifre**, cu excepția numerelor **sub zece**, care se scriu în general în text în **cuvinte** («Alfabetul limbii române are **31** de litere, dintre care **opt** sunt litere-vocale»)" (**Lucr. cit.**).

Exemplele care urmează, extrase din media, ilustrează în mod grăitor tendința actuală de absolutizare, îndeosebi pe micul ecran şi în presa scrisă, a scrierii cu cifre a numerelor sub zece: „Sunt aşteptați în total 28 de jucători, însă **7** dintre ei sunt deja la final de contract" (recomandabil: „... însă **şapte** dintre ei..."), „N-am ce discuta până nu ajungem la o înțelegere în **3**" (recomandabil: „... la o înțelegere în **trei**"), „După ce a aruncat cu noroi în foştii adversari politici, în cadrul unei televiziuni şi după ce a blocat discuțiile în cadrul APC privind validarea ultimilor **2** consilieri județeni,..." (recomandabil: „... privind validarea ultimilor **doi** consilieri județeni,..."), „Au desfăşurat simultan **7** descinderi pentru efectuarea de percheziții la domiciliile membrilor" (recomandabil: „Au desfăşurat simultan **şapte** descinderi..."), „Nu poți să faci o listă decât dacă ai persoane care urmăresc acțiunile pe parcursul celor **3** zile" (recomandabil: „... pe parcursul celor **trei** zile"), „Pe o perioadă de **4** ani, reprezintă, în Parlament (sic!), interesele călărăşenilor" (recomandabil: „Pe o perioadă de **patru** ani, reprezintă, în parlament..."), „Consiliul de Administrație (sic!) este compus din **7, 9** persoane. Din (sic!) aceste persoane, de exemplu, la **7, 3** sunt din partea şcolii, iar **4**, din afara şcolii" (recomandabil: „Consiliul de administrație este compus din **şapte, nouă** persoane. Dintre aceste (...), la **şapte, trei** sunt din partea şcolii, iar **patru**, din afara şcolii"), „În trei ani de medicină am participat **la** 8 Congrese (sic!) şi am câştigat **8** premii" (recomandabil: „... am participat la **opt** congrese şi am câştigat **opt** premii"), „Câştigă ACTIMEL pentru **1** an" (recomandabil: „... pentru **un** an"), „ACC – doar **1** administrare pe zi" (recomandabil: „... **o** administrare pe zi"), „Primeşti **1** euro, Informația pe care o poți livra este de **1** euro" (recomandabil: „Primeşti un **euro**, informația (...) este de **un** euro"), „Ultima întâlnire a celor **2** a fost în urmă cu jumătate de an" (recomandabil: „Ultima întâlnire a celor **doi**..."), „Din păcate, doar **3** profesori au avut curajul să dea în judecată statul român" (recomandabil: „Din păcate, doar **trei** profesori..."), „**2** români suspectați că au ucis **2** olandezi" (recomandabil: „**Doi** români suspectați că au ucis **doi** olandezi"), „Astfel, din **6** paragrafe,

Scanned with OKEN Scanner

5 sunt copiate din moțiunile din 2011 și 2012" (recomandabil: „Astfel, din **șase** paragrafe, **cinci** sunt copiate..."), „Să nu uitați că «poponarul» vorbește **4** limbi străine" (recomandabil: „... vorbește **patru** limbi străine"), „La vârsta de **3** ani și-a pierdut tatăl" (recomandabil: „La vârsta de **trei** ani..."), „Rezultatele obținute de «stejari» au făcut să se vorbească despre acceptarea țării noastre în Turneul celor **5** națiuni" (recomandabil: „... Turneul celor **cinci** națiuni"), „Minoritatea românească nu are nicio școală cu predare în limba maternă, doar **4** școli bilingve (...) și **7** școli în care..." (recomandabil: „... doar **patru** școli bilingve (...) și **șapte** școli în care..."), „Karel Schwarzenberg a fost acuzat de rivalii săi politici că susține cauza a **3** milioane de membri alungați din țară după cel de-al Doilea Război Mondial" (recomandabil: „... cauza a **trei** milioane de membri..."), „Croazieră – **7** nopți pentru **2** persoane pe Marea Mediterană" (recomandabil: „... – **șapte** nopți pentru **două** persoane..."), „Unii luau câte una, alții luau **3** sau **5** bucăți ca să le dea pe la doctori, pe la școală, la profesoare, sau la grădiniță, la educatoare" (recomandabil: „... alții luau **trei** sau **cinci** bucăți..."), „PSD ar urma să aibă **5** guvernatori în sud, est și nord-est, iar PNL, **3** guvernatori în regiunile din centru, vest și nord-vest" (recomandabil: „PSD (...) **cinci** guvernatori (...), iar PNL, **trei** guvernatori..."), „Grav accident în Galați, **1** mort și **1** rănit" (recomandabil: „... **un** mort și **un** rănit"), „Centură cu **3** bariere și zero pasaje" (recomandabil: „Centură cu **trei** bariere..."), „Un bărbat a fost strivit între **2** utilaje" (recomandabil: „... între **două** utilaje"), „Victor Ponta și Liviu Dragnea stau pe **2** bombe" (recomandabil: „... pe **două** bombe"), „Pițurcă, îngrijorat de situația a **3** tricolori" (recomandabil: „... a **trei** tricolori"), „Până la împlinirea celor **9** luni, a dus sarcini bune" (recomandabil: „... celor **nouă** luni,..."), „Rezultatul vine însă după **5** zile, astfel că medicul nu poate aștepta prescrierea unui tratament" (recomandabil: „... însă după **cinci** zile..."), „Cu restanțe de aproape **1** miliard de euro la firmele de medicamente, regula «banii urmează bolnavul» nu se mai aplică" (recomandabil: „Cu restanțe de aproape **un** miliard de euro..."), „O americancă octogenară modestă a lăsat **10** milioane de dolari moștenire pentru Central Park și alte **10** milioane pentru Biblioteca Publică din New York" (recomandabil: „... a lăsat **zece** milioane de dolari (...) și alte **zece** milioane..."), „Conform unui studiu (...), dacă petreceți **3** ore în picioare, zilnic, într-un an veți pierde **3,6** kilograme" (recomandabil: „... dacă petreceți **trei** ore în picioare, zilnic,..."), „Dacă niciunul dintre cei **3** candidați nu obține majoritatea absolută, al doilea tur de scrutin va avea loc în 25 și 26 ianuarie" (recomandabil: „... cei **trei** candidați..."), „Până acum, băiatul a suferit **6** operații și tot atâtea anestezii" (recomandabil: „... a suferit **șase** operații..."), „Practic boxul de **9** ani. Am început la școala lui Marian Simion" (recomandabil: „Practic boxul de **nouă** ani...").

Scanned with OKEN Scanner

II. 9. UTILIZAREA, SUPERFLUĂ, A PREPOZIȚIEI „DE" DUPĂ NUMERALELE CARDINALE DE LA 1 LA 19 (CARE PRECEDĂ SUBSTANTIVELE DETERMINATE)

- ✓ „între 2 şi 12 **de** grade" sau „între 2 şi 12 grade"?;
- ✓ „1–7 **de** persoane" sau „1–7 persoane"?;
- ✓ „1076509 **de** euro" sau „1076509 euro"?;
- ✓ „1,5 **de** miliarde" sau „1,5 miliarde"?;
- ✓ „90801 **de** exemplare" sau „90801 exemplare"? etc.

„Numeralele corespunzătoare lui 1–19 (şi 101–119, 201–219..., 1001–1019 etc.) şi 0 se leagă direct – ca adjectivele – de substantivul însoțit, care este nearticulat: **un minut, două zile, cincisprezece zile, o sută zece ore, zero lei**. De la 20 în sus (cu excepțiile menționate în paranteza anterioară) numeralele au altă construcție – asemănătoare cu a substantivelor –, legându-se prin prepoziția **de** de substantivul (nearticulat) însoțit: «douăzeci **de** pagini», «douăzeci şi patru **de** ore», «o sută **de** lei». (...) În conformitate cu normele limbii literare, prezența prepoziției **de** este obligatorie atât în exprimarea orală, cât şi în scris, inclusiv atunci când numeralul este notat prin cifre: «20 **de** pagini» (omiterea prepoziției este admisă numai când substantivul apare abreviat în scris: **20 p.**, **35 kg** etc.). Necunoaşterea exactă a regulii (...) explică nesiguranța unor vorbitori în construirea numeralelor de tipul **o sută trei, două sute cincisprezece**, la care apar greşeli produse prin hipercorectitudine, în sensul extinderii nejustificate a lui **de**: «o sută trei **de** articole,...», [«două sute cincisprezece **de** persoane»]" (**GT**).

Enunțurile ce urmează exemplifică fenomenul de hipercorectitudine semnalat în alineatul precedent: „Temperaturi între 2 şi 12 **de** grade..." (corect: „... între 2 şi 12 grade..."), „Siria: 1–7 **de** persoane ucise în bombardamente" (corect: „Siria: 1–7 persoane ucise..."), „În săptămâna 24–30 octombrie 2011, s-au prezentat la medic 94111 **de** persoane cu infecții respiratorii şi acute..." (corect: „... 94111 persoane..."), „Până în prezent au fost acceptați 17 milioane 504 **de** cetățeni" (corect: „... 17000504 cetățeni"), „Între cele 2901 **de** persoane arestate, 1282 au suferit deja multiple condamnări, iar peste 1600 au executat pedepse pentru diferite fapte..." (corect: „Între cele 2901 persoane arestate,..."), „Abramovici deține în prezent cele mai scumpe iahturi din lume, cu o valoare de aproape 1,5 **de** miliarde de dolari" (corect: „... aproape 1,5 miliarde de dolari"), „Revista *România Mare*, a PRM, plăteşte, conform actelor, 518 **de** euro pentru un spațiu de 139 mp" (corect: „... 518 euro pentru un spațiu de 139 m^2"), „Cu o medie de 90801 **de** exemplare vândute..." (corect: „... 90801 exemplare vândute..."), „Prejudiciul cauzat RAR este de 1076509 **de** euro, reprezentând diferența dintre prețul de achiziție şi valoarea de piață a terenului" (corect: „Prejudiciul cauzat RAR este de 1076509 euro,...").

Scanned with OKEN Scanner

II. 10. UTILIZAREA GREŞITĂ A MORFEMULUI REFLEXIV ÎN CAZUL UNOR VERBE SAU CONSTRUCŢII VERBALE NONREFLEXIVE

- ✓ „nu **se există** cuvântul" sau „nu **există** cuvântul"?;
- ✓ „**se merită** să fie văzută" sau „**merită** să fie văzută"?;
- ✓ „i **s-a paralizat** parțial" sau „i-**a paralizat** parțial"?;
- ✓ „am febră şi **m-am răcit**" sau „am febră şi **am răcit**"?;
- ✓ „de ce **te râzi**, măi" sau „de ce **râzi**, măi"?;
- ✓ „**se rentează** acest business" sau „**rentează** acest business"? etc.

„Pronumele reflexiv variază în funcție de persoană, număr şi caz... La persoana I şi a II-a, pronumele personal este omonim cu pronumele reflexiv; la persoana a III-a, pronumele reflexiv are forme proprii. Opoziția de persoană este marcată solidar cu opoziția de număr la formele de persoana I şi a II-a, în timp ce, la persoana a III-a, pronumele reflexiv are aceeaşi formă pentru singular şi plural atunci când subiectul este multiplu sau este realizat printr-un nominal la plural: reflexivele reciproce asintactice apar şi cu forme de singular (...): pronumele reflexive apar în contexte reflexive, în timp ce pronumele personale apar în contexte nonreflexive («Eu **mă** întreb ce s-a întâmplat» – pronume reflexiv, «Ei **mă** întreabă ce s-a întâmplat» – pronume personal, «Tu **te** întrebi care este adevărul» – pronume reflexiv, «El **te** întreabă care este adevărul» – pronume personal, «El **se** întreabă ce s-a întâmplat» – pronume reflexiv, «Ea **îl** întreabă ce s-a întâmplat» – pronume personal" (**GA², I**). În ce priveşte „partiția **reflexiv/nonreflexiv**": după folosirea lor cu sau fără clitice [pronume reflexive neaccentuate, în acuzativ sau în dativ] ca formanți obligatorii în componența verbelor. „Unele verbe sunt totdeauna **reflexive** (**a se autocita, a se căi, a se întâmpla, a se preta; a-şi aroga, a-şi asuma, a-şi însuşi**"; iar altele totdeauna **nonreflexive: „a durea, a exista, a fi, a ploua, a trebui"** – **GT**) [inventar în care se includ atât verbe din fondul vechi şi popular al limbii (ex.: **a se bosumfla, a se burzului, a se codi, a se proțăpi, a se rățoi, a se sinchisi, a se teme, a se văicări** etc.), cât şi verbe neologice (ex.: **a se erija, a se eschiva, a se preta, a se prevala" – GA², I**)]. Numeroase verbe pot fi atât pronominale [reflexive], cât şi nepronominale [nonreflexive], cu deosebiri de înțeles de diverse grade: mari la **a afla–a se afla, a duce–a se duce, a îndura–a se îndura, a uita–a se uita** şi minime la **a îmbrăca–a se îmbrăca, a aminti–a-şi aminti**... sau la **a îngălbeni–a se îngălbeni**"... Relativ frecvente sunt variantele reflexive şi nereflexive cu aceleaşi sensuri, dar în foarte puține situații cele două ipostaze sunt permise în normă: **a (se) interfera, a (se) mucegăi**; de obicei, numai una dintre ele este admisă în limba literară actuală" (**GT**).

Scanned with OKEN Scanner

Utilizarea cu clitic reflexiv a unor verbe nonreflexive îşi are cauza în credinţa falsă că acestea sunt reflexive, de aici şi formele hipercorecte de mai jos, dintre care se detaşează, ca frecvenţă „a **se** merita" (celelalte, doar ca semnificaţie):

- *(nu) **se există**/(nu) **există**: „În alte vremuri, aproape că nimeni nu ştia că **se există** o boală atât de crudă şi nevindecabilă cum e cancerul sau racul, cum îi spunea în popor" (corect: „... nimeni nu ştia că **există** o boală... cum e cancerul...", pentru că **a exista** < fr. „exister", lat. „existere" este un verb intranzitiv nereflexiv, cliticul reflexiv **se**, aici „lipsit de referinţă proprie", este sintactic „afuncţional", neparticipând „la fenomenul «dublării» caracteristic poziţiilor OD şi OI" sau „la opoziţiile de diateză" [corect: „El **se** laudă (**pe sine**)" – OD, „El **îşi** spune **(sieşi)** că totul e bine" – OI, „**Se** cunoaşte că..." , **Se** ajunge devreme la destinaţie" – mărci ale unor valori de diateză, iar nu: „*El **se** există (pe...)", „*El **îşi** există (sieşi)...", „***Se** există că...", „***Se** există devreme..."] (**v. GA², I**).
- *(nu) **se merită**/(nu) **merită**: „Ca să mergi la Constanţa, pe şosea, nu **se merită**" (corect: „... nu **merită**"), „Eu cred că **se merită** să-i dau soţiei un buchet aşa frumos!" (corect: „Eu cred că **merită**..."), „**S-a meritat** să staţi la coadă? **S-a meritat**!" (corect: „**A meritat (...)? A meritat**!"), „Poate că sunt catedre neocupate, **se merită** să aducem pensionari..." (corect: „... **merită** să aducem pensionari..."), „Nu **se merită** să folosim fondurile europene?..." (corect: „Nu **merită** să folosim fondurile europene?..."), „Oare nu **se merită** să-l suspendăm din nou pe Băsescu?" (corect: „Oare nu **merită**...?"), „Nu-i numic, porumbiţo. **Se merită**!" (corect: „... **Merită**!"), „România este o ţară capitalistă care **se merită**" (corect: „... care **merită**"), „Vanghelie şi Oana Mizil şi-au adus de acasă ce nu **se merită** din altă parte" (corect: „... ce nu **merită** din altă parte"), „Nu **se merită**, nu mai venim la o asemenea masă la cazan, cu fasole şi cârnaţi..." (corect: „Nu **merită**, nu mai venim la..."), „Urmează două filme interesante, care **se merită** să fie văzute..." (corect: „... care **merită** să fie văzute..."), „Va avea mult mai multe reflecţii interioare dacă **se merită**, decât în varianta cu şase luni cu suspendare" (corect: „... dacă **merită**, decât în varianta cu şase luni cu suspendare"), „Nu **se merită** să cumperi..." (corect: „Nu **merită** să cumperi..."), „Să investeşti acum într-o rafinărie nu **se merită**. Poate peste 2–3 ani" (corect: „Să investeşti (...) nu **merită**..."), „Nu prea **se merită**, dar n-ai ce face..." (corect: „Nu prea **merită**, dar n-ai ce face..."), „Nu **s-a meritat** să fac acest lucru" (corect: „Nu **a meritat**..."), „Câteodată nici nu **se merită** să te ridici din pat" (corect: „... nici nu **merită** să te ridici din pat", căci **a merita** < fr. „mériter" este, pe de o parte, un verb tranzitiv nereflexiv, care acceptă „sintactic şi semantic" OD, „acoperit" sau „neacoperit" în context (de un nominal substantival cu formă de N–Ac: „Am primit postul **pe care îl** merit"), pe de altă parte, un verb cu impersonalitate inerentă, al cărui subiect se realizează „prin propoziţie conjuncţională sau prin forme verbale impersonale": „**Merită** să lupţi pentru o cauză nobilă", „Poate că **merită** văzut care-i adevărul");

Scanned with OKEN Scanner

- ***se debutează/debutează**": „Problemele **se debutează** chiar de la definiții" (corect: „Problemele **debutează**...", fiindcă **a debuta** < fr. „débuter" este, la rândul său, un verb intranzitiv nereflexiv);
- ***s-a paralizat/a paralizat**: „Din cauza unui accident vascular cerebral i **s-a paralizat** parțial partea stângă, având o hemipareză" (corect: „... **i-a paralizat** parțial partea stângă,...", pentru că **a paraliza** < fr. „paralyser" este un verb tranzitiv/intranzitiv nereflexiv);
- ***m-am răcit/am răcit** (referitor la starea de sănătate): „Am febră, pentru că **m-am răcit**..., deocamdată iau aspirină" (corect: „Am febră, pentru că **am răcit**...", deoarece **a răci** < „rece" este un verb intranzitiv nereflexiv când are sensul „a se îmbolnăvi contractând o răceală", de aici, probabil analogia forțată, „hipercorectă", cu „a se îmbolnăvi", care este reflexiv sau tranzitiv);
- ***te râzi/râzi**: „De ce **te râzi**? Știi că am dreptate!" [corect: „De ce **râzi**? Știi că am dreptate!", căci **a râde** < lat. „ridere" este un verb intranzitiv nereflexiv (care poate deveni reflexiv contextual doar când cliticul **se** este asociat ca „marcă exclusiv impersonală": „**Se râde** în hohote"); folosirea hipercorectă, ca reflexiv personal, se poate datora unor sinonime verbale ca: „a **se** amuza (pe socoteala cuiva)"; „a **se** bucura"];
- ***se rentează/rentează**: „Că **se rentează** acest business nu mai încape îndoială" (corect: „Că **rentează** acest business...", deoarece **a renta** < fr. „renter" este un verb intranzitiv și nereflexiv, scrierea cu „se" datorându-se, probabil, unor sinonime verbale ca „a **se** solda cu câștig, cu profit" etc.).

II. 11. UTILIZAREA, GREȘITĂ, CU TRĂSĂTURI FLEXIONARE PROPRII ADJECTIVULUI, A UNOR ADVERBE DE MOD CVASIOMONIME

- ✓ „niște declasați **mintali**" sau „... declasați **mintal**"?;
- ✓ „sunt **destui** de mulți" sau „... **destul** de mulți"?;
- ✓ „decizie **grea** de luat" sau „... **greu** de luat"?;
- ✓ „cartofi prăjiți **perfecți**" sau „... prăjiți **perfect**"?;
- ✓ „foarte **simplă** de făcut" sau „... **simplu** de făcut"?;
- ✓ „extrem de **slabi** mobilați" sau „... de **slab** mobilați"? etc.

„Deși adverbele reprezintă o parte de vorbire fără forme de gen și de număr, unii vorbitori le atribuie asemenea forme prin confuzie cu adjectivele omonime; această greșeală se produce numai în prezența în context a unui cuvânt cu altă formă decât cea de masculin–neutru singular (deci singular feminin sau plural de orice gen) și ea se explică, în mod paradoxal, prin dorința de a nu

Scanned with OKEN Scanner

comite un dezacord – deci prin hipercorectitudine – şi, în acelaşi timp, prin atracţia exercitată de forma flexionară învecinată. Fenomenul se întâlneşte în special la adverbele care determină adjective (inclusiv adjective substantivizate) sau alte părţi de vorbire cu valoare adjectivală la numărul plural, atât atunci când adverbul precedă direct adjectivele, cât şi atunci când ele sunt legate prin prepoziţia **de**: de exemplu, „**câţi** mai numeroşi", „**proaspeţi** sosiţi", „**totali** nevinovaţi", „**uşori** ridicoli" (în loc de **cât, proaspăt, total, uşor**); „**câţi** de mulţi", „**destui** de buni", „**excesivi** de scumpi", „mai **mulţi** de atâţia" (în loc de (**cât, destul, excesiv, mult**). El poate apărea şi sub influenţa unor substantive (sau pronume) în construcţii alcătuite din adverb + un verb la supin: „intenţii **uşoare** de realizat" sau „Ei erau **grei** de pornit" (în loc de **uşor, greu**)... Tratarea greşită a adverbului drept adjectiv – acordat la plural – este deosebit de frecventă în cuvintele compuse cu adverbe ca **nou** („**nou**-ales", „**nou**-născut", „**nou**-venit") şi **rău**...; de reţinut că se spune corect „**nou**-născuţi" şi „**nou**-născute" (nu „**noi**-născuţi", **noi**-născute") şi **răufăcători** (nu „**răi**-făcători"), de asemenea „**liber**-cugetători" (nu „**liberi**-cugetători") (**GT**).

Tendinţa – pornită din necunoaştere – de a evita dezacordul cu nominalul/verbalul regent, acordând adverbului flexiune adjectivală, este evidentă în enunţurile ce urmează: „Cu toate demersurile diplomatice – **absolute** fireşti şi binevoitoare – realizate de ministrul de externe Titus Corlăţean..." (corect: „Cu toate demersurile diplomatice – **absolut** fireşti..."), „În faţa prefecturii, nu se adunaseră **atâţi** de mulţi grevişti, după cum se aşteptau" (corect: „... nu se adunaseră **atât** de mulţi..."), „Nu aţi avut niciodată atâta imaginaţie **câtă** o face de posibilă realitatea" (corect: „... **cât** o face de posibilă imaginaţia"), „Vreau să umblu şi la partea editorială – ca ziarul să fie uşor de citit şi de folos pentru **câţi** mai mulţi dintre dumneavoastră" (corect: „... pentru **cât** mai mulţi..."), „Pedofilii sunt nişte declasaţi **mintali**" (corect: „... nişte declasaţi **mintal**"), „Sigur, sunt **destui** de mulţi care s-au retras de pe listă", „Unii au fost **destui** de buni în raport cu rezultatele anterioare" (corect: „... sunt **destul** de mulţi...", „Unii au fost **destul** de buni..."), „Această echipă a Ghanei este foarte **dificilă** de desfăcut" (corect: „... este foarte **dificil** de desfăcut"), „Firea (...) a povestit despre câteva sute de câini **frumoşi** aranjaţi" (corect: „... câteva sute de câini **frumos** aranjaţi"), „În evidenţele Inspectoratului Judeţean de Poliţie Prahova, sunt doisprezece infractori urmăriţi **generali**" (corect: „... doisprezece infractori urmăriţi **general**"), „Are o echipă extrem de **grea** de făcut", „A fost o decizie **grea** de luat" (corect: „... o echipă extrem de **greu** de făcut", „... o decizie **greu** de luat"), „Am făcut o relaţie **imposibilă** de evitat în teatru", „Datoriile Oltchim sunt absolut **imposibile** de plătit" (corect: „... o relaţie **imposibil** de evitat în teatru", „Datoriile Oltchim sunt absolut **imposibil** de plătit"), „Este **maximă** de ieftină" (corect: „Este **maximum** de ieftină"), „Vremea se întrece pe sine şi vom avea o zi **nemaipomenită** de frumoasă" (corect:

Scanned with OKEN Scanner

„... o zi **nemaipomenit** de frumoasă"), „Cum să gătești cartofi prăjiți **perfecți**" (corect: „... cartofi prăjiți **perfect**"), „Toți vrem o viață cât mai bună **posibilă** și pentru copiii noștri" (corect: „... o viață cât mai bună **posibil**..."), „Incendiul a fost provocat de o persoană bolnavă **psihică**" (corect: „... o persoană bolnavă **psihic**"), „Mâncarea este foarte **simplă** de făcut", „Comparația este mai **simplă** de făcut" (corect: „... foarte **simplu** de făcut", „... mai **simplu** de făcut"), „Acele informații greoaie, vechi de peste zece ani, care ne dau senzația că elevii noștri sunt fie leneși, fie extrem de **slabi** mobilați intelectual..." (corect: „... fie extrem de **slab** mobilați intelectual..."), „Brazilia și Germania sunt reprezentante a două continente **veșnice** în rivalitate" (corect: „... două continente **veșnic** în rivalitate").

II. 12. CONFUZIA DINTRE LOCUȚIUNEA ADVERBIALĂ DE RELAȚIE „REFERITOR (PRIVITOR) LA"/„LEGAT DE" ȘI GRUPAREA LIBERĂ CVASIOMONIMĂ CU VALOARE DE ADJECTIV-ATRIBUT, „REFERITOARE (PRIVITOARE) LA"/„LEGATĂ DE"

- ✓ „reclamație **referitor** la" sau „... **referitoare** la"?;
- ✓ „indicații **referitor** la" sau „... **referitoare** la"?;
- ✓ „prezentare **privitor** la" sau „... **privitoare** la"?;
- ✓ „detalii **privitor** la" sau „... **privitoare** la"?;
- ✓ „provocare... **legat** de" sau „**legată** de"?;
- ✓ „sesizări **legat** de" sau „... **legate** de"? etc.

Un caz evident de hipercorectitudine îl constituie folosirea invariabilă, ca și cum ar fi adverb, a adjectivului **referitor/privitor**, din locuțiunea prepozițională de relație „**referitor/privitor** la". Trebuie precizat, dintru început, că adjectivul sus-amintit se comportă **adverbial** atunci când este antepus regentului verbal, predicat al propoziției respective („**Referitor** la aspectele discutate, **vreau** să subliniez că..."), dar are un comportamental **adjectival**, ca atribut, gruparea liberă, omonimă („**Aspectele** discutate, **referitoare** la..."), regulă deseori încălcată:

- *„**referitor la**"/„**referitoare la**": „Aș vrea să fac o **apreciere** generală **referitor** la..." (corect: „... **apreciere** generală **referitoare** la..."), „**Cele propuse** de președintele Traian Băsescu **referitor** la reducerea vârstei de pensionare a femeilor..." (corect: „**Cele propuse** (...) **referitoare** la..."), „Codruț Șereș, reorientat profesional ca manager în cadrul Intact, dădea **indicații referitor** la politicienii și companiile care trebuiau (sau nu) atacate" (corect: „... dădea

Scanned with OKEN Scanner

indicații referitoare la..."), „Primele mele cântece vorbesc și despre **începuturile referitor** la viața mea de familie" (corect: „... **începuturile referitoare** la..."), „Monica Columbeanu a făcut o **reclamație referitor** la declarația lui Irinel" (corect: „... o **reclamație referitoare** la..."), „Am **rezervele** mele **referitor** la..." (corect: „Am **rezervele** mele **referitoare** la...");

- *„**privitor la**"/„**privitoare la**": „Să fac, mai întâi, o **prezentare privitor** la structura acestor narațiuni autobiografice" (corect: „... o **prezentare privitoare** la..."), „Vă rugăm să ne dați mai multe **detalii privitor** la bugetul pe acest an" (corect: „... **detalii privitoare** la...");
- *„**legat de**"/„**legată (legate) de**": „E o **provocare** cu mine însumi, **legat** de ceea ce spuneam mai înainte" (corect: „E o **provocare**... **legată** de..."), „Toate **acțiunile** Jandarmeriei **legat** de cele întâmplate în Piața Universității..." (corect: „Toate **acțiunile**... **legate** de..."), „O sumă de **detalii legat** de subiectul filmului lui Mihalkov..." (corect: „... **detalii legate** de..."), „Toate aceste **realizări legat** de..." (corect: „... **realizări legate** de..."), „Cu toate **supărările** care sunt **legat** de bani..." (corect: „... **supărările**... **legate** de..."), „Deși s-au făcut numeroase **sesizări legat** de nefuncționarea semaforului..." (corect: „... **sesizări legate** de...").

II.13. UTILIZAREA GREȘITĂ A UNOR LOCUȚIUNI ADVERBIALE HIBRIDE, NELITERARE („DE/PE FINAL", „LA ACEST/ACEL MOMENT", „LA/DE LA MOMENTUL" ETC.)

- ✓ „**de** final, am ajuns șomer" sau „**în** final, am ajuns șomer"?;
- ✓ „a pierdut, **pe** final, cu..." sau „a pierdut, **în** final, cu..."?;
- ✓ „**la** acest moment, nu știu" sau „**în** acest moment, nu știu"?;
- ✓ „dorea, **la** acel moment, să..." sau „dorea, **în** acel moment, să..."?;
- ✓ „**la** momentul respectiv" sau „**în** momentul respectiv"?;
- ✓ „**de la** momentul aderării" sau „**din** momentul aderării"? etc.

1. Preferința, snoabă, pentru neologismul „final", în locul mai vechiului slav „sfârșit", a favorizat înlocuirea locuțiunii adverbiale „la sfârșit" (= la urmă) cu „la final"... În plus, confuzia formală a prepoziției „la" cu „de" sau „pe" conduce la sensuri deviate în raport cu cele specifice, ca în exemplele următoare: „**De** final, când vi se termină mandatul?" (corect: „**În** final, când vi se termină mandatul?"), „Restructurările m-au afectat și pe mine și, **de** final, am ajuns șomer..." (corect: „... și, **în** final, am ajuns șomer..."), „**Pe** final, mai am să vă pun o întrebare..." (corect: „**În** final, mai am să vă pun o întrebare..."),

Scanned with OKEN Scanner

„**Pe** final de jurnal, vă amintim ştirea zilei..." (corect: „**La** final de jurnal, vă amintim..."), „**Pe** final de emisiune, să vedem ce se întâmplă cu vremea..." (corect: „**La** final de emisiune, să vedem..."), „Vă întreb asta **pe** finalul interviului" (corect: „... **la** finalul interviului"), „Horaţiu a pregătit o surpriză **pe** finalul emisiunii" (corect: „... **la** finalul emisiunii"), „**Pe** final, vă reamintim cele mai importante ştiri ale zilei" (corect: „**La** final, vă reamintim..."), „Lucrările de pregătire a pârtiilor de schi sunt **pe** final" (corect: „... sunt **la** final"), „Relaţia lor s-a înfiripat **pe** final de an şcolar şi a continuat «legal» aproape două luni, în vacanţa de vară" (corect: „... **la** final de an şcolar..."), „**Pe** final, să ne referim la plecarea lui Vosganian la Bruxelles..." (corect: „**La** final, să ne referim la...").

2. Predispoziţia pentru „clişee" şi „mimetismul" în exprimare fac casă bună, în ultimii ani, nu puţini vorbitori făcând analogii forţate, cu convingerea că aşa e „corect". De pildă, expresia „**la** ora actuală" (= **în** momentul de faţă, **în** prezent) este înlocuită, arbitrar, cu „la momentul actual", deşi există locuţiunea adverbială, consacrată, „**în** momentul de faţă" (= actualmente, **în** prezent). Prin extensie, structura hibridă „**la** momentul..." este asociată cu „**la** acest/acel moment", deşi firesc este să se spună „**în** acest/acel moment". O locuţiune ca „**în** clipa aceea" (= chiar atunci, chiar **în** momentul de care este vorba) va schimba prepoziţia cu „din" când va introduce un circumstanţial care indică punctul de plecare în timp: „**din** clipa..."/„**din** momentul", iar nu separarea, de punctul de plecare, prin prepoziţia „de la", pentru a se ajunge la construcţia hibridă „**de la** momentul"/„**de la** acest (acel) moment": „Am văzut că este o comună autofinanţată, ceea ce **la** momentul ăsta poate fi o lecţie pentru foarte mulţi primari" (corect: „... ceea ce **în** momentul ăsta..."), „**La** acest moment, vă întrebaţi probabil de ce n-am luat-o razna?!" (corect: „**În** acest moment, vă întrebaţi...?!"), „Cel puţin **la** momentul ăsta, Dan Voiculescu nu ştie unde este Schengen..." (corect: „Cel puţin **în** momentul ăsta,..."), „Primeşte orice doreşte, **la** orice moment" (corect: „... **în** orice moment"), „Până **la** momentul acesta nu s-a stabilit compoziţia apei..." (corect: „Până **în** momentul acesta..."), „În comisie se afla şi Antonie Iorgovan, considerat autorul Constituţiei din 1991, dar marginalizat în PSD, **la** acel moment" (corect: „... **în** acel moment"), „**La** momentul percheziţiei, ele au fost controlate minuţios, anchetatorii căutând bani pe care era scris «mită»" (corect: „**În** momentul percheziţiei,..."), „Aceasta avea, **la** momentul respectiv, 22 de ani" (corect: „... **în** momentul respectiv,..."), „Aluzie la faptul că Dan Diaconescu dorea, **la** acel moment, să cumpere Oltchim" (corect: „... **în** acel moment,..."), „A nu se uita că **la** momentul în care, tot prin demisie din Parlament, Voiculescu a obţinut vara trecută mutarea dosarului la Tribunal..." (corect: „A nu se uita că **în** momentul în care,..."), „La fundamentarea cheltuielilor cu pensiile au fost avuţi în vedere indicatorii statistici cunoscuţi **la** momentul construcţiei bugetare..." (corect: „... cunoscuţi **în** momentul construcţiei bugetare..."), „**La** acest

Scanned with OKEN Scanner

moment, nu ştiu unde se află copilul" (corect: „**În** acest moment, nu ştiu..."), „**La** acel moment, ICR avea deja angajate cheltuieli de 29 de milioane de lei" (corect: „**În** acel moment, ICR..."), „Nu sunt **la** acest moment vehicule blocate în trafic" (corect: „Nu sunt **în** acest moment..."), „**La** acel moment premierul Victor Ponta susținea că ICR are un buget mai mare decât Ministerul Culturii" (corect: „**În** acel moment, premierul..."), „**La** momentul acesta aşa arată tabloul" (corect: „**În** momentul acesta..."), „**La** momentul respectiv, Cocean îşi recunoştea o parte din vină, însă spunea că toată vina o poartă profesoara Rodica Dan, membru (sic!) al colectivului de redactare a manualelor, care nu a citat sursa de inspirație" (corect: „**În** momentul respectiv, Cocean (...) Rodica Dan, membră a colectivului").

II. 14. UTILIZAREA GREŞITĂ, CA UN CLIŞEU, A GRUPĂRII „CA ŞI" ÎN LOCUL PREPOZIȚIEI „CA", PENTRU EVITAREA UNEI FALSE CACOFONII

- ✓ „acest atac, **ca şi** amploare" sau „... **ca** amploare"?;
- ✓ „**ca şi** imagine, România" sau „**ca** imagine,..."?;
- ✓ „noi, **ca şi** organizatori" sau „... **ca** organizatori"?;
- ✓ „eu, **ca şi** profesor" sau „... **ca** profesor"?;
- ✓ „şi noi, **ca şi** țară" sau „... **ca** țară"?;
- ✓ „tatăl meu, **ca şi** ziarist" sau „... **ca** ziarist"? etc.

Într-o „notă" dintr-un ziar central se menționa, cu ceva timp în urmă, că „Biserica Catolică vrea să-şi educe clerul împotriva pedofililor". În acest enunț, sintagma „Biser**ica Cat**olică" nu pare deloc să „deranjeze" prin cacofonia, inevitabilă, ce o conține. La fel. „Ion Lu**ca Car**agiale" sau „Fonet**ica co**mparată". Şi totuşi, în ultimii ani s-a declanşat, dintr-o „pudoare" exagerată şi manieristă, un absurd „război" împotriva cacofoniilor (reale sau imaginare) de tipul „-ca ca-", „-ca că-", „-ca ce-", „-ca ci-" etc., inducându-se falsul sentiment că armonia fonetică dintre cuvintele succesive ne salvează, pasămite, de multiplele şi gravele lacune ale limbii (neglijată şi gramatical, şi ortografic).

Folosită, literar, în comparații de egalitate („Am înțeles la fel de bine **ca şi** ceilalți colegi"), gruparea „ca şi" apare însă şi „dialectal în Banat şi Transilvania", unde „utilizarea lui este preponderentă" (**CG**), influențând substituirea, prin mimetism, a prepoziției „ca" (prepoziție a calității) cu forma greşită „ca şi", pentru evitarea unei eventuale cacofonii. Într-o propoziție – reținută dintr-un interviu: „Ce ați putea face **ca şi** candidat la funcția de primar?", vecinătatea

Scanned with OKEN Scanner

cacofonică poate fi evitată prin înlocuirea lui „ca" (respectiv, „ca şi") cu unele sinonime (perifrastice), precum „în calitate de", „fiind", „drept" ş.a. Alte exemple: „**Ca şi** cetățean, am avut nevoie de informații publice în cadrul sectorului 1" (recomandabil: „**Fiind** cetățean..."), „Cele cinci accidente au avut **ca şi** cauză poleiul" (recomandabil: „... au avut **drept** cauză poleiul"), „Sunt sigură că te poți deconecta mai bine **ca şi** comicii" (recomandabil: „... mai bine **decât** comicii"). Alteori, elementul de relație „ca şi" poate lipsi, fără ca enunțul să sufere: „**Ca şi** copil, am fumat şi eu câteva țigări, dar în familia mea nu fumează nimeni" (recomandabil: „Copil, am fumat şi eu câteva țigări,...").

Din păcate, acest „ca şi", extins, ca o molimă, la scară națională, devine nu numai supărător, ci şi aberant şi ridicol atunci când cacofonia evitată... nu există! Fenomenul de „hipercorectitudine", la care suntem martori, se explică prin faptul că simpla apariție, în fluxul comunicării, a prepoziției „ca" creează, automat, reflexul anticipării unei silabe „cacofonice", ceea ce – de foarte multe ori – este fals (însă vorbitorul nu îşi dă seama de acest lucru). Citatele următoare exemplifică, şi cantitativ, „farsa" lingvistică în care suntem actori: „Mircea Diaconu, **ca şi** actor..." (corect: „... **ca** actor..."), „Acest atac, **ca şi** amploare, e comparabil cu cel din 2007, în SUA" (corect: „Acest atac, **ca** amploare,..."), „Faptele au fost reclamate **ca şi** agresiuni..." (corect: „... reclamate **ca** agresiuni..."), „A obținut 60% despăgubiri **ca şi** accize" (corect: „... despăgubiri **ca** accize"), „N-am înțeles pe ce perioadă, **ca şi** buget, căci eu, **ca şi** parlamentar..." (corect: „... **ca** buget, căci eu, **ca** parlamentar..."), „Toate aceste amenzi se constituie **ca şi** creanțe" (corect: „... se constituie **ca/drept** creanțe"), „În Suedia nu poți să mănânci ciocolată **ca şi** desert" (corect: „... ciocolată **ca** desert"), „Lumea asta, care şi-a încheiat un ciclu, **ca şi** experiență..." (corect: „... un ciclu, **ca** experiență..."), „Domnul Preda critică partidul, indiferent cine l-a condus, din prima zi când a candidat **ca şi** europarlamentar..." (corect: „... a candidat **ca** europarlamentar..."), „Ai câştigat un premiu **ca şi** femeie şi toate femeile te respectă" (corect: „Ai câştigat un premiu **ca** femeie..."), „Am ideea să înființăm un institut, multicultural, pentru că municipalitatea nu este implicată **ca şi** fondator (sic!) ..." (corect: „... nu este implicată **ca** fondatoare..."), „Să scoată capul în lume **ca şi** fundație..." (corect: „... **ca** fundație..."), „Ei, **ca şi** grup, mă aşteptau..." (corect: „Ei, **ca** grup,..."), „**Ca şi** imagine, România riscă..." (corect: „**Ca** imagine,..."), „Crin Antonescu, **ca şi** lider de partid..." (corect: „... **ca** lider de partid..."), „Vor lua mai mulți, peste 50% **ca şi** mandate" (corect: „... peste 50% **ca** mandate"), „Pentru mine, **ca şi** membru al partidului..." (corect: „pentru mine, **ca** membru..."), „Vom discuta efectiv, **ca şi** măsuri concrete..." (corect: „... **ca** măsuri concrete..."), „Ce este de introdus **ca şi** mecanism..." (corect: „... **ca** mecanism..."), „Din fericire, suntem pe cale de dispariție **ca şi** nație" (corect: „... pe cale de dispariție **ca** nație"), „Noi, **ca şi** organizatori, vă

Scanned with OKEN Scanner

asigurăm că balta are peşte" (corect: „Noi, **ca** organizatori,..."), „**Ca şi** pilot sportiv, nutreşti un sentiment deosebit" (corect: „**Ca** pilot sportiv,..."), „Ultimul judeţ, **ca şi** probitate în România, este cel al lui Dragnea" (corect: „Ultimul judeţ, **ca** probitate..."), „**Ca şi** procent al gradului de creştere..." (corect: „**Ca** procent..."), „Eu, miercuri, am semnat **ca şi** prim-ministru" (corect: „... am semnat **ca** prim-ministru"), „**Ca şi** primari, e mai bine să fie disciplinaţi..." (corect: „**Ca** primari,..."), „Să trăiască el **ca şi** profesor..." (corect: „Să trăiască el **ca** profesor..."), „Ei au rămas aşa **ca şi** personalitate..." (corect: „... aşa **ca** personalitate..."), „Dânşii, **ca şi** proprietari..." (corect: „Dânşii, **ca** proprietari..."), „Eu, **ca şi** profesor, nu am voie să percheziţionez elevii în buzunare" (corect: „Eu, **ca** profesor,..."), „Muntenegru este una din (sic!) cele mai frumoase ţări din Europa **ca şi** peisaje" (corect: „... una dintre cele mai frumoase... **ca** peisaje"), „Este foarte aproape **ca şi** perspectivă..." (corect: „... **ca** perspectivă..."), „Pe Laura dacă aş distribui-o, **ca şi** regizor, pe scenă..." (corect: „... **ca** regizor, pe scenă..."), „România e mai mare ca Bulgaria, **ca şi** suprafaţă" (corect: „... **ca** suprafaţă"), „Institutele de cercetare, **ca şi** subordonare, în Ministerul Agriculturii..." (corect: „... **ca** subordonare,..."), „Pentru mine, **ca şi** tânăr..." (corect: „Pentru mine, **ca** tânăr..."), „Vom ieşi şi noi, în larg, **ca şi** ţară?" (corect: „... **ca** ţară?"), „Tatăl meu, **ca şi** ziarist..." (corect: „... **ca** ziarist").

II. 15. UTILIZAREA GREŞITĂ, SUB FORMĂ INVARIABILĂ (INDIFERENT DE CONTEXT), A GRUPĂRII CVASILOCUŢIONALE DE RELAŢIE „DIN PUNCT DE VEDERE", IGNORÂNDU-SE VARIANTA LITERARĂ „DIN PUNCTUL DE VEDERE (AL)"

- ✓ „din **punct** de vedere **al** guvernării" sau „din **punctul** de vedere **al** guvernării"?;
- ✓ „din **punct** de vedere **imagine**" sau „din **punct** de vedere **imagistic**/din **punctul** de vedere **al** imaginii"? etc.

Pare un lucru aproape cert că cei mai mulţi vorbitori cred că gruparea cvasilocuţională de relaţie **din punct de vedere** este „universală", valabilă în toate situaţiile contextuale, ceea ce este inexact, căci ea se întrebuinţează cu **punct**, nearticulat, numai atunci când acea grupare este urmată de un **adjectiv calificativ** („din **punct** de vedere **economic**", „din **punct** de vedere **etic**" etc.). Când gruparea cvasilocuţională este urmată nu de un adjectiv, ci de un **substantiv articulat enclitic/pronume în genitiv**, acesta cere să fie precedat de morfemul

Scanned with OKEN Scanner

genitival **al**, iar cuvântul **punct** (din gruparea „din **punct** de vedere...") să se articuleze şi el enclitic, devenind **punctul** (deci „din **punctul** de vedere **al**...").

1. Extinderea, nejustificată, hipercorectă, a folosirii grupării cvasilocuționale „din **punct** de vedere" şi în contexte în care **punct** nu trebuie să apară decât articulat (căci e urmat de **al** + substantiv/pronume în genitiv) se observă în citatele culese din media: „Din **punct** de vedere **al** apelurilor false, județele Covasna, Dâmbovița şi Mureş ocupă primele locuri" (corect: „Din **punctul** de vedere **al** apelurilor..."), „Clădirea are o suprafață desfăşurată pe 330.000 m² (...), iar din **punct** de vedere **al** volumului, cu cei 2.550.000 m³ ai săi..." (corect: „... iar din **punctul** de vedere **al** volumului,..."), „Anul şarpelui n-a început din **punct** de vedere **al** anului chinezesc..." (corect: „... n-a început din **punctul** de vedere **al** anului chinezesc..."), „Nu din **punct** de vedere **al** celor sfinte, căci sunt «prea» mirean ca să-mi dau cu părarea..." (corect: „Nu din **punctul** de vedere **al** celor sfinte,..."), „Din **punct** de vedere **al** datoriei externe, România va arăta mai bine la finalul lui 2013, spune Glăvan..." (corect: „Din **punctul** de vedere **al** datoriei externe,..."), „Din **punct** de vedere **al** spațiului, lucrurile sunt echilibrate..." (corect: „Din **punctul** de vedere **al** spațiului,..."), „Celelalte oferte trebuie privite din **punct** de vedere **al** efortului economico-financiar" (corect: „... din **punctul** de vedere **al** efortului economico-financiar"), „Viviene Reding vorbeşte din **punct** de vedere **al** calității ei de comisar european, nu al partidului din care provine..." (corect: „... din **punctul** de vedere **al** calității ei..."), „România a intrat pe pilot automat din **punct** de vedere **al** guvernării" (corect: „... din **punctul** de vedere **al** guvernării"), „Din **punct** de vedere **al** activității editoriale şi jurnalistice..." (corect: „Din **punctul** de vedere **al** activității..."), „Sunteți independent din **punct** de vedere **al** acestei crize..." (corect: „... din **punctul** de vedere **al** acestei crize..."), „Din **punct** de vedere **al** încrederii, dl Relu Fenechiu..." (corect: „Din **punctul** de vedere **al** încrederii,..."), „Din **punct** de vedere **al** legislației, nicăieri în lume..." (corect: „Din **punctul** de vedere **al** legislației,..."), „Porcuşorii de Guineea, din **punct** de vedere **al** blăniței..." (corect: „... din **punctul** de vedere **al** blăniței..."), „Din **punct** de vedere **al** complotului ceauşist..." (corect: „Din **punctul** de vedere **al** complotului..."), „Din **punct** de vedere **al** Ministerului Public..." (corect: „Din **punctul** de vedere **al** Ministerului Public..."), „Din **punct** de vedere **al** arsurilor..." (corect: „Din **punctul** de vedere **al** arsurilor..."), „Au fost expertizate din **punct** de vedere **al** tehnicii..." (corect: „... din **punctul** de vedere **al** tehnicii..."), „Există puncte de vedere divergente din **punct** de vedere **al** strategiei energetice" (corect: „... din **punctul** de vedere **al** strategiei energetice").

2. Dacă aceeaşi grupare („din **punct** de vedere") este urmată, aberant, de un substantiv nearticulat, soluția corectă cunoaşte două variante: ori substantivul

Scanned with OKEN Scanner

este înlocuit, prin derivare, cu adjectivul său paronim, ori substantivul este articulat enclitic şi precedat de **al**, iar cuvântul **punct** se articulează şi el, conform structurii sus-amintite. De exemplu: „Din **punct** de vedere **imagine**..." se scrie, corect, ori „Din **punct** de vedere **imagistic**...", ori „Din **punctul** de vedere **al** imaginii..."; la fel: „Din **punct** de vedere **film**...", corect: „Din **punct** de vedere **filmic**"/„Din **punctul** de vedere **al** filmului..."; „Din **punct** de vedere **PDL**...", corect: „Din **punct** de vedere **PDL-ist**"/„Din **punctul** de vedere **al** PDL-ului"; „Din **punct** de vedere **investiții**...", corect: „Din **punctul** de vedere **al** investițiilor..."; „Din **punct** de vedere **design**...", corect: „Din **punctul** de vedere **al** designului..."; „Din **punct** de vedere **conținut**...", corect: „Din **punctul** de vedere **al** conținutului...").

II. 16. ACORDUL, GREŞIT, LA PLURAL, CU SUBSTANTIVUL CE-I URMEAZĂ, FIE AL VERBULUI „A PRIVI" (DIN LOCUȚIUNEA PREPOZIȚIONALĂ DE RELAȚIE „ÎN CEEA CE PRIVEŞTE"), FIE AL ALTOR VERBE DIN UNELE CONSTRUCȚII PREPOZIȚIONALE

- ✓ „în ceea ce **privesc** relațiile" sau „în ceea ce **priveşte**..."?;
- ✓ „nu-**s** de vină nimeni" sau „nu-**i** de vină..."?;
- ✓ „ce-**s** cu funcțiile astea" sau „ce-**i** cu funcțiile..."?
- ✓ „ce se mai **aud** prin..." sau „ce se mai **aude** prin..."? etc.

1. Una dintre hipercorectitudinile flagrante, sub raport gramatical, din zilele noastre este acordul, greşit, al verbului „a privi" (din locuțiunea prepozițională de relație „în (ceea) ce **priveşte**") cu substantivul plural ce-i urmează, acord făcut cu convingerea că acesta din urmă este subiect (deci verbul trebuie să fie şi el la plural!), ceea ce este incorect: „subiectul acestui verb este pronumele invariabil **(ceea) ce**", nu verbul. Deoarece prepozițiile constituie „elemente fără flexiune", şi „unele grupuri fixe de cuvinte au statut de **locuțiuni prepoziționale**", deosebite între acestea fiind „formațiile **cât priveşte** şi **în (ceea) ce priveşte** (în componența cărora intră o formă verbală personală), care au „specializarea ca elemente introductive pentru un circumstanțial de relație" (**GA², I**). Exemplele următoare, selectate din media, ilustrează convingător eroarea sus-amintită: „Spuneți-ne gândurile dvs. în ceea ce **privesc** relațiile cu Republica Moldova" (corect: „... în ceea ce **priveşte** relațiile cu Republica Moldova"), „În ceea ce **privesc** afirmațiile liderului PDL Vasile Blaga..." (corect: „În ceea ce **priveşte** afirmațiile..."), „În ceea ce **privesc** fondurile

Scanned with OKEN Scanner

europene pentru agricultură..." (corect: „În ceea ce **priveşte** fondurile..."), „În ceea ce **privesc** mişcările atmosferice din următoarele 24 de ore..." (corect: „În ceea ce **priveşte** mişcările atmosferice..."), „În ceea ce **privesc** cercetările, acestea m-au dus la un rezultat concludent" (corect: „În ceea ce **priveşte** cercetările..."), „În ceea ce **privesc** datoriile, şi România face parte din acest proces de structurare financiară" (corect: „În ceea ce **priveşte** datoriile..."), „În ceea ce **privesc** maşinuțele, jucăriile etc. distribuite copiilor..." (corect: „În ceea ce **priveşte** maşinuțele,...").

2. Alte exprimări hipercorecte provin din credința greşită că, de pildă, pronumele negativ **nimeni**, ca subiect, poate fi la plural, de unde şi acordul predicatului, tot la plural. Trebuie ştiut însă că „**nimeni** şi **nimic** au forme numai la singular, deci acordul se face tot la singular: **nimeni altul, nimeni nu vede, nimic nu dovedeşte**...; acordul la singular trebuie respectat şi atunci când există (sau se subînțelege) o determinare la plural, deci se spune corect „**Nimeni** dintre ei **n-a venit**" (nu „... **n-au venit**"), „**Nimic** dintre acestea **nu dovedeşte**..." (**GT**). În altă ordine de idei, pronumele interogativ **ce** „se referă numai la un nume de lucru, în timp ce adjectivul corespunzător poate însoți şi nume de ființe, inclusiv de persoane: „**Ce** colegi ai?" Amândouă sunt complet invariabile (în gen, număr şi caz) şi pot înlocui sau însoți numai cuvinte la nominativ sau acuzativ. Ca pronume subiect, **ce** se construieşte corect exclusiv cu numărul singular, chiar dacă răspunsul va fi la plural (**Ce se aude? Nişte avioane**); de aceea, construcția „Ce-**s** cu astea?" (în loc de „Ce-**i** cu astea?") este greşită" (**Ibidem**). Erorile vizate mai înainte se regăsesc, din fericire, în mai puține exemple din presă: „Natura e de vină, nu oamenii. Cad avalanşe, nu-**s** de vină **nimeni**" (corect: „... nu-**i** de vină **nimeni**"), „Dacă nu ne întreabă **ce-s** cu funcțiile astea..." (corect: „... **ce-i** cu funcțiile astea..."), „**Ce** se mai **aud** prin alte părți?" (corect: „**Ce** se mai **aude** prin alte părți?").

II. 17. CONFUZIA DINTRE FORMA INVARIABILĂ A LOCUȚIUNII CONJUNCȚIONALE „DAT FIIND CĂ" ŞI GRUPAREA ANALIZABILĂ „DATĂ FIIND"

- ✓ „**dat** fiind **importanța** momentului" sau „**dată** fiind **importanța**..."?;
- ✓ „**dat** fiind **schimbările** meteorologice" sau „**date** fiind **schimbările**..."? etc.

Având un „statut oscilant", construcțiile paralele **dat fiind** şi **dat fiind că** sunt tratate „fie ca locuțiuni (prepozițională, respectiv, conjuncțională), fie

Scanned with OKEN Scanner

ca îmbinări libere... Însă faptul că în limbă circulă forme cu acord (**date** fiind **propunerile**), conform normei literare, contribuie la scăderea unității acestor structuri, analizabile în circumstanțial exprimat prin gerunziu pasiv + subiect, respectiv, propoziție subiectivă" (**GA², I**). Cu alte cuvinte, „structura **dat/dată/date fiind**" este interpretată ca o grupare analizabilă în poziția de circumstanțial de cauză şi nu ca o locuțiune: „**Dată fiind** situația, am acceptat" (**GA², II**).

Folosirea invariabilă a grupării **dat fiind**, contrazisă de normă, este un fapt evident în citatele ce urmează: „Sunt foarte mulți oameni politici, **dat** fiind această intensitate de consum politic, destul de uzați, care trebuie să facă un pas înapoi" (corect: „... **dată** fiind această intensitate de consum politic..."), „**Dat** fiind **schimbările** meteorologice, au apărut virozele respiratorii, mai ales la copii..." (corect: „**Date** fiind **schimbările** meteorologice,..."), „**Dat** fiind **situația** actuală..." (corect: „**Dată** fiind **situația** actuală..."), „**Dat** fiind **împrejurările** în care ne-am cunoscut..." (corect: „**Date** fiind **împrejurările**..."), „Cel mai probabil, **dat** fiind **importanța** momentului, acordul va fi semnat în prezența celor doi şefi de state, Traian Băsescu şi Barack Obama" (corect: „... **dată** fiind **importanța** momentului,..."), „**Dat** fiind **predilecția** pentru subiect şi stilul autorului – direct, alert, fără ocolişuri epice – cititorul masculin al acestor povestiri are chiar ocazia..." (corect: „**Dată** fiind **predilecția** pentru subiect..."), „La începutul lunii erau pesimişti în ceeace (sic!) priveşte relația Consiliului Județean cu ADR Sud Muntenia, **dat** fiind nişte **episoade** absolut trecătoare" (corect: „... în ceea ce priveşte (...), **date** fiind nişte **episoade** absolut trecătoare").

II. 18. NEGLIJAREA FLAGRANTĂ, DUPĂ TIPARE STRĂINE SAU FALSE ABREVIERI, A ACORDULUI ÎN GENITIV (SAU DATIV) AL ATRIBUTULUI (SAU COMPLEMENTULUI), NUME PROPRIU, CU REGENTUL SĂU SUBSTANTIVAL (SAU VERBAL)

- ✓ „finala **Cupa** României" sau „... **Cupei** României";
- ✓ „plantă... a **Sri Lanka**" sau „... a **Śri Lankăi**"?;
- ✓ „potrivit **Antena 3**" sau „... **Antenei 3**"?;
- ✓ „acordat **Evenimentul** zilei" sau „... **Evenimentului...**"?;
- ✓ „împotriva privatizării **CEC**" sau „... **CEC-ului**"?;
- ✓ „potrivit **ANI**" sau „... **Agenției Naționale de Integritate**"? etc.

În condițiile pătrunderii tot mai adânci, în ultimul timp, a anglicismelor în **lexicul** nu numai ştiințifico-administrativ, ci şi jurnalistic sau colocvial,

Scanned with OKEN Scanner

a apărut, din păcate, şi sindromul preluării necritice, simpliste a unor tipare **sintactice** improprii limbii române. Astfel, dacă într-o expresie ca „The Comedy **of** errore", genitivul prepoziţional este clar marcat, iar, în altă expresie ca „People's Artist", genitivul sintetic este de asemenea evident (ambele exprimări având înţelesul de „Comedia încurcăturil**or**", respectiv, „Artist **al** Poporu**lui**"), calcul mecanic, în limba română, al acestor „modele" de exprimare [fără a ţine seama de regulile specifice ale acordului gramatical românesc: a) **ÎN GENITIV: regentul (substantival) nearticulat enclitic + morfemul genitival al/a + subordonatul (atributiv) articulat enclitic** (ex.: „acţionar **al** Realităţii TV") sau **regentul (substantival) articulat enclitic + subordonatul atributiv articulat enclitic** (ex.: „patronul Realităţii TV") sau **regentul (verbal) + prepoziţie + subordonatul (complement prepoziţional) articulat enclitic** (ex.: „... **contra** Roşiei Montane") şi b) **ÎN DATIV: regentul (adjectival) + subordonatul (complement indirect) articulat enclitic** (ex.: „(interviul) **acordat** Evenimentului zilei") sau **regentul (adverbial) + subordonatul (complement indirect) articulat enclitic** (ex.: „**conform** Evenimentu**lui** zilei")] duce, de regulă, la omiterea articulării, în G–D, a subordonatului (atribut sau complement). O discuţie aparte suscită unele nume proprii compuse abreviate (de instituţii, organisme ori state), care nu pot fi articulate, în anumite condiţii, asemenea numelor de locuri ori substantivelor comune (ex.: ARIA, CEDO, ONU, UNESCO etc.), ale căror forme, invariabile, se extind, în mod greşit, şi la alte tipuri de abrevieri (care, în realitate, pot fi articulate): „privatizarea **PETROMIDIA**", „echipe **ale** SMURD", „acordat AGERPRES", „a fost vândut ROMSILVA", „a solicitării TRANSELECTRICA", „i-a promis UDMR" etc.

Dacă în ceea ce priveşte normele proprii amintite, neabreviate/abreviate, ele apar frecvent (în calitate de atribute sau complemente în G–D) fie nearticulate enclitic, fie invariabile şi nearticulabile, aceasta se întâmplă pentru că – după credinţa autorilor – ei urmează nişte „modele" sintactice care li se par „corecte", fără a ţine seama de realităţile gramaticale româneşti... De aici şi formele aberante care se întâlnesc, tot mai des, şi în pronunţare, şi în scriere, în limbajul unei bune părţi a presei. Imitarea, snoabă, fără discernământ a unor tipare străine, împotriva uzului firesc, natural al limbii române, reprezintă un abuz la adresa bunului-simţ şi o sfidare, flagrantă, a modului nostru organic de a ne exprima!... Să ne oprim la câteva exemple de asemenea „hipercorectitudini" culese din mass-media ultimilor ani.

1. „Numele proprii de persoane au de obicei flexiune diferită după gen", „majoritatea celor feminine" având o formă specială de G–D, marcată prin articolul enclitic" (**GT**), lucru infirmat de citatele: „Anul acesta însă, alegerea **Oana** Hăineală în fruntea CSM..." (corect: „... alegerea **Oanei** Hăineală, în fruntea CSM..."), „Îi mulţumesc **Dorina** Deac, director (sic!) în TVR..." (corect:

Scanned with OKEN Scanner

„Îi mulțumesc **Dorinei** Deac, directoare..."); în aceeaşi „postură" se află şi alte substantive, fie **proprii**: foste substantive comune (desemnând cluburi şi competiții sportive) ori nume de locuri geografice, fie (substantive) **comune** pur şi simplu: „Special: Finala **Cupa** României" (corect: „... Finala **Cupei** României"), „Gigi Becali, patron al **Steaua**..." (corect: „... patron al **Stelei**..."), „De unde anul trecut făceau clăbuci în fântână la Universitate contra **Roşia Montană** şi a gazelor de şist..." (corect: „... contra **Roşiei Montane**..."), „Ceaiul este a doua plantă exotică a **Sri Lanka**" (corect: „... a **Sri Lankăi**"), „Potrivit **pagina** de media.ro, Prelipceanu va lucra în cadrul departamentului de comunicare al unei bănci din România" (corect: „Potrivit **paginii** de media.ro, Prelipceanu..."), „Subiectul III din cadrul sesiunii speciale a **Bacalaureat** 2011 cerea redactarea unui eseu de 2-3 pagini despre particularitățile de construcție a personajului dintr-un text dramatic..." (corect: „Subiectul III din cadrul sesiunii speciale a **Bacalaureatului** 2011...").

2. Numele proprii (**neabreviate**) de instituții sunt şi ele nearticulate fără nicio justificare, deşi au aceeaşi flexiune de G–D ca a substantivelor comune din care provin: „A transmis corespondentul (sic!) **Radio** România la Washington, Doina Saiciuc" (corect: „A transmis corespondenta **Radioului** România..."), „A fost membru în Consiliul de administrație al **Realitatea** TV..." (corect: „... al **Realității** TV..."), „O provocare pentru telespectatorii **Kanal** D" (corect: „... telespectatorii **Kanalului** D"), „Bogdan Hossu, preşedinte al **Cartel** Alfa..." (corect: „... preşedinte al **Cartelului** Alfa..."), „Pe la ora 17, în Piața Universității erau două tabere mari: pe partea cu Facultatea de Arhitectură – pensionari împotriva **Noua Dreaptă**, iar în fața Teatrului Național – constănțenii împotriva revoluționarilor şi a pensionarilor" (corect: „... pensionari împotriva **Noii Drepte**,..."), „Potrivit **România liberă**, informațiile primite..." (corect: „Potrivit **României libere**,..."), „Astăzi, cititorii **Evenimentul zilei** au ocazia să vadă ce-i mâna pe unii politicieni în luptă" (corect: „... cititorii **Evenimentului zilei**..."), „Turcii îşi invită bogații să-şi aducă averile în țară, conform **Evenimentul zilei**..." (corect: „... conform **Evenimentului zilei**..."), „La mijlocul lunii martie, într-un interviu acordat **Adevărul**, premierul Victor Ponta a recunoscut..." (corect: „... acordat **Adevărului**,..."), „De altfel, ştirea de pe site-ul **Antena 3** spune..." (corect: „... site-ul **Antenei 3** spune..."), „25% din (sic!) acțiuni au trecut în proprietatea **Federația** Sindicatelor Libere şi Independente (FSU) Petrom..." (corect: „25% dintre acțiuni (...) proprietatea **Federației**..."), „Am fost invitată la vicepreşedintele **Radioteleviziunea Română**..." (corect: „... vicepreşedintele **Radioteleviziunii Române**..."), „Preşedintele **Noua Republică**, Mihail Neamțu..." (corect: „Preşedintele **Noii Republici**, Mihail Neamțu..."), „Sebastian Ghiță, actual manager al **România** TV" (corect: „... actual manager

Scanned with OKEN Scanner

al **României** TV"), „Cristian Pârvulescu, preşedintele Pro **Democraţia**" (corect: „... preşedintele Pro **Democraţiei**"), „Vicepreşedintele **Dacia**..." (corect: „Vicepreşedintele **Daciei**...").

3. „Substantivele proprii compuse din **abrevieri** – nume de instituţii sau de produse – au flexiune diferită în funcţie de natura ultimului termen... Compusele care au pe ultimul loc cuvinte întregi pot fi articulate şi declinate ca substantivele corespunzătoare: **Comaliment(ul)** – G–D **Comalimentului, Eurasia** – G–D **Eurasiei, Romarta** – G–D **Romartei**" (**GT**). În exemplele următoare, acest acord cazual nu există: „Ca urmare a solicitării **TRANSELECTRICA**..." (corect: „... a solicitării **TRANSELECTRICII**..."), „Insolvenţa **HIDROELECTRICA**..." (corect: „Insolvenţa **HIDROELECTRICII**..."), „Potrivit lui, la privatizarea **Petromidia**, în caietul de sarcini..." (corect: „... privatizarea **Petromidiei**..."), „Parcul, cumpărat cu 6000 de dolari, a fost vândut **Romsilva**..." (corect: „... a fost vândut **Romsilvei**...").

4. „Compusele care au pe ultimul loc fragmente de cuvinte terminate în consoană, precum şi compusele care au pe ultimul loc litere (cu excepţia celor care notează vocale neaccentuate la lectură, mai ales «a») pot fi articulate şi declinate ca substantivele comune de genul masculin–neutru, la numărul singular: **ADAS-ul** – G–D **ADAS-ului, TAROM-ul** – G–D **TAROMU-ului, CFR-ul** – G–D **CFR-ului, ASE-ul** – G–D **ASE-ului, MAI-ul** – G–D **MAI-ului**" (**Ibidem**). Practica scrisului indică faptul că aceste reguli ori nu sunt cunoscute, ori sunt ignorate: „Echipe ale **SMURD** s-au deplasat la faţa locului..." (corect: „Echipe ale **SMURD-ului**..."), „Totuşi, ziarul Adevărul a dat publicităţii un sondaj comandat **IMAS**, în care liderul PNL..." (corect: „... un sondaj comandat **IMAS-ului**,...", „Cornelia Andreescu, director (sic!) general al **Electrecord**" (corect: „... directoarea generală a **Electrecordului**"). „Sunteţi împotriva privatizării **CEC**?" (corect: „... împotriva privatizării **CEC-ului**?").

5. „Compusele care au pe ultimul loc fragmente de cuvinte terminate în vocală şi cele compuse din litere dintre care ultima notează o vocală neaccentuată sunt folosite de obicei ca abrevieri invariabile şi nearticulate: **Aro, Flora; SUA, UEFA, UNESCO**..." De reţinut că asemenea forme invariabile nu pot fi folosite cu valoare de dativ [la compusele din abrevieri care pot fi articulate şi declinate]; pentru acest caz se recurge sau la forme variabile, sau la denumirea de bază, neabreviată, sau, în sfârşit, la un substantiv comun ca determinat al abrevierii apoziţie: de exemplu, nu se spune «S-a adresat [**PSD**]», ci «... [**PSD-ului**]», «[**Partidului Social-Democrat**]» sau «organizaţiei [PSD]»" (**Ibidem**). Exemple formulate, greşit, în presă: „Maghiarii Arpad şi Levente pun, din nou, un gând nou **ANI**" (corect: „... un gând nou **Agenţiei Naţionale de**

Scanned with OKEN Scanner

Integritate"), „PDL i-a promis **UDMR**" (corect: „... a promis **UDMR-ului**"/ „**Uniunii Democrate a Maghiarilor din România**"), „Victor Ponta, într-un interviu acordat **Bloomberg**" (corect: „... acordat **Asociației de ştiri americane Bloomberg**"), „Potrivit **Agerpres**..." (corect: „Potrivit **Agenției Române de Presă**...").

Scanned with OKEN Scanner

III. REDUNDANȚĂ (SURPLUS INUTIL DE CUVINTE)

III. 1. UTILIZAREA SUPERFLUĂ A CONJUNCȚIEI „ŞI" ÎNAINTE SAU DUPĂ ADVERBUL „INCLUSIV"

- ✓ „**şi inclusiv** limba română" sau „**şi** limba..."/„**inclusiv** limba..."?;
- ✓ „**inclusiv şi** municipiul Iaşi" sau „**inclusiv** municipiul..."/„**şi** municipiul...."?.

A devenit un fenomen aproape general folosirea lui **inclusiv** în contexte improprii, încărcând inutil fraza cu prețul unor construcții pleonastice ori aberante, iar acest lucru se datorește necunoașterii sensurilor exacte ale acestui adverb de origine franceză: **împreună cu, şi cu; şi cel din urmă** (într-o serie de numere, de date etc.). Aceasta, pe de o parte. Pe de altă parte, ignorarea sensurilor semiadverbului modal de întărire **şi** („pe deasupra", „în plus"; „chiar", încă", „pe lângă acestea", „de asemenea") face ca acesta să fie nu rareori alăturat lui **inclusiv**, de unde şi surplusul de noțiuni deseori lipsit de logică; alteori, prezența însăşi a lui **şi** este deja suficientă, pentru a nu mai fi nevoie de juxtapunerea lui **inclusiv**"... Oferim, mai jos, câteva exemple de utilizare redundantă (şi cu o topică defectuoasă) a adverbului **inclusiv**:

- *şi **inclusiv** poliția/**şi** poliția/poliția **inclusiv**: „**Şi inclusiv** poliția trebuie restructurată şi reformată" (corect: „**Şi** poliția trebuie restructurată..."/„Poliția **inclusiv** trebuie restructurată..."), „În atenția şcolii este **şi inclusiv** limba română" (corect: „... este **şi** limba română"/„... este limba română **inclusiv**");
- ***inclusiv şi**... Iaşi/**şi**... Iaşi/... Iaşi **inclusiv**: „La solemnitate a participat **inclusiv şi** municipiul Iaşi" (corect: „... a participat **şi** municipiul Iaşi"/„... a participat municipiul Iaşi **inclusiv**").

Scanned with OKEN Scanner

III. 2. UTILIZAREA SUPERFLUĂ A UNOR CUVINTE SAU EXPRESII CARE ANTICIPEAZĂ, REIAU SAU ADAUGĂ CONCEPTE DEJA (CE VOR FI) EXPRIMATE ORI PARAZITARE

- ✓ „**un număr** de 65 de sancțiuni" sau „65 de sancțiuni"?;
- ✓ „**vreo câteva** zeci de grevişti" sau „**câteva** zeci de grevişti"?;
- ✓ „**între** mine şi **între** tine" sau „**între** mine şi tine"?;
- ✓ „**asemenea** indivizi ca el" sau „indivizi ca el"?;
- ✓ „este interzis **de** a se arunca" sau „este interzis a se arunca"?;
- ✓ „proba... **o** va trece-**o**" sau „... **o** va trece"/„... va trece-**o**"? etc.

În general, prin **redundanță** se înțelege „un surplus de informație transmis față de strictul necesar şi care asigură exactitatea transmiterii informației..."; în special însă, se „traduce" printr-o „abundență inutilă de expresii, de cuvinte sau de imagini în formularea unor idei" (**DEX**[3]). Să ne referim, mai jos, la câteva cazuri de redundanță gramaticală:

- **asocierea dintre un adverb şi un adjectiv pronominal nehotărât care exprimă un lucru comun – aproximația**: „În piață se adunaseră **vreo câteva** zeci de manifestanți" (corect: „... se adunaseră **câteva** zeci de manifestanți");
- **folosirea lui „un/în număr de" sau „o sumă de" înaintea unui numeral cardinal:** „S-au dat **un număr** de 65 de sancțiuni contravenționale, dar şi 18 avertismente" (corect: „S-au dat 65 de sancțiuni contravenționale,..."), „Echipa Steaua a fost amendată cu **o sumă de** 60.000 de lei, iar paza stadionului, cu o amendă (sic!) de 1000 de lei" (corect: „Steaua a fost amendată cu 60.000 de lei, iar paza stadionului, cu 1000 de lei");
- **utilizarea lui „la număr" după un numeral cardinal:** „Când m-am uitat mai bine, erau doar şapte **la număr**" (corect: „... erau doar şapte");
- **prezența formelor neaccentuate, clitice, ale pronumelui personal ca anticipare a unui complement direct (nume de lucru)**: „**O** veți mânca friptura când e bine făcută pe grătar" (corect: „Veți mânca friptura când...");
- **repetarea aceleiaşi forme neaccentuate pronominale, complement direct, aflate atât înaintea verbului, cât şi după el:** „Era optimist: proba la alegere **o** va trece-**o** fără probleme" (corect: „... **o** va trece fără probleme"/„... va trece-**o** fără probleme");
- **dublarea dativului posesiv, exprimat prin pronume reflexiv, cu un adjectiv posesiv/pronume personal în genitiv sau cu alt dativ posesiv, clitic personal, aflat pe lângă substantiv** (construcțiile fiind pleonastice): „Că **şi**-a pierdut timpul **său/lui** stând prin baruri nu e vina noastră" (corect: „Că **şi**-a pierdut

Scanned with OKEN Scanner

timpul stând prin baruri..."), „Nu ştiu dacă **mi**-am dat viaţa-**mi** peste cap sau nu..." (corect: „Nu ştiu dacă **mi**-am dat viaţa peste cap..."");

- **adjective posesive, la singular, conjuncte cu substantive nearticulate (nume de rudenie) şi alterate, urmate de un genitiv pronominal ori substantival** (construcţii pleonastice): „Am vorbit chiar eu cu mă-**sa** lui, mă-**sa copilului** lovit de maşină" (corect: „... cu mă-**sa**, cu mama **copilului**");
- **adjectivul invariabil simplu „asemenea" sau locuţiunea adjectivală sinonimă „astfel de", antepuse faţă de substantivul determinat, regent al unor atribute prepoziţionale/propoziţii atributive relative**: „Apropo: **asemenea** indivizi ca el nu trebuie să fie toleraţi" (corect: „Apropo: indivizi ca el..."), „Nu puteau pricepe că **astfel de** obiective cum sunt cele legate de privatizare,..." (corect: „Nu puteau pricepe că obiective cum sunt..."");
- **utilizarea adjectivului pronominal nehotărât „alt" în locul articulării hotărâte a substantivului determinat, în construcţii cu caracter reciproc**: „Despre el şi **alţi colegi** ai lui îţi voi relata cu altă ocazie" (corect: „Despre el şi **colegii** lui..."), „Plecase cu gândul să-şi schimbe **altă haină**" (corect: „... să-şi schimbe **haina**");
- **folosirea infinitivului cu prepoziţia „de" când este subiect sau complement direct:** „Este interzis **de a** se arunca gunoiul pe stradă când coşurile sunt la tot pasul" (corect: „Este interzis **a** se arunca gunoiul pe stradă..."), „Toţi elevii aşteaptă **de a** li se da vacanţă" (corect: „... aşteaptă **a** li se da vacanţă");
- **întrebuinţarea (în locul participiului) a supinului cu prepoziţia „de" după verbele „a trebui" şi „a merita":** „Normal că **trebuie de făcut** ceva pentru îndreptarea situaţiei..." (corect: „Normal că **trebuie făcut** ceva..."), „Toţi colocatarii spuneau că **merită de apreciat** cum s-a intervenit pentru evacuarea apei din subsol" (corect: „... **merită apreciat** cum s-a intervenit...");
- **repetarea fie a prepoziţiilor „între"/„dintre"/„printre" în coordonarea unor construcţii reciproce, fie a unor locuţiuni prepoziţionale ca „în ceea ce priveşte" etc.**: „Eram încredinţat că **între** mine şi **între** tine nu mai e nimic serios..." (corect: „Eram încredinţat că **între** mine şi tine..."), „Investigaţiile **în ceea ce priveşte** etichetarea greşită a cărnii de cal şi **în ceea ce priveşte** producătorii de carne de vită..." (corect: „Investigaţiile **în ceea ce priveşte** etichetarea (...) cărnii de cal şi producătorii de carne de vită..."
- **folosirea conjuncţiei subordonatoare „că"/„să" în propoziţii interogative indirecte (înaintea pronumelor, a adverbelor introductive şi a conjuncţiilor introductive), respectiv, în propoziţii completive directe ale unor verbe de declaraţie**: „L-a chestionat **că ce** vrea de la el..." (corect: „L-a chestionat **ce** vrea de la el..."), „Nu s-a aflat **că pe unde** a hălăduit..." (corect: „Nu s-a aflat **pe unde** a hălăduit..."), „Până la urmă, i-a cerut **că să** părăsească imobilul..." (corect: „... i-a cerut **să** părăsească imobilul...");

Scanned with OKEN Scanner

- **utilizarea conjuncției „că" după adverbele „poate" sau „fireşte", incidente, fără funcție predicativă**: „Rezultatul, mai mult decât modest, al absolvenților este, **poate că**, cel meritat" (corect: „Rezultatul... este, **poate**, cel meritat"), „Păcătoşii se bulucirăă, **fireşte că**, la porțile mănăstirii..." (corect: „... se bulucirăă, **fireşte**, la porțile mănăstirii...").

Scanned with OKEN Scanner

IV. 1. ELIPSA NEJUSTIFICATĂ, INFLUENȚATĂ DE TIPARE STRĂINE, A SUPORTULUI-REGENT SUBSTANTIVAL (ORI PERIFRASTIC), ARTICULAT, ÎN G-D, AL UNEI CONSTRUCȚII CU ATRIBUT CATEGORIAL (FALSĂ APOZIȚIE)

- ✓ „independența √ Kosovo" sau „... **provinciei** Kosovo"?;
- ✓ „directorul √ Peugeot" sau „... **companiei** Peugeot"?;
- ✓ „vraja √ Depeche Mode" sau „... **formației** Depeche Mode"?;
- ✓ „realizatorul √ Happy Hour" sau „... **emisiunii** Happy Hour"?;
- ✓ „potrivit √ France Press" sau „... **agenției** France Press"?;
- ✓ „conform √ Adevărul" sau „... **ziarului** Adevărul"? etc.

Asist, în ultima vreme, la un fenomen extrem de bizar din punct de vedere gramatical: la scurtarea arbitrară, şi din vorbire, şi din scris, a unor exprimări consacrate ca structură morfosintactică: **fie substantiv** (regent) + **substantiv – atribut genitival** (termen generic) + **nume proprii – falsă apoziție** (determinant al substantivului-atribut...), (de exemplu: „vedeta **canalului** Antena 1", ajunsă, prin omitere: „vedeta Antena 1"), fie **adverb/prepoziție cu dativul/verb intranzitiv + substantiv – complement în dativ + nume propriu**... (de exemplu: „potrivit **revistei** Cațavencu", ajunsă, prin omitere, „potrivit Cațavencu"/„acordat **ziarului** Evenimentul zilei", ajunsă prin omitere, „acordat Evenimentul zilei"). Calchierea, mecanică şi snoabă, a unor construcții şi tipare sintactice specifice limbii engleze are ca efect formularea neromânească – contrară normelor literare –, creatoare de echivoc şi ridicol; de exemplu, din exprimarea: „președintele Kosovo", deducem logic, că președintele se numeşte Kosovo, şi nu că aceasta e denumirea **provinciei** în cauză; la fel din propoziția „Am prevăzut despărțirea Divertis", se înțelege că „despărțirea se numeşte Divertis, şi nu că aceasta este **formația** supusă destrămării; în expresia „Gigi Becali, patron **al** Steaua" este clar că ceva e nelalocul lui; dacă în informația „Cel de-al 16-lea

Scanned with OKEN Scanner

sezon **al** «The Amazing Race»" formantul genitival **al** pare echivalentul unui „of" subînțeles, în expresia uitată **al** se cere complinit de un genitiv: ori (al) **clubului** (Steaua), ori **al** Stelei (prin articularea hotărâtă a falsei apoziții); în formularea „Este **potrivit** Ford, în top", adverbul „potrivit" (ca şi „conform") se construieşte cu dativul, iar „Ford" nu se află în acest caz, pentru că lipseşte substantivul determinat: **companiei**; la fel, în „**Conform** ANI, dosarul a fost pus pe rol", „ANI", fiind un compus abreviat invariabil şi nearticulabil, trebuie reprodus fie neabreviat („**Conform** Agenției Naționale de Integritate"), fie abreviat, însă precedat, ca falsă apoziție, de un regent substantival, în dativ („Conform **reprezentanților** ANI,...").

Vom reproduce, mai jos, exemplele (aflate la îndemână) cu privire la tendința actuală de a se omite, din mimetism şi snobism, termenul substantival, articulat în G–D, suport-regent al unei false apoziții care îi succedă:

- **construcții eliptice cu genitivul**: „Mediafax: Borza l-a demis pe directorul general al √ Vulcan" (corect: „... al **întreprinderii** Vulcan"), „Captivați de vraja √ Depeche Mode" (corect: „... de vraja **formației** Depeche Mode"), „Fostul preşedinte al √ Dinamo" (corect: „... al **clubului** Dinamo"), „Părintele FNI se concubinase (sic!) cu părintele √ Dunărea, Dan Voiculescu, în coaliția politico-mediatică «Jos Băsescu!»" (corect: „... se asociase cu părintele **întreprinderii de comerț exterior** Dunărea, Dan Voiculescu,..."), „Soarta √ Hidroelectrica în proces" (corect: „Soarta **societății** Hidroelectrica..."), „Cifra de afaceri **a** √ Heineken, creştere cu 11%" (corect: „... a **companiei** Heineken..."), „Realizatorul √ «Happy Hour» spune că pe plan profesional se simte împlinit şi dezvăluie că l-a sfătuit pe Pepe în dragoste" (corect: „Realizatorul **emisiunii** «Happy Hour»..."), „Astăzi, angajații √ Radio România Actualități (RRA) vor afla ce voci urmează să dispară de pe radioul public" (corect: „Astăzi, angajații **postului** Radio România Actualități..."), „Directorul √ Peugeot a încercat să..." (corect: „Directorul **companiei** Peugeot..."), „Ca urmare a solicitării √ TRANSELECTRICA..." (corect: „... a solicitării **societății** TRANSELECTRICA..."/„... a solicitării TRANSELECTRICII..."), „Grigore Cartianu, redactor-şef al √ Adevărul" (corect: „... redactor-şef al **ziarului** Adevărul"/„... redactor-şef al Adevărului"), „Anthony Shadïd, reporter al √ New York Times, câştigător de două ori al Premiului Pulitzer, a murit în urma unei crize de astm" (corect: „... reporter al **jurnalului** New York Times,..."), „Serbia nu acceptă independența √ Kosovo" (corect: „... independența **provinciei** Kosovo"), „La solicitarea √ Realitatea TV..." (corect: „La solicitarea **canalului** Realitatea TV..."), „Erou al protestelor televizate pentru câteva zile, favoritul spațiului virtual, simbolul cetățeanului decent revoltat în studiourile √ Antena 3..." (corect: „... în studiourile **canalului** Antena 3..."/„... în studiourile Antenei 3..."), „Pe la orele 17, în Piața Universității erau două tabere mari: pe partea Facultății de Arhitectură – pensionari împotriva √ Noua Dreaptă..." (corect: „... împotriva **organizației** Noua Dreaptă..."/

Scanned with OKEN Scanner

„... împotriva Noii Drepte..."), „Patronul √ Şahtior Donețk îl vizitează în spital pe Mircea Lucescu" (corect: „Patronul **clubului** Şahtior Donețk..."), „Sebastian Ghiță, actual manager al √ România TV,..." (corect: „... actual manager al **canalului** România TV..."), „Am prevăzut despărțirea √ Divertis" (corect: „... despărțirea **formației** Divertis"), „Câteva hale ale √ Nokia, sechestrate de fisc" (corect: „Câteva hale ale **fabricii** Nokia,..."), „Dar, spre deosebire de fosta vedetă √ Antena 1, Mihaela Rădulescu, Andreea Marin s-a lăudat că n-are de gând să părăsească şi ea România, că nu este supărată pe toată țara..." (corect: „... fosta vedetă a **canalului** Antena 1,..."/„... fosta vedetă a Antenei,..."), „Cornelia Andreescu, director general al √ Electrecord" (corect: „... director general al **societății** Electrecord"), „A declarat Sabin Fane, director de marketing al √ Billa Râmnic" (corect: „... al **supermarketului** Billa Râmnic"), „Gigi Becali, patron al √ Steaua" (corect: „... patron al **Clubului** Steaua"/„... patron al Stelei"), „Gabriela Alexandrescu, preşedintele (sic!) √ «Salvați copiii»" (corect: „... preşedinta **organizației** «Salvați copiii»"), „Un ascultător al √ Radio România Actualități..." (corect: „... al **postului** Radio..."/„... al Radioului România Actualități..."), „Începând de astăzi, pe tronsonul orar al √ «Happy Hour», este difuzat tronsonul trei al serialului «Mesajul de dincolo»" (corect: „... al **emisiunii** «Happy Hour»,..."), „Preşedintele √ Kosovo" (corect: „Preşedintele **provinciei** Kosovo");

- **construcții eliptice cu dativul**: „Potrivit √ Toyota, milioane de maşini au probleme în întreaga lume" (corect: „Potrivit **companiei** Toyota..."), „Într-un interviu acordat √ Agerpres, candidatul PDL la şefia partidului Monica Macovei, a acuzat, la rândul său, nereguli în desfăşurarea campaniei interne pentru şefie..." (corect: „... acordat Agenției **Române de Presă**,..."/„... acordat **Agerpres-ului**..."). „Este, potrivit √ Ford, în top" (corect: „Este potrivit **companiei** Ford, în top"), „Un milion l-ar costa, conform √ Libertatea" (corect: „... conform **ziarului** Libertatea"/„... conform **Libertății**"), „Potrivit √ România TV, inspectorii au constatat şi existența unor sume transferate de primar în contul din Liban al Oanei Niculescu-Mizil" (corect: „Potrivit **canalului** România TV,..."/„Potrivit **României TV**,..."), „Potrivit √ România liberă..." (corect: „Potrivit **ziarului** România liberă..."/„Potrivit României libere..."), „Conform √ Libertatea, conform √ Victor Becali..." (corect: „Conform **gazetei** Libertatea, conform **impresarului** Victor Becali..."/„Conform **Libertății**, conform **lui Victor Becali**..."), „Răzvan Murgescu, fost viceprimar al Capitalei, vorbeşte într-un interviu acordat √ Evenimentul zilei despre realizarea stației de epurare de la Glina" (corect: „... acordat **cotidianului** Evenimentul zilei..."/„... acordat **Evenimentului zilei**..."), „Tancul, cumpărat cu 6000 de dolari, a fost vândut √ RomSilva cu 300000 de dolari" (corect: „... a fost vândut **regiei naționale** RomSilva..."/„... a fost vândut **RomSilvei**..."), „Acum câțiva ani, când Britney Spears o făcea din ce în ce mai lată, actrița

Scanned with OKEN Scanner

Julia Roberts spunea, într-un interviu acordat √ Vanitiy Fair, că îşi doreşte s-o ia acasă pe cântăreață" (corect: „... acordat **revistei** Vanity Fair,..."), „Conform √ ANI, dosarul a fost pus pe rol" (corect: „Conform **Agenției Naționale de Integritate**,..."/„Conform **reprezentanților** ANI,..."), „Cine este Diana Gureşoaie, potrivit √ Cațavencu" (corect: „... potrivit **revistei** Cațavencu"), „Mulțumesc juriului şi √ Radio România pentru premiul acordat" (corect: „Mulțumesc (...) **postului** Radio România..."/„Mulțumesc (...) **Radioului România**..."), „Potrivit √ France Press, reîntoarcerea romilor în țările de origine..." (corect: „Potrivit **agenției** France Press,..."), „Potrivit √ Financial Times, săptămâna trecută Facebook valora 33,7 miliarde de dolari" (corect: „Potrivit **ziarului** Financial Times,..."), „Potrivit Komsomolskaia Pradva, Dorin Pistol ar fi recrutat un cetățean rus" (corect: „Potrivit **gazetei** Komsomolskaia Pravda,..."), „Totuşi, ziarul Adevărul a dat publicității un sondaj comandat √ IMAS,..." (corect: „... comandat **Institutului de Marketing şi Sondaje**..."/„... comandat **IMAS-ului**,...").

IV. 2. ABSENȚA NEJUSTIFICATĂ A MORFEMULUI GENITIVAL „AL"/„A", CARE PRECEDĂ SUBSTANTIVE COORDONATE

- ✓ „urmaş **al** lui Horia..., √ pandurilor lui Tudor..." sau „... **al** lui Horia..., **al** pandurilor lui Tudor..."?;
- ✓ „**prezența** poetului, √ omului de cultură, √ jurnaliştilor..." sau „**prezența** poetului, **a** omului de cultură, **a** jurnaliştilor..."?;
- ✓ „**ai** Freedom House, √ Băncii Mondiale, √ Fundației.." sau „**ai** Freedon House, **ai** Băncii Mondiale, **ai** Fundației..."?;
- ✓ „**ale** FNI, √ Băncii Agricole, √ BID şi √ BRS..." sau „**ale** FNI, **ale** Băncii Agricole, **ale** BID şi **ale** BRS..."? etc.

O regulă gramaticală este de neocolit: „Când se coordonează mai multe genitive (atribute sau cerute de o prepoziție), articolul posesiv [sau morfemul genitival] trebuie pus înaintea fiecărui temen începând cu al doilea: «autorul romanului şi **al** scenariului»; «împotriva prafului şi **a** țânțarilor»; fac excepție, în sensul că articolul posesiv nu e necesar, situațiile în care genitivele formează o unitate, substantivele respective exprimând noțiuni identice sau strâns legate: «Ministerul Educației şi Învățământului» «predarea limbii şi literaturii române»; «proprietățile sodiului sau natriului». Este greşită deci omiterea articolului posesiv în îmbinări ca «recensământul populației şi animalelor» (în loc de «**al** animalelor»). Genitivul cu funcție de apoziție (acordată) pe lângă alt genitiv trebuie să fie însoțit de articolul posesiv: «adeptul unui procedeu, **al**

Scanned with OKEN Scanner

unei tehnici» (nu «adeptul unui procedeu, unei tehnici»). Omiterea articolului posesiv de f. sg. **a** se explică uneori (ceea ce nu înseamnă că se justifică) prin cauze fonetice, în imediata vecinătate a unui cuvânt cu **a** inițial: în vorbirea rapidă cei doi **a** se pot contrage, dar în scris sunt greşite îmbinări ca «împotriva lor şi acestora» sau «altora» (în loc de «**a** acestora» sau, «**a** altora»" (**GT**).

Omiterea, nejustificată, a morfemului genitival, din construcțiile sus-amintite, nu constituie un caz izolat, aşa cum se vede în frazele spicuite din media: „Nici n-aş putea spune că e **vina** unui preşedinte sau √ altuia, cred că e cultura sau mai bine zis lipsa de cultură democratică" (corect: „... **vina** unui preşedinte sau **a** altuia,..."), „Iar Occidentul a suferit de pe **urma** nazismului, nu √ comunismului" (corect: „... de pe **urma** nazismului, nu **a** comunismului"), „Visează cu ochii deschişi la **deliciile** momentului cu cianură şi √ forajului orizontal" (corect: „... la **deliciile** momentului (...) şi **ale** forajului orizontal"), „Ei bine, o simplă, fugară privire aruncată **asupra** televiziunilor de ştiri, √ ziarelor, √ site-urilor dezvăluia un adevăr surprinzător" (corect: „... **asupra** televiziunilor de ştiri, **a** ziarelor, **a** site-urilor..."), „Cine e vârful de lance al campaniei de decredibilizare **a** CSM, √ justiției independente şi în general a tot ce mişcă în front?" (corect: „... **a** CSM, **a** justiției independente..."), „În încercarea de a înlocui bărbații, în număr tot mai mic, din **cauza** dezertărilor şi √ deceselor din războiul civil al ultimilor doi ani..." (corect: „... din **cauza** dezertărilor şi **a** deceselor..."), „Pe această logică sunt construiți indicatorii de democratizare şi stat de drept, precum şi cei **ai** Freedom House, √ Băncii Mondiale, √ Fundației Bertelsmann, (sic!) etc." (corect: „... **ai** Freedom House, **ai** Băncii Mondiale, **ai** Fundației Bertelsmann etc."), „Nici din noua Piață a Universității nu se întrevede promovarea **apariției** vreunui lider sau √ vreunei mişcări politice" (corect: „... **apariției** vreunui lider sau **a** vreunei mişcări politice"), „Ca şi părintele său, se jura că este un mare patriot, urmaş **al** lui Horia, Cloşca şi Crişan, √ pandurilor lui Tudor..." (corect: „... urmaş **al** lui Horia, Cloşca şi Crişan, **al** pandurilor lui Tudor..."), „Diferențele pot fi puse pe **seama** votului uninominal, √ mitei electorale" (corect: „... pe **seama** votului uninominal, **a** mitei electorale"), „N-am idee de ce ne-am împotmolit aici: o fi din **cauza** erodării nivelului de competență în SNCFR sau √ furtului necesar de materiale din infrastructura feroviară..." (corect: „... din **cauza** erodării (...) sau **a** furtului..."), „Chiar şi **predarea** coletului şi √ plicului şi al (sic!) foilor scrise o făcea cu privirile plecate, cu îndoieli şi rețineri..." (corect: „... **predarea** coletului şi a plicului, precum şi **a** foilor scrise..."), „Răsunătoarele falimente **ale** Fondului Național de Investiții, √ Băncii Agricole, √ Băncilor de Investiții şi Dezvoltare şi √ Băncii Române de Scont, toate, marca Sorin Ovidiu Vântu, vor fi reanchetate..." (corect: „... **ale** Fondului Național de Investiții, **ale** Băncii Agricole, **ale** Băncii de Investiții şi Dezvoltare şi **ale** Băncii Române de Scont,..."), „Principalii vinovați sunt aflați la **conducerea** direcției Juridice, √ Direcției de Management şi Resurse

Scanned with OKEN Scanner

Umane..., √ Direcției financiare" (corect: „... **conducerea** Direcției Juridice, **a** Direcției de Management şi Resurse Umane..., **a** Direcției Financiare..."), „Era reprezentantul unei lumi la care nu avusese acces nici prin **intermediul** revistelor, nici √ literaturii" (corect: „... nici prin **intermediul** revistelor, nici **al** literaturii"), „Din **cauza** aportului scăzut de fructe, de legume şi de fibre alimentare, √ consumului excesiv de proteine animale, √ consumului insuficient de apă şi √ abuzului de alcool, pielea se deshidratează..." (corect: „Din **cauza** aportului (...), **a** consumului excesiv de proteine (...), **a** consumului insuficient de apă şi **a** abuzului de alcool, pielea se deschidratează..."), „**Prezența** poetului, √ omului de cultură, √ jurnaliştilor, √ promotorului de valori româneşti, √ influențelor..." (corect: „**Prezența** poetului, **a** omului de cultură, **a** jurnaliştilor, **a** promotorului de valori româneşti, **a** influențelor...").

IV. 3. OMITEREA NEJUSTIFICATĂ A ADVERBULUI „ATÂT" DIN STRUCTURA CONJUNCȚIONALĂ COORDONATOARE (CU ELEMENTE CORELATIVE) „ATÂT... CÂT ŞI"

- ✓ „√ presa locală, **cât şi** cea centrală" sau „**atât** presa locală, **cât şi** cea centrală"?;
- ✓ „√ din Europa, **cât şi** din lume" sau „**atât** din Europa, **cât şi** din lume"?;
- ✓ „√ design, **cât şi** conținut" sau „**atât** al designului, **cât şi** al conținutului"? etc.

Este un fapt bine stabilit că locuțiunea conjuncțională **cât şi** se foloseşte împreună cu corelativul adverbial (aflat la termenul antepus) **atât** în formarea structurii conjuncționale corelative, cu rol copulativ, „**atât... cât şi**" care (alături de **cum şi, precum şi, ca şi**) exprimă ideea de asociere, intrând în construcții cu sens cumulativ. În legătură cu „**atât... cât şi**", trebuie evitată utilizarea lui **cât şi** fără corelativ (de exemplu: „manevrabilitatea, **cât şi** costurile mijloacelor tehnice" – în **GA², I**), sau întrebuințarea lui **atât** în corelație cu **dar şi** (îmbinare care are drept corelativ adverbial pe **nu numai**).

Omiterea adverbului **atât**, din structura corelativă menționată mai sus, este o eroare gramaticală deloc rarisimă: „Zilnic, √ reprezentanți ai asociațiilor de protejare a animalelor sălbatice, **cât şi** oameni de rând, (sic!) vizitează cuşca lui Kenny..." (corect: „Zilnic, **atât** reprezentanți ai asociațiilor..., **cât şi** oameni de rând vizitează..."), „√ Inflația, **cât şi** creşterea prețurilor atrag absorbția fondurilor europene" (corect: „**Atât** inflația, **cât şi** creşterea prețurilor..."), „Or, exact acum, şi spre surprinderea tuturor √ din Europa, **cât şi** din lume, criza economică şi financiară mondială a luat-o în plin..." (corect: „... tuturor **atât**

Scanned with OKEN Scanner

din Europa, **cât şi** din lume,..."), „În ultima vreme, se ocupă tot mai activ de păstrarea memoriei √ tatălui său, **cât şi** a altor membri ai Cercului Literar de la Sibiu" (corect: „... păstrarea memoriei **atât** a tatălui său, **cât şi** a altor membri ai Cercului Literar..."), „√ Cele două unități medicale, **cât şi** Spitalul Orăşenesc din Lehliu Gară (sic!), (sic!) nu au reuşit să autorizeze activitatea unei farmacii cu circuit închis şi nici nu au dovedit că au farmacişti autorizați" (corect: „**Atât** cele două unități medicale, **cât şi** Spitalul Orăşenesc din Lehliu-Gară nu au reuşit..."), „După ce, la începutul acestui an, √ presa locală, **cât şi** cea centrală, (sic!) au sesizat faptul că unii dintre martorii care lucrau..." (corect: „... **atât** presa locală, **cât şi** cea centrală au sesizat..."), „Nu √ reforma a coborât partidul în sondaje, **cât** mai ales modul în care nu am explicat măsurile pe care le-am luat" (corect: „Nu **atât** reforma (...), **cât** mai ales modul..."), „√ Experiența vastă, **cât şi** perioada îndelungată în care a coordonat agricultura călărăşeană..." (corect: „**Atât** experiența vastă, **cât şi** perioada îndelungată..."), „Serviciul de Transport Public Local care efectuează numeroase controale, √ cu inspectorii de specialitate în stațiile taxi, (...) **cât şi** în echipaje mixte cu Poliția Rutieră..." (corect: „... **atât** cu inspectorii de specialitate (...), **cât şi** în echipaje mixte..."), „Din punct de vedere √ design, **cât şi** conținut..." (corect: „Din punctul de vedere **atât** al designului, **cât şi** al conținutului...").

IV. 4. OMITEREA NEJUSTIFICATĂ A CORELATIVULUI ADVERBIAL „NU NUMAI" DIN GRUPAREA CONJUNCȚIONALĂ COPULATIVĂ „NU NUMAI (CĂ)... CI/DAR ŞI"

- ✓ „√ dascălii, **dar şi** părinții..." sau „**nu numai** dascălii, **dar şi**..."?;
- ✓ „alegem √ primarul, **dar şi** consilierii" sau „alegem **nu numai** primarul, **dar şi**..."?;
- ✓ „format √ din copii, **dar şi** din tineri" sau „... **nu numai** din copii, **dar şi** din..."?;
- ✓ „√ în Banat..., **dar şi** în Moldova" sau „**nu numai** în Banat..., **dar şi** în..."?;
- ✓ „somități √ locale, **dar şi** internaționale" sau „somități **nu numai** locale, **dar şi**..."?;
- ✓ „frunze √ de măslin, **dar şi** de salcâm" sau „frunze **nu numai** de măslin, **dar şi**..."? etc.

Dacă, la IV.3, semnalam practica omisiunii nejustificate a adverbului „atât" (din structura conjuncțională coordonatoare, corelativă „atât... cât şi"), în cazul de față avem de-a face cu un fenomen gramatical nu numai aberant, ci şi extrem

Scanned with OKEN Scanner

de îngrijorător prin repeziciunea cu care, prin imitație, a devenit un clișeu atât în presa scrisă şi audiovizuală, cât şi în uzul majorității vorbitorilor cultivați: omiterea adverbului corelativ **nu numai**, care, împreună cu îmbinarea liberă **dar şi**, intră, obligatoriu, în structura conjuncțională copulativă **nu numai (că)... ci/dar şi**. „Elipsa" lui **nu numai** din respectiva structură corelativă este o mare eroare, căci **dar şi** nu poate „funcționa" singură, ci numai în „tandem" cu corelativul său adverbial (cu valoare de negație), pe care îl „corectează"!... Multitudinea de „variante" sintactice în care se foloseşte, greşit, doar îmbinarea **dar şi** (fără corelativul ei firesc, din structura sus-menționată) apare exemplificată mai jos:

- **nume predicative**: „Singurele care vor fi afectate sunt √ județele din sud, **dar şi** din capitală (sic!)" (corect: „... sunt **nu numai** județele din sud, **dar şi** Capitala"), „La rândul său, liberalul Radu Stroe... a rămas √ fără DGIPI, **dar şi** fără prefecturi, care se află în sfera de influență a PSD" (corect: „... a rămas **nu numai** fără DGIPI, **dar şi** fără prefecturi,...");
- **subiecte**: „√ Dascălii, **dar şi** părinții elevilor au obligații comune..." (corect: „**Nu numai** dascălii, **dar şi** părinții au..."), „√ O atitudine «la patru ace», **dar şi** o dispoziție schimbătoare, (sic!) îți pot marca ziua" (corect: „**Nu numai** o atitudine «la patru ace», **dar şi** o dispoziție schimbătoare îți pot..."), „√ Cele 40 de milioane de euro, câştigate în urma a trei participări în Liga Campionilor, **dar şi** exportul jucătorilor, (sic!) au făcut din echipa ardeleană cea mai profitabilă grupare din Liga I" (corect: „**Nu numai** cele 40 de milioane de euro (...), **dar şi** exportul jucătorilor au făcut..."), „√ Stresul, fumatul, **dar şi** consumul de alcool şi sare îi opresc pe mulți dintre bărbații tineri să devină tătici" (corect: „**Nu numai** stresul, fumatul, **dar şi** consumul de alcool şi sare îi opresc..."), „Anul trecut, √ Grecia, **dar şi** alte state europene, (sic!) au scăzut sumele alocate în acest sens" (corect: „Anul trecut, **nu numai** Grecia, **dar şi** alte state europene au scăzut sumele..."), „S-au folosit √ ambarcațiuni rapide, **dar şi** iahturi..." („S-au folosit **nu numai** ambarcațiuni rapide, **dar şi** iahturi..."), „√ Polițişti, **dar şi** jandarmi vor asigura protejarea traficului în noaptea de Revelion" (corect: „**Nu numai** polițişti, **dar şi** jandarmi vor asigura..."), „√ 19 județe din țară, **dar şi** Capitala sunt afectate de viscol" (corect: „**Nu numai** 19 județe din țară, **dar şi** Capitala sunt afectate..."), „√ Ungaria, **dar şi** comunitatea internațională, (sic!) erau scandalizate (...) când unul din (sic!) liderii Jobbik a cerut întocmirea unei liste cu toți evreii din Ungaria..." (corect: „**Nu numai** Ungaria, **dar şi** comunitatea internațională erau scandalizate (...) când unul dintre liderii..."), „√ ANI, **dar şi** alte instituții, precum DNA şi CNA, să fie «coafate»" (corect: „**Nu numai** ANI, **dar şi** alte instituții,..."), „√ Aspiratoarele, aragazele, **dar şi** laptopurile s-au dat la premii convenabile" (corect: „**Nu numai** aspiratoarele, aragazele, **dar şi** laptopurile s-au dat..."), „√ Oameni simpli, **dar şi** actori îl însoțesc, pe ultimul drum, pe Iurie Darie..." (corect: „**Nu numai** oameni simpli, **dar şi** actori îl însoțesc,..."), „√ Turişti, **dar şi** localnici au venit să ia

Scanned with OKEN Scanner

lumină" (corect: „**Nu numai** turişti, **dar şi** localnici au venit..."), „√ Dan Diaconescu, **dar şi** altcineva din guvern va (sic!) avea de suferit" (corect: „**Nu numai** Dan Diaconescu, **dar şi** altcineva (...) vor avea de suferit");

- **complemente directe**: „Turiştii au vizitat √ castelul, **dar şi** grădina botanică" (corect: „... au vizitat **nu numai** castelul, **dar şi** grădina botanică"), „Femeia a încercat să lămurească √ poliţiştii, **dar şi** procurorii..." (corect: „... să lămurească **nu numai** poliţiştii, **dar şi** procurorii..."), „România plăteşte √ transplantul, îngrijirea postoperatorie, **dar şi** transportul..." (corect: „... plăteşte **nu numai** transplantul (...), **dar şi** transportul..."), „Timpul va aduce √ frig, ploi, **dar şi** ninsori..." (corect: „... va aduce **nu numai** frig, ploi, **dar şi** ninsori..."), „Pe listă se află √ revistele clujene *Steaua* şi *Apostrof*, **dar şi** *Convorbiri literare*, de la Iaşi, *Ramuri*, din Craiova, sau *Viaţa românească*, de la Bucureşti" (corect: „... se află **nu numai** revistele clujene..., **dar şi** *Convorbiri literare*..."), „Fiind primul editorial după atâta timp, am întrebat √ «prietenii», **dar şi** trecătorii ocazionali de pe pagina mea de Facebook despre ce anume ar vrea ei să scriu" (corect: „... am întrebat **nu numai** «prietenii», **dar şi** trecătorii ocazionali..."), „Deschideam delicat plicul... şi găseam înăuntru √ texte de a căror frumuseţe mă îmbătam, **dar şi** desene intenţionat naive, mai cuceritoare, în candoarea lor, decât cele ale lui Dan Perjovschi" (corect: „... găseam înăuntru **nu numai** texte..., **dar şi** desene..."), „Mâine ne alegem √ primarul (...), **dar şi** consilierii locali şi judeţeni" (corect: „... alegem **nu numai** primarul..., **dar şi** consilierii..."), „Găsiţi, la târgul din faţa Ateneului, √ produse tradiţionale, **dar şi** produse artizanale..." (corect: „Găsiţi (...) **nu numai** produse tradiţionale, **dar şi** produse artizanale...");
- **complemente prepoziţionale**: „Edilii de sector s-au supărat pe primarul general pentru că acesta vrea să le ia √ din prerogative, **dar şi** din bani" (corect: „... vrea să le ia **nu numai** din prerogative, **dar şi** din bani"), „Exemplul este ilustrativ √ pentru mentalitatea parlamentarului român, **dar şi** pentru mentalitatea românilor în general" (corect: „... este ilustrativ **nu numai** pentru mentalitatea parlamentarului..., **dar şi** pentru mentalitatea românilor..."), „E pur şi simplu vorba √ de alegerea unor oameni, **dar şi** de voinţa Duhului" (corect: „E (...) vorba **nu numai** de alegerea unor oameni, **dar şi** de voinţa Duhului..."), „În ultimii zece ani a colindat România alături de un grup pestriţ format √ din copii de la Palat, **dar şi** din tineri din centrele de reeducare" (corect: „... format **nu numai** din copii de la Palat, **dar şi** din tineri..."), „Pastila albastră ar putea ajuta bărbaţii să scape √ de grăsimi nedorite de pe corp, **dar şi** de complicaţii ce pot cauza boli de inimă" (corect: „... să scape **nu numai** de grăsimi (...), **dar şi** de complicaţii..."), „Oamenii se tem √ pentru viaţa lor, **dar şi** pentru animalele din gospodărie" (corect: „... se tem **nu numai** pentru viaţa lor, **dar şi** pentru animalele...");
- **circumstanţiale de timp**: „Actele sunt încheiate √ înainte de căsătorie, **dar şi** după ani buni de mariaj" (corect: „... sunt încheiate **nu numai** înainte de

Scanned with OKEN Scanner

căsătorie, **dar şi** după..."), „√ După poticneli, **dar şi** după reuşite, echipele şi-au pus speranţele în runda finală" (corect: „**Nu numai** după poticneli, **dar şi** după reuşite,..."), „Cineva trebuie să guverneze ţara asta √ până la alegerile din decembrie, **dar şi** după..." (corect: „... să guverneze (...) **nu numai** până (...), **dar şi** după..."), „√ În toată luna lui Cuptor, **dar şi** în august, căldura..." (corect: „**Nu numai** în..., **dar şi** în august, căldura...");

- **circumstanţiale de loc**: „În această noapte, vor fi ploi √ în nordul ţării, **dar şi** la munte" (corect: „... vor fi ploi **nu numai** în nordul ţării, **dar şi** la munte"), „Ninge √ în Banat, **dar şi** în Moldova" (corect: „Ninge **nu numai** în Banat, **dar şi** în Moldova"), „Va mai ninge √ în Banat, Covasna, **dar şi** în Maramureş" (corect: „Va mai ninge **nu numai** în Banat (...), **dar şi** în Maramureş"), „Temperaturile vor fi mai ridicate √ în Banat, **dar şi** în Lunca Dunării" (corect: „... vor fi mai ridicate **nu numai** în Banat, **dar şi** în Lunca Dunării"), „√ În Poiana Ţapului, **dar şi** în Predeal..." (corect: „**Nu numai** în Poiana..., **dar şi** în Predeal..."), „√ În jumătatea de sud, **dar şi** în ţările centrale..." (corect: „**Nu numai** în jumătatea (...), **dar şi** în ţările...");
- **circumstanţiale de mod**: „Care se joacă √ de-a filantropul, ctitorul, salvatorul, **dar şi** de-a golanul, hoţul şi mafiotul" (corect: „Care se joacă **nu numai** de-a filantropul, (...), **dar şi** de-a golanul, hoţul...");
- **circumstanţiale de relaţie**: „Este limpede că √ în cazul Uniunii Europene, **dar şi** în cel al multor state, e vorba de măsuri de reducere a cheltuielilor" (corect: „... **nu numai** în cazul Uniunii Europene, **dar şi** în cel al multor state,...");
- **atribute adjectivale**: „Mai mulţi interlopi √ români, **dar şi** moldoveni..." (corect: „... interlopi **nu numai** români, **dar şi** moldoveni..."), „Au fost atacuri √ personale, **dar şi** instituţionale, lansate împotriva unor membri reformişti ai Consiliului, prin trustul de presă al familiei Voiculescu" (corect: „Au fost atacuri **nu numai** personale, **dar şi** instituţionale,..."), „În domeniul √ militar, **dar şi** energetic..." (corect: „În domeniul **nu numai** militar, **dar şi** energetic..."), „La aniversare participă somităţi √ locale, **dar şi** internaţionale" (corect: „... somităţi **nu numai** locale, **dar şi** internaţionale...");
- **atribute substantivale genitivale**: „Arhimandritul Serafim Man a fost duhovnicul √ lui N. Steinhardt, **dar şi** al preşedintelui Traian Băsescu" (corect: „... duhovnicul **nu numai** al lui N. Steinhardt, **dar şi** al preşedintelui..."), „Discuţiile se poartă de ieri pe (sic!) conducerea √ Camerei Deputaţilor, **dar şi** a Senatului" (corect: „... în legătură cu conducerea **nu numai** a Camerei Deputaţilor, **dar şi** a Senatului");
- **atribute substantivale prepoziţionale**: „Timbrul de mediu va avea consecinţe negative (...) √ asupra numărului locurilor de muncă, **dar şi** asupra salariaţilor" (corect: „... consecinţe negative (...) **nu numai** asupra numărului (...), **dar şi** asupra salariaţilor"). „La Patriarhie au venit cu frunze √ de măslin, **dar şi** de salcâm" (corect: „... frunze **nu numai** de măslin, **dar şi** de salcâm"), „A lucrat în cercetare şi a predat psihologia la diferite universităţi

Scanned with OKEN Scanner

√ din Bucureşti, **dar şi** din Canada şi Franța" (corect: „... universități **nu numai** din Bucureşti, **dar şi** din Canada şi Franța");

- **apoziții:** „Zeci de colegi ai marelui dispărut, √ actori, scenariști, **dar şi** regizori de marcă, au fost prezenți la parastasul ținut la Hotel Marshal" (corect: „Zeci de colegi (...), **nu numai** actori, scenariști, **dar şi** regizori...").

IV. 5. LIPSA NEJUSTIFICATĂ A ADVERBULUI „NU" ÎN CORELAȚIE OBLIGATORIE CU „DECÂT" (ÎN CIRCUMSTANȚIALE DE EXCEPȚIE SAU CUMULATIVE NEGATIVE), ÎNLOCUIT CU „DOAR"/„NUMAI"/ „EXCLUSIV" ÎN CONSTRUCȚII AFIRMATIVE

- ✓ „√ era **nimeni** altul **decât**" sau „**nu** era **nimeni** altul **decât**"?;
- ✓ „√ sunt **nimic** altceva **decât**" sau „**nu** sunt **nimic** altceva **decât**"?;
- ✓ „bugetul... este **decât** o bază" sau „... este **doar** o bază"?;
- ✓ „echipajul era format **decât** din" sau „... era format **numai** din"?;
- ✓ „CNSAS... acționează **decât** la" sau „... acționează **exclusiv** la"? etc.

Este oportun să ne reamintim că „raportul semantic de **excepție**" poate fi marcat nu numai prin adverbul **decât** (în construcții negative), ci şi prin „alte adverbe restrictive – **doar, numai, exclusiv** (în construcții afirmative)": „**Nu** am spus altcuiva, **decât** Mariei" sau „**decât** ție" [= „I-am spus Mariei", „Ți-am spus ție"]. „**N**-am aflat nimic **decât** că au plecat" [= „Am aflat că au plecat"], „Vii **doar** (**numai, exclusiv**) tu [nimeni altcineva]". „Combinații frecvente, în structurile cu circumstanțial de excepție sunt: **nimeni altcineva, nimeni altul, nimic altceva** etc." (**GA², II**). La rândul său, şi „raportul **cumulativ**" se poate exprima prin adverbul **decât** (în construcții atât afirmative, cât şi negative): „A mai venit şi altcineva **decât** tine". „Ca marcă a raportului cumulativ" **decât** este însoțit, ca antecedent, de pronumele **altul**, compuşi ai acestuia (**altcineva, altceva**) sau adjectivul **alt**: „Au mai venit şi alții [sau **alți** studenți **decât** tine" (**Ibidem**). În concluzie, întrebuințarea anumitor adverbe depinde de aspectul pozitiv sau negativ al structurilor în care apar. Astfel, adverbului **numai** (din propoziția afirmativă „Eu am **numai** liceul") îi corespunde adverbul **decât** (din propoziția negativă „Eu **nu** am **decât** liceul"), îmbinările **decât doar, decât numai** fiind pleonastice.

Mulți vorbitori, chiar „titrați", nu cunosc sau nu respectă regulile sus-amintite, specifice limbii literare, folosind deseori adverbele, în grai regional, respectiv în sens opus: pe **numai** în construcții negative (ardelenii), iar pe **decât**, în construcții afirmative (muntenii), aşa cum se observă în exemplele de mai jos:

Scanned with OKEN Scanner

- **construcții afirmative**: „Bugetul acesta este **decât** o bază" (corect: „Bugetul (...) este **doar** o bază"), „Echipajul era format **decât** din mine şi Ram" (corect: „... era format **numai** din mine şi Ram"), „De exemplu, CNSAS(...) acționează **decât** la comanda lui Băsescu, de vreme ce a decis că Dan Voiculescu a colaborat cu fosta securitate" (corect: „... acționează **exclusiv** la comanda lui Băsescu, de vreme ce...");
- **construcții negative**: „Şi √ este **nimeni** altul **decât** secretarul general al Ministerului de Externe, Robert Cazanciuc" (corect: „Şi **nu** este **nimeni** altul **decât** secretarul general al Ministerului de Externe,..."), „Judecătorul care a judecat √ a fost **nimeni** altul **decât** Florin Costiniu" (corect: „... **nu** a fost **nimeni** altul **decât** Florin Costiniu"), „Invitatul nostru √ este **nimeni** altul **decât** actorul Victor Rebenciuc" (corect: „Invitatul nostru **nu** este **nimeni** altul **decât** actorul..."), „√ Era **nimeni** altul **decât** cel pe care-l văzusem cândva" (corect: „**Nu** era **nimeni** altul **decât** cel..."), „Tânăra care o însoțea √ era **nimeni** alta **decât** Margareta" (corect: „... **nu** era **nimeni** alta **decât** Margareta"), „Pentru unii, manifestațiile de stradă din piața Syntagma √ sunt **nimic** altceva **decât** poporul trezit la viață, după o lungă letargie" (corect: „... manifestațiile de stradă (...) **nu** sunt **nimic** altceva **decât** poporul trezit la viață,..."), „Atacatorul √ este **nimeni** altul **decât** Remus Cernea" (corect: „Atacatorul **nu** este **nimeni** altul **decât**..."), „Bărbatul √ este **nimeni** altul **decât** Sorin Copilul de Aur" (corect: „Bărbatul **nu** este **nimeni** altul **decât**..."), „Acest Etern √ este **nimic** altceva **decât** somnul etern" (corect: „Acest Etern **nu** este **nimic** altceva **decât**..."), „John este convins că √ vorbeşte cu **nimeni** altul **decât** cu tatăl său" (corect: „... este convins că **nu** vorbeşte cu **nimeni** altul **decât**..."), „√ Este **nimeni** altul **decât** manelistul Nicolae Guță" (corect: „**Nu** este **nimeni** altul **decât**...").

IV. 6. OMITEREA NEJUSTIFICATĂ A PREPOZIȚIEI „DE" DIN STRUCTURA UNOR NUMERALE CARDINALE (DE LA DOUĂZECI ÎN SUS) SAU DIN RELAȚIA NUMERALE–SUBSTANTIVE DETERMINATE

- ✓ „treizeci √ mii doi" sau „treizeci **de** mii doi"?;
- ✓ „14000 √ copii" sau „14000 **de** copii"?;
- ✓ „770 √ milioane de euro" sau „770 **de** milioane..."?;
- ✓ „60 √ tone √ grâu" sau „60 **de** tone **de** grâu"?;
- ✓ 1,357 √ miliarde √ lei" sau „1,357 **de** miliarde **de** lei"? etc.

Atât sub influența stilului „economic" din comerț, finanțe şi administrație, cât şi din cauza necunoaşterii normelor gramaticale, se constată, tot mai

Scanned with OKEN Scanner

frecvent, omiterea prepoziției **de** fie din structura unor numerale cardinale: „douăzeci √ mii" (știind că alăturarea, fără prepoziție, numeralul cardinal + substantiv", se produce numai când numeralele sunt cuprinse între unu și nouăsprezece, inclusiv compusele cu aceste numerale situate pe ultimul loc), fie din grupuri prepoziționale subordonate unui termen regent, în care face legătura dintre numerale și substantivele determinate (nearticulate): „cinci sute √ kilograme" (știind că „prepoziția **de** leagă numeralele de la **douăzeci** în sus de compusele formate cu **mii, milioane, miliarde** etc. – care se comportă, din punct de vedere sintactic, ca substantivele: «treizeci de mii», «două sute **de** milioane» – la fel cu «treizeci **de** copii»" (**GA², I**).

Ținând seama de regulile sus-amintite, se observă cu ușurință caracterul telegrafic, nerecomandabil al formulărilor ce urmează, preluate din presa actuală: „Au ars circa 50–60 √ metri de acoperiș" (corect: „... circa 50–60 **de** metri..."), „Cartela Vodafone din pachet îți oferă 1000 √ minute în rețea" (corect: „... 1000 **de** minute..."), „De asemenea, vor fi amenajate 220 √ locuri de parcare" (corect: „... 220 **de** locuri..."), „Mai avea numai 79 √ zile" (corect: „... 79 **de** zile"), „Am făcut analiza celor 26 √ state membre ale UE" (corect: „... 26 **de** state..."), „România ne ajută cu 60 √ tone √ grâu, 30 √ tone √ combustibil", (corect: „... 60 **de** tone **de** grâu, 30 **de** tone **de** combustibil"), „La prima probă scrisă, din totatul celor 62348 √ elevi înscriși..." (corect: „... 62348 **de** elevi..."), „Patriciu și-a asumat datorii de 340 √ milioane √ dolari și investiții de 225 √ milioane √ dolari" (corect: „... 340 **de** milioane **de** dolari... 225 **de** milioane **de** dolari"), „Organizatorul protestelor a fost amendat cu 5000 √ lei" (corect: „... 5000 **de** lei"), „Au fost supuse controlului 58 √ unități din domeniul industriei alimentare" (corect: „... 58 **de** unități..."), „La primăria Băneşti, spre exemplu, au fost identificate 31 √ dosare ale celor care primeau ajutoare de încălzire cu lemne și 448 √ dosare ale beneficiarilor de ajutor de încălzire cu gaze naturale" (corect: „... 31 **de** dosare (...) 448 **de** dosare..."), „După câte știm, păsările nu mai au dinți de 70–80 √ milioane de ani" (corect: „... 70–80 **de** milioane de ani"), „Sunt de fel din comuna Grădiștea... și sunt în etate de 43 √ ani" (corect: „... 43 **de** ani"), „Când s-a tras linie, rezultatul a fost același: treizeci √ mii doi" (corect: „... treizeci **de** mii doi"), „Nu știu ce se întâmplă, dar sunt peste 50 √ pisici acolo" (corect: „... 50 **de** pisici..."), „Turnu Severin (sic!): 280 √ tone de gunoaie strânse după Paște" (corect: „Turnu-Severin: 280 **de** tone..."), „Abonamente de acces: categoria I 350 √ lei...; abonamente cu valoare redusă: categoria a II-a 168 √ lei" (corect: „... 350 **de** lei...; ... 168 **de** lei"), „Cine a dat aprobare-fulger să se cheltuie 380 √ milioane pe o aberație..." (corect: „... 380 **de** milioane..."), „Într-un alt studiu la care au participat 14000 √ copii, cercetătorii britanici au descoperit..."

Scanned with OKEN Scanner

(corect: „... 14000 **de** copii..."), „Tatăl meu avea cca. (sic!) 29/30 √ ani, iar fratele lui, cca 27/28 √ ani" (corect: „... cca 29/30 **de** ani... 27/28 **de** ani"), „În timp ce Polonia are un produs intern brut de 779 √ miliarde de dolari pe an, al nostru e de trei ori mai mic – 274 √ miliarde" (corect: „... 779 **de** miliarde (...) 274 **de** miliarde"), „Eu sper ca preşedintele să fie foarte bun negociator şi să vină cu minim (sic!) 45 √ miliarde de euro, dar, mai ales, să nu se taie de la agricultură" (corect: „... minimum 45 **de** miliarde..."), „Compania Națională a Huilei se află pe primul loc în topul datornicilor la bugetul de stat, cu o datorie de peste 1,357 √ miliarde √ lei, din care 93,83 √ miliarde din impozitul pe venitul din salariu" (corect: „... 1,357 **de** miliarde de lei, (...) 93,83 **de** milioane..."), „Din 2013, venitul său lunar de circa 20000 √ lei se compune dintr-o remunerație fixă, brută de 13.096 √ lei" (corect: „... 20000 **de** lei... 13.096 de lei"), „Restituirea către cadrele didactice a 770 √ milioane de euro, în baza unei hotărâri judecătoareşti..." (corect: „... 770 **de** milioane..."), „Potrivit lui Ponta, mai sunt solicitări (...) de 8 miliarde √ euro, iar decizia Curții Europene este că România trebuie să ia o decizie în această perioadă" (corect: „... 8 miliarde **de** euro..."), „Au fost finalizate definitiv şi irevocabil un număr de 1683 √ acte care intră în sfera de competență a Agenției..." (corect: „... 1683 **de** acte...").

IV. 7. ABSENȚA NEJUSTIFICATĂ A PREPOZIȚIEI „ÎN" (DIN LOCUȚIUNEA PREPOZIȚIONALĂ „ÎN FUNCȚIE DE") SAU A PREPOZIȚIEI „CA" (DIN LOCUȚIUNEA PREPOZIȚIONALĂ „CA URMARE A")

- ✓ „√ funcție de" sau „**în** funcție de"?;
- ✓ „√ urmare a" sau „**ca** urmare a"? etc.

Atât stilul administrativ-juridic, cât şi cel ştiințific influențează tot mai mult, în ultimii ani, limbajul presei şi exprimarea colocvială, în sensul că se practică frecvent, în mod nejustificat, formulările eliptice (ale unor construcii fixe, cum sunt locuțiunile prepoziționale **în funcție de** şi **ca urmare a**) de tipul **funcție de** sau **urmare a**, la care mă voi referi mai jos.

- √ **funcție de**, aparținând limbajului matematic (se confundă cu gruparea locuțională **în funcție de**), este utilizată, greşit, în construcții prepoziționale, modale, cu acuzativul: „√ **Funcție de** capacitatea angajatorului, salariile pot

Scanned with OKEN Scanner

fi mărite" (corect: „**În funcție de** capacitatea angajatorului,..."), „√ **Funcție de** valorile traficului, îl îndreptăm pe alte rute ocolitoare" (corect: „**În funcție de** valorile traficului,..."), „√ **Funcție de** hotărârile Curții Constituționale, referendumul va fi validat sau nu" (corect: „**În funcție de** hotărârile Curții Constituționale,..."), „√ **Funcție de** demența pe care o difuzează Antena 3, sunt seri (...) când, împărțiți în două tabere: Pro Băsescu şi împotrivă, nici nu-şi mai vorbesc" (corect: „**În funcție de** demența pe care o difuzează Antena 3,..."), „Serviciul Român de Informații nu a fluctuat √ **funcție de** majoritățile politice" (corect: „... **în funcție de** majoritățile politice"), „Disciplinele vor fi opționale, √ **funcție de** obiect" (corect: „... **în funcție de** obiect"), „Sfârşitul este √ **funcție de** cum îți sapi groapa" (corect: „... **în funcție de** cum îți sapi groapa"), „Ne vom retrage trupele din Afganistan √ **funcție** de securitate" (corect: „... **în funcție de** securitate"), „Notele obținute la probele scrise, conform Metodologiei elaborate de Ministerul Educației, √ **funcție de** profilul şcolii de nivel liceal..." (corect: „... **în funcție de** profilul şcolii..."), „√ **Funcție de** stadiul bolii, se aplică terapia potrivită" (corect: „**În funcție de** stadiul bolii,...");

- √ **urmare (a)**, provenind, se pare, din expresia verbală „a da **urmare**", se comportă (cu verbul eliptic) ca un regent al unui complement indirect (în dativ): „**urmare** declarației...". De îndată ce **urmare** este urmat de morfemul genitival **a**, expresia **urmare a** cere obligatoriu, având regim de locuțiune prepozițională cauzală, să fie precedată de prepoziția **ca**: „**ca urmare a** declarației...". Exemplele următoare, spicuite din presă, ilustrează omiterea, greşită, a prepoziției **ca**: „√ **Urmare a** acestor acuze, negocierile (...) au fost sistate" (corect: „**Ca urmare** a acestor acuze,..."), „√ **Urmare a** acestui comportament abuziv (...) Dunărea pluteşte într-o baltă a incertitudinii" (corect: „**Ca urmare** a acestui comportament abuziv..."), „√ **Urmare a** acestui fapt, PNȚCD a transmis o plângere prealabilă Consiliului Județean Călăraşi..." (corect: „**Ca urmare** a acestui fapt, PNȚCD..."), „Roşianu va fi suspendat din PNL √ **urmare a** numirii ca preşedinte ASF" (corect: „... **ca urmare** a numirii..."), „Partidul a pierdut alegerile √ **urmare a** măsurilor de austeritate luate de guvernul Boc" (corect: „... **ca urmare** a măsurilor..."), „Aşa cum am mai scris, Raportul din 30 ianuarie 2013 – √ **urmare a** Monitorizării (sic!) suplimentare a României, timp de şase luni,..." (corect: „... **ca urmare a** monitorizării..."), „Mă uit la ceea ce s-a întâmplat în SUA √ **urmare a** folosirii gazelor de şist..." (corect: „... **ca urmare a** folosirii gazelor de şist..."), „În locul lor, preşedintele PNL şi-a numit apropiații, respectiv pe Eduard Hellvig (ex-PC) şi pe Rareş Mănescu (cel care √ **urmare a** relației amicale cu

Scanned with OKEN Scanner

Antonescu şi-a făcut soția eurodeputat)" (corect: „... cel care, **ca urmare a** relației amicale cu Antonescu,...") „Toate partidele se întreceau în inventarea unor noi pomeni electorale tocmai √ **urmare a** politicilor duse de cabinetul Tăriceanu" (corect: „... tocmai **ca urmare a** politicilor duse..."), „√ **Urmare a** accidentelor interminabile de maşină, avion sau vapor..." (corect: „**Ca urmare a** accidentelor interminabile..."), „√ **Urmare a** discuției telefonice purtate cu dumneavoastră, am făcut o analiză..." (corect: „**Ca urmare a** discuției telefonice..."), „Autosesizându-se, √ **urmare a** materialului SCANDALUL CONTESTAȚIILOR,..." (corect: „... **ca urmare a** materialului..."), „√ **Urmare a** unor plângeri împotriva acestor măsuri de trimitere în judecată a lui Ion Iliescu..." (corect: „**Ca urmare a** unor plângeri..."), „√ **Urmare a** contribuției aduse de Radu Timofte, băiatul de casă al lui Sorin Ovidiu Vântu..." (corect: „**Ca urmare a** contribuției..."), „√ **Urmare a** discuțiilor cu cei din arcul guvernamental..." (corect: „**Ca urmare a** discuțiilor...").

IV. 8. OMITEREA NEJUSTIFICATĂ A PREPOZIȚIEI „PE" DIN STRUCTURA COMPLEMENTULUI DIRECT „PE CARE" (CU ROL ŞI DE CONECTOR ÎN SUBORDONATA ATRIBUTIVĂ INTRODUSĂ)

- ✓ „visurile √ **care** le am" ori „visurile **pe care**..."?;
- ✓ „atenția √ **care** o dați" ori „atenția **pe care**..."?;
- ✓ „sare, √ **care** am măcinat-o" ori „... **pe care** am..."?;
- ✓ „fiul meu, √ **care** l-am făcut" ori „... **pe care** l-am..."?;
- ✓ „legumele √ **care** le-am fiert" ori „... **pe care** le-am..."?;
- ✓ „articolul √ **care** l-am scris" ori „... **pe care** l-am..."? etc.

O eroare gramaticală, destul de gravă, care s-a întins ca o pecingine în marea masă a vorbitorilor, la toate nivelurile societății, o reprezintă omiterea prepoziției „pe" dinaintea pronumelui relativ „care", cu care formează o construcție prepozițională cu acuzativul şi, totodată, un element de relație în introducerea unei subordonate atributive (în care îndeplineşte funcția de complement direct). Această omitere a prepoziției „pe" (prepusă lui „care") determină schimbarea regimului cazual şi sintactic al pronumelui: fără prepoziție (ce marchează cazul acuzativ) capătă formă de nominativ, ceea ce înseamnă că din complement direct ajunge subiect (de exemplu: „Profesorul, **pe care**

Scanned with OKEN Scanner

îl salutase, i-a răspuns reverențios" – **complement direct**; „Profesorul, **care** îl salutase, i-a răspuns reverențios" – **subiect**).

Faptul că pronumele relativ „ce" (substitut al numelor de lucruri) este invariabil ca flexiune şi nu primeşte înainte, la acuzativ, prepoziția „pe" (semn distinctiv al pronumelui personal) nu justifică, sub nicio formă, întrebuințarea pronumelui relativ „care" fără „pe" (favorizând, cum s-a spus, crearea unor enunțuri greşite morfologic şi sintactic), aşa cum se observă în frazele următoare, spicuite din presa audiovizuală şi scrisă: „Dl Frunda este un candidat √ **care** îl voi trata cu toată seriozitatea" (corect: „... un candidat **pe care** îl voi trata cu toată seriozitatea"), „Acesta e articolul √ **care** l-am scris eu" (corect: „... articolul **pe care** l-am scris eu"), „Vorbele şi gândurile √ **care** le-am avut..." (corect: „... gândurile **pe care** le-am avut..."), „Este garanția bancară √ **care** ați depus-o..." (corect: „... garanția bancară **pe care** ați depus-o..."), „Din informațiile √ **care** le am..." (corect: „Din informațiile **pe care** le am..."), „Acest număr √ **care**-l am în față..." (corect: „... număr **pe care**-l am în față..."), „Am o amintire (...) √ **care** o țin bine minte..." (corect: „... o amintire (...) **pe care** o țin bine minte..."), „Eu am o altă teorie √ **care** Andrei o ştie..." (corect: „... teorie **pe care** Andrei o ştie..."), „Am văzut că spectacolele √ **care** le fac..." (corect: „... spectacolele **pe care** le fac..."), „Această fată √ **care** tu ai avut-o parteneră..." (corect: „... fată **pe care** tu ai avut-o parteneră..."), „Datorită veniturilor mici √ **care** le obțin în domeniul public..." (corect: „... veniturilor mici **pe care** le obțin..."), „Ea este cea mai faină căprioară √ **care** am văzut-o vreodată" (corect: „... căprioară **pe care** am văzut-o vreodată"), „De la asta mi se trage publicul √ **care**-l avem" (corect: „... publicul **pe care**-l avem..."), „Nu erau sărutările √ **care** le ştiu" (corect: „... sărutările **pe care** le ştiu"), „N-a folosit fonduri europene √ **care** le aveam" (corect: „... fonduri europene **pe care** le aveam"), „Singurul om √ **care** l-am căutat m-a ajutat" (corect: „... om **pe care** l-am căutat m-a ajutat"), „Ultima precizare √ **care** o am de făcut..." (corect: „... precizare **pe care** o am de făcut..."), „Din legătura √ **care** am avut-o cu autoritățile locale..." (corect: „... legătura **pe care** am avut-o cu autoritățile locale..."), „Am primit o mențiune pentru rolul √ **care** l-am făcut" (corect: „... rolul **pe care** l-am făcut"), „Striațiile √ **care** le vedeți la carnea aceasta..." (corect: „Striațiile **pe care** le vedeți..."), „Tu ești supărat că meciul √ **care**-l vroiam (sic!) la televizor..." (corect: „... meciul **pe care**-l voiam la televizor..."), „Dna Udrea are un merit √ **care** nu-l putem contesta..." (corect: „... merit **pe care** nu-l putem contesta..."), „E vorba de acele extrase √ **care** noi nu le găsim" (corect: „... extrase **pe care** noi nu le găsim"), „Instalațiile √ **care** le vedeți aici în buncăr..." (corect: „Instalațiile **pe care** le vedeți aici..."), „În urma Colegiului Director √ **care** l-am avut..." (corect:

Scanned with OKEN Scanner

„... Colegiului Director **pe care** l-am avut...”), „Actorii tineri, astăzi, √ **care** îi vedem...” (corect: „Actorii (...), **pe care** îi vedem...”), „Următoarele meciuri √ **care** le avem...” (corect: „... meciuri **pe care** le avem...”), „Persoanele √ **care** le aveți la guvernare...” (corect: „Persoanele **pe care** le aveți la guvernare...”), „Măsurile √ **care** le aveam în cadrul Academiei de Științe Agricole...” (corect: „Măsurile **pe care** le aveam...”), „Ele vor apărea în declarația √ **care** am s-o dau” (corect: „... declarația **pe care** am s-o dau”), „Vă mulțumim pentru atenția √ **care** o dați publicului” (corect: „... atenția **pe care** o dați publicului”), „Sunteți la începutul atenției √ **care** o acordați teatrului” (corect: „... atenției **pe care** o acordați teatrului”), „Vă mulțumim, doamnă, pentru onoarea √ **care** mi-ați făcut-o” (corect: „... onoarea **pe care** mi-ați făcut-o”), „Sunt mândră de anii mei √ **care** i-am dus cu cinste...” (corect: „... anii mei **pe care** i-am dus cu cinste...”), „Sistemul √ **care** l-am pus în funcțiune...” (corect: „Sistemul **pe care** l-am pus în funcțiune...”), „Şi acum, legumele √ **care** le-am fiert un pic...” (corect: „... legumele **pe care** le-am fiert un pic...”), „E fiul meu, √ **care** l-am făcut” (corect: „... fiul meu, **pe care** l-am făcut”), „Statul să-şi continue reformele √ **care** le-a început” (corect: „... reformele **pe care** le-a început”), „Mi-aş dori să împlinesc visurile √ **care** le am acum” (corect: „... visurile **pe care** le am acum”), „Am pus şi sare, √ **care** am măcinat-o” (corect: „... sare, **pe care** am măcinat-o”), „Mi-am continuat meseria în condițiile √ **care** le-am arătat” (corect: „... condițiile **pe care** le-am arătat”), „Un domn √ **care** l-am cunoscut de curând...” (corect: „Un domn **pe care** l-am cunoscut...”), „Nu e Basarabia √ **care** o aşteptam...” (corect: „... Basarabia **pe care** o aşteptam...”).

IV. 9. OMITEREA NEJUSTIFICATĂ A ALTOR PREPOZIȚII (CU GENITIVUL SAU CU ACUZATIVUL) DIN STRUCTURA UNOR GRUPĂRI PREPOZIȚIONALE (CE DETERMINĂ UN REGENT SUBSTANTIVAL/VERBAL)

- ✓ „interviu dat ziarului... **de** √ C.A.” sau „... **de către** C.A.”?;
- ✓ „liderii √ **care** noi ne-am confruntat” sau „... **cu care** ne-am...”?;
- ✓ „crima √ japonezei” sau „... **împotriva** japonezei”?;
- ✓ „armata... √ **care** m-am luptat” sau „... **în care** m-am luptat”?;
- ✓ „vârsta √ **care** zbârnâiam” sau „... **la care** zbârnâiam”?;
- ✓ „absolut √ toți îi consider” sau „... **pe** toți îi consider”? etc.

Scanned with OKEN Scanner

„Este un fapt notoriu că „uneori prepozițiile sunt omise din construcții în care, conform normelor, prezența lor este obligatorie" (**GT**). Cazurilor analizate în subcapitolele anterioare (vezi IV. 6-8) li se adaugă, altele, mai puțin frecvente, dar deloc neglijabile:

- *(de)/(de) **către**: „Un interviu dat ziarului *Adevărul* **de** √ C.A. lângă un şemineu..." (corect: „... dat (...) **de către** C.A....", fiindcă **de** (deşi „mai frecventă şi folosită în toate varietățile limbii") este înlocuită, pertinent, cu prepoziția compusă **de către** în anumite stiluri („științific, administrativ şi publicistic"), „fiind admisă numai la nume de persoane şi de colectivități de persoane (în care se cuprind şi numele de instituții sau de țări) şi la pronumele corespunzătoare, nu şi la nume de inanimate" („construcții ca «verb însoțit **de către** un complement» sau «Ştirea a fost răspândită de **către** ziare...» fiind incorecte). Considerată „marcă a complementului de agent (... prin întrebarea «de către cine?»), prepoziția **de către**, greoaie în alte împrejurări, este preferată şi în practica limbii în orice contexte în care folosirea lui **de** ar fi ambiguă..." (**Ibidem**);
- *(care)/**cu** (care): „Liderii √ **care** noi ne-am confruntat, ne-am bătut au migrat din PDL în PNL" (corect: „... **cu care** noi ne-am confruntat,...", căci absența prepoziției **cu** «deturnează» funcția sintactică a lui **care**, dând impresia că e subiect, în nominativ, când, în realitate, însoțit de **cu** (impus de semantica verbului „a se confrunta"), are funcția de complement prepozițional în atributiva pe care o introduce ca element de relație);
- *(mass-media)/**din** (mass-media): „Depuneri în contul..., de [către] Agenția Română a Profesioniştilor √ Mass Media (sic!)" (corect: „... Agenția Română a Profesioniştilor **din** Mass-Media", pentru că, în acest caz, «Mass-Media» nu este apoziție, în nominativ, ci atribut, în acuzativ, cu nuanță locativă);
- *(japonezei)/**împotriva** (japonezei): „Tânărul este suspect de crima √ japonezei" [corect: „... suspect de crima **împotriva** japonezei", deoarece „crima" este a „tânărului", nu a „japonezei" (care e victimă!), confuzie nu numai logică, ci şi gramaticală, înlocuindu-se, în mod greşit, din punct de vedere formal, atributul substantival prepozițional **împotriva japonezei** cu atributul substantival genitival **japonezei**];
- *(care)/**în** (care): „Am fost un simplu soldat în armata USL, √ **care** m-am luptat ca şi şapte generali" (corect: „... armata USL, **în care** m-am luptat...", căci **care** nu este subiect în atributiva introdusă, ci, precedat de **în**, circumstanțial de loc (care se referă la „armata" **în** care a luptat)];
- *(care)/**la** (care): „Nu mai suntem la vârsta √ **care** să zbârnâim" (corect: „... **la care** să zbârnâim", căci pronumele relativ **care** nu este, nici aici, subiect,

Scanned with OKEN Scanner

ci împreună cu prepoziția **la** introduce o atributivă în care are rolul de complement prepozițional);

- *(toți)/**pe** (toți): „Că absolut √ **toți** îi consider importanți...” (corect: „... **pe toți** îi consider importanți...”, fiindcă **toți** – care ar fi devenit subiect dacă era urmat de „considerau” – este, aici, precedat de **pe**, complement direct, în acuzativ, dublat de cliticul pronominal „îi”).

Scanned with OKEN Scanner

V. 1. „NUMELE ŞI PRENUMELE" (SAU INVERS) ÎN CARTEA DE VIZITĂ A UNEI PERSOANE SAU A UNEI FIRME?

- ✓ „cpt. Băsceanu **Ion**" sau „cpt. **Ion** Băsceanu"?;
- ✓ „av. Dinulescu **Mihaela**" sau „av. **Mihaela** Dinulescu"?;
- ✓ „notar public (sic!) Stănescu **Viorel**" sau „notar **Viorel** Stănescu"?;
- ✓ „dr. Cristescu" sau dr. **Paul** Cristescu"?;
- ✓ „Str. Brezoianu **Ion**" sau „str. **Ion** Brezoianu"? etc.

Într-o altă lucrare, în care mă refeream la „numele proprii de persoane", îl citam pe regretatul acad. Al. Graur, care, cu peste patru decenii în urmă, semnala, între diferitele neajunsuri lingvistice, un fapt ce produce o permanentă confuzie în identificarea, formală, a numelui de familie (dând exemple, în acest sens, ca „Vasile Mihai" sau „Nicolae Gheorghe", unde fiecare termen onomastic poate să fie, în egală măsură, „prenume (nume mic) sau „patronim" (nume de familie)), impunându-se, cu stringență, a fi reglementată „ordinea numelor". „Mai mult decât atât, observa ilustrul lingvist, în fața unui nume ca «Mariuța Ioan» nu sunt sigur dacă am de-a face cu un bărbat sau cu o femeie." La acest adevăr, ținea să adauge că, dacă în limbile chineză sau maghiară „numele de familie se pun obligatoriu înainte", în altele, de pildă, în latină, acesta se punea la urmă": „În limbile europene moderne, printre care şi în română, regula este că se pune întâi prenumele, care îşi justifică denumirea. Dar sunt multe ocazii unde în mod oficial se procedează invers: în cataloage, pe liste de plată, la armată, pe scurt, peste tot unde numele se pun în ordine alfabetică, deoarece ordinea alfabetică se stabileşte după numele de familie. Probabil de aici vine obiceiul, care se răspândeşte astăzi, de a pune înainte numele de familie" (**NP**).

Indispensabil numai în actele oficiale, „numele de familie" (plasat pe primul loc în limbi ca maghiara, sârbo-croata sau japoneza) este eliminat, la

Scanned with OKEN Scanner

români de „numele individual, considerat pe drept ca bază a sistemului onomastic" (**MEO**). Astfel că, adăugând, în viața publică, exclusiv titlul reprezentativ (nu toate titlurile onorifice), „cel mai elegant mod de prezentare rămâne cel în care îți spui... întâi prenumele – Maria Popescu, şi nu Popescu Maria, ca la şcoală" (**CBMA**). Să exemplificăm, mai jos, prin câteva citate, practica cvasigenerală a acestei metehne.

1. Nerespectarea topicii fireşti, „prenume–nume de familie", în informațiile de presă: „Secretarul (sic!) comisiei de concurs, d-na (sic!) Bănățeanu **Carmen**..." (corect: „Secretara (...) dna **Carmen** Bănățeanu..."), „Raport, 30.02.1970, întocmit de cpt. Băsceanu **Ion**, aprobat de lt.col. (sic!) Naidin **Ion**, şef serviciu..." (corect: „... cpt. **Ion** Băsceanu,... lt.-col. **Ion** Naidin,..."), „Directorul (sic!) Direcției pentru contabilitate din Ministerul Sănătății, Bumbac **Georgeta**..." (corect: „Directoarea (...), **Georgeta** Bumbac..."), „Un tânăr de 20 de ani, Cojocaru **Onuț Marius**..." (corect: „... **Onuț Marius** Cojocaru..."), „D-ra (sic!) Drăgan **Cristiana**, preşedintele (sic!) de şedință..." (corect: „Dra **Cristiana** Drăgan, preşedinta..."), „Doamna Av. (sic!) Dinulescu **Mihaela**..." (corect: „Doamna av. **Mihaela** Dinulescu..."), „În cursul lunii martie a.c., din discuțiile purtate cu Glagojeanu **Radu** am aflat că Aronescu **Emil** din Manheim va veni în curând în România..." (corect: „... **Radu** Glagojeanu (...) **Emil** Aronescu..."), „Dr. Olaru **Eugen** a slujit profesiei timp de peste 40 de ani..." (corect: „Dr. **Eugen** Olaru..."), „Premierul ungar Orban **Viktor**" (corect: „... **Viktor** Orban"), „Marea actriță Dina Cocea a fost şi ea pârâtă la Securitate că l-a primit călduros pe Râmniceanu **Florea Ioachim**, suspect de spionaj..." (corect: „... **Florea Ioachim** Râmniceanu, ..."), „Notar public (sic!) Stănescu **Viorel**" (corect: „Notar **Viorel** Stănescu"), „Doamna consilier şcolar (sic!) Ştefan **Ana**..." (corect: „Doamna consilieră şcolară **Ana** Ştefan").

2. Atribuirea, în denumirea străzilor, a unor nume de personalități istorice, politice sau culturale, nu este lipsită de surprize „topice", căci, alături de „str. **Liviu** Rebreanu", „B-dul (sic!) **Dinicu** Golescu", „şos. **Nicolae** Titulescu", „intr. **Cezar** Bolliac", „aleea **Calistrat** Hogaş" sau „piața **Alexandru** Lahovary" (din Bucureşti), apar adrese precum „dr. Koch K. **Robert**", „Beldiman **Alexandru**", „Brezoianu **Ion**", „cpt. Crețu N. **Florin**" sau „aleea Stanciu Gh. **Cristian**" (tot din Capitală) în care topica normală este răsturnată...

3. Topica „prenume–nume de familie" se impune şi în alte împrejurări, de pildă în firmele unor medici şi notari sau în diversele prezentări sau convorbiri telefonice ocazionale: „Sunt (mă recomand) **Silvia** Crăciun" (nu „... Crăciun **Silvia**"), „La telefon, dr. **Paul** Cristescu" (nu „... dr. Cristescu"), „Mă numesc **Vasile** Cizmaru" (nu „Vasile" sau „Cizmaru").

Scanned with OKEN Scanner

V. 2. FRAZE ŞI GRUPURI SINTACTICE REDACTATE NEGLIJENT, IGNORÂNDU-SE COERENȚA UNUI DISCURS LOGIC

- ✓ „**mai** m-aş fi gândit" sau „m-aş **mai** fi gândit"?;
- ✓ „nu **prea** se pricepe" sau „nu se **prea** pricepe"?;
- ✓ „am vocația de chelner **în sânge**" sau „am **în sânge** vocația..."?;
- ✓ „**fie** că vorbim despre notari, **fie** despre magistrați" sau „că vorbim **fie** despre notari, **fie** despre magistrați"?;
- ✓ „**atât** în timpul filmărilor, **cât şi** al probei" sau „în timpul **atât** al filmărilor, **cât şi** al probei"? etc.

Este desigur cunoscut faptul că „în limba română **topica** este relativ liberă", însă „în unele situații – puține şi speciale – topica are chiar caracter fix (de exemplu, locul unor pronume neaccentuate sau al propoziției consecutive)". În general, „topica depinde de diverşi factori gramaticali. Topica părților de propoziție depinde, în primul rând, de felul propoziției după scopul comunicării şi după modalitate..., iar în cadrul aceluiaşi fel de propoziție locul unei anumite părți poate depinde de construcția ei..., de felul termenului determinat, de locul altor părți de propoziție şi – mult mai rar – chiar de lungimea propoziției sau a părții de propoziție în cauză" (**GT**). De pildă, „Unele adverbe monosilabice de mare frecvență pun diverse probleme de topică. Adverbele [în **GA²**, **I**, semiadverbele] **cam, mai, prea, şi, tot**, ca determinante ale unui verb, stau numai înaintea acestuia („**Cam** ştie", „**Mai** stă") şi sunt singurele care pot disloca formele verbale compuse („A **şi** venit", „Ar **tot** veni") şi îmbinările alcătuite din negație + verb („Nu **prea** vine") sau pronume neaccentuat + verb (Se **cam** grăbeşte"). Probleme de corectitudine pune în special **mai**, la care mulți vorbitori nu respectă normele limbii literare; de reținut că se spune corect: „A **mai** venit", „Îl **mai** las", „S-a **mai** dus" (deşi vorbitorii munteni spun „**Mai** a venit", „**Mai** îl las", „**Mai** s-a dus") şi „Nu **mai** e apă", „Nu **mai** e bolnav" (deşi vorbitorii ardeleni spun „Nu-i **mai** apă", „Nu-i **mai** bolnav"; ultima propoziție poate fi literară cu alt sens – **mai** referitor la **bolnav**, nu la **a fi** – şi cu altă accentuare)" (**GT**).

În ce priveşte conjuncțiile şi locuțiunile conjuncționale coordonatoare cu elemente corelative: **fie** [la fel ca **ori, sau, şi, nici, aci, acum, când, ba**] „apare obligatoriu la fiecare membru al unei perechi: «**Fie** mergi înainte, **fie** te opreşti unde ai ajuns...»". În cazul structurilor care conțin şi semiadverbul cumulativ **şi**, „elementul corelativ este adverb, nu conjuncție: „**atât... cât şi**", „**nu numai (că)... ci/dar şi**": „Statuile eline, oarbe toate, poartă în ele **nu numai** limitația,

Scanned with OKEN Scanner

forma, **ci şi** principiul contemplării ei" – **G. Liiceanu** – în **GA², I**). Exemplele de mai jos relevă topica deficitară a diferitelor enunțuri culese din presă:

- **semiadverbe monosilabice**: „Nu vreau să mă gândesc că **mai** ar fi o durere" (corect: „... că ar **mai** fi o durere"), „Mary nu **prea** se pricepe să dea cu aspiratorul" (corect: „... nu se **prea** pricepe..."), „Ce **mai** se poate salva de la Oltchim?" (corect: „Ce se **mai** poate salva...?"), „Într-o societate modernă, în care nu **mai** se justifică un asemenea organism..." (corect: „... în care nu se **mai** justifică..."), „Dacă nu era gravidă **mai** m-aş fi gândit, că toți facem greşeli" (corect: „... m-aş **mai** fi gândit,...");
- **fraze formulate neglijent, cu efect echivoc sau ridicol:** „O lege a presei care să definească precis delictul de presă şi să dea posibilitatea **victimelor** să se apere" (corect: „... să dea **victimelor** posibilitatea să se apere"), „Nu mai poate fi **partener** nicio secundă de compromis" (corect: „... nicio secundă **partener** de compromis"), „Disperat, a apelat la starețul Nicuț, care l-a spovedit şi l-a sfătuit să doneze lucrurile care prisosesc **săracilor**" (corect: „... să doneze **săracilor** lucrurile..."), „Înaltul prelat se află în slujba Suveranului Pontif **de zece ani**, de pe vremea când acesta din urmă era cardinal" (corect: „... se află **de zece ani** în slujba Suveranului Pontif..."), „Eleva de la Liceul «Jean Monnet», din Capitală, care îşi acuză fostul profesor **de viol**, nu prezintă urme de violență" (corect: „..., care îşi acuză **de viol** fostul profesor,..."), „Când năvălitorii au dat rogojina **la o parte** din uşă, au căzut ca trăzniți (sic!)" (corect: „... au dat **la o parte** rogojina din uşă, au căzut ca trăsniți"), „Ştiu câțiva la Antena 3, care au vocația de chelner **în sânge**" (corect: „... care au **în sânge** vocația de chelner");
- **grupuri sintactice coordonatoare, corelative**: „**Fie** că vorbim despre notari, **fie** despre magistrați..." (corect: „Că vorbim **fie** despre notari, **fie** despre magistrați..."), „În general, astfel de grupări sunt organizate pe relații de rudenie, **fie** că acționează în Capitală, **fie** în alte județe" (corect: „... pe relații de rudenie, acționând **fie** în Capitală, **fie** în județe"), „Întâlnirea din «Moromeții» a fost pentru mine un lucru extraordinar, **atât** în timpul filmărilor, **cât şi** al probei pe care a dat-o filmul de-a lungul timpului" (corect: „..., în timpul **atât** al filmărilor, **cât şi** al probei..."), „Ministerul Educației a spus că există la Senat un proiect de lege a educației şi, în funcție de ce va decide parlamentul, se vor face modificări **atât** în ceea ce priveşte clasa pregătitoare, **cât şi** clasa a IX-a" (corect: „..., se vor face modificări în ceea ce priveşte **atât** clasa pregătitoare, **cât şi** clasa a IX-a"), „Se pot compara, la orice oră, cu elevi ai altor şcoli de renume, **nu numai** în ce priveşte rezultatele şcolare, **ci şi** activitățile extraşcolare" (corect: „..., în ce priveşte **nu numai** rezultatele şcolare, **ci şi** activitățile extraşcolare"), „Însă această

Scanned with OKEN Scanner

instituție care dă **nu numai** măsura bunului-gust, **dar şi** izvorăşte totodată dintr-un pur bun-simț..." (corect: „... care **nu numai** că dă măsura bunului-gust, **dar şi** izvorăşte totodată dintr-un pur bun-simț...").

V. 3. RECLAME, ANUNȚURI ŞI INFORMAȚII AMBIGUE SAU RIDICOLE CA FORMULARE

- ✓ „Nurofen pentru **copii cu aromă de portocale**" sau „Nurofen **cu aromă de portocale**..."?;
- ✓ „[Vindem] carne de **vită tocată**" sau „... carne **tocată**..."?;
- ✓ „este însurat cu **Georgeta de 14 ani**" sau „... **de 14 ani** cu..."?;
- ✓ „Vând apartament... cu **acoperiş mobilat**" sau „... apartament **mobilat**..."
- ✓ „vând casă în **comuna Modelu din cărămidă**" sau „... casă **din cărămidă** în..."?;
- ✓ „vedeta va aniversa (sic!) **cu iubitul de Revelion**" sau „..., **de Revelion**, cu..."? etc.

Nu se poate descrie senzația de stupoare sau de ridicol pe care o resimți, de multe ori, fie când parcurgi „Mica publicitate" a unor gazete, fie când urmăreşti reclamele (comerciale) ale unor canale de televiziune, senzație produsă nu numai de structura eliptică forțată şi de omiterea virgulei, ci, mai ales, de topica acestor anunțuri publicitare, „trădând" fără dubiu, atât graba cu care au fost redactate, cât şi cultura gramaticală precară a autorilor. Să depănăm, mai jos, câteva dintre reclamele sau informațiile aflate „în culpă":

- „Vând urgent casă spațioasă **la stradă** şi vilă parter, etaj mansardă **în spate**" (probabil: „..., **la stradă**, casă spațioasă, şi, **în spate**, vilă cu etaj, mansardă");
- „Gheorghe Baghiu, de 38 de ani (...), este însurat cu **Georgeta de 14 ani** şi au împreună trei copii" (probabil: „..., este însurat **de 14 ani** cu Georgeta...");
- „Vând pat **de copil foarte avantajos**" (probabil: „..., **foarte avantajos**, pat de copil");
- „Cumpărăm miere **de albine (sic!) en gros**" (probabil: „..., **angro**, miere"):
- „Chefuiesc la cârciuma din **sat cu manele**" (probabil: „Chefuiesc, **cu manele**, la cârciuma din sat");
- „[Vindem] carne de **vită tocată** în pachet", „brânză de **vacă proaspătă**" (probabil: „carne **tocată** de vită...", „brânză **proaspătă** de vacă");
- „Închiriez cameră mobilată la **bloc pentru două fete sau doi băieți**" (probabil: „..., la **bloc**, cameră mobilată, **pentru două fete**...");

Scanned with OKEN Scanner

- „Vedeta va aniversa (sic!) un an de relație cu **iubitul de Revelion**" (probabil: „... va sărbători, **de Revelion, cu iubitul**, un an de relație");
- „Farmacie în **Cluj fără datorii**" (probabil: „..., **fără datorii,** în **Cluj**");
- „Maşină de cusut ***Rodica* nouă**" (probabil: „Maşină **nouă**, de cusut, ***Rodica***");
- „Pulpă de **pui cu spate**" (probabil: „..., **cu spate, de pui**");
- „Peste o lună şoferii care vor circula pe drumurile înzăpezite sau cu **gheață fără cauciucuri de iarnă** vor primi amenzi de la 2500 la 4000 de lei" (probabil: „... şoferii care vor circula, **fără cauciucuri de iarnă,** pe drumurile înzăpezite sau cu **gheață** vor primi...");
- „La o întâlnire cu preşedintele Barack Obama şi cu prima doamnă (sic!) a **Americii din luna mai**, Kate Middleton a purtat o rochie vândută cu doar 175 de lire" (probabil: „La o întâlnire, **din luna mai**, cu preşedintele Barack Obama şi cu prima-doamnă a **Americii**, Kate Middleton a purtat...");
- „Vând apartament 3 camere decomandat (sic!) etaj 4 cu **acoperiş mobilat cu multiple îmbunătățiri**" (probabil: „Vând apartament **mobilat, cu multiple îmbunătățiri**, 3 camere decomandate, etajul 4, cu acoperiş");
- „Ofer spre închiriere spațiu comercial situat lângă... **Big dotat cu convector**" (probabil: „... spațiu comercial, **dotat cu convector...**");
- „Ofer spre închiriere spațiu comercial dotat conform **normelor în Bd. Republicii**" (probabil: „Ofer spre închiriere, **în Bd. Republicii**, spațiu comercial dotat conform normelor");
- „Vând casă în **comuna Modelu din cărămidă** cu îmbunătățiri dotată cu centrală" (probabil: „Vând, **în comuna Modelu**, casă **din cărămidă**, cu îmbunătățiri, cu centrală");
- „Vând sau închiriez spațiu fermă, posibilitate creştere porci, vaci, **casă în construcție**" (probabil: „... **casă în construcție**, spațiu fermă, posibilitate de creştere porci, vaci");
- „Vând casă în Călăraşi zona Frână **2 camere din BCA** suprafață 150 mp (sic!)" (probabil: „Vând, în Călăraşi, zona Frână, casă **din BCA**, 2 camere, suprafață 150 m^2").

Scanned with OKEN Scanner

VI. 1. NERESPECTAREA, DELIBERAT SAU DIN IGNORANȚĂ, A REGULILOR (ELABORATE DE ACADEMIA ROMÂNĂ) PRIVIND REVENIREA LA GRAFIA CU „Â" ŞI „SUNT"

- ✓ „âşi susține poziția" sau „îşi susține poziția"?;
- ✓ „când ne vom hotărâ" sau „când ne vom hotărî";
- ✓ „bineânțeles la termen" sau „bineînțeles la termen"?;
- ✓ „mă strîmb, rîd sau plîng" sau „mă strâmb, râd sau plâng"?;
- ✓ „sînt un proaspăt absolvent" sau „sunt un proaspăt..."? ;
- ✓ „aşa sîntem noi" sau „aşa suntem noi"? etc.

În ANEXA la Hotărârea Academiei Române (publicată la data de 22 martie 1993, cu privire la „revenirea la **â** şi **sunt** în grafia limbii române"), s-au reamintit REGULILE „Sextil Puşcariu" (ce urmau a fi aplicate, din acel an, în ziarele, periodicele, tipăriturile şi documentele oficiale ale vremii): a) „î" se scrie întotdeauna la începutul şi sfârşitul nemijlocit al cuvântului: **î**l, îmbărbătez, împărat, înger, îşi, îți, amărî, coborî, hotărî, târî, urî; b) tot „î" scriem şi în corpul cuvintelor, când, prin compunere, „î" de la începutul cuvintelor ajunge medial: neîmpăcat, neîndurat, neînsemnat, preaînălțat, preîntâmpinat...; c) în toate celelalte cazuri se scrie, în corpul cuvintelor, „â": bând, când, făcând, gât, mormânt, râu, român, sfânt, vânt..." [La fel, **sunt**, în locul lui **sînt, suntem/sunteți** în locul lui **sîntem/sînteți**.]

Deşi au trecut douăzeci de ani de la adoptarea Hotărârii de mai sus, sunt şi astăzi periodice şi autori care, din cauza unor prejudecăți (mai puțin din ignoranță) refuză să aplice normele academice conținute în Anexa reprodusă anterior. Să dăm câteva exemple:

- ***â-/î-**: „Kelemen Hunor **â**şi susține poziția privind schimbarea Zilei Naționale" (corect: „Kelemen Hunor **î**şi susține poziția..."), „**Â**nchis", „De **â**nchiriat",

Scanned with OKEN Scanner

„Âmpingeți" (corect: „Închis", „De închiriat", „Împingeți"), „I-a surprins ân timp ce sustrăgeau bare de fier" (corect: „I-a surprins în timp ce sustrăgeau...");

- ***-â/-î**: „Hotărâ să meargă, să fure scrisorile" (corect: „Hotărî să meargă..."), „Nu se prea pricepea la a omorâ inamici" (corect: „... la a omorî inamici"), „Când ne vom hotărâ, vom trece la treabă" (corect: „Când ne vom hotărî,...");
- ***-â-/-î-**: „Trebuie să plăteşti taxele către stat şi angajaţi, bineânțeles la termen" (corect: „... bineînțeles la termen"), „Regimul Iliescu din 2001 este o ciorbă reâncălzită" (corect: „... este o ciorbă reîncălzită"), „Permiteți-mi să privesc cu multă neâncredere sprijinul" (corect: „... cu multă neîncredere sprijinul"), „Avea un şir neântrerupt de absențe" (corect: „Avea un şir neîntrerupt..."), „La următoarea ediție a emisiunii vă veți reântâlni cu marea artistă" (corect: „... vă veți reîntâlni cu marea artistă");
- ***-î-/-â-**: „Zău că nu cred că este cazul României, care, în plus, a (mai) păstrat ceva din arta de a rîde, din cînd în cînd, chiar dacă nu şi-a însuşit-o pe aceea de a zîmbi permanent" (corect: „... arta de a râde, din când în când, chiar dacă nu şi-a însuşit-o pe aceea de a zâmbi permanent"), „Există cîțiva oameni bogați şi serioşi care se încăpățînează a se declara de dreapta, în timp ce restul bogătaşilor se înghesuie la stînga" (corect: „... care se încăpățânează (...) se înghesuie la stânga"), „Chiui, țip, sar, mă strîmb, rîd sau plîng în hohote, fac şpagatul, vorbesc cu mine însămi" (corect: „... mă strâmb, râd sau plâng în hohote,..."), „Pofta vine mîncînd, citind, conspectînd multe cărți care îți fac poftă de cîte ceva" (corect: „Pofta vine mâncând, citind şi conspectând multe cărți care îți fac poftă de câte ceva");
- ***sînt, sîntem, sînteți/sunt, suntem, sunteți**: [Tarele, bubele naționale, congenitale şi nevindecabile] sînt vînate (sic!) în media şi în viața de zi cu zi a fiecărui român. O «mitologie neagră» din care se hrăneşte în continuare depresia națională: aşa sîntem noi, din moşi-strămoşi" (corect: „... sunt vânate în media (...) aşa suntem noi, din moşi-strămoşi"), „Mă bucur sincer că, după ani şi ani, nişte legumicultori din Iaşi au dovedit că eroii neamului sînt varză" (corect: „... eroii neamului sunt varză"), „Deşi nu sînt convinsă, dacă nu sînt atenți, bibliotecara le mai strecoară şi câteva pagini de Sandra Brown" (corect: „Deşi nu sunt convinsă, dacă nu sunt atenți, bibliotecara..."), „Sînt un proaspăt absolvent de facultate, de domeniu jurnalistic, cu tendințe scriitoriceşti..." (corect: „Sunt un proaspăt absolvent de facultate,..."), „Cum plățile sînt mai mult simbolice, stau şi mă întreb dacă asta era soluția pentru a scăpa de o datorie uriaşă" (corect: „Cum plățile sunt mai mult simbolice,...").

Scanned with OKEN Scanner

VI. 2. ROSTIREA/SCRIEREA NEGLIJENTĂ A UNOR SUBSTANTIVE ÎN A CĂROR STRUCTURĂ FONETICĂ CONSOANA „S" ESTE CONFUNDATĂ CU „Z"

- ✓ „alimentat cu **agheazmă**" sau „alimentat cu **agheasmă**"?;
- ✓ „grupul **dizident** limitat la" sau „grupul **disident**..."?;
- ✓ „cu toată **dizidența** mea" sau „cu toată **disidența**..."?;
- ✓ „sunau ca un **pleznet**" sau „sunau ca un **plesnet**"?;
- ✓ „aceasta este **premiza**" sau „aceasta este **premisa**"?;
- ✓ „în urma unui **trăznet**" sau „în urma unui **trăsnet**"? etc.

Nu numai în conversație, ci şi în diverse texte, se constată că, în pofida etimologiei cu „ss" ori „s" a unor neologisme de origine franceză ori slavă, rostirea (şi scrierea) românească tinde, uneori, greşit, să sonorizeze această consoană (surdă) transformând-o în „z" (înaintea fie a unei vocale, fie a sonantei nazale „n"), ceea ce contravine normei ortoepice şi ortografice actuale:

- *__agheazmă/agheasmă__: „Sfințirea **Aghezmei** celei Mari" (corect: „Sfințirea **Aghesmei**..."), „Recordul de alimentat cu **agheazmă** i-a aparținut unei doamne în vârstă" (corect: „... alimentat cu **agheasmă**..."), „Apoi, pe malurile Borcei, în Parcul Central, a avut loc slujba **Aghiazmei** Mari în mijlocul Călăraşilor" (corect: „... a avut loc slujba **Agheasmei** Mari...", fiindcă **agheasmă** provine, prin filieră slavă, din greceşte (cf. ngr. „aghiasmatorion");
- *__dizident/disident__: „N-a fost o dezerțiune, ci o trădare în toată legea, deoarece fostul **dizident** s-a alăturat fără a sta pe gânduri taberei opuse" (corect: „... deoarece fostul **disident** s-a alăturat..."), „Este o epurare de sorginte stalinistă în care Crin Antonescu îi lichidează pe toți **dizidenții**, pe toți cârtitorii, pe toți şovăielnicii" (corect: „... îi lichidează pe toți **disidenții**..."), „Am avut noi rezistență în comunism? **Dizidenți**?" (corect: „... **Disidenți**?"), „În acest personaj, grupul Tăriceanu-Chiliman ar putea fi definit «**dizident**»; în nici un (sic!) caz o forță de opoziție" (corect: „... ar putea fi definit «**disident**»; în niciun caz..."), „Revigorarea Dreptei se poate face cu oameni noi, nu cu **dizidenți** din PNL" (corect: „... nu cu **disidenți** din PNL"), „A făcut trimiteri la unchiul lui, **dizidentul**, care a stat la puşcărie pentru o idee" (corect: „... unchiul lui, **disidentul**,..."), „Grupul **dizident**, limitat la Călin Popescu Tăriceanu şi Ludovic Orban, şi-a făcut totuşi apariția, însă a evitat un atac frontal" (corect: „Grupul **disident**, limitat la...", pentru că **disident** este omofon cu etimonul său francez „dissident");

Scanned with OKEN Scanner

- ***dizidență/disidență**: „Mihai Stănescu, caricaturistul kamikaze sau **dizidența** ca artă" (corect: „... sau **disidența** ca artă"), „Cu toată **dizidența** mea, am trăit destul de bine" (corect: „Cu toată **disidența** mea..."), „Remus Cernea dirijează corul mut al ecologiştilor (...) mimând în genunchi **dizidența**" (corect: „... mimând în genunchi **disidența**"), „Auzisem de **dizidența** lui, vorbea normal, ca un intelectual, ba şi în mai multe limbi străine" (corect: „Auzisem de **disidența** lui,...", căci **disidență** este un împrumut francez „dissidence", în care „-ss-" se pronunță „-s-", nu „z");
- ***pleznet/plesnet**: „**Pleznetul** pe care-l produce cravaşa, pe spinarea calului, mă făcea ca eu însumi să sufăr, fiziologic vorbind..." (corect: „**Plesnetul** pe care-l producea..."), „Norii negri se abătuseră asupra noastră şi **pleznetele** ploii se făceau tot mai puternic simțite..." (corect: „... şi **plesnetele** ploii se făceau tot mai puternic simțite..."), „Vorbele lui batjocoritoare răsunau ca un **pleznet** care-mi flagela ființa..." (corect: „... răsunau ca un **plesnet**...", din cauză că **plesnet** este un derivat al verbului **a plesni**, care provine din slavul „plesnonti");
- ***premiză/premisă**: „Aceasta este **premiza** de la care s-a plecat..." (corect: „Aceasta este **premisa**..."), „Structurile statale lipsite de suflet şi istorie (...) se vor prăbuşi fiind consolidate pe false **premize**" (corect: „... pe false **premise**"), „Pentru ca Europa să funcționeze ca o unitate (...), este nevoie de alte **premize**, specifice bătrânului nostru continent, în afară de cele de pură supraviețuire, a cărui Romă este America..." (corect: „... este nevoie de alte **premise**,..."), „Ceilalți (...) pentru că reacționează pavlovian sărind isterici la jugulară fără să chibzuiască dacă **premizele** teoriei lui Băsescu n-ar fi cumva false..." (corect: „... dacă **premisele** teoriei lui Băsescu...", deoarece **premisă** îl traduce pe franțuzescul „prémisse", fiind omofon cu acesta);
- ***trăznaie/trăsnaie; *trăznet/trăsnet**: „Orice **trăznaie** a acestui individ lipsit de substanță şi coerență, dar lacom de mărire, devine ordin de luptă" (corect: „Orice **trăsnaie** a acestui individ..."), „Şi-au asigurat un gurist capabil să emită, fără să clipească, orice **trăznaie**, să se dea consistență retorică oricărei aberații", căci **trăsnaie** este un derivat al verbului **a trăsni** < sl. „trěsnonti"), „În urma unui **trăznet,** cinsprezece oi au fost ucise..." (corect: „În urma unui **trăsnet**..."), „Peste 10 (sic!) localități din Maramureş au fost greu afectate de ploile teorențiale din iunie, însoțite de grindine, vijelii şi **trăznete**" (corect: „Peste zece localități (...), însoțite de grindină, vijelie şi **trăsnete**"), „În afară de Sf. Ilie, o altă sărbătoare nu mai este vestită prin **trăznete**" (corect: „... nu mai este vestită prin **trăsnete**"), „Dar vestea va cădea ca un **trăznet** pentru sectorul privat în iunie 2012" (corect: „Dar vestea va cădea ca un **trăsnet**..."), „Cred că a fost un **trăznet**, după cum spuneți..." (corect: „Cred că a fost un **trăsnet**,...", fiindcă **trăsnet** este tot un derivat al verbului **a trăsni** < sl. „trěsnonti");

Scanned with OKEN Scanner

- ***troznire/trosnire; *troznet/trosnet**: „În ciuda vorbelor populare, **troznirea** articulațiilor nu provoacă apariția artritei, dar nici nu aduce vreun beneficiu" (corect: „... **trosnirea** articulațiilor nu provoacă apariția artritei,..."), „Ce de contracte s-ar realiza, ce de proiecte, doar la un **troznit** (sic!) din degete, fără birocrație și alergătură" (corect: „... doar la un **trosnet** din degete,...", fiindcă și **trosnire**, și **trosnet** sunt derivate ale verbului **a trosni**, cf. „trăsni").

VI. 3. ROSTIREA/SCRIEREA NEGLIJENTĂ A UNOR SUBSTANTIVE CE DENUMESC PRODUSE (SAU LOCALURI) CU CARACTER ALIMENTAR

- ✓ „vezi munți... de **cremwușți**" sau „... de **crenvurști**"?;
- ✓ „dincolo de Piața Mare, era o **gogoșerie**" sau „... **gogoșărie**"?;
- ✓ „am văzut scris și **grefe**, la dvs.: **grefuri**" sau „... **grepuri/grepfruturi**"?;
- ✓ „încurajat... de **pălincă**" sau „... de **palincă**"?;
- ✓ „poți înființa o **pizzărie**" sau „... o **pizzerie**"?;
- ✓ „rămân să mănânc un **sandviș**" sau „... un **sandvici/sendviș**"? etc.

Rostirea „după ureche" a unor termeni din domeniul alimentar sau scrierea greșită a denumirii acestora (pe facturile însoțitoare de marfă, iar, de aici, pe etichetele comerciale din piețe și magazine) reprezintă un „blam" la adresa culturii noastre generale. Iată câteva exemple, culese „la fața locului" (de cele mai multe ori) sau de pe „micul ecran":

- ***alcol/alcool**: „Ravagiile consumului de **alcol** sunt arhicunoscute..." (corect: „Ravagiile consumului de **alcool**...", pentru că **alcool**, pl. („băuturi") **alcooluri**, este un împrumut perfect al franțuzescului „alcool");
- ***biscuite/biscuiți**: „Îți trebuie un **biscuite**, să-ți astâmperi foamea..." (corect: „Îți trebuie un **biscuit**...", căci **biscuit**, pl. **biscuiți**, este omograf cu etimonul franțuzesc „biscuit");
- ***cârtaboș/caltaboș**: „Decebal Traian Remeș cu **cârtaboșii** lui...", corect: „Decebal Traian Remeș cu **caltaboșii** lui...", deoarece singularul are forma **caltaboș**, et.nec.);
- ***cremwust/crenvurst**: „Vezi munți de caşcaval, de **cremwuști** ori de conserve..." (corect: „Vezi munți de caşcaval, de **crenvurști**...", deoarece **crenvurst,** la singular, provine, prin adaptare la grafia limbii române, din germanul „Krenwürstchen");

Scanned with OKEN Scanner

- ***gogoşerie/gogoşărie**: „Aici, pe strada Sf. Nicolae, şi anume pe partea dreaptă, dincolo de Piața Mare, era o **gogoşerie**, probabil că s-a desființat" (corect: „... era o **gogoşerie**,...", fiindcă, având pluralul **gogoşării**, **gogoşărie** este un cuvânt format prin derivare: **gogoaşă** + suf. „-ărie");
- ***grefe (grefuri)/grepuri (grepfruturi)**: „Am văzut scris şi **grefe**, în altă parte. La dumneavoastră: **grefuri**. De ce?" „Pentru că aşa scrie în factură!" (corect: după engl., fr. „grape-fruit", la singular: fie rostirea compusului întreg, aglutinat, la scriere, după modelul fonetic englezesc, **grepfrut**, fie rostirea sau scrierea lui simplificată, sinecdotică, **grep**, analog cu „vânătă" din „pătlăgea vânătă");
- ***hamsiu/hamsie**: „Iată cum apare un **hamsiu** curat, boieresc..." (corect: „Iată cum apare o **hamsie**...", din cauză că **hamsie**, pl. **hamsii**, este forma literară adaptată după împrumutul neogrecesc „ha(m)psi");
- ***pălincă/palincă**: „Toți turiştii vor să bea o **pălincă**", „Am luat de-acasă cârnați, slănină, **pălincă**", „Încurajat de paharul de **pălincă** servit înainte de discurs, edilul de la patru a cerut cetățenilor din acest sector să judece..." (corect: „... vor să bea o **palincă**", „... cârnați, slănină, **palincă**", „Încurajat de paharul de **palincă**...", căci **palincă**, pl. („sorturi, porții") **palinci**, l-a preluat, ca neologism, pe maghiarul „pálinka");
- ***pateu** (de ficat)/**paté** (...): „Nicoleta Luciu e mai bogată decât o conservă de **pateu**" (corect: „... decât o conservă de **paté**", pentru că **paté** [de ficat], pl. („sorturi") **pateuri**, se deosebeşte de **pateu** („produs de patiserie"), pl. **pateuri**, deşi ambele produse au aceeaşi etimologie franceză, „pâté");
- ***pizzărie/pizzerie**: „Ajungând în România, poți înființa o **pizzărie**..." (corect: „... poți înființa o **pizzerie**...", fiindcă **pizzerie**, pl. **pizzerii**, urmează structura grafică şi fonică a italienescului „**pizzerie**", pe care l-am împrumutat fără ca vocala palatală „-e-" să se transforme în centrala „-ă-");
- ***sandviş/sandvici (sendviş)**: „Putem să luăm un **sandviş**", „Termină tu astea, cât fac eu un **sandviş**", „Eu rămân să mănânc un **sandviş**", „Îmi cumperi şi mie un **sandviş**?", „Te aşteaptă un **sandviş** în închisoare" (corect: „... să luăm un **sandvici/sendviş**", „... cât fac eu un **sandvici/sendviş**", „... să mănânc un **sandvici/sendviş**", „Îmi cumperi şi mie un **sandvici/sendviş**?", „Te aşteaptă un **sandvici/sendviş**...", deoarece **sandvici**, în variație liberă cu **sendviş**, pl. **sandviciuri/sendvişuri**, este o adaptare fidelă, omofonică, a englezescului „sandwich").

Din circulația orală, am reținut şi alte exemple de alimente (sau tipuri de magazine) pronunțate neîngrijit:

- ***ghiudem** (corect: **ghiuden**, din tc. „göden");
- ***oblete** (corect: **obleț**, derivat din **oblu** + suf. -eț");
- ***parizel** (corect: **parizer**, din germ. „Pariser");
- ***pireu** (corect: **piuré**, din fr. „purée");

Scanned with OKEN Scanner

- ***sarmală** (corect: **sarma**, art. **sarmaua**, din tc. „sarma");
- ***scoveargă** (corect: **scovergă/scovardă**, din sl. „skovrada");
- ***sifonerie** (corect: **sifonărie**, derivat din „sifon" + suf. „-ărie");
- ***sitronadă** (corect: **citronadă**, din fr. „citronnade");
- ***şoric** (corect: **şorici**, et.nec.);
- ***vutcă** (corect: **votcă/vodcă**, din rus. „vodka").

VI. 4. ROSTIREA/SCRIEREA NEGLIJENTĂ A UNOR SUBSTANTIVE CE DENUMESC OBIECTE VESTIMENTARE SAU DE PODOABĂ ETC.

- ✓ „trăgând **fermuarul**" sau „... **fermoarul**"?;
- ✓ „un **giuvaer**... era Lina" sau „un **giuvaier**..."?;
- ✓ „găsite pe un **maieu**" sau „... un **maiou**"?;
- ✓ „e aşezat un **mileu**" sau „... un **milieu**"?;
- ✓ „**pulovărul** lui verde" sau „**puloverul**..."?;
- ✓ „**vestmintele** ideologice" sau „**veşmintele**..."? etc.

Rostirea (ori scrierea) neîngrijită, neliterară a denumirii unor produse alimentare (v. VI.3) este „dublată" deseori de cea a unor obiecte nealimentare, a unor articole de îmbrăcăminte şi încălţăminte, de podoabă etc., familiare omului în „habitatul" său domestic. Să oferim câteva exemple:

- ***bluejeanşi/bluejeans**: „**Bluejeanşi**, gumă de mestecat, zahăr, porţelanuri, andrele, brelocuri..." (corect: „**Bluejeans**, gumă de mestecat,...", căci **bluejeans** este un anglicism care nu reprezintă singularul, ci pluralul substantivului evocat: „Pantaloni...");
- ***fermuar/fermoar**: „Trăgând **fermuarul** de la intrare, am uitat de trecut..." (corect: „Trăgând **fermoarul**...", fiindcă **fermoar** este expresia omofonă a neologismului francez împrumutat: „fermoir");
- ***flanel/flanelă**: „Deşi purta haine groase de postav, avea, pe dedesubt şi un **flanel** de lână" (corect: „... şi o **flanelă** de lână...", din cauză că **flanelă** < fr. „flanelle" păstrează pronunţarea, omofonă, a etimonului francez);
- ***giuvaer/giuvaier**: „Un **giuvaer**, asta era Lina, dar parcă eu eram în stare să recunosc?" (corect: „Un **giuvaier**,...", pentru că **giuvaier** < tc. „cevahir" se scrie cu diftongul „ie", nu cu vocala „e");
- ***maieu/maiou**: „Nu ar fi rău să avem şi nişte **maieuri** îmblănite" (corect: „... **maiouri** îmblănite"), „În zilele trecute, (sic!) însă, procurorii suceveni au primit de la Institutul Criminalistic rezultatele probelor ADN prelevate de

Scanned with OKEN Scanner

pe câteva urme de spermă găsite pe un **maieu** şi o pereche de pantaloni..." (corect: „În zilele trecute însă, (...) găsite pe un **maiou**...", deoarece etimonul francez, „maillot", are în silaba finală vocala „o", nu „e");

- ***mileu/milieu**: „Tablouri de pictori celebri, mobilier de lemn masiv, bibelouri de porțelan şi un pian pe care, de altfel, e aşezat un **mileu**" (corect: „... e aşezat un **milieu**", căci **milieu** reproduce grafic etimonul francez „milieu", accentul de intensitate fiind pe „-e-";
- ***placheu/blacheu**: „Păşea lin, uşor şi chiar dacă n-ar fi avut **plachiuri**, l-aş fi recunoscut" (corect: „... chiar dacă n-ar fi avut **blacheuri**,...", din cauză că **blacheu** (et.nec.) este forma literară recomandată, nu „placheu");
- ***pulovăr/pulover**: „Respirând mirosul din **pulovărul** lui verde..." (corect: „... **puloverul** lui verde", fiindcă **pulover** este un neologism englezesc, preluat din franceză, „pull-over", nicidecum de origine germană – pentru ca „-e-" să fie pronunțat „-ă-"; fenomenul este acela de hipercorectitudine);
- ***tenes/tenis**: „Bucureştiul te vrea în **teneşi**" (corect: „... te vrea în **tenişi**", pentru că **tenis** < engl., fr. „tennis" păstrează nealterată vocala „-e-" şi la singular, şi la plural");
- ***vestmânt/veşmânt**: „Principalul discipol al lui Ion Iliescu este Crin Antonescu, indiferent de momentele de criză din relațiile lor şi de **vestmintele** ideologice afişate ostentativ" (corect: „... **veşmintele** ideologice afişate ostentativ", din cauză că **veşmânt** < lat. „vestimentum"; deşi a circulat – sau mai circulă, pe alocuri – cu variante ca „veştmânt", „vestmânt", „vesmânt", forme arhaice şi populare, norma literară indică drept corectă forma **veşmânt**).

VI. 5. ROSTIREA/SCRIEREA NEGLIJENTĂ A UNOR SUBSTANTIVE CE DENUMESC OBIECTE ŞI MATERIALE DE UZ CASNIC, PRECUM ŞI TERMENI BISERICEŞTI

- ✓ „dau **balastru** şi conducte" sau „dau **balast**..."?;
- ✓ „foarfeca şi **foenul**" sau „... şi **föhnul**"?;
- ✓ „**funerariile** mamei sale" sau „**funeraliile**..."?;
- ✓ „oficierea Sfintei **Leturghii**" sau „... **Liturghii**"?;
- ✓ „**lubrefianți** industriali" sau „**lubrifianți**..."?;
- ✓ „am mai băgat un **reşeu**" sau „... un **reşou**"? etc.

Încălcarea ortografiei (implicit a ortoepiei) este „apanajul" unor oameni certați nu numai cu gramatica, ci şi cu îndreptarele şi dicționarele limbii

Scanned with OKEN Scanner

române, oameni care nu înțeleg că vorbirea și scrierea agramată sunt rezultatul atât al unei culturi submediocre, cât și al unei autocenzurări aproape inexistente în actul comunicării cu ceilalți. Exemplele ce urmează oglindesc, fără echivoc, aceste carențe:

- *__balastru/balast__: „Ăia dau **balastru** și conducte" (corect: „... dau **balast** și conducte", pentru că **balast** < fr. „ballast" este omofon cu etimonul său francez, „balastru" fiind, probabil, o redare, la singular, printr-o licență fonetică, a pluralului **balasturi**);
- *__ceaon/ceaun__: „100 de (sic!) kg de roșii, spălate și curățate, au fost fierte în **ceaoane**" (corect: „... au fost fierte în **ceaune**", deoarece **ceaune** < tăt. „ca(h)un", ucr. „ca(v)un" și-a păstrat nealterată vocala „u", deși în exprimarea dialectală există tendința diftongării în „oa" sub influența vocalei finale, „e");
- *__chirpic/chirpici__: „Aici nu se poate face nimic. S-a topit **chirpicul!**" (corect: „... S-a topit **chirpiciul**!", căci **chirpici** < tc. „kerpič", fiind nume de materie, este defectiv de număr, „chirpic" fiind, prin regresiune, o falsă formă de singular);
- *__coșgiug/coșciug__: „Voiam să-l pun în **coșgiug**, să nu vină după el, dar nu m-a lăsat popa" (corect: „Voiam să-l pun în **coșciug**,...", căci **coșciug** < sl. „kovŭčegŭ", după „coș", suferă, se pare, „mutații" fonetice doar în vorbirea regională, când „č" poate fi asimilat de „g" final, sonorizându-se în „ğ");
- *__cuțât/cuțit__: „Cu același **cuțât** a încercat și el să-și ia viața, un om de 42 de ani" (corect: „Cu același **cuțit**...", substantivul **cuțit** < probabil lat. *„acutitus" rostindu-se, regional, „cuțât" printr-o deplasare a locului de articulare a lui „i" (din vocală anterioară într-una centrală);
- *__foen/föhn__: „Doar foarfecele și **foenul**, ca să îndepărteze părul" (corect: „Doar foarfecele și **föhnul**,...", fiindcă **föhn** < fr. „foehn", germ. „Föhn" este și omofon, și omograf cu etimonul german);
- *__funerarii/funeralii__: „Vosganian participă la **funerariile** lui Thatcher" (corect: „... la **funeraliile** lui Thatcher"), „Președintele Traian Băsescu se află la Constanța pentru **funerariile** mamei sale..." (corect: „... pentru **funeraliile** mamei sale..." pentru că **funeralii** < fr. „funérailles", lat. „funeralia" este pluralul unui substantiv (ce indică o „ceremonie fastuoasă a înmormântării sau a incinerării unei persoane"), iar **funerar,-ă, funerari,-e** < fr. „funéraire", lat. „funerarius" este un adjectiv, cu sensul „care ține de funeralii, privitor la funeralii; de înmormântare"; se poate deduce că „funerarii" este un hibrid, rezultat al contaminării dintre substantiv și adjectiv);

Scanned with OKEN Scanner

- ***leturghie/liturghie**: „Ora 8.30–10.00: Oficierea Sfintei **Leturghii**" (corect: „... Sfintei **Liturghii**", din cauză că **liturghie** < sl. „liturgija" nu l-a modificat pe „i" în „e", rostirea semideschisă a unei vocale închise fiind un fenomen care ține de arbitrar, şi nu de normă);
- ***lubrefiant/lubrifiant**: „Ai întrebat ce **lubrefianți** industriali poate folosi" (corect: „Ai întrebat ce **lubrifianți**...", căci **lubrifiant** < fr. „lubrifiant" este un calc grafic perfect al etimonului francez, iar pronunțarea ca „e" a primului „i" se datoreşte, probabil, disimilării acestui „i" accentuat, sub influența celui de-al doilea „i");
- ***reşeu/reşou**: „De frig am mai băgat în cameră un **reşeu**" (corect: „... am mai băgat... un **reşou**", deoarece **reşou** < fr. „réchaud" respectă structura vocalică a neologismului francez – asimilarea lui „o" la „e", sub influența primului „e", fiind un accident fonetic preluat prin mimetism);
- ***streaşine/streşini**: „Femeile n-aveau **streaşine** pe la ochi" (corect: „Femeile n-aveau **streşini**...", fiindcă **streaşină** – cf. sl. „strěha" – cunoaşte, pentru a forma pluralul literar, alternativa vocalică „ea/e", desinența fiind „i, nu „e" – forma „streaşine" este arhaică şi regională).

VI. 6. ROSTIREA/SCRIEREA NEGLIJENTĂ A UNOR SUBSTANTIVE CE DENUMESC TERMENI ADMINISTRATIVI ŞI ECONOMICO-FINANCIARI

- ✓ „**administratore** foarte bune" sau „**administratoare**..."?;
- ✓ „pierdem **islazul** comunal" sau „... **izlazul** comunal"?;
- ✓ „pânze de **paianjen**" sau „... de **păianjen**"?;
- ✓ „are un **salar** mai mare" sau „... un **salariu**..."?;
- ✓ „merge foarte des la **servici**" sau „... la **serviciu**"?;
- ✓ „sunteți un **vehicol**" sau „... un **vehicul**"? etc.

Nu atât în rândurile oamenilor cu o instrucție şcolară deficitară, cât mai ales în ale celor cu o pregătire superioară, academică, pot fi surprinse exprimări inculte, de neînțeles astăzi, când mijloacele de informare sunt, ca niciodată, atât de bogate şi la îndemână... Să ne oprim asupra câtorva substantive (între care, la loc de „cinste", figurează, ca frecvență şi „infirmitate fonetică", **servici**):

- ***servici/serviciu**: „N-are **servici** şi trăieşte pe spinarea bătrânilor, care sunt pensionari" (corect: „N-are **serviciu**..."), „Din fişele postului reies

Scanned with OKEN Scanner

obligațiile de **servici**" (corect: „... obligațiile de **serviciu**"), „Cu motocicleta te poți duce la **servici**" (corect: „... la **serviciu**"), „Era ca la **servici** când jucați star porno" (corect: „Era ca la **serviciu**..."), „Sunt legată sufletește de toți oamenii cu care lucrez, de la specialiștii din echipa mea la femeia de **servici**" (corect: „... femeia de **serviciu**"), „Pentru că merge foarte des la **servici**, ne gândim să-l suspendăm" (corect: „... merge foarte des la **serviciu**,..."), „Ei îmi răspund: «Tata bea». Sau: «Mama n-are **servici**»." (corect: „... Mama n-are **serviciu**"), „Oamenii care nu sunt nici acasă, nici la **servici**, pacienți care fac dializa de trei ori pe săptămână, câte 5-6 ore..." (corect: „... nici la **serviciu**,..."), „Mamele preferă să nu revină la **servici** până în primii doi ani de la naşterea copiilor" (corect: „... să nu revină la **serviciu**..."), „Băiatul, gospodar: mi-a zis că are găini, nişte gâşte, porc, are **servici** – lucrează la Scamă..." (corect: „... are **serviciu** – lucrează la Scamă..."), „Imobilul n-a fost niciodată locuință de **servici**" (corect: „... locuință de **serviciu**"), „Parchetul era dat, de femeile de **servici**, cu motorină" (corect: „... de femeile de **serviciu**,..."), „O femeie de **servici** mi-a zis: «Şi d-ta eşti aici?»" (corect: „O femeie de **serviciu**..."), „Vorbim de îndeplinirea sarcinilor de **servici**. Din fişa postului reies sarcinile de **servici**" (corect: „... îndeplinirea sarcinilor de **serviciu** (...) sarcinile de **serviciu**"), „La **servici** ai ceva necazuri? A venit un director nou..." (corect: „La **serviciu**..."), „Nu am avut nici timp, nici bani, pentru că nu mai aveam **servici**" (corect: „... nu mai avem **serviciu**", deoarece substantivul **serviciu** < lat. „servitium", prin intermediar francez se termină în „-ciu" < lat. „-tium", la fel ca **beneficiu, deliciu, edificiu, frontispiciu, oficiu, sacrificiu, viciu** – de origine latină, şi nu în „-ci", ca **bici, brici** – de origine slavă);

- ***administratore/administratoare**: „**Administratore** foarte bune, amândouă" (corect: „**Administratoare** foarte bune,..."), „Aducem mulțumirile noastre fierbinți directoarei Liceului Auto, prof. Gabriela Gojnea, şi **administratorei**, Georgiana Herghelegiu..." (corect: „... şi **administratoarei**, Georgiana Herghelegiu...", pentru că **administrator,-oare** < fr. „administrateur", lat. „administrator" formează femininul, de la masculin, prin alternanța vocalică „o/oa");
- ***denaționalizare/deznaționalizare**: „Maghiarii au luptat pentru **denaționalizarea** celor două județe" (corect: „... pentru **deznaționalizarea** celor două județe", fiindcă **deznaționalizare** – v. „deznaționaliza", după fr. „dénationaliser" – se formează cu prefixul „dez-", nu „de-", la fel ca alte verbe, fie înaintea unei consoane sonore – **dezbate** –, fie a unei vocale – **dezarma** –, fie a unei sonante – **dezmembra**);

Scanned with OKEN Scanner

- ***divident/dividend**: „OMV va încasa cele mai multe **dividente** de la Petrom" (corect: „... **dividende** de la Petrom", căci **dividend** < fr. „dividende", lat. „dividendus" respectă tiparul consonantic al neologismului împrumutat);
- ***excroc/escroc**: „Ce? Crezi că sunt un **excroc**?" (corect: „... un **escroc**?", din cauză că **escroc** < fr. „escroc" este un „calc" grafic perfect al etimonului francez);
- ***expropiere/expropriere**: „Victor Ponta vrea un nou sistem de **expropiere**" (corect: „... un nou sistem de **expropriere**", deoarece **expropriere** – v. „expropria", din fr. „exproprier" – este un derivat al verbului **a expropria**, nu **a expropia**, lipsa ultimului „r" fiind un accident fonetic, disimilarea lui totală de către primul „r");
- ***islaz/izlaz**: „De ce era să pierdem **islazul** comunal şi să-l dea unei firme de avocaţi?" (corect: „De ce era să pierdem **izlazul**...", căci **izlaz** < bg. „izlaz" se scrie şi se rosteşte întocmai ca etimonul său bulgăresc – varianta „islaz" fiind neliterară);
- ***paianjen, păienjen/păianjen**: „Toate reţelele teroriste răspândite pretutindeni ca nişte pânze de **paianjeni**", „Toate aceste produse ucid gândacii, **păienjenii**, şobolanii..." (corect: „... ca nişte pânze de **păianjeni**", „... ucid gândacii, **păianjenii**,...", pentru că, în **păianjen** < sl. *„pajončina", cf. bg. „pajašina", „ă"„ este, potrivit legilor noastre fonetice, rezultatul lui „a" originar aflat înaintea unei silabe care conţine un „a" accentuat – vezi şi **bărbat, cămaşă, cărare, măgar, năravi**);
- ***salar/salariu**: „La patronul de acum am un **salar** mai mare...", „Pe vremea împuşcatului nu duceam grijă că statul umblă la **salar** sau că rămâi fără servici (sic!)" (corect: „... am un **salariu** mai mare...", „... statul umblă la **salariu**,...", fiindcă **salariu** < fr. „salaire", lat. „salarium" urmează şi ca pronunţare, şi ca scriere etimonul latinesc);
- ***vehicol (autovehicol)/vehicul (autovehicul)**: „Sunteţi un **vehicol** de mesaj între centru şi filiale...", „La cererea poliţiei rutiere, **autovehicolul** a fost tras pe dreapta" (corect: „Sunteţi un **vehicul**...", „... **autovehiculul** a fost tras pe dreapta", din cauză că **vehicul** < fr. „véhicule", lat. „vehiculum" are forma literară conformă cu etimologiile latină şi freanceză – rostirea lui „u" sub forma lui „o" fiind un accident fonetic oral, pricinuit de influenţa vocalei precedente, semideschise, „e", asupra lui „u", vocală închisă, care devine semideschisă);
- ***visterie/vistierie:** „Şi, pentru că Primăria Sectorului 3 nu are bani în **visterie** pentru a face reabilitarea, blocurile vor fi anvelopate cu bani europeni" (corect: „... nu are bani în **vistierie**...", căci **vistierie** < „vistier" [din lat. „vestiarius"] + suf. „-ie" este un cuvânt derivat, compus din cinci silabe, nu din patru, respectiv din **vis-ti-e-ri-e**, nu „vis-te-ri-e").

Scanned with OKEN Scanner

VI. 7. ROSTIREA/SCRIEREA NEGLIJENTĂ A UNOR SUBSTANTIVE CE DENUMESC TERMENI SOCIALI, MEDICALI ŞI CULTURALI

- ✓ „prevenție și **ambulator**" sau „... și **ambulatoriu**"?;
- ✓ „**bijniță** n-am de gând să fac" sau „**bișniță**..."?;
- ✓ „cele mai inedite **cotidiane**" sau „... **cotidiene**"?;
- ✓ „**liceeana** din Gorj" sau „... **liceana**..."?;
- ✓ „Bucureștiul e plin de **nasoi**" sau „... de **nasoli**"?;
- ✓ „cu spițul în **testicole**" sau „... în **testicule**"? etc.

Şirul termenilor rostiți (sau scrişi) neglijent, din subcapitolele precedente (v. VI.3–6), continuă în secțiunea de față, relevând faptul că limba română literară este ignorată şi nu rareori utilizată „după ureche"; citatele de mai jos ilustrează acest lucru:

- *__ambulator/ambulatoriu__: „Nu se face primăvara reformei prin mutarea accentului de pe spitalizare pe prevenție şi **ambulator**, cum e țelul" (corect: „... pe prevenție şi **ambulatoriu**,...", căci substantivul/adjectivul **ambulatoriu** < fr. „ambulatoire", lat. „ambulatorius" este un împrumut calchiat după etimonul latinesc, nu după cel francez);
- *__bijniță/bișniță__: „**Bijniță** nu am de gând să fac, nu am talent de comerciant" (corect: „**Bișniță** nu am de gând să fac,...", fiindcă, termen familiar fiind, **bișniță** < engl. „business" este rostit uneori „bijniță", consoana surdă „ş" devenind sonoră şi rostindu-se „j"; sonorizarea este favorizată de poziția consoanei „ş" între două sunete sonore, vocala „i" şi sonanta „n");
- *__cotidiane/cotidiene__: „Un jurnalist francez mi-a trimis prin reporter special **cotidianele** din Franța" (corect: „... **cotidienele** din Franța"), „Am la dispoziție cele mai inedite **cotidiane**" (corect: „... cele mai inedite **cotidiene**"), „Toate **cotidianele** din țară scriu despre un Cod al muncii" (corect: „Toate **cotidienele**..."), „Este afirmația pe care o fac unele **cotidiane** europene" (corect: „... unele **cotidiene** europene"), „Toate **cotidianele** de azi comentează pe marginea arestării lui Cătălin Voicu" (corect: „Toate **cotidienele** de azi..."), „**Cotidianele** Adevărul şi Click..." (corect: „**Cotidienele** Adevărul şi Click..."), „Au venit **cotidianele** zilei de mâine" („Au venit **cotidienele**...", pentru că substantivul/adjectivul **cotidian** < fr. „quotidien", lat. „quatidianus" suferă alternanța fonetică „-a"/„-e" atunci când face diferența morfologică dintre singular şi plural, ca în: **aerian–aerieni,**

Scanned with OKEN Scanner

muzician–muzicieni, politician–politicieni, sibian–sibieni etc. Cei care păstrează, la plural, sufixul „-an" fac analogia forțată cu substantivele care nu cunosc alternanțele fonetice de plural: „american–americani", „lungan–lungani", „puştan–puştani" etc.);

- ***delicvență/delincvență**: „Societatea e neîndurătoare cu **delicvenții** şi alți bolnavi psihic" (corect: „Societatea e neîndurătoare cu **delincvenții**...", fiindcă **delincvent** < lat. „delinquens,-ntis", cf. fr. „délinquant" nu a cunoscut, în structura sa literară de împrumut, niciun fel de sincopă a sonantei „n" din penultima silabă – dispariția acestei sonante, în vorbirea neîngrijită, datorându-se, probabil, disimilării totale a acesteia de către ultimul „n");
- ***fimeie/femeie**: „Oamenii sunt pur şi simplu disperați în loc s-o ajute pe această **fimeie**" (corect: „... pe această **femeie**", din cauză că **femeie** moşteneşte latinescul „familia", care, prin legile fonetice care au acționat de-a lungul vremurilor, a suferit modificarea vocalei „a", din prima silabă, în „e", nu în „i", vocală mai închisă decât „e", disimilată, probabil, de prezența vocalei „e" din silaba următoare);
- ***liceean/licean**: „Raluca Drăguşean, **liceeana** din Gorj, care s-a sinucis acum cinci zile, şi-a planificat temeinic lugubrul plan" (corect: „Raluca Drăguşean, **liceana** din Gorj, care s-a sinucis...", căci **licean** < fr. „lycéen" este un împrumut a cărui structură morfologică corespunde celei a unui derivat românesc format cu ajutorul sufixului „-ean"(„-an"): **tulcean** (< Tulcea), **vâlcean** (< Vâlcea), **sibian** (< Sibiu), **hațegan** (< Hațeg); **licean** (< liceu) formează pluralul neutru **liceeni**, prin alternanța fonetică „a/e", şi prin adăugarea desinenței „-i");
- ***nasoi/nasoli:** „Nişte **nasoi**... Turismul românesc? Cârciumile din Centrul Vechi...", „Tot Bucureştiul e plin de **nasoi**..." (corect: „Nişte **nasoli**...", „... e plin de **nasoli**...", deoarece **nasol** („rău, meschin") < țig. „nasvalo" (= „bolnav") formează pluralul prin adăugarea, la forma de singular, a desinenței „-i", şi nu prin înlocuirea sonantei finale de la singular, „-l", cu „-i");
- ***subsioară/subsuoară**: „Preumblându-ți-se pe la **subsiori**, peste pleoapele îngreunate..." (corect: „... pe la **subsuori**,...", căci **subsuoară** < „sub-"+ lat. *„suoară" are pluralul literar **subsuori** – îmbinarea, în rostire, a lui „u" cu „i" din silaba penultimă poate fi consecință a disimilării vocalei închise, posterioare, „u", în vecinătatea vocalei închise, anterioare, „i", din silaba ultimă);
- ***testicol/testicul**: „L-a băgat în portbagajul maşinii, l-a dus în pădure, l-a dezbrăcat de chiloți şi i-a tras cu şpițul în **testicole**" (corect: „...i-a tras cu şpițul în **testicule**", fiindcă **testicul** < fr. „testicule", lat. „testiculus" respectă grafia cuvântului împrumutat, fără ca „-u-" din silaba penultimă să-şi schimbe modul de articulare – din vocală închisă în una semideschisă,

Scanned with OKEN Scanner

posterioară, „o" –, cazul de față fiind efectul unei rostiri neîngrijite, probabil sub influența vocalei semideschise, anterioare „e", din silaba ultimă).

VI. 8. ROSTIREA/SCRIEREA NEGLIJENTĂ A UNOR SUBSTANTIVE DIN DOMENIUL TURISMULUI ŞI AL SPORTULUI

- ✓ „avem ... bucătari, **boxeuri**" sau „... **boxeri**"?;
- ✓ „şoferi..., **globtrotteri**" sau „... **globe-trotteri**"?;
- ✓ „**itinerariul** său politic" sau „**itinerarul**..."?;
- ✓ „vom construi un **teleskiu**" sau „... un **teleschi**"?;
- ✓ „**urechiaților** nicio şansă" sau „**urecheaților**..."? etc.

Improprietatea unor termeni folosiți pe diverse canale media se dovedeşte a fi o realitate regretabilă, nedumerind „diletantismul" şi lipsa de informație a multor vorbitori. Iată câteva exemple de substantive din sfera sus-menționată în titlu:

- ***boxeur/boxer**: „Nici vorbă, avem şi taximetrişti, bucătari, **boxeuri**..." (corect: „... taximetrişti, bucătari, **boxeri**...", căci **boxer** < engl. „boxer" este literalmente grafia neologismului englezesc, nu a franțuzescului „boxeur", care a circulat în vremurile trecute);
- ***globtrotter/globe-trotter**: „Pe terasă stau adunați laolaltă şoferi de tiruri, **globtrotteri**, misionari, (sic!) şi nişte pierde vară (sic!) ca noi..." (corect: „... **globe-trotteri**, misionari şi nişte pierde-vară ca noi...", fiindcă **globe-trotter** < engl. „globe-trotter" reproduce întocmai forma neologismului împrumutat, şi anume a compusului cu cratimă – nu aglutinat –, fără suprimarea, în scris, a vocalei finale a lui „globe" – vocală „mută" în rostire);
- ***itinerariu/itinerar**: „Mă interesează, în schimb, **itinerariul** său politic, legăturile mai mult sau mai puțin vizibile, perceptibile..." (corect: „... **itinerarul** său politic,...", pentru că **itinerar** < fr. „itinéraire", lat. „itinerarius" este adaptat după neologismul franțuzesc, nu după cel latinesc);
- ***teleskiu/teleschi**: „La Cazionul din Constanța vom construi un **teleskiu**" (corect: „... vom construi un **teleschi**", deoarece **teleschi** < fr. „téléski", pe de o parte, nu-l adoptă pe „k" – pentru care limba română îl are pe „ch", în franceză pronunțându-se „ş" –, iar, pe de altă parte, n-are motive să-l adauge, după vocala finală, pe „-u"; altfel stau lucrurile cu acele substantive care au desinența „-u" de singular: rachiu–rachiuri, raliu–raliuri);
- ***urechiat/urecheat**: „Cresc ogari şi fugăresc iepurii, faptă care în Occident este privită ca o cruzime fiindcă nu lasă **urechiaților** nicio şansă" (corect:

Scanned with OKEN Scanner

„... nu lasă **urecheaților** nicio şansă", din cauză că **urecheat** < „ureche" este, inițial, adjectiv participial, provenit din verbul **a urechea**, devenit substantiv prin articulare; se observă uşor că acesta nu derivă de la pluralul „urechi", ci de la singularul „ureche", ca şi verbul „a urechea").

VI. 9. ROSTIREA/SCRIEREA NEGLIJENTĂ A UNOR SUBSTANTIVE CE OGLINDESC PROCESE PSIHICE SAU FIZIOLOGICE

- ✓ „un **atuu** consistent" sau „un **atu**..."?;
- ✓ „**complacere** în beneficiul..." sau „**complăcere**..."?;
- ✓ „a cărei **indentitate**" sau „... **identitate**"?;
- ✓ „standarde de **intransingență**" sau „... **intransigență**"?;
- ✓ „starea asta de **prostație**" sau „... **prostrație**"?;
- ✓ „au avut **repercursiuni**" sau „... **repercusiuni**"? etc.

Lipsa de informare sau neglijența față de modul în care se exprimă (diverşi vorbitori) în societate sunt cauze ale vocabularului sărac, plin de clişee sau neconform cu cerințele limbii literare, după cum se vede în frazele reproduse mai jos:

- ***atuu/atu**: „Însă cu «The Artist» mai are un **atuu** consistent – printre producători se numără *The Weinstein Company*..." (corect: „... mai are un **atu** consistent...", fiindcă **atu** < fr. „atout" este omofon cu neologismul împrumutat, ultimul „-u" din „atuu" fiind o adiționare, accidentală, semivocalică, a vocalei silabice a desinenței de plural „-uri");
- ***complacere/complăcere**: „Ceea ce e, indubitabil, rezultatul a douăzeci şi doi de ani de viață asistată şi de **complacere** în beneficiul resturilor cu iz social ale fostului sistem comunist" (corect: „... douăzeci şi doi de ani de viață asistată şi de **complăcere** în beneficiul resturilor...", căci substantivul **complăcere** – v. „complăcea" – este infinitivul lung al verbului **complăcea**, nu „complace", care este o variantă neliterară);
- ***greşală, năduşală/greşeală, năduşeală**: „O **greşală** gravă. Uite ce se întâmplă când şeful are chef de articole idioate", „O **năduşală** complicată mă cuprinde..." (corect: „O **greşeală** gravă...", „O **năduşeală** complicată...", pentru că şi **greşeală** < „greşi" + suf. „-eală", şi **năduşeală** < „năduşi" + suf. „-eală" sunt substantive derivate, din verbele „greşi" şi „năduşi", cu ajutorul sufixului „-eală", nu „-ală"!);
- ***grije/grijă**: „Mai greu pentru cei bătrâni care veneau, zilnic, cu rândul, ba să ne ducă alimente, ba să aibă **grije** de copii..." (corect: „... ba să aibă

Scanned with OKEN Scanner

grijă de copii...", deoarece „-ă" din **grijă** < bg. „griža", la origine, terminat în „-a", la fel cu rus. „braga", bg., sl. „gradina", lat. „sarcina", este rezultatul închiderii lui „-a" neaccentuat – la fel ca în **bragă, grădină, sarcină** – cu pluralul **griji**, respectiv, **brăgi, grădini, sarcini**);

- ***hangara/angara:** „Ideal ar fi să creşti veniturile, în paralel cu reducerea cheltuielilor, ca să poți achita toate **hangaralele** şi să pui un bănuț deoparte" (corect: „... ca să poți achita toate **angaralele**...", fiindcă **angará** < ngr. „angaria" nu a fost împrumutat altfel decât arată prima silabă; proteza lui „h-" este rezultatul rostirii, individuale, fie sub imperiul afectului, fie al unei analogii fonetice, cum ar fi **haimanale, hahalere, halimale**...);
- ***ide(a)/idee(a)**: „Nega cu orice ocazie **idea** că sufletul ei ar putea fi altundeva decât în Rai..." (corect: „Nega cu orice ocazie **ideea**...", pentru că **idee** < fr. „idée", lat. „idea" urmează modelul grafic, la singular, al neologismului francez, forma articulată realizându-se prin alipirea, la forma nearticulată, a lui „-a" – deci **ideea** –; pluralul se formează prin substituirea lui „-e", desinență de singular, cu „-i", desinență de plural – deci **idei**);
- ***idiosincrasie/idiosincrazie**: „De ani de zile «Observator cultural» practică o critică de exterminare prin care varii autori îşi revarsă patimile, complexele şi **idiosincrasiile**..." (corect: „... complexele şi **idiosincraziile**...", din cauză că **idiosincrazie** < fr. „idiosyncrasie" „calchiază" pronunțarea, nu grafia neologismului francez – ştiind că „s" intervocalic se rosteşte „z" în limba franceză);
- ***indentitate/identitate**: „Persoana aceea străină a cărei **indentitate** nu o cunoştea..." (corect: „... a cărei **identitate** nu o cunoştea...", căci substantivul **identitate** < fr. „identité", lat. „identitas,-atis", omograf cu latinescul din care provine, nu suferă nicio modificare fonetică sub raport literar – apariția sonantei „n" după „i" fiind o anticipare a sunetului „n" din silaba următoare);
- ***intransingență/intransigență**: „ANI trebuie să traseze standarde de **intransingență**, de aceea a fost creată, nu să ne bage în interpretări de doi lei" (corect: „... standarde de **intransigență**,...", căci **intransigență** < fr. „intransigeance", it. „intransigenza" este rostit, accidental, cu „n" după silaba „-si-", deoarece, şi aici, ca în exemplul precedent, intervine fenomenul de anticipare a sonantei nazale din silaba penultimă);
- *... **înconjor/înconjur**: „Dar eu nu sunt acolo, eu dau **înconjor**, mai mult ca-n orice altă zi a anului, nesfârşitei cetăți a lui Dumnezeu" (corect: „... eu dau **înconjur**,...", căci **înconjur** < „înconjura", derivat regresiv, este confundat cu „înconjor", forma omonimă a prezentului indicativ, la pers. 1, a verbului din care face parte, amintit deja);

Scanned with OKEN Scanner

- ***prostație/prostrație**: „Deci nici munca n-o scoate din starea asta de **prostație**...” (corect: „... starea asta de **prostrație**...”, deoarece **prostrație** < lat. „prostratio,-onis”, fr. „prostration”, cu excepția desinenței „e”, respectă structura literală a etimonului latinesc – suprimarea, în vorbire, a lui „r” din silaba „-tra-” este rezultatul asimilării totale de către „r” din silaba precedentă);
- ***purece/purice**: „Eu, ca o intrusă, cu inima cât un **purece**, turnam din carafa de ceai rece cu lămâie...” (corect: „... cu inima cât un **purice**,...”, fiindcă **purice** < lat. „pulex,-icis” este forma moştenită din latină – rostirea, accidentală, a lui „i” ca „e” se datoreşte asimilării de către o vocală semideschisă, „e”, a unei vocale închise, „i”);
- ***repercursiune/repercusiune**: „A absentat foarte mult la ore, pe diferite motive, absențe ce au avut **repercursiuni** în asimilarea cunoştințelor de către elevi” (corect: „... absențe ce au avut **repercusiuni**...”, pentru că **repercusiune** < fr. „répercussion”, exceptând terminația, este omograf cu etimonul franțuzesc – apariția sonantei „r” după silaba „-cu-” fiind o consecință a propagării sonantei vibrante „r”, prezentă de două ori în silabele precedente).

VI. 10. ROSTIREA/SCRIEREA NEGLIJENTĂ A UNOR SUBSTANTIVE CE REFLECTĂ MEDIUL POLITIC SAU MILITAR

- ✓ „întreg **eşicherul** politic” sau „... **eşichierul**...”?;
- ✓ „se făceau **genoflexiuni**” sau „... **genuflexiuni**”?;
- ✓ „şi-a asumat **oprobiul**” sau „... **oprobriul**”?;
- ✓ „ar exista un **partenariat**” sau „... **parteneriat**”?;
- ✓ „**plancarde... pancarde**” sau „**placarde... pancarte**”?;
- ✓ „atât guvernul..., cât şi **preşedenția**” sau „... **preşedinția**”? etc.

Vocabularul folosit în legătură cu viața politică sau domeniul militar nu este nici el lipsit de surprize, căci majoritatea ziarelor şi televiziunilor de ştiri au în centrul preocupărilor lor aceste medii importante... Citatele de mai jos ilustrează câteva dintre încălcările flagrante ale normelor ortoepice şi ortografice actuale:

- ***cotârlă/cotarlă**: „Personal, atacul lui Cezar Preda la adresa lui Traian Băsescu mi s-a părut hămăitul unei **cotârle** la dulăul ce pare adormit” (corect: „... hămăitul unei **cotarle**...”, căci **cotarlă** (et.nec.) este un cuvânt cu răspândire regională, care nu cunoaşte alte variante literare – „cotârlă” fiind o variantă individuală, vorbită, rezultată în urma închiderii lui „a”, vocală asimilată parțial de poziția ei între două vocale semideschise, una anterioară, „e”, alta centrală, „ă”);

Scanned with OKEN Scanner

- *__eşicher/eşichier__: „Să nu ne facem iluzii: în anul 2012, când fiecare vot poate face diferența, pentru întreg **eşicherul** politic scopul scuză mijloacele..." (corect: „... pentru întreg **eşichierul** politic...", fiindcă **eşichier** < fr. „échiquier" este varianta literară, conformă cu structura fonetică a neologismului împrumutat – „eşicher" fiind o variantă personală, vorbită şi precipitată, din trei silabe, a unui cuvânt format din patru silabe);
- *__garagață/caragață__: „Îi plac «revoluțiile permanente», un soi de **garagață** enervantă şi neapărat televizată, avându-l uneori alături pe Radu Mazăre, un exponent de frunte al lumpenproletariatului" (corect: „... un soi de **caragață** enervantă...", deoarece **caragață** < ngr. „karakaxa" este exprimarea literară – pronunțarea consoanei inițiale, „c" sub formă de „g" fiind probabil rezultatul asimilării, accidentale, şi parțiale, a velarei surde „k" în consoana sonoră „g", sub influența aceleiaşi consoane, aflate în silaba penultimă a cuvântului);
- *__genoflexiune/genuflexiune__: „Unii au încercat să transforme IICCMER într-un vehicul de propagandă sau un vehicul select, unde se făceau **genoflexiuni** politice" (corect: „... unde se făceau **genuflexiuni** politice", fiindcă **genuflexiune** < fr. „génuflexion", cu excepția terminației, păstrează literal grafia franceză – vocala închisă „u" fiind pronunțată „o", vocală semideschisă, sub influența vocalei semideschise „e", aflată în silabele vecine, de o parte şi de alta);
- *__ghişeft/gheşeft__: „PNL s-ar rupe, mulți cumetri de **ghişefturi**, sătui de opoziție, sunt dornici de plăcinte şi ciolan pe varză" (corect: „... mulți cumetri de **gheşefturi**, sătui de opoziție,...", pentru că **gheşeft** < germ. „Geschäft" este omofon cu etimonul nemțesc – rostirea lui „e" ca „i" fiind, probabil, rezultatul unei disimilări, determinate de prezența lui „e" în două silabe vecine);
- *__glonte/glonț__: „În zidurile Parlamentului nu există nicio gaură de **glonte**" (corect: „... gaură de **glonț**", din cauză că **glonț** (et.nec.) este forma recomandată de normă – varianta, mai veche, „glonte", fiind astăzi neliterară);
- *__oprobiu/oprobriu__: „Acest partid şi-a asumat **oprobiul** măsurilor de austeritate" (corect: „... şi-a asumat **oprobriul** măsurilor de austeritate", deoarece **oprobriu** < fr. „opprobre", lat. „opprobrium", exceptând consoana finală, este omofon cu neologismul latinesc – dispariția, aici, în rostire, a sonantei „r" din silaba ultimă fiind, se pare, efectul disimilării ei totale de către aceeaşi sonantă „r" din silaba anterioară);
- *__otozbir/otuzbir__: „Iar guvernul, acum la ananghie financiară şi silit să impună măsuri heirupiste cu **otozbirul**..." (corect: „... măsuri heirupiste cu **otuzbirul**...", căci **otuzbir** < tc. „otuzbir" este şi omofon, şi omograf cu neologismul împrumutat – pronunțarea lui „u" ca „o" fiind determinată de asimilarea lui „u" (vocală închisă) de către „o" (vocală semideschisă) din prima silabă;
- *__partenariat/parteneriat__: „Cică ar exista **partenariat** cu TVR Info..." (corect: „Cică ar exista un **parteneriat**...", deoarece **parteneriat** < fr. „partenariat"

Scanned with OKEN Scanner

este un împrumut omograf cu neologismul francez – rostirea lui „e" ca „a" s-a produs prin asimilarea lui „e" de către „a" din ultima silabă;

- ***plancardă, pancardă/placardă, pancartă**: „Sala aceasta, plină de **plancarde**, este semnificativă", „Pe **pancardă** era scris: «Ponta dă gaze de şist întocmai ca un băsist»" (corect: „Sala, plină de **placarde**,...", „Pe **pancartă**...", pentru că, pe de o parte, **placardă** < fr. „placard", pe de altă parte, **pancartă** < fr. „pancarte", sunt substantive şi sinonime, şi paronime, de aici confuzia şi contaminarea celor două cuvinte sub formele hibride folosite de către unii vorbitori – necunoscători ai ortografiei substantivelor sinonime sus-amintite);
- ***preşedenție/preşedinție**: „Atât guvernul român, cât şi **preşedenția**..." (corect: „... cât şi **preşedința**...", fiindcă **preşedinție** < „preşedinte" + suf. „-ie" reprezintă forma literară a substantivului – rostirea lui „i" ca „e", în antepenultima silabă, fiind, în vorbirea neîngrijită, rezultatul deschiderii vocalei închise „i", prin asimilarea de către vocala semideschisă „e", din silabele precedente);
- ***vrăşmaş/vrăjmaş**: „Pe măsură ce se dezvoltă clasa de mijloc şi nevoia firească de fortificare în fața **vrăşmaşilor**..." (corect: „... în fața **vrăjmaşilor**...", din cauză că **vrăjmaş** (cf. „vrajbă") păstrează consoana sonoră „j" nealterată, pierderea sonorității şi rostirea ca „ş" datorindu-se, probabil, asimilării lui de consoana „ş" din finalul cuvântului).

VI. 11. SCRIEREA NEGLIJENTĂ A UNOR GRUPURI ORTOGRAFICE CU CRATIMĂ (SUBSTANTIVE GRADE DE RUDENIE SAU RELAȚII SOCIALE + ADJECTIVE POSESIVE)

- ✓ „se făcea că **bărbată-su**" sau „... **bărbatu-său**"?;
- ✓ „biblie avea... **bunică-miu**" sau „... **bunicu-meu**"?;
- ✓ „poate **mătuşi-mea** vine" sau „... **mătuşă-mea**..."?;
- ✓ „neruşinata de **noru-mea**" sau „... **noră-mea**"?;
- ✓ „cum îi spunea **maică-ti**" sau „... **maică-tii**"?;
- ✓ „îi face semn **nevesti-si**" sau „... **nevesti-sii**"? etc.

„Formațiile [populare sau familiare] cu structura **substantiv** denumind persoane (grade de rudenie sau relații sociale) + **adjectiv posesiv**: «bunicu-meu», «bunică-mea», «nevastă-mea», «soră-mea» au **genitiv–dativul** la **masculin** cu articolul proclitic «lui»: «**lui** bunică-meu», iar la feminin «bunică-mii», «nevesti-mii», «soră-mii» (**DOOM²**).

Scanned with OKEN Scanner

Exemplele, culese recent din presă, relevă imprecizia cu care aceste grupuri ortografice cu cratimă sunt scrise: „Se făcea că **bărbată-su**, pe care-l priveghease, se scula din coşciug" (corect: „Se făcea că **bărbatu-său**,..."), „Biblie avea numai **bunică-miu**" (corect: „... avea numai **bunicu-meu**"), „Poate **mătuşi-mea** vine câteodată să fumeze..." (corect: „Poate **mătuşă-mea** vine câteodată..."), „Neruşinata de **noru-mea**, (sic!) n-a avut nimica..." (corect: „Neruşinata de **noră-mea**..."), „Lidi, cum îi spunea **maică-ti**, este elegantă" (corect: „... cum îi spunea **maică-tii**,..."), „Lavrinte îi face semn **nevesti-si** să deschidă" (corect: „... îi face semn **nevesti-sii** să deschidă").

Pentru cei interesați, vom recapitula mai jos câteva dintre formațiile uzuale, cele mai cunoscute, acceptate de normă:

- **tată-meu** (**-tău**, **-său**) (pop.); **taică-meu** (**-tău**, **-său**) (pop.); **taică-miu** (**-tu**, **-su**) (fam.);
- **mamă-ta** (**-sa**) (pop.), G–D: **maică-tii** (**-sii**); **maică-mea** (**-ta, -sa**) (fam.), G–D: **maică-mii** (**-tii, -sii**);
- **bunicu-meu** (**-tău, -său**) (fam.);
- **bunică-mea** (**-ta, -sa**), G–D: **bunică-mii** (**-tii, -sii**) (fam.);
- **bărbatu-meu** (**-tău, -său**) (pop., fam.);
- **nevastă-mea** (**-ta, -sa**) (pop., fam.), G–D: **nevesti-mii** (**-tii, -sii**);
- **frate-meu** (**-tău, -său**) (fam.); **frățâne-meu** (**-tău, -său**) (înv., pop.);
- **soră-mea** (**-ta, -sa**) (pop.), G–D: **soră-mii** (**-tii, -sii**);
- **fiu-miu/fii-miu** (**-tu, -su**) (pop., fam.);
- **fiică-mea** (**-ta, -sa**) (fam.), G–D: **fiică-mii** (**-tii, -sii**);
- **soacră-mea** (**-ta, -sa**) (fam.), G–D: **soacră-mii** (**-tii, -sii**);
- **noră-mea** (**-ta, -sa**) (fam.), G–D: **noră-mii** (**-tii, -sii**);
- **mătuşă-mea** (**-ta, -sa**) (pop., fam.), G–D: **mătuşii-mii** (**-tii, -sii**).

VI. 12. SCRIEREA NEGLIJENTĂ A UNOR GRUPURI ORTOGRAFICE CU CRATIMĂ (SUBSTANTIVE GRADE DE RUDENIE + ADJECTIVE POSESIVE) AFECTATE DE HAPLOLOGIE (SUPRIMAREA UNEI SILABE SIMILARE CU O SILABĂ VECINĂ)

- ✓ „soarele **mă-ti**, te duci înapoi" sau „soarele **mă-tii**,..."?;
- ✓ „paştele şi grijania **mă-si**" sau „... grijania **mă-sii**"?;
- ✓ „**fi-mea** are emoții" sau „**fiică-mea**..."?;
- ✓ „**fi-miu** e expert în asta" sau „**fiu/fii-miu**..."?;
- ✓ „**fi-tu** sau **fi-ta**" sau „**fiu/fii-tu** sau **fiică-ta**"?;
- ✓ „tanti Geta cu **fi-sa**" sau „... **fiică-sa**"? etc.

Scanned with OKEN Scanner

Este oarecum cunoscut faptul că, dincolo de ignoranță, în anumite condiții psihologice şi contra normelor fonetice, nu numai unele sunete izolate pot să dispară, ci chiar şi silabe întregi: „**cucoane** lorgule" > „**coane**...", „**cucoană** Elena" > „**coană**...", „**nenea** Mitică" > „**nea**...", „**lelea** Safta" > „**lea**...", „**domnule** profesor" > **dom'**...", „**dumneata(le)**" > „**mata(le)**", „**bună dimineața!**" > „**'neața!**" „**mânca**-l-ar mama!" > „**'ca**-l-ar mama!", „**mamă**-mare" > „**ma'**mare", „**mamă**-ta" > „**mă**-ta", „**mamă**-sa" > „**mă**-sa" etc. Aceste „dispariții" de sunete aparțin **haplologiei**: „din două silabe consecutive, identice dispare una, care-i simțită ca fiind de prisos" (**SLR**).

Atât substantivele grade de rudenie, scurtate, popular şi familiar, prin haplologie, cât şi adjectivele posesive conjuncte care, împreună, compun grupuri ortografice cu cratimă, apar uneori scrise greşit în publicațiile actuale: „Soarele **mă-ti**, te duci înapoi şi cauți vaca..." (corect: „Soarele **mă-tii**, te duci înapoi..."), „Păi cum, măi, paştele şi grijania **mă-si**..." (corect: „... paştele şi grijania **mă-sii**..."), „**Fi-mea** are emoții, la prima ei votare..." (corect: „**Fiică-mea** are emoții,..."), „Lasă, mă, că **fi-miu** e expert în astea, în 6 luni o rezolvă, că ştiu via, e frumoasă" (corect: „Lasă, mă, că **fiu/fii-miu** e expert în astea,..."), „Degeaba dai şpagă la profesori cu speranța că **fi-tu** sau **fi-ta** o să fie mai isteți şi-o să trăiască mai bine ca tine" (corect: „... cu speranța că **fiu/fii-tu** sau **fiică-ta** o să fie mai isteți..."), „Îi punem pe ai tăi de la Piteşti la o masă: tanti Geta cu **fi-sa**, apoi clanul Toma şi Mateeştii la o masă de nouă..." (corect: „... tanti Geta cu **fiică-sa**, apoi clanul Toma...").

VI. 13. SCRIEREA NEGLIJENTĂ A UNOR ADJECTIVE ÎN A CĂROR STRUCTURĂ FONETICĂ CONSOANA „S" ESTE CONFUNDATĂ CU „Z" (ŞI INVERS)

- ✓ „moş chefliu, uşor **aghezmuit**" sau „... **aghesmuit**"?;
- ✓ „pe baze **cvaziautarhice**" sau „... **cvasiautarhice**"?;
- ✓ „dădeau o liniște **paradisiacă**" sau „... **paradiziacă**"?;
- ✓ „glumele cele mai **trăznite**" sau „... **trăsnite**"?;
- ✓ „ai jucat aşa de **troznitor**" sau „... **trosnitor**"?

Confuziile curente ce au loc între consoanele „s" şi „z" din componența unor adjective împrumutate se datoresc necunoaşterii formelor corecte, literare, recomandate în dicționarele şi îndreptarele ortografice ale limbii române. Pronunțarea cu „s" a cuvântului de origine franceză **paradis** este firească, dar din surdă aceeaşi consoană devine sonoră, deci „z", când este intervocalică!

Scanned with OKEN Scanner

Într-un sens exact invers şi probabil din cauza unei analogii forţate, consoana „s" este sonorizată nejustificat în cuvinte de origine slavă sau neogreacă, în care respectiva consoană nu este intervocalică... Un caz special îl reprezintă **cvasi**, de origine latină, care intră în compunerea unor adjective (sau substantive) compuse: **grafic**, „s" etimologic se păstrează, însă **verbal** reprezintă un caz „grammatici certant", fiindcă în **DOOM (2005)** „s" se sonorizează, fiind rostit ca „z", iar, în **DEX (2012)**, el rămâne nealterat, apărând, aşadar, o dublă ipostază (de exemplu: **cvasiunanim** se pronunţă **cvaziunanim**, în primul, **cvasiunanim**, în al doilea).

În enunţurile ce urmează, adjectivele subliniate sunt un exemplu vizibil de ignoranţă: „Un moş chefliu, uşor **aghezmuit**, care s-a luat de ea, i-a zis..." (corect: „... uşor **aghesmuit** [v. „aghesmui" < „agheasmă" + suf. „-ui", cf. ngr. „aghiasmátorion"],..."), „Altfel spus, există posibilitatea reconstruirii pe baze **cvaziautarhice** a unei ţări, a unei economii, de pildă cea greacă, într-o lume atât de globalizată cum este cea în care trăim? (corect: „... pe baze **cvasiautarhice** [lat., fr. „quasi" + it. „autarchico"]..."), „Contractele, până în 2018 (...) le dădeau o linişte **paradisiacă**" (corect: „... o linişte **paradiziacă** [< fr. „paradisiaque"]..."), „Personaj inclasificabil şi derutant, care îşi rosteşte glumele cele mai **trăznite** pe un ton grav şi având o privire fixă, om delicat şi prietenos (...), bun cunoscător al istoriei literaturii române (...), Ştefan Cazimir a ajuns în Parlament ca preşedinte al unui partid fictiv, votat de alegători în glumă" (corect: „... glumele cele mai **trăsnite** [„trăsni" < sl. „trěsnonti"]..."), „Din oftarea lui exasperată, mi-am înţeles gafa: când ai jucat aşa de **troznitor**, iar Dinică e «Godot», a fi evocat ca partener de sforăituri cu Caragiu ori ca Guliţă cu Draga Olteanu – Chiriţa..." (corect: „... ai jucat aşa de **trosnitor** [< „trosni" + suf. „-tor", cf. „trăsni" < sl. „trěsnonti"]...").

VI. 14. ROSTIREA/SCRIEREA NEGLIJENTĂ A UNOR ADJECTIVE ÎN A CĂROR STRUCTURĂ FONETICĂ VOCALA „E" SE CONFUNDĂ CU „I"

- ✓ „**aceeaşi** funcţionari", „**aceiaşi** zi" sau „**aceiaşi**...", „**aceeaşi**..."?;
- ✓ „**drage** colege,..." sau „**dragi** colege..."?;
- ✓ „**îngenunchiat** împreună cu..." sau „**îngenuncheat**..."?;
- ✓ „cu **oarecari** excese" sau „cu **oarecare**..."?;
- ✓ „îngrijire **paleativă**" sau „... **paliativă**"?;
- ✓ „**ultimile** decizii" sau „**ultimele**..."? etc.

Scanned with OKEN Scanner

Multe cuvinte sunt rostite (şi uneori şi scrise) neglijent, mai puțin din cauza grabei, cât mai ales din cauza culturii gramaticale precare, a unei instrucții şcolare deficitare, mai exact a unei nepăsări organice față de corectitudinea limbajului folosit în relațiile cu ceilalți oameni... Confundarea, în exprimare, a vocalei „e" cu „i" (şi invers) nu reprezintă o excepție, mărturie fiind exemplele de mai jos:

- *aceeaşi (funcționari), **aceiaşi** (zi)/**aceiaşi** (...), **aceeaşi** (...): „De la **aceeaşi** funcționari, şeful ANOFM a primit 82000 de lei", „În **aceiaşi** zi, protoiereul preot econ. N. Alexandru răspundea că...", „Şi mi-au spus că e **aceiaşi** piesă" (corect: „De la **aceiaşi** funcționari...", „În **aceeaşi** zi...", „... e **aceeaşi** piesă");
- ***deşuchiat/deşucheat**: „La nuntă au fața cernită a Casandrei, la botez sunt distribuiți în rol de bocitoare, iar la înmormântare îmbracă vălurile **deşuchiate** ale bacantelor" (corect: „... vălurile **deşucheate** ale bacantelor");
- ***drage** (colege)/**dragi** (...): „**Drage** colege, în mandatele lui Traian Băsescu s-a vorbit mai mult despre femei decât în mandatele lui Ion Iliescu despre Revoluție" (corect: „**Dragi** colege,...");
- ***imperechiat/împerecheat**: „**Împerechiați**, galenții din lemn, scobiți fin de şmirghelul călcâielor..." (corect: „**Împerecheați**, galenții...");
- ***îngenunchiat/îngenuncheat**: „N-am spus niciodată «Înger, îngeraşul meu» **îngenunchiat** împreună cu mama lângă pat..." (corect: „... **îngenuncheat** împreună cu mama...");
- ***întortochiat/întortocheat**: „Şi voi trece peste ea rapid pentru că nu mă pricep la astfel de lucruri, care sunt de obicei foarte **întortochiate**..." (corect: „... care sunt de obicei foarte **întortocheate**...");
- ***oarecari/oarecare**: „Gândit ca grup de reflecție şi cercetare, s-a angajat, adesea, politic, cu **oarecari** excese de entuziasm..." (corect: „... cu **oarecare** excese de entuziasm...");
- ***paleativ/paliativ**: „Din cele patru secții, unitatea să rămână doar cu două: una, de tratament intern, prin comasarea secției de tratament intern cronic, şi una de pediatrie, urmând ca secția de TBC să fie transformată în secție de îngrijire **paleativă**" (corect: „... secție de îngrijire **paliativă**");
- ***ultimile** (decizii)/**ultimele** (...): „Cum, de altfel, nu ştiu ce am obține de la Paris, Berlin sau Roma, mai ales după declarațiile despre **ultimile** decizii pentru salvarea Greciei" (corect: „... declarațiile despre **ultimele** decizii...");
- ***vechia** (cabană)/**vechea** (...): „**Vechia** cabană a fost renovată..." (corect: „**Vechea** cabană...").

Scanned with OKEN Scanner

VI. 15. ROSTIREA/SCRIEREA NEGLIJENTĂ A UNOR ADJECTIVE ÎN A CĂROR STRUCTURĂ GRAFICĂ ESTE SUPRIMATĂ, NEJUSTIFICAT, O LITERĂ (VOCALĂ SAU CONSOANĂ)

- ✓ „**aceaşi** lungime/... oameni" sau „**aceeaşi .../aceiaşi ...**"?;
- ✓ „e un tip **hârşit**" sau „... **hârşâit**"?;
- ✓ „lider **înăscut**", „căutam **înebunit**" sau „... **înnăscut**", „... **înnebunit**"?;
- ✓ „2500 de găini **outoare**" sau „... **ouătoare**"?;
- ✓ „în curțile **propii**" sau „... **proprii**"?;
- ✓ „iubire **tumultoasă**", „ce **voluptos**" sau „... **tumultuoasă**", „... **voluptuos**"? etc.

Rostirea (sau scrierea) multor cuvinte este deficitară sub diferite forme: se omit vocale care marchează deosebirea dintre demonstrativele de depărtare şi cele de identitate; nu se dublează consoana care marchează, într-un adjectiv compus, atât finala prepoziției, cât şi inițiala adjectivului cu care se aglutinează; în unele cuvinte, cu sonanta „r", în silabe învecinate, cel de-al doilea „r" este neglijat (din cauza asimilării lui totale de către primul?); vocalele „î" sau „u", aflate spre sfârşitul adjectivului, nu mai apar în pronunțare (din cauza asimilării lor de către o vocală identică ce le premerge?) etc., fenomene fonetice care ar putea fi evitate dacă respectivii autori ar apela la o sursă lexicografică de informare...

În citatele de mai jos, neglijențele în exprimare, semnalate mai înainte, se observă cu uşurință:

- ***aceaşi** (lungime), (oameni)/**aceeaşi** ..., **aceiaşi** ...: „O oglindă de **aceaşi** lungime cât dulapul...", „Acele camere mereu ocupate de **aceaşi** oameni..." (corect: „O oglindă de **aceeaşi** lungime...", „... ocupate de **aceiaşi** oameni...");
- *(interiorul) **aceleaşi** (ştiri)/... **aceleiaşi** ...: „Bieții cititori de prompter nici nu-şi mai dau seama că se contrazic în interiorul **aceleaşi** ştiri..." (corect: „... în interiorul **aceleiaşi** ştiri...");
- ***hârşit/hârşâit**: „Liviu Dragnea e un tip **hârşit** într-ale politicii româneşti postdecembriste, unul dintre acei vulpoi care ştiu să-şi ascută bine cuțitul sub amabilitatea de om cu maniere" (corect: „Liviu Dragnea e un tip **hârşâit** într-ale politicii...");
- ***înăscut, înebunit/înnăscut, înnebunit**: „Este un lider **înăscut**...", „Drăguț aici la voi: îmi căutam **înebunit** nişte monezi (sic!), deşi le aveam la îndemână" (corect: „Este un lider **înnăscut**...", „... îmi căutam **înnebunit** nişte monede,...");

Scanned with OKEN Scanner

- ***outoare/ouătoare**: „Ca să fii eligibil, pentru această sumă trebuie să deții o firmă cu 200 de vaci sau o turmă de 2000 de oi sau 2500 de găini **outoare**" (corect: „... 2500 de găini **ouătoare**");
- ***propii/proprii**: „Se interzice tăierea porcului în curțile **propii**" (corect: „... în curțile **proprii**");
- ***tumultos, voluptos/tumultuoasă, voluptuos**: „Victor Surdu şi Angela Similea, o iubire **tumultoasă** de 30 de ani", „Ce **voluptos** să poți vorbi la telefon stând în cadă până la gât" (corect: „... o iubire **tumultuoasă**...", „Ce **voluptuos**...").

VI. 16. ROSTIREA/SCRIEREA NEGLIJENTĂ A UNOR ADJECTIVE ÎN A CĂROR STRUCTURĂ GRAFICĂ ESTE ADĂUGATĂ SAU INTERCALATĂ, NEJUSTIFICAT, O LITERĂ (VOCALĂ SAU CONSOANĂ)

- ✓ „s-a încheiat **aceea** dată" sau „... **acea** dată"?;
- ✓ „persoane mai **apropriate**" sau „... **apropiate**"?;
- ✓ „o adunătură **heteroclită**" sau „... **eteroclită**"?;
- ✓ „poleită de nuanțe **maron**" sau „... **maro**/(**maronii**)"?

Concomitent cu omiterea unor sunete din corpul anumitor adjective, se produce şi fenomenul invers, al suplimentării, aberante, cu sunete străine de structura grafică şi fonetică a cuvintelor. Aceste sunete (adăugate sau intercalate) se datoresc fie confuziei dintre structura morfologică a pronumelui şi adjectivului demonstrativ de depărtare, fie confuziei dintre adjective paronime, fie păstrării inițialei etimologice (la care forma literară a renunțat), fie adăugării, superflue, a unei consoane în finalul adjectivului invariabil (terminat în vocală) etc. În citatele de mai jos apar oglindite asemenea modificări fonetice arbitrare:

- ***aceea** (dată)/**acea** ...: „Nu vreau să mai aud de **aceea** excursie", „La 30 noiembrie s-a încheiat **aceea** dată de 5 ani de zile", „Din **aceea** zi nu am mai văzut-o pe mama..." (corect: „... să mai aud de **acea** excursie", „... s-a încheiat **acea** dată..." , „Din **acea** zi...");
- ***apropriate/apropiate**: „Corina Vințan este una dintre singurele persoane mai **apropriate** ale premierului" (corect: „... persoane mai **apropiate**...");

Scanned with OKEN Scanner

- ***heteroclit/eteroclit:** „Personajele porturilor au fost, de când se ştie, o adunătură **heteroclită** de indivizi puşi pe căpătuială" (corect: „... o adunătură **eteroclită** de indivizi..."*);*
- ***maron/maro (maroniu,-ie, maronii)**: „Ochii lui erau o întreagă paletă de nuanțe **maron** şi verde..." (corect: „... paletă de nuanțe **maro** (**maronii**)...").*

Observație: Adjectivele participale „apropriat" şi „apropiat", fiind asemănătoare fonetic, sunt confundate... „Heteroclit" a fost o variantă literară admisă până în 2005, la apariția noului Dicționar ortografic... „Maron" este o variantă neliterară a lui „maro", adjectiv invariabil < fr. „maron"; după 2005 (v. **DOOM**), există, în paralel, şi adjectivul, variabil, cu trei forme flexionare: „maroniu,-ie, maronii".

VI. 17. ROSTIREA/SCRIEREA NEGLIJENTĂ A UNOR ADJECTIVE A CĂROR STRUCTURĂ FONETICĂ PREZINTĂ CONFUZII VOCALICE SAU METATEZE (SCHIMBĂRI ALE POZIȚIEI SUNETELOR ÎN CUVÂNT)

- ✓ „penele **curcubitacee**" sau „... **cucurbitacee**"?;
- ✓ „şedințe de Colegiu **Prefectural**" sau „... **Prefectoral**"?;
- ✓ „nu sunt un tip **pudibund**" sau „... **pudibond**"?;
- ✓ „aceste stânci **roşiatice**" sau „... **roşietice**"?

Necunoaşterea proprietății unor termeni uzuali (de regulă împrumutați din franceză sau derivați din cuvinte moştenite din latină) se reflectă în structura deformată a acestora, cauzele fiind multiple: schimbarea, din graba articulării, a locului sonantei vibrante „r", din silaba a doua, în prima silabă, care este identică parțial cu cea de după ea; rostirea hipercorectă a unui adjectiv, de origine franceză, după modelul latinesc al substantivului din aceeaşi familie lexicală; ignorarea alternanței fonetice „a/e" în diferențierea morfologică a singularului de plural etc. Citatele de mai jos ilustrează aceste erori de exprimare:

- ***curcubitacee/cucurbitacee**: „Aici îşi ciuguli o vreme penele **curcubitacee**" (corect: „... penele **cucurbitacee**" < fr. „cucurbitacée";*
- ***prefectural/prefectoral**: „Dar iată ce au avut de spus primarii din şedința de Colegiu **Prefectural**", „De ce au lipsit majoritatea primarilor de la şedința*

Scanned with OKEN Scanner

Colegiului **Prefectural**?", „La Colegiul **Prefectural** s-a analizat «Starea culturii la sate»" (corect: „... de Colegiu **Prefectoral**", „... la şedinţa Colegiului **Prefectoral**?", „La Colegiul **Prefectoral** [< fr. „préfectoral"]..."");

- ***pudibund/pudibond**: „Nu sunt un tip **pudibund** şi nici nu mă tem de cuvinte..." (corect: „Nu sunt un tip **pudibond** [< fr. „pudibond", lat. „pudibundus"]...");
- ***roşiatice/roşietice**: „Cât timp aceste stânci **roşiatice** vor cunoaşte trecerea timpului..." (corect: „Cât timp aceste stânci **roşietice**...", căci **roşiatic** < „roşu" + suf. „-atic", cu femininul **roşiatică**, are pluralul **roşietici–roşietice**).

VI. 18. ROSTIREA NEGLIJENTĂ A UNOR NUMERALE CARDINALE COMPUSE

- ✓ „în două mii **unşpe**–două mii **doişpe**" sau „... **unsprezece**–**doisprezece**"?;
- ✓ „**douăşpe** kilograme" sau „**douăsprezece**..."?;
- ✓ „puştani de **doişpe**–**treişpe** ani" sau „... **doisprezece**–**treisprezece** ani"?;
- ✓ „acum **optişpe** ani" sau „... **optsprezece**..."?;
- ✓ „**paişpe**–**cinşpe** ore" sau „**paisprezece**–**cinsprezece**..."?;
- ✓ „**şaptişpe treizeci... nouăşpe patruzeci**" sau „**şaptesprezece... nouăsprezece...**"? etc.

„La toate numeralele compuse corespunzătoare lui 11–19 este necesară respectarea structurii: unitate + prepoziţia **spre** + **zece**, fără alterarea segmentului „-sprezece" în variante ca „-sprece", „-spce", „-şpce", „-şpe" (variantele de tipul **unşpe, doişpe**, caracterizează vorbirea neglijentă). Numeralul corespunzător lui 12 are forme deosebite după gen: **doisprezece** m., **douăsprezece** f. şi n., care trebuie respectate..." (**GT**). „Numeralul **cardinal** „12" şi cel ordinal corespunzător trebuie folosite la forma de **feminin** atunci când se referă la substantive feminine: „ora **douăsprezece**", „**douăsprezece** mii de lei", clasa a **douăsprezecea**" (dar se acceptă şi formele de masculin în indicarea datei: „**doi/doisprezece**/douăzeci şi **doi** mai). Norma a acceptat formele **paisprezece, şaisprezece, şaizeci** (în loc de **patrusprezece, şasezeci**, care **nu** mai sunt admise, fiind pedante) şi pronunţările în tempo rapid [**cinsprezece**] şi [**cinzeci**] pentru numeralele compuse cu **cinci**, precum şi numeralele ordinale corespunzătoare. Numeralele „17" şi „18" se pronunţă (şi se scriu în litere) în conformitate

Scanned with OKEN Scanner

cu numeralele simple de la care sunt compuse fără (altă) vocală de sprijin („î", „â", „u") în interior: **şaptesprezece, optsprezece**" (**DOOM²**).

În enunțurile ce urmează, spicuite din media, se constată fără echivoc neglijența cu care se folosesc aceste numerale: „În două mii **unşpe**–două mii **doişpe**, lucrurile se vor schimba" (corect: „În două mii **unsprezece**–două mii **doisprezece**,..."), „Copilul ar trebui să aibă cel puțin **douăşpe** kilograme" (corect: „... cel puțin **douăsprezece** kilograme"), „Eu am **doişpe** ani şi călăresc de cinci ani" (corect: „Eu am **doisprezece** ani..."), „O medie de zece–**doişpe** accidente pe zi, pe pârtie" („O medie de zece–**douăsprezece** accidente pe zi,..."), „Văd puştani de **doişpe–treişpe** ani... care citesc în metrou" (corect: „Văd puştani de **doisprezece–treisprezece** ani..."), „Clădirea a fost inaugurată la **optisprezece** septembrie 1890" (corect: „... la **optsprezece** septembrie 1890"), „Acum **optişpe** ani, când m-am născut mi-am scris numărul de ordine pe o bucată dintr-un carton de Marlboro clasic..." (corect: „Acum **optsprezece** ani,..."), „Din '80, de la «Lumini şi umbre» am muncit **paişpe, cinşpe** ore pe zi, pentru nişte utopii" (corect: „... am muncit **paisprezece, cincisprezece/cinsprezece** ore pe zi..."), „Programul are loc între zece şi **şaptisprezece** (...) Istoria este de **optisprezece** ani" (corect: „... între zece şi **şaptesprezece** (...) de **optsprezece** ani"), „Drama a început în jurul orei **şaptişpe** treizeci şi s-a terminat în jurul orei **nouăşpe** patruzeci" (corect: „... în jurul orei **şaptesprezece** treizeci (...) în jurul orei **nouăsprezece** patruzeci").

VI. 19. ROSTIREA/SCRIEREA NEGLIJENTĂ A UNOR PRONUME (SAU ADJECTIVE) DEMONSTRATIVE, NEHOTĂRÂTE ŞI REFLEXIVE

- ✓ „decizie..., **acea** a pachetului" sau „... **aceea** a pachetului"?;
- ✓ „**âş** (sic!) susține poziția" sau „**îşi** susține..."?;
- ✓ „i-a fost dat... ca acei (sic!) **cari**" sau „... ca aceia **care**"?;
- ✓ „aveai un rang **oareşcare**" sau „... un rang **oareşicare**"?;
- ✓ „vom fi cu **toți** morți" sau „... cu **toții** morți"?

Corectitudinea unor pronume sau adjective lasă deseori de dorit din mai multe motive: confuzia dintre pronume şi adjectivele demonstrative corespondente; scrierea deformată, cu omisiunile de sunete, a cliticului reflexiv antepus verbului predicativ; sincopa unei vocale înăuntrul unui adjectiv pronominal

Scanned with OKEN Scanner

nehotărât (pop.); folosirea formelor, învechite – azi, neliterare – ale pronumelui relativ; omiterea articolului hotărât enclitic din locuțiuni pronominale nehotărâte (formate cu prepoziția „cu") etc.

Formulările ce urmează relevă câteva dintre „inadvertențele" semnalate mai înainte:

- ***acea/aceea**: „Pentru ca cetățenii să confirme o decizie de importanță capitală, **acea** a pachetului de austeritate pe care republica Elenă urmează să şi-l asume" (corect: „... o decizie..., **aceea** a pachetului de austeritate...");
- ***âş** (susține)/**îşi** (...): „Kelemen Hunor **âş** susține poziția privind schimbarea Zilei Naționale" (corect: „... **îşi** susține poziția...");
- ***cari/care**: „I-a fost dat lui Arghezi ca acei (sic!) **cari** (...), să se înşele întotdeauna" (corect: „... **care** (...), să se înşele întotdeauna");
- ***oareşcare/oareşicare**: „Dacă, la rândul tău, aveai un rang **oareşcare** în armată..." (corect: „... aveai un rang **oareşicare**...");
- *(cu) **toți/toții**: „«Pe termen lung, vom fi cu **toți** morți», cum spunea celebrul economist John Maynard Keyns, marele iubitor al elitismului" (corect: „«Pe termen lung, vom fi cu **toții** morți», cum spunea celebrul economist...").

VI. 20. ROSTIREA/SCRIEREA NEGLIJENTĂ A UNOR VERBE ÎN A CĂROR STRUCTURĂ FONETICĂ CONSOANA „S" ESTE CONFUNDATĂ CU „Z"

- ✓ „l-am **pleznit** cu sete" sau „l-am **plesnit**..."?;
- ✓ „parcă îl **trăznise**" sau „... îl **trăsnise**"?;
- ✓ „se **troznea** cu cărămida în piept" sau „se **trosnea**..."?;
- ✓ „a te **zminti** din aşa ceva" sau „a te **sminti**..."?;
- ✓ „se **zmuci** cu putere" sau „se **smuci**..."?;
- ✓ „să **zmulgă** cât mai mult" sau „să **smulgă**..."?.

Ca şi la substantive şi adjective (v. VI.2, 13), verbele cunosc şi ele confuzii de natură fonetică, în rostire sau scriere, confundându-se, de pildă, consoana „s" cu „z". În mod firesc, fiecare consoană se distinge printr-un mod şi loc de articulare, astfel că, rostite corect, ele nu se pot confunda, mai ales dacă etimologiile respectivelor verbe au fost respectate ca structură consonantică surdă (cum sunt, în cazul de față, cele mai multe verbe de origine slavă)... „Accidente" orale pot exista, cauzate, pe de o parte, de ignoranță, iar, pe de

Scanned with OKEN Scanner

altă parte, de tendința unor vorbitori de a sonoriza anumite consoane surde în funcție de ambianța lor fonetică (de exemplu, rostirea lui „s" ca „z", dentale fricative, sub influența fie a dentalei ocluzive, sonanta „n", fie a ocluzivei labiale nazale, sonanta „m", aflate în imediata vecinătate). Să dăm câteva exemple de asemenea confuzii:

- *(a) **plezni**/(a) **plesni**: „Nu l-am mai putut suporta. L-am **pleznit** cu sete..." (corect: „... L-am **plesnit** [< sl. „plesnonti"]...");
- *(a) **trăzni**/(a) **trăsni**: „Se purta parcă îl **trăznise**... Era pur şi simplu de nerecunoscut..." (corect: „Se purta parcă îl **trăsnise** [< sl. „trěsnonti"]...");
- *(a se) **trozni**/(a se) **trosni**: „Deputatul PNL Gigi Becali se **troznea** cu cărămida în piept spunând că are încredere totală în Înalta Curte de Casație şi Justiție" (corect: „Deputatul PNL Gigi Becali se **trosnea** [cf. „trăsni"] cu cărămida în piept...");
- *(a) **zminti**/(a) **sminti**: „Rezultatele erau într-adevăr dureroase, dar a te **zminti** din aşa ceva nu mi se pare logic..." (corect: „... dar a te **sminti** [< sl. „sŭmensti", „sumenton"] din aşa ceva...");
- *(a se) **zmuci**/(a se) **smuci**: „Când se văzu şi prins, şi amenințat cu arestarea, se **zmuci** cu putere şi, eliberându-se, o rupse la fugă..." (corect: „... se **smuci** [< sl. „smučati"] cu putere...");
- *(a) **zmulge**/(a) **smulge**: „Ambiția lui nemăsurată era una singură: să **zmulgă** cât mai mult din ceea ce i se oferea..." (corect: „... să **smulgă** [...] < lat. *„exmulgere" [...] cât mai mult...").

VI. 21. ROSTIREA/SCRIEREA NEGLIJENTĂ A UNOR VERBE ÎN A CĂROR STRUCTURĂ FONETICĂ ESTE SUPRIMATĂ, NEJUSTIFICAT, O LITERĂ (VOCALĂ SAU CONSOANĂ)

- ✓ „se **înconjură** de parcuri" sau „se **înconjoară**..."?;
- ✓ „**încuvințez** din cap" sau „**încuviințez**..."?;
- ✓ „să ne **înscrim** în cooperativă" sau „să ne **înscriem**..."?;
- ✓ „îmi place cum **scriți**" sau „... cum **scrieți**"?;
- ✓ „îşi **târşie** papucii" sau „îşi **târşâie**..."?;
- ✓ „**transcede**... să **transcendă**" sau „**transcende**... să **transceandă**"?.

Scanned with OKEN Scanner

Nu rareori, anumite verbe sunt pronunțate defectuos prin omiterea arbitrară a unei vocale sau consoane din corpul fonetic al acestora. Cauzele sunt complexe. Un verb ca **a înconjura** cunoştea două variante literare până în 2005: una dintre ele „înconjur", la prezentul indicativ, a fost eliminată, fiind omonimă cu substantivul „înconjur"; în alte situații, vocala „i", fiind în hiat cu ea însăşi, este suprimată fără motiv; alteori, vocala „î", din finala unei silabe, este concurată de semivocala „i", din silaba următoare, care, fiind anterioară la fel ca „e" cu care formează un diftong, o elimină pe „î", vocală centrală, pentru a-i lua locul, „e" devenind astfel vocală; tendința de scurtare a pronunțării se constată şi când, într-un verb trisilabic sau bisilabic, vocalele ultimelor două silabe fiind în hiat „i"–„e", vocala ultimă este eliminată, iar consoana pereche – dură sau muiată – intră în structura silabei penultime (cuvântul reducându-se, astfel, cu o silabă); în sfârşit, într-un verb ca **a transcende**, fie dispare ultimul „n", fiind asimilat total de aceeaşi ocluzivă nazală din silaba precedentă, fie este eliminată vocala „a" din diftongul „**ea**", care se monoftonghează, „e" devenind, din semivocală, vocală (în locul lui „a"). Toate aceste „accidente" fonetice, aparțin, prin excelență, stilului vorbit, mai puțin supravegheat decât cel scriptic. Să ne oprim asupra câtorva exemple:

- *(se) **înconjură**/(se) **înconjoară**: „Oamenii îşi pierd simțul măsurii, se închid în fortărețele lor de cleştar, se **înconjură** de parcuri dendrologice" (corect: „... se **înconjoară** [< „în" + „conjura", înv. „a înconjura" < lat.] de parcuri dendrologice");
- *(a) **încuvința**/(a) **încuviința**: „**Încuvințez** din cap şi mă duc la «subsol»" (corect: „**Încuviințez** [„în" + „cuviință"] din cap...");
- *(a) **înscri**/(a) **înscrie**: „Dacă ar fi să ne **înscrim** în cooperativă, ne-am **înscri**" (corect: „Dacă ar fi să ne **înscriem** < „în" + „scrie", după fr. „inscrire"] în cooperativă, ne-am **înscrie**");
- *(a) **scri**/(a) **scrie**: „Îmi place cum **scriți**..." (corect: „Îmi place cum **scrieți**" [< lat. „scribere"]");
- *(a) **târşi**/(a) **târşâi**: „Cu ochelarii pe vârful nasului şi mâinile la spate, îşi **târşie** papucii prin casă..." (corect: „... îşi **târşâie** [cf. „târî"] papucii prin casă...");
- *(a) **transcede**/(a) **transcende**: „Dacă această energie **transcede**... Eu sunt antiideologie. Activitatea noastră încearcă să **transcendă** politica într-un fel sau altul" (corect: „Dacă această energie **transcende** [< lat. „transcendere", fr. „transcender"]... Activitatea noastră încearcă să **transceandă** politica...").

Scanned with OKEN Scanner

VI. 22. SCRIEREA NEGLIJENTĂ A UNOR VERBE CU INFINITIVUL ÎN „-I", VOCALĂ CĂREIA FIE I SE ADAUGĂ UN „-I" SEMIVOCALIC SUPERFLUU, FIE ÎI ESTE IGNORATĂ FORMAREA UNUI DIFTONG CU APORTUL ACESTEI SEMIVOCALE

- ✓ „unde poate **fii**"... „să **fi** soție" sau „... poate **fi**"... „să **fii**..."?;
- ✓ „răsplătiți... cu dreptul de a **murii**" sau „... de a **muri**"?;
- ✓ „virusul s-ar putea **răspândii**" sau „... s-ar putea **răspândi**"?;
- ✓ „o cale de a **restituii** atmosfera" sau „... de a **restitui**..."?;
- ✓ „ce **ști**"... „ va **știi**"... „aș **știi**" sau „ce **știi**"... „va **ști**"... „aș **ști**"?;
- ✓ „tu **vi**"... „se va **revenii**" sau „tu **vii**"... „se va **reveni**"?.

Insuficienta instrucție gramaticală, aici cu deosebire în domeniul morfologiei verbului (al conjugărilor), duce la confuzii impardonabile între terminații, la nivelul atât al sufixelor modale de infinitiv prezent (în „i") – care face parte și din formele compuse ale viitorului propriu-zis și condiționalului prezent – , cât și al desinențelor de pers. a 2-a sg. a indicativului și conjunctivului prezent. La o privire mai atentă, se observă o inversare a terminațiilor: semivocala „i" din finalul prezentului indicativ sau conjunctiv este „permutată" în finalul infinitivului, care nu trebuie să aibă desinență, în timp ce aceasta lipsește, ca marcă distinctivă a pers. a 2-a sg., din structura prezentului celor două moduri verbale!... Asemenea abateri, exemplificate mai jos, sunt culese din publicistica actuală:

- *(poate) **fii**, (să) **fi**/... **fi**, ... **fii**: „Nu știu unde poate **fii**", „Ce părea la început un simplu lacăt s-a dovedit a **fii** cel mai nou sistem de protecție...", „Închei prin a vă spune că nu este ușor să **fi** soție de președinte", „Trebuie să **fi** pregătit să supraviețuiești" (corect: „... unde poate **fi**", „... s-a dovedit a **fi**...", „... nu este ușor să **fii** soție de președinte", „Trebuie să **fii** pregătit...");
- *(a) **murii**/(a) **muri**: „Răsplătiți borfașii cu dreptul de a **murii**" (corect: „... cu dreptul de a **muri**");
- *(s-ar putea) **răspândii**/... **răspândi**: „Virusul s-ar putea **răspândii** în 39 de țări" (corect: „... s-ar putea **răspândi**...");
- *(a) **restituii**/(a) **restitui**: „Am găsit o cale de a **restituii** atmosfera" (corect: „... de a **restitui** atmosfera");
- *(ce) **ști**... (va) **știi**... (aș) **știi**/(ce) **știi**... (va) **ști**... (aș) **ști**: „10–11 ore pe noapte să te preseze cineva să spui tot ce **ști** despre postul de radio Europa Liberă...", „Cine, Doamne iartă-mă, va **știi** unde să pună ștampila?", „Aș face la fel dacă aș **știi** că am de câștigat o familie" (corect: „... să spui tot ce **știi**...", „... va **ști** unde să pună ștampila?", „... dacă aș **ști** că am de câștigat o familie");
- *(tu) **vi**, (se va) **revenii**/(...) **vii**, (...) **reveni**: „Tu **vi** cu mine la «subsol»? (corect: „Tu **vii** cu mine...?"), „Știu că se va **revenii** la situația de dinainte de august 2010..." (corect: „Știam că se va **reveni**...").

Scanned with OKEN Scanner

VI. 23. ROSTIREA NEGLIJENTĂ A UNOR VERBE ALE CĂROR TERMINAȚII (LA PERSOANA 1 SINGULAR A INDICATIVULUI PREZENT) SUNT TRIBUTARE FONETISMELOR REGIONALE

- ✓ „este benefic să **auz** că..." sau „... să **aud** că..."?;
- ✓ „eu nu **pui** preț prea mare pe..." sau „eu nu **pun** preț..."?;
- ✓ „**scoț** capul pe fereastră" sau „**scot** capul..."?;
- ✓ „**țiu** minte că am încercat" sau „**țin** minte..."?;
- ✓ „ca să se **vază** cum nu..." sau „ca să se **vadă** cum nu..."?;
- ✓ „când o să **vie** binele?" sau „când o să **vină**..."? etc.

Formele regionale (deci neliterare) ale unor verbe, la prezentul indicativ sau conjunctiv (de pers. 1 şi 3), se datoresc pronunțării iotacizate, sub influența unui iot („i" semivocalic sau semiconsonantic) vecin din flexiune, a sonantei **n** (>„i", „e" sau „u"), ori a consoanelor **d** (>„z") sau **t** (>„ț"), aşa cum se vede în exemplele de mai jos:

- *(să) **auz**/(...) **aud**: „Este benefic să **auz** că v-ați pus pe picioare foarte repede..., că nu mai aşteptați indicații" (corect: „Este benefic să **aud**...");
- *(să se) **propuie**/(...) **propună**: „Vreau să se **propuie** ca şi posesorii de antene parabolice să plătească bir nou pentru fiecare post pe care îl recepționează" (corect: „Vreau să se **propună**...");
- *(nu) **pui**/(...) **pun**: „Eu nu **pui** preț prea mare pe sentimente, căci nu ele îți dau de mâncare..." (corect: „Eu nu **pun**...");
- ***scoț**/**scot**: „Fac ce fac şi **scoț** capul pe fereastră ca să observ ce stație urmează..." (corect: „Fac ce fac şi **scot**...");
- *(să) **susție**/(...) **susțină**: „Poate se va institui o taxă pentru pietonii care «tocesc» trotuarele sau pentru lumina ce vine în casă de afară, ca să **susție**, de exemplu, regulile deficitare..." (corect: „... ca să **susțină**,...");
- ***țiu**/**țin**: „Eu **țiu** minte că după 1990 toți țineau să sprijine mişcarea sindicală", „**Țiu** minte că am încercat să desenez decorul..." (corect: „Eu **țin** minte...", „**Țin** minte...");
- *(să se) **vază**/(...) **vadă**: „Un vechi document uitat în rezerva de aur este proiectat în fața cineaştilor – eventual mai tineri, ca să se **vază** cum nu trebuie făcut un film de actualitate" (corect: „... ca să se **vadă**...");
- *(o să) **vie**/(...) **vină**: „Unii înnebunesc la ideea că nu mai pot aştepta: când o să **vie** binele?" (corect: „... când o să **vină** binele?").

Scanned with OKEN Scanner

VI. 24. ROSTIREA NEGLIJENTĂ A DESINENȚEI SAU A RADICALULUI UNOR VERBE TRANZITIVE („A AVEA", „A TRIMITE")

- ✓ „copiii să **aibe** valori" sau „... să **aibă**..."?;
- ✓ „să nu mai **aibe** funcții" sau „să nu... **aibă**..."?;
- ✓ „voi **trimete** aceste piese" sau „voi **trimite**..."?;
- ✓ „care a **trimes** răspuns" sau „... a **trimis**..."?;
- ✓ „s-a apucat să **trimeată**" sau „... să **trimită**"? etc.

1. O greşeală morfologică relativ frecventă este reprezentată de confuzia dintre desinența de pers. a 3-a a conjunctivului prezent al verbului (de conjugarea a II-a tradițională) **a avea** („să aibă") şi cea analoagă a conjunctivului prezent al verbelor de conjugarea I („să cânte", „să lucreze") sau a IV-a, în „î" („să coboare"): „Două lucruri trebuie să **aibe** Guvernul României" (corect: „... trebuie să **aibă**..."), „Katie va trebui să **aibe** şi ea un titlu nobiliar" (corect: „... va trebui să **aibă**..."), „Le-am sugerat tuturor să **aibe** bune relații de colaborare cu primarii" (corect: „Le-am sugerat (...) să **aibă**..."), „Nu e corect ca profesorii doctori să **aibe** salarii mai mici ca cei din Ministerul Finanțelor" (corect: „Nu e corect (...) să **aibă**..."), „Unor state nu le place să **aibe** contribuții mai mari" (corect: „... nu le place să **aibă**..."), „Diplomele de licență trebuie să **aibe** nu numai sigla ministerului" (corect: „... trebuie să **aibă**..."), „Crezi că omul ar trebui să **aibe** o singură dragoste în viață?" (corect: „... ar trebui să **aibă**..."), „Eu vreau ca copiii să **aibe** valori, repere la care să se raporteze" (corect: „... vreau (...) să **aibă**..."), „De asta a avut loc marea răsturnare din decembrie 1989: ca să **aibe** Gigi ocazia să se războiască nărăvaş cu Nelu" (corect: „... ca să **aibă** Gigi ocazia..."), „Ei trebuie să **aibe** posibilitatea să profite de condițiile create de statul român" (corect: „Ei trebuie să **aibă**..."), „Eu ştiam că această carte o să **aibe** adevăruri (corect: „Eu ştiam că (...) o să **aibă**..."), „Poate dl Crin Antonescu vrea ca niciunul dintre membri să nu **aibe** altă poziție" (corect: „... vrea ca (...) să nu **aibă**..."), „Doar ieri i-a făcut imbecili pe (...) şi pe mulți alții care au îndrăznit să **aibe** o părere despre candidatura lui la Teleorman" (corect: „... care au îndrăznit să **aibă** o părere...")

2. O altă greşeală morfologică, deloc neglijabilă, este folosirea, frecventă, a variantei neliterare a verbului **a trimite** („a trimete"), cu deosebire la perfectul compus, viitorul propriu-zis şi conjunctivul prezent. (O explicație fonetică a modificării în „trimete" poate fi, în vorbirea nesupravegheată, asimilarea

Scanned with OKEN Scanner

celui de-al doilea „i" sub influența lui „e", sufixul infinitival de conjugarea a III-a.) Exemplele date mai departe sunt luate din presa scrisă şi audiovizuală actuală: „Am înțeles de la liderul de sindicat că o să ne **trimeată** în teritoriu" (corect: „... o să ne **trimită**..."), „A **trimes** colegul său de showbiz, Cătălin Măruță" (corect: „A **trimis**..."), „Preşedintele s-a apucat să **trimeată** o scrisoare" (corect: „... s-a apucat să **trimită**..."), „Primul căruia îi voi **trimete** aceste piese este Obama" (corect: „... îi voi **trimite**..."), „Țiganii dusese (sic!) copiii la casa creditorului, un negustor care a **trimes** răspuns că-i va elibera îndată ce va primi banii" (corect: „Țiganii duseseră (...) care a **trimis**..."), „Să-mi **trimeată** ceva de la țară, o pasăre, ceva..." (corect: „Să-mi trimită..."), „Să ne **trimeată** de la Poliția Comunitară" (corect: „Să ne **trimită**..."), „Înainte de a apare (sic!) legea revoluționarilor, a **trimeas**-o..." (corect: „Înainte de a apărea (...), a **trimis**-o..."), „Mama m-a **trimes** la Marioara Voiculescu" (corect: „Mama m-a **trimis**..."), „I-a **trimes** un model de galben de la Focşani" (corect: „I-a **trimis**...", „Obligația principală a părinților este să-şi **trimeată** copiii la şcoală" (corect: „... să-şi **trimită**...").

VI. 25. ROSTIREA/SCRIEREA NEGLIJENTĂ A UNOR VOCALE DIN STRUCTURA FONETICĂ A ANUMITOR VERBE

- ✓ „e foarte greu... să te **cațeri**" sau „... să te **cățări**"?;
- ✓ „vreau să **continuu**" sau „... să **continui**"?;
- ✓ „datoria... de a se **despăduchia**" sau „... de a se **despăduchea**"?;
- ✓ „au început să **iese**" sau „... să **iasă**..."?;
- ✓ „şi **uite**-te la popa" sau „şi **uită**-te..."? etc.

Cu excepția verbului a **continua**, care, după vechiul **DOOM** (1982), forma prezentul indicativ (pers. 1), cu vocala „-u" în finală („-nu-u") – ulterior norma a impus aceeaşi desinență ca la pers. a 2-a („-i") – , vechea ortografie persistând în uzul celor care nu au consultat noul **DOOM** (2005), toate celelalte verbe (din secțiunea de față) sunt pronunțate (sau scrise) greşit fie „după ureche", fie din cauze fonetice aleatorii: preferința pentru „e", ca vocală anterioară, în locul lui „ă", vocală centrală (ambele, semideschise), sub influența vocalei deschise „a" (în **cațeri**); în cazul formei greşite „despăduchia", preferința pentru „i" în ultima silabă se poate datora, cu precădere, formei de plural a substantivului din care derivă verbul („păduchi"); „să **iese**", în loc de „să

Scanned with OKEN Scanner

iasă" este probabil rezultatul confuziei dintre conjunctiv şi indicativ prezent; în **recreem**, „e" din silaba ultimă este efectul asimilării lui „ă" sub influența vocalei „e" din silabele succesive precedente; în forma de imperativ reflexiv „**uite**-te", vocala „e", din finalul verbului, este rezultatul asimilării lui „ă" sub influența vocalei „e" din cliticul pronominal, conjunct, ce-i succedă; în împrumutul latino-romanic **instila**, vocala „i", dinaintea dentalei ocluzive „n", este pronunțată ca „î" pentru că latinescul moştenit **in** a dat românescul **în**. Să vedem enunțurile care conțin aceste exprimări neliterare:

- *(să te) **cațeri**/(...) **cățări**: „E foarte greu să te urci, să te **cațeri**" (corect: „... să te **cățări**");
- *(să) **continuu**/(...) **continui**: „Roşu, galben, roz... vreau să **continuu**" (corect: „... vreau să **continui**");
- *(a)(se) **despăduchia**/(...) **despăduchea**: „Cititorul are datoria unui gest decisiv: de a se **despăduchia** mental, nemaiacceptând minciunile pompate de istoricii (plini de bani, dar disprețuitori ai cărții) din televiziuni" (corect: „... de a se **despăduchea** mental,...");
- *(să) **iese**/(...) **iasă**: „Au început să **iese** amândoi în oraş" (corect: „Au început să **iasă**...");
- *(a) **înstila**/(...) **instila**: „Încet-încet, PNL-iştii vor să **înstileze** ideea că istoria împinge ineluctabil către candidatura lui Crin Antonescu" (corect: „... PNL-iştii vor să **instileze** ideea...");
- ***uite**-te/**uită**-te: „Şi **uite**-te la popa de la biserica din Tudor Vladimirescu, Iaşi" (corect: „Şi **uită**-te...").

VI. 26. ROSTIREA/SCRIEREA NEGLIJENTĂ A UNOR VERBE A CĂROR STRUCTURĂ FONETICĂ ESTE MODIFICATĂ PRIN EPENTEZĂ (ADĂUGAREA UNUI SUNET) ORI PRIN DIFTONGAREA NEJUSTIFICATĂ A ANUMITOR VOCALE

- ✓ „sper doar să se **continuie**" sau „... să se **continue**"?;
- ✓ „îşi **desconspiră** vârsta" sau „îşi **deconspiră**..."?;
- ✓ „a început... să-mi **împoaie** capul" sau „... să-mi **împuie**/**împuieze**..."?;
- ✓ „se **obsearvă** că stabilopozii" sau „se **observă**..."?;
- ✓ „care revigora şi **recreea**" sau „... şi **recrea**"?;
- ✓ „d-asta nu mă **supoartă**" sau „... nu mă **suportă**"?.

Scanned with OKEN Scanner

Normele ortografice şi ortoepice ale limbii române sunt greu de aplicat dacă nu se consultă dicționarele, eventual gramatica... A te exprima „după ureche" nu este soluția salvatoare... De pildă, conjunctivul prezent, pers. a 3-a, nu trebuie să se termine în „-ie", sub raport grafic (chiar dacă „e", aflat în hiat cu „u", îl evită prin epenteza, în rostire, a semivocalei „i", aceasta nefiind marcată în scris), căci la baza lexicală **continu-** se adaugă, la singular, desinența „i" (pers. 1 şi a 2-a) sau „e" (pers. a 3-a), deci: (eu/tu să) **continui**, (el/ea să) **continue**... Verbul „a deconspira" provine din franțuzescul „déconspirer", deci nici vorbă de „des-"... Introducerea, parazită, a consoanei „s" înaintea lui „c" este, poate, efectul anticipării consoanei fricative aflate nu departe, la începutul penultimei silabe; rostirea „împoaie" este analoagă cu „îndoaie" (de exemplu), flexiune caracteristică altor tipuri de conjugare. Diftongarea lui **e** (> „ea") din „obsearvă", ca în „meargă", este un capriciu morfologic, regional. Nu există un infinitiv verbal „a recreea", ci „recrea"; dublarea lui „e", din finalul bazei lexicale, **recre-**, are loc sub influența terminațiilor (sufix + desinență) de pers. 1, a 2-a sg. şi a 3-a sg./pl. („-ez", „-ezi", „-ează"). Verbul neologic „supoartă" nu are aceeaşi flexiune ca vechiul „poartă", la pers. a 3-a sg./pl.: (el/ei) **poartă**, (el/ei) **suportă** – deci fără alternanța vocalică „o"/„oa" în cazul ultimului verb. Să recapitulăm aceste „accidente" gramaticale:

- *(să) (se) **continuie**/(...) (...) **continue**: „Sper doar să se **continuie** învățământul profesional" (corect: „... să se **continue**..."");
- *(a)(-şi) **desconspira**/(...) (...) **deconspira**: „«E mai cinic ca mine şi eu am 35 de ani», îşi **desconspiră** vârsta deputata pesedistă" (corect: „... îşi **deconspiră**..."");
- *(să) **împoaie**/(...) **împuie/împuieze**: „A început să mă mustre şi să-mi **împoaie** capul cu tot felul de poveşti menite să bage groaza-n mine" (corect: „... şi să-mi **împuie/împuieze**..."");
- *(se) **obsearvă**/(...) **observă**: „Se **obsearvă** că stabilopozii barează într-o măsură talazurile" (corect: „Se **observă**..."");
- *(a) **recreea**/(...) **recrea**: „Mă umplea de o energie nouă, care revigora şi **recreea** tot ce fusese consumat...", „Noi **recreeam** pentru dvs. mondenul, doamnelor şi domnilor..." (corect: „... **recrea** tot...", „Noi **recreăm**..."");
- *(nu) **supoartă**/(...) **suportă**: „Pe mine d-asta nu mă **supoartă**... Eşti sexy, nebunule..." (corect: „... nu mă **suportă**...").

Scanned with OKEN Scanner

VI. 27. ROSTIREA/SCRIEREA NEGLIJENTĂ A UNOR ADVERBE ŞI LOCUŢIUNI ADVERBIALE

- ✓ „degeaba construieşti... **aicea**" sau „... **aici**"?;
- ✓ „**aşişderea**, biserica este plină" sau „**aşijderea**..."?;
- ✓ „**baremi** analiza epocii..." sau „**barem**..."?;
- ✓ „de **asemeni** s-au discutat..." sau „de **asemenea**..."?;
- ✓ „trasă o linie **dedesupt**" sau „... **dedesubt**"?;
- ✓ „**momental**, nu pot să accept" sau „**monentan**,..."? etc.

Că formele literare ale adverbelor (sau locuţiunilor) nu sunt la îndemâna oricui, chiar a unor oameni cu studii superioare, însă dezinteresaţi de corectitudinea lor, o dovedesc exemplele de faţă... De pildă, „aicea" (alături de „aci", „acia", „acilea", „aice") este de factură populară şi familiară, dar înainte de noul **DOOM** (2005) circula ca variantă literară admisă, după **aici**. „Aşişderea" (alături de „aşijderi", admis ca literar) este o formă alterată fonetic a literarului **aşijderea** (înv., pop., fam.), în care fricativa prepalatală sonoră „j" a devenit surdă sub influenţa lui „ş" ce-l precedă în aceeaşi silabă. „Baremi" (alături de „barim") este tot o variantă, însă regională, în care „-i" este o prelungire „muiată", palatală, a ocluzivei bilabiale nazale „m", sub influenţa vocalei semideschise, anterioare, „e", din aceeaşi silabă finală. În locuţiunea adverbială „de-abea", evident greşită, „e"-ul din ultima silabă este, se pare, expresia asimilării lui „i" (din „de-abia") de diftongul „e-**a**" anterior, astfel că apare un diftong omofon, identic cu primul. Adverbul neliterar „asemeni" (alături de locuţiunea „de asemeni") a circulat şi circulă sub această formă, scurtată de vocala finală „a" (semivocala „e" din ultima silabă, „-nea" închizându-se, prin disimilare, la „i" şoptit, datorită celor două vocale „e" din silabele precedente. „Dedesupt" este o variantă populară (ca şi prepoziţia „supt"), în care „p" este rezultatul desonorizării consoanei sonore „b", aflate între două consoane dentale surde, „s" şi „t". „Momental" este rostit greşit, probabil pentru că nazala dentală din finalul cuvântului, „-n", este disimilată în dentala laterală „l" din cauza lui „n" din silaba anterioară. În adverbul familiar, neliterar, „niţeluşi", fricativa prepalatală „ş" cunoaşte, în rostire, un fenomen de iotacizare, de adăugare a unui „i" şoptit, care nu se marchează în scris.

Date fiind posibilele accidente fonetice amintite mai sus, care au îndepărtat forma unor cuvinte de ceea ce ortografia recomandă, să revedem câteva dintre exemplele semnalate:

Scanned with OKEN Scanner

- *aicea/aici: „Nicule, degeaba construieşti tu un combinat **aicea**, că ăsta, Iliescu, n-o să facă nicio brânză" (corect: „... degeaba construieşti tu un combinat **aici**,...");
- *aşişderea/aşijderea: „Sfântul Altar este plin de preoți – fii ai satului; **aşişderea**, biserica este plină; se țin trei slujbe pe zi şi oamenii – grăbiți merg să se roage" (corect: „... **aşijderea**, biserica este plină...");
- *baremi/barem: „**Baremi** analiza epocii interbelice (...) a semănat (şi seamănă) adesea cu luptele din Țiganiada, cu pruncii vii pe post de măciuci" (corect: „**Barem** analiza epocii interbelice...");
- *de-abea/de-abia: „Cred că **de-abea** aşteptați să vorbiți..." (corect: „Cred că **de-abia** aşteptați...");
- *(de) **asemeni**/(...) **asemenea**: „Stalin era plăsmuit din altă materie, nu făcuse parte, **asemeni** lui Lenin, din acea familie..." (corect: „... **asemenea** lui Lenin,..."), „Imortalizăm momentul de pe vârful aglomerat de turişti, mulți străini entuziasmați, **asemeni** nouă, că se află în Retezat..." (corect: „... **asemenea** nouă,..."), „Vreau ca regele care va deveni să fie **asemeni** vântului..." (corect: „... să fie **asemenea** vântului..."), „De **asemeni**, s-au discutat foarte multe variante cu grupurile parlamentare" (corect: „De **asemenea**, s-au discutat foarte multe variante..."), „De fapt, ei erau «băieții lui Dej», care, **asemeni** unui dresor de animale sălbatice, îi asmuțea pe unul împotriva celuilalt" (corect: „... care, **asemenea** unui dresor..."), „**Asemeni** Monicăi Lovinescu, Ierunca s-a dedicat apărării memoriei împotriva amneziilor atât de avantajoase pentru călăii totalitari şi urmaşii lor" (corect: „**Asemenea** Monicăi Lovinescu, Ierunca s-a dedicat apărării memoriei..."), „M-aş uita, de **asemeni**, la Preda, Baconski, M. Macovei, S. Voinescu..." (corect: „M-aş uita, de **asemenea**,..."), „În locul discursului responsabil, s-a resemnat să ardă **asemeni** gâzelor în serile de vară..." (corect: „... să ardă **asemenea** gâzelor..."), „Şi-a înmatriculat, **asemeni** multor români cârpiți în fund, maşina în Bulgaria" (corect: „... **asemenea** multor români cârpiți în fund,..."), „**Asemeni** atâtor altor colegi şi prieteni, el a refuzat minciunile debitate" (corect: „**Asemenea** atâtor altor colegi şi prieteni,..."), „Iar când se va ivi în sfârşit cu şarpele încolăcit **asemeni** unui fular în jurul gâtului..." (corect: „... încolăcit **asemenea** unui fular în jurul gâtului...");
- *dedesupt/dedesubt: „Trasă o linie **dedesupt**, o privi încântat..." (corect: „Trasă o linie **dedesubt**,...");
- *momental/monentan: „**Momental**, nu pot să accept postul ăsta..." (corect: „**Momentan**, nu pot...");

Scanned with OKEN Scanner

- ***niţeluşi/niţeluş**: „În cazul CIA lucrurile sunt **niţeluşi** mai complicate..." (corect: „... lucrurile sunt **niteluş** mai complicate...").

VI. 28. ROSTIREA NEGLIJENTĂ A UNOR PREPOZIŢII SIMPLE ŞI COMPUSE

- ✓ „program **dă** organizare" sau „... **de** organizare"?;
- ✓ „grupul... a plecat **dân** sală" sau „... **din** sală"?;
- ✓ „cei mai mulţi **dântre** noi" sau „... **dintre** noi"?;
- ✓ „au trăit **pă** finanţare" sau „... **pe** finanţare"?;
- ✓ „colindase **pân** tot târgul" sau „... **prin** tot târgul"?;
- ✓ „**pântre** cei de-acolo eram şi eu" sau „**printre** cei de-acolo..."?.

Pronunţarea predominant regională, specific muntenească, a unor prepoziţii nu-i caracterizează numai pe vorbitorii necultivaţi, cu puţine clase şcolare sau cu o instrucţie gramaticală precară... Există, din păcate, oameni cu pregătire înaltă, chiar cu titluri ştiinţifice, care, fie din obişnuinţă, fie din nepăsare pentru propriul limbaj, rămân tributari modului de exprimare provincial, unor graiuri locale (cu care au avut contact, uneori, din copilărie) ale căror reminiscenţe n-au putut fi înlăturate cu totul din uzul vorbirii... De pildă, prepoziţia **de** se pronunţă deseori „dă", aidoma interjecţiei regionale **dă** (de natură onomatopeică), a cărei formă literară este **de**... La fel, prepoziţia **pe** este deseori rostită „pă", poate şi pentru faptul că „e", vocală anterioară, devine „ă", vocală centrală (ca şi „a"), căci face parte dintr-o silabă neaccentuată... La rândul lor, prepoziţiile compuse „dân", „dântre", „pân", „pântre" (variante regionale, unele şi populare, ale formelor literare **din, dintre, prin, printre**) sunt forme hibride, rezultate din contaminarea, neadaptată literar, a elementelor componente: „de + în", „de + între", „pre + în", „pre + între"... Să reluăm exemplele preluate din presa audiovizuală:

- ***dă/de**: „Este un program **dă** organizare şi restructurare la *Oţelul Roşu...*" (corect: „Este un program **de** organizare...");
- ***dân/din**: „Grupul USL-ului a plecat **dân** sală..." (corect: „... a plecat **din** sală...");
- ***dântre/dintre**: „Cei mai mulţi **dântre** noi erau excursionişti veniţi din sudul ţării" (corect: „Cei mai mulţi **dintre** noi...");
- ***pă/pe**: „S-ar putea ca contractul să-l oblige **pă** el..." (corect: „... contractul să-l oblige **pe** el..."), „Mă speriam, **pă** bune, când vedeam asemenea filme"

Scanned with OKEN Scanner

(corect: „Mă speriam, **pe** bune,...”), „Foarte mulți au trăit **pă** finanțare de la stat” (corect: „... au trăit **pe** finanțare de la stat”), „Acum îi pune **pă** polițişti să plătească...” (corect: „Acum îi pune **pe** polițişti...”);

- ***pân/prin**: „Tânărul, care colindase **pân** tot târgul, rămase cu gura căscată la vederea monumentelor funerare expuse lângă grătarele cu mici şi bere...” (corect: „... care colindase **prin** tot târgul,...”);
- ***pântre/printre**: „La bătaia clopotelor, oamenii se strânseră în curtea bisericii. **Pântre** cei de-acolo eram şi eu, plin de curiozitate” (corect: „... **Printre** cei de-acolo eram şi eu,...”).

Scanned with OKEN Scanner

VII. CONFUZII DE SUBSTANTIVE MOBILE, DE PARONIME ORI DE PSEUDOSINONIME

VII. 1. UTILIZAREA GREŞITĂ (DEVENITĂ CLIŞEU) A GENULUI MASCULIN ÎN LOCUL CELUI FEMININ, ÎN CAZUL UNOR APELATIVE (NUME DE PROFESII, DEMNITĂȚI ŞI CALITĂȚI POLITICE)

- ✓ „**directorul**... Cristiana Drăgan" sau „**directoarea**..."?;
- ✓ „**europarlamentarul**... Elena Băsescu" sau „**europarlamentara**..."?;
- ✓ „**jurnalistul** Eugenia Vodă" sau „**jurnalista**..."?;
- ✓ „**profesorul** Corina Bârlogeanu" sau „**profesoara**..."?;
- ✓ „**senatorul** Anca Boagiu" sau „**senatoarea**..."?;
- ✓ „**vicepreşedintele** Viviane Reding" sau „**vicepreşedinta**..."? etc.

Orice absolvent de şcoală generală ştie că substantivul comun are trei genuri: **masculin, feminin** şi **neutru**; şi că, în cazul celor însufleţite, personale, ele pot fi **heteronime**, cu radical diferit („băiat/fată", „bărbat/femeie", „unchi/mătuşă" etc.); altele pot fi **epicene**, cu o unică formă pentru ambele sexe, denumind profesii, funcţii sau demnităţi, formă fie de **masculin**, cele mai multe („amiral", „arbitru", „arhivar", „bariton", „bas", „bijutier", „cameraman", „cancelar", „cantor", „cenzor", „chirurg", „comisar", „consul", „dispecer", „dramaturg", „făt", „gardian", „gropar", „guvernator", „jandarm", „lăcătuş", „librar", „magistrat", „maistru", „manager", „marinar", „medic", „ministru", „oţelar", „popă", „paşă", „pădurar", „părinte", „pilot", „prefect", „procuror", „rector", „sectorist", „soldat", „tenor", „vameş", „voievod" ş.a.), fie de **feminin**, mai puţine („calfă", „călăuză", „persoană", „rudă", „vedetă", „victimă" ş.a.), fie de **neutru**, foarte puţine („star", „vip" ş.a.); altele, cele mai numeroase, sunt substantivele **mobile**, cu sufix moţional, care le diferenţiază după gen: **masculin/feminin** (de exemplu: „academician/academiciană", „administrator/administratoare", „ambasador/ambasadoare", „arhitect/arhitectă", „croitor/croitoreasă", „diplomat/diplomată", „doctor/doctoriţă", „electrician/electriciană",

Scanned with OKEN Scanner

„filolog/(rar) filologă", „filosof (filozof)/filosoafă (filozoafă)", „fotograf/fotografă", „gestionar/gestionară", „lingvist/lingvistă", „neurolog/(rar) neurologă", „ospătar/ospătăriță", „pedagog/pedagogă", „pensionar/pensionară", „pediatru/pediatră", „primar/primăriță", „psihiatru/psihiatră", „psiholog/(rar) psihologă", „sociolog/(rar) sociologă", „student/studentă", „șofer/șoferiță", „vânzător/vânzătoare" etc.

Rememorarea noțiunilor de mai sus are ca scop să atragă atenția asupra unui fapt de limbă alarmant care se petrece în ultimii ani; atât în presa scrisă, cât şi în cea audiovizuală (şi, ca un reflex mimetic, în societatea civilă) se extinde, fără logică, pronunțarea sau scrierea sub formă de **masculin** a celor mai multe apelative **feminine**, ca şi cum am avea de-a face cu substantive **epicene**, nu **mobile**, diferite în funcție de gen (şi **masculin**, şi **feminin**)! Întrebuințarea stereotipă, cvasigeneralizată a masculinului în locul femininului reprezintă o încălcare nu numai a normei ortoepice/ortografice a limbii, ci şi a sensului lexical, „uzurpat" abuziv, „contra naturii", ignorându-se rolul social al femeii... Voi exemplifica, în continuare, prin citate spicuite din media, „anomaliile" semnalate mai înainte: „Era cunoscută relația de dragoste cu o fostă ziaristă, în prezent **asistent universitar**" (corect: „... în prezent **asistentă universitară**"), „Răspunsul l-am primit de la **un practician** în insolvență, **avocat** dr. Elena Bustea" (corect: „... de la **o practiciană** în insolvență, **avocata** dr. Elena Bustea"), „Elena Ceauşescu era **candidatul** Frontului Democrației şi Unității Socialiste" (corect: „... era **candidata** Frontului Democrației şi Unității Socialiste"), „Magdalena Stavinschi, **cercetător** la Institutul Astronomic al Academiei Române, a explicat că asteroizii de mari dimensiuni..." (corect: „Magdalena Stavinschi, **cercetătoare**..."), „Maria Feudihan, **inginer chimist, pensionar**..." (corect: „... **ingineră chimistă, pensionară**..."), „Fost **consilier** al lui Ion Iliescu, pe politică externă (...), Simona Miculescu, din 2008 **reprezentant permanent** al României pe lângă ONU" (corect: „Fostă **consilieră** (...) Simona Miculescu, din 2008 **reprezentantă permanentă** a României..."), „Carmen Bantiş, **coordonator** de transplant Bihor" (corect: „Carmen Bantiş, **coordonatoare**..."), „Deşi a obținut 80,4 puncte la evaluare, Feri Predescu, **corespondentul** TVR la Constanța, a fost anunțată că va fi dată afară, dar din motive politice" (corect: „... Feri Predescu, **corespondenta** TVR la Constanța,..."), „Exclusă recent din PNL, **deputatul** Diana Tuşa a acuzat..." (corect: „... **deputata** Diana Tuşa a acuzat..."), „**Directorul** Liceului Bălcescu, prof. Cristiana Drăgan, este mulțumită de întreaga acțiune în Granada, de elevii şi profesorii participanți la proiect" (corect: „**Directoarea** (...), prof. Cristiana Drăgan,..."), „Cornelia Andreescu, **director general** «Electrecord»" (corect: „Cornelia Andreescu, **directoare generală**..."), „Fiica preşedintelui, **europarlamentarul** PDL Elena Băsescu..."

Scanned with OKEN Scanner

(corect: „... **europarlamentara** PDL Elena Băsescu..."), „Ca mamă, aş prefera grădinița, dar ca **expert** ştiu că şcoala îi poate oferi mediul proprice dezvoltării" (corect: „Ca mamă, aş prefera grădinița, dar ca **expertă**..."), „ANI a stabilit că Elena Leşcu, **funcționar public** în cadrul Secției Parchetelor Militare..." (corect: „... Elena Leşcu, **funcționară publică**..."), „Medicii povestesc că tânăra, **inspector vamal**, a fost una din (sic!) mămicile cu probleme de sarcină, care s-a îngrijit mereu..." (corect: „... tânăra, **inspectoare vamală**, a fost una dintre..."), „Mona Pivniceru (...), **judecător** la Curtea Constituțională,..." (corect: „Mona Pivniceru (...), **judecătoare**..."), „**Jurnalistul** Eugenia Vodă ascultă, îşi incită partenerul de discuții şi lasă telespectatorilor libertatea de a judeca" (corect: „**Jurnalista** Eugenia Vodă..."), „Suspiciuni la Ministerul Muncii, condus de **liberalul** Mariana Câmpeanu" (corect: „... **liberala** Mariana Câmpeanu"), „Corina Dănilă, **membru** PSD, şi-a făcut loc pe liste cu cele 55 de cazuri sociale grave..." (corect: „Corina Dănilă, **membră** PSD,..."), „Vă prezintă Maria Baranda, **muzeograf principal** la Muzeul de Marină din Constanța" (corect: „Maria Baranda, **muzeografă principală**..."), „Anca Antonov, **negociator sindical**, a acceptat propunerea PDG de a deveni **coordonator** cu atribuția de **şef** de serviciu" (corect: „Anca Antonov, **negociatoare sindicală**,... **coordonatoare** cu atribuții de **şefă** de serviciu"), „Gheorghe Chiru, soțul **notarului** Chiru Maria Daniela (sic!)" (corect: „... **notăriței** Maria Daniela Chiru"), „Mihaela Ionescu, **nutriționist**" (corect: „Mihaela Ionescu, **nutriționistă**"), „Însă **pedelistul** Florica Cojocaru nu a acceptat să fie pusă pe listă" (corect: „... **pedelista** Florica Cojocaru..."), „Ana Munteanu, Chişinău, **pictor**" (corect: „Ana Munteanu, (...) **pictoriță**"), „Roberta Anastase, fost **preşedinte** al Camerei Deputaților" (corect: „Roberta Anastase, fostă **preşedintă** a..."), „**Profesorul** Corina Bârlogeanu (...) **cercetător asociat** la laboratorul de la Universitatea Paris 5" (corect: „**Profesoara** Corina Bârlogeanu, (...) **cercetătoare asociată**..."), „Daniela Mladin, **producătorul** emisiunii TV «Plasa de stele»" (corect: „Daniela Mladin, **producătoarea** emisiunii TV..."), „Mădălina Dumitru, **purtător** de cuvânt Primăria Voluntari" (corect: „Mădălina Dumitru, **purtătoare** de cuvânt..."), „Emma Nicholson, fost **raportor special** al Parlamentului European pentru România, a venit în țara noastră..." (corect: „Emma Nicholson, fostă **raportoare specială** a..."), „Eugenia Vodă, **realizator** TV" (corect: „Eugenia Vodă, **realizatoare**..."), „Sanda Manu, **regizor**" (corect: „Sanda Manu, **regizoare**"), „Mădălina Poenaru, **reporter**" (corect: „Mădălina Poenaru, **reporteră**"), „Herta Müller, **scriitor**" (corect: „Herta Müller, **scriitoare**"), „Cazul învățătoarei Cristiana Anghel, acum **senator** PC, se transformă deja într-o lecție de manipulare" (corect: „... Cristiana Anghel, (...) **senatoare** PC,..."), „Să consultăm (sic!) pe Liliana Năstase, **senior editor** al postului B1TV" (corect: „Să o consultăm

Scanned with OKEN Scanner

pe Liliana Năstase, **senioară editoare** a..."), „**Vicepreşedintele** Comisiei Europene Viviane Reding" (corect: „**Vicepreşedinta** (...) Viviane Reding").

VII. 2. UTILIZAREA (PRIN DERIVARE IMPROPRIE CU „-Ă") A UNOR APELATIVE FEMININE, ÎN LOCUL UNOR SUBSTANTIVE EPICENE CU FORMĂ UNICĂ DE MASCULIN/NEUTRU (NUME DE PROFESII ŞI DEMNITĂȚI)

- ✓ „a fost văzută de **arbitra** de linie" sau „... de **arbitrul**..."?;
- ✓ „**cancelara** Germaniei, Angel Merkel" sau „**cancelarul**..."?;
- ✓ „lucrează ca **dispeceră**" sau „...**dispecer**"?;
- ✓ „o **fotomodelă** din astea" sau „un **fotomodel**..."?;
- ✓ „era **maistră** de confecții" sau „era **maistru**..."?;
- ✓ „nu mai era **ministră**" sau „... **ministru**"? etc.

Aşa cum s-a văzut în subcapitolul anterior (VII.1), este folosită, în mod exagerat – fie din comoditate, fie din ignoranță – forma exclusivă de masculin (a unor substantive mobile) în locul celei de feminin. Alteori, ca o reacție inversă, se „creează" o formă nouă, neliterară, de feminin, şi anume, plecându-se de la substantive cu formă unică (epicene) de masculin/neutru, li se adaugă acestora, în chip aberant, sufixul lexical „-ă", apărând în circulație false feminine (cum ar fi „cameramană", „cenzoră", „chirurgă", „comandantă", „cronicară", „doctoră", „manageră", „medică", „prefectă", „rectoră", „vameşă" ş.a.).

Din citatele următoare, se constată maniera simplistă în care anumiți vorbitori „adoptă" substantive feminine neatestate de limba literară: „Lovitura a fost văzută ca bună şi de **arbitra** de linie" (corect: „... şi de **arbitrul** de linie"), „**Cancelara** Germaniei, Angela Merkel,..." (corect: „**Cancelarul** Germaniei, Angela Merkel,..."), „Crede **comisara** Reding că..." (corect: „Crede **comisarul** Reding că..."), „Lucrează la Salubritate, ca **dispeceră**" (corect: „Lucrează (...) ca **dispecer**"), „Ester Anthony, **dramaturga**..." (corect: „Ester Anthony, **dramaturgul**..."), „O **fotomodelă** din astea..." (corect: „Un **fotomodel**..."), „Cercetările au fost prelungite prin reținerea, în cazul lui Pavalache, a celor două **magistrate**" (corect: „... a celor doi **magistrați**"), „Când am cunoscut-o eu, era **maistră** de confecții" (corect: „... era **maistru** de confecții"), „**Măcelara** din viața satului..." (corect: „**Măcelarul** din viața satului...", fiindcă, derivat feminin, **măcelăreasa** nu se ocupă cu „tăierea animalelor", pentru a fi văzută [la

Scanned with OKEN Scanner

figurat] ca „om crud, brutal..."), „Udrea căzuse, nu mai era **ministră**" (corect: „... nu mai era **ministru**"), „Doamna **procuroră** Hăineală..." (corect: „Doamna **procuror** Hăineală...").

VII. 3. CONFUZIA DINTRE UNELE APELATIVE FEMININE (DERIVATE CU SUFIXUL „-EASĂ") ŞI OMOLOAGELE LOR EPICENE CU FORMĂ UNICĂ DE MASCULIN (NUME DE PROFESII ŞI DEMNITĂȚI)

- ✓ „ministreasă" sau „**ministru**"?;
- ✓ „comisăreasă" sau „**comisar**"?;
- ✓ „librăreasă" sau „**librar**"?;
- ✓ „notăreasă" sau „**notar/notăriță**"?;
- ✓ „doctorească" sau „**doctor/doctoriță**"? etc.

Am văzut că substantivele mobile se pot forma cu ajutorul unui sufix moțional, fie de la masculin, fie de la feminin. Astfel, prin derivare cu sufixul „-easă", masculinele „cârciumar", „cofetar", „croitor", „găinar" sau „portar" devin femininele „cârciumăreasă", „cofetăreasă", „croitoreasă", „găinăreasă" sau „portăreasă". Trăsătura lor comună este aceea că, fără a avea vreun grad de rudenie, referenții acestor perechi de substantive au aceleaşi îndeletniciri! În alte situații, acelaşi gen de substantive feminine (formate tot cu „-easă") cumulează un atribut în plus: şi cel de soție: „doctorească" (pop. şi fam.), „măcelăreasă", „primăreasă" (rar)... În sfârşit, sunt şi feminine (cu acelaşi sufix) care vizează exclusiv calitatea de soție: „ministreasă", „notăreasă", „preoteasă" – „validate" de lexicul literar al limbii române. Apariția, în viața cotidiană, şi a altor feminine, inventate, ca „librăreasă" sau „comisăreasă", reprezintă simple accidente ale vorbirii nesupravegheate...

Supărător este faptul că unii dintre termenii citați (mai înainte) sunt întrebuințați cu sensuri care nu le aparțin, de unde şi ridicolul la care se expun utilizatorii lor. Fără a da câtuşi de puțin de înțeles că au un caracter figurat, citatele de mai jos trădează confuzia pe care autorii acestora o fac între substantivele epicene cu formă unică de masculin (care au un sens) şi derivatele lor feminine (care au alt sens): „După numărul de magie în «afacerea manualelor alternative» din perioada când a fost **ministreasă**, iată că ex-Abramburica s-a reinventat în chip de Cati de Catifea" (corect: „După numărul de magie «afacerea manualelor alternative» din perioada când a fost **ministru**,..."), „Fără

Scanned with OKEN Scanner

o **librăreasă** cunoscută, nu vreau nici măcar un caiet nou sau o carte pentru copii la şcoală" (corect: „Fără un **librar** cunoscut, nu vreau..."), „De justiție ce să mai vorbim: premierul şi **ministreasa** Pivniceru comentează la televizor decizii şi dosare, dau telefoane şi fac aranjamente la instanțe..." (corect: „De justiție ce să mai vorbim: premierul şi **ministrul** Pivniceru..."), „Ponta a spălat-o de orice vină pe vedeta pesedistă, pentru ca justiția să condamne (sic!) pe soțul fostei **ministrese** pentru delapidare..." (corect: „... pentru ca justiția să-l condamne pe soțul fostului **ministru** pentru delapidare..."), „... aşa cum susțin de multă vreme Monica Macovei şi **comisăreasa** Cecilia Malmstrom..." (corect: „... Monica Macovei şi **comisarul** Cecilia Malmstrom..."), „Trebuie spus că **ministresa** culturii de azi, Aurelia Filippeti, l-a decorat pe Cristian Mungiu (...), elogiindu-i «imensul talent», de copil iubit al Cannes-ului" (corect: „Trebuie spus că **ministrul** culturii de azi Aurelia Filippeti, l-a decorat pe Cristian Mungiu...").

VII. 4. CONFUZIA DINTRE FORMELE DE G–D ALE SUBSTANTIVELOR „SORĂ" (CA „GRAD DE RUDENIE" ŞI, RESPECTIV, „INFIRMIERĂ") ŞI „NORĂ"

- ✓ „soțul **sorei** mai mari" sau „soțul **surorii**..."?;
- ✓ „i-am spus **surorii** medicale" sau „... **sorei** medicale?;
- ✓ „resemnarea bleagă a **norei**" sau „... a **nurorii**"? etc.

Confuziile lexico-gramaticale nu lipsesc din exprimarea curentă, confuzii care nu-i ocolesc chiar pe unii oameni cu pregătire academică, din cauza unei culturi generale insuficient educate... Aşa stau, bunăoară, substantivele **soră** şi **noră** care, deşi au forme omonime la N–Ac sau G–D, cele din urmă (cazuri „oblice") diferă, ca structură fonetică, de primele (după latinescul moştenit „soror,-oris" şi, respectiv, „nurus", adaptat după „sororis"), deci **soră–noră** sau **surori–nurori** (omonime cu pluralul). Aceasta, pe de o parte. Pe de altă parte, pentru că **soră** este forma de N–Ac cu două înțelesuri, şi de „grad de rudenie", şi de „infirmieră", s-a simțit nevoia diferențierii genitiv–dativului articulat prin forme flexionare distincte: **surorii** („grad de rudenie") şi **sorei** („infirmieră"). Să urmărim, mai jos, câteva exemple de confundare formală şi semantică a celor două substantive:

- ***sorei** („grad de rudenie")/**surorii**: „Pe lângă moartea mamei, a fost şi cea a **sorei** mamei, precum şi a tatei" (corect: „... a fost şi a **surorii** mamei,..."),

Scanned with OKEN Scanner

„Cumnatul meu, soțul **sorei** mai mari, era, pe vremea aceea, plutonier major (sic!) la o unitate militară din Brăila" (corect: „Cumnatul meu, soțul **surorii** mai mari, (...) plutonier-major..."), „Deci ați fost dăruit **sorei** mamei..." (corect: „Deci ați fost dăruit **surorii** mamei..."), „Nu v-a povestit dumneavoastră, ci **sorei** dumneavoastră" (corect: „... ci **surorii** dumneavoastră"), „La 18 ani, Caragiale rămâne singurul susținător al mamei și **sorei** lui" (corect: „... susținător al mamei și al **surorii** lui"), „M-am dus la mama unei **sore** a mele" (corect: „... la mama unei **surori** a mele"), „Deși susține că nu există discordanțe între declarațiile sale, date până acum în fața anchetatorilor, Iovan a fost contrazis de Mariana Ștefan, avocatul (sic!) **sorei** victimei" (corect: „... Mariana Ștefan, avocata **surorii** victimei");

- ***surorii** („infirmieră")/**sorei**: „I-am spus **surorii** medicale să-mi scoată perfuzia" (corect: „I-am spus **sorei** medicale..."), „La internare, o soră m-a călăuzit în salonul unde aveau un pat liber... Eram recunoscător **surorii** pentru atitudinea-i ocrotitoare" (corect: „... Eram recunoscător **sorei**...");
- ***norei/nurorii:** „Ceea ce e mai important: bolile copiilor, resemnarea blează a **norei**, dârzenia băiatului ei care e descurcăreț și, până la urmă, aiuritoarea și țiuitoarea singurătate în care trăiește cufundată" (corect: „... resemnarea bleagă a **nurorii**,..."), „Paul i-a luat scrisoarea **norei** lui" (corect: „... scrisoarea **nurorii** lui"), „Voia să coboare la parter numai după plecarea **norei** și a fiului la muncă" (corect: „... numai după plecarea **nurorii** și a fiului la muncă").

VII. 5. ATRIBUIREA GREȘITĂ DE SENSURI IDENTICE UNOR SUBSTANTIVE PARONIMICE (ASEMĂNĂTOARE CA FORMĂ, DEOSEBITE CA SENS)

- ✓ „merge în **antecamera** laboratorului" sau „... în **anticamera**..."?;
- ✓ „la **complexele** Turceni și Rovinari" sau „la **complexurile**..."?;
- ✓ „cum mergea **contoarul**..." sau „... **contorul**..."?;
- ✓ „căderea avionului... [un] **incident**" sau „... [un] **accident**"?;
- ✓ „cu **tenta** de a-l plesni" sau „cu **tendința**..."?;
- ✓ „se pare că au **vise** mari" sau „... au **visuri** mari"? etc.

Pentru publicul neavizat, confuziile paronimice nu sunt un lucru neobișnuit: asemănările formale ale unor cuvinte (aici, substantive), fiind înșelătoare (dacă nu li se cunosc sensurile), pot duce la substituiri impardonabile, ce pot friza ridicolul, ca în citatele de mai jos:

Scanned with OKEN Scanner

- *__alimentări/alimentare__: „Creveții erau singurul aliment pe care-l găseai prin **alimentări**" (corect: „... pe care-l găseai prin **alimentare**" [sg. alimentară, din fr. „alimentaire", lat. „alimentarius"], căci **alimentări**, derivat al verbului „a alimenta", are sensul, la singular, de „hrănire, alimentație, nutriție");
- *__amigdalită/amigdală__: „Ai niște **amigdalite** grozave..." (corect: „... **amigdale** grozave", fiindcă **amigdală** < fr. „amygdale" reprezintă „fiecare dintre cele două glande de natură limfatică, situate de o parte și de alta a omușorului", pe când **amigdalită** < fr. „amygdalite" este o „boală manifestată prin inflamarea (acută sau cronică) a amigdalelor");
- *__antecameră/anticameră__: „Din când în când iese din sală, merge în **antecamera** laboratorului, de unde vine cu câte-o piesă ori cu câte-o unealtă" (corect: „... merge în **anticamera** laboratorului,..." pentru că **anticameră** < it. „anticamera", cf. fr. „antichambre" este o „cameră de așteptare situată la intrarea într-un birou, într-un cabinet...", pe când **antecameră**, după fr. „antichambre", este un „compartiment al camerei de combustie a unui motor...; cameră de precombustie");
- *__apendicită/apendice__: „Avea meningită virală și i-a scos **apendicita**" (corect: „... și i-a scos **apendicele**", deoarece **apendice** < fr. „appendice", lat. „appendix,-icis" este o „prelungire a intestinului", iar **apendicită** < fr. „appendicite" este o „boală care constă în inflamarea acută sau cronică a apendicelui");
- *__blăni/blănuri__: „Erau niște lupi îmbrăcați în **blăni** de oaie" (corect: „... lupi îmbrăcați în **blănuri** de oaie", din cauză că **blană** < bg. „blana" are o formă de plural **blănuri**, pentru „haină îmblănită, haină confecționată din blană", și o alta, **blăni**, pentru „piei prelucrate");
- *__capuri/capete__: „Ce este aceasta: două **capuri**, două mâini și șase picioare, iar în mers numai patru?" (corect: „... două **capete**,...", căci **cap** < lat. „caput" are, pe lângă pluralul **capi** „conducători", și pluralul **capete** „parte a corpului, unitate, extremitate, vârf, măciulie, căpătâi, început, sfârșit, motiv", pe când **cap** < fr. „cap" are sensul de „promontoriu");
- *__complexe/complexuri__: „Victor Ponta se consideră atins de anumite articole care au avut ca subiect afacerile desfășurate de senatorul PSD Dan Șova la **complexele** energetice Turceni și Rovinari" (coect: „... la **complexurile** energetice Turceni și Rovinari", fiindcă substantivul **complex** < fr. „complexe", lat. „complexus" are, pe lângă valoarea de adjectiv, pe cea de substantiv, cu două forme de plural distincte: de **complexe**, „tendințe de comportare" și **complexuri** „ansambluri de construcții, de unități industriale, comerciale etc. grupate teritorial");
- *__comunicație/comunicare__: „Au fost interceptări ale **comuncațiilor** dintre ei de la capătul firului" (corect: „... interceptări ale **comunicărilor**...", pentru

Scanned with OKEN Scanner

că substantivul **comunicare** [v. „comunica", din fr. „communiquer"] înseamnă „înştiinţare, ştire, veste, raport, relaţie, legătură", iar **comunicaţie**, „mijloc de comunicare", „sistem tehnic folosit pentru realizarea comunicaţiei");

- ***contoar/contor:** „Cum mergea **contoarul** când băgai role la film?", „Dacă te bate gândul, trebuie să obţii o reparaţie la noul **contoar**...", „Urmează să citesc **contoarul** căci am de transmis consumul de curent electric" (corect: „Cum mergea **contorul**...", „... o reparaţie la noul **contor**...", „Urmează să citesc **contorul**...", deoarece **contor** < fr. „comptoir", germ. „Kontor" este un „aparat de măsură", pe când **contoar** < fr. „comptoir" denumeşte o „agenţie comercială", un „birou", o „tejghea");
- ***crucifix/cruce**: „Hristos a fost răstingnit pe **crucifix**" (corect: „... pe **cruce**", din cauză că **cruce** < lat. „crux,-cis" este un „obiect de lemn, piatră, metal preţios etc., principal simbol al religiei creştine", în timp ce **crucifix** < fr. „crucifix", lat. „crucifixus" este o „reprezentare sculptată a lui Isus Hristos răstignit pe cruce");
- ***diferenţiere/diferenţă**: „Trebuie făcută o **diferenţiere** între interesul naţional şi cel de partid", „Cred că e cazul să se facă o **diferenţiere** între sectorul de stat şi cel privat" (corect: „Trebuie făcută o **diferenţă**...", „Cred că e cazul să se facă o **diferenţă**...", căci substantivul **diferenţă** < fr. „différence", lat. „differentia" este „ceea ce deosebeşte o fiinţă de alta, un lucru de altul", iar **diferenţiere**, „faptul de a (se) diferenţia");
- ***incident/accident**: „Căderea avionului, cu 13 morţi, s-a datorat condiţiilor meteo. Nu se cunosc consecinţele acestui **incident**" (corect: „... Nu se cunosc consecinţele acestui **accident**", deoarece **accident** < fr. „accident", lat. „accidens,-ntis" este un „eveniment fortuit, imprevizibil care întrerupe mersul normal al lucrurilor (provocând avarii, răniri, mutilări sau chiar moartea)", pe când **incident**, o „întâmplare neaşteptată (şi neplăcută) care apare în desfăşurarea unei acţiuni");
- ***manifestaţie/manifestare**: „Universitatea Populară de Vară «Nicolae Iorga» este o **manifestaţie** ştiinţifică şi culturală de renume internaţional" (corect: „... este o **manifestare** ştiinţifică şi culturală...", fiindcă **manifestare** [v. „manifesta", din fr. „manifester"] este o „exteriorizare (prin vorbe, fapte, acţiuni) a gândurilor, sentimentelor, personalităţii etc. cuiva", în timp ce **manifestaţie** < fr. „manifestation" este o „demonstraţie de masă, pe străzile unui oraş, ca expresie a simpatiei sau a protestului faţă de un eveniment de interes general sau faţă de o persoană");
- ***mortalitate/moarte**: „Neglijenţa în perioada prenatală poate duce chiar la **mortalitate**" (corect: „... poate duce chiar la **moarte**", pentru că **moarte** < lat. „mors,-tis" înseamnă „încetare a vieţii, oprire a tuturor funcţiilor

Scanned with OKEN Scanner

vitale, sfîrşitul vieţii; răposare; deces", pe când **mortalitate** < fr. „mortalité", lat. „mortalitas,-atis" este un „indice rezultat din raportarea numărului de decese dintr-o populaţie, într-o anumită perioadă, la totalul populaţiei respective, pe un anumit teritoriu");

- *__motivaţie/motiv__: „Cred că o **motivaţie** puternică l-a determinat să părăsească adunarea", „Stupoare însă: CV-ul este respins dintr-o **motivaţie** cel puţin îndoielnică..." (corect: „Cred că un **motiv** puternic l-a determinat...", „... CV-ul este respins dintr-un **motiv** cel puţin îndoielnic...", din cauză că **motiv** < fr. „motif", it. „motivo", germ. „Motiv" desemnează „cauza, raţiunea, temeiul subiectiv al unei acţiuni; imboldul care împinge la o acţiune...; mobil", iar **motivaţie** < fr. „motivation", „totalitatea motivelor sau mobilurilor, conştiente sau nu, care determină pe cineva să efectueze o anumită acţiune sau să tindă spre anumite scopuri");
- *__ordine/ordin__: „Mai ales că niciodată nu am lucrat sub **ordinea** domniei sale (sic!)" (corect: „... sub **ordinul** Domniei Sale", căci **ordin** < lat. „ordo, -inis", fr. „ordre" este o „dispoziţie obligatorie, scrisă sau verbală, dată de o autoritate sau de o persoană oficială; poruncă", pe când **ordine** < lat. „ordo,-inis", it. „ordine", o „dispoziţie, succesiune regulată cu caracter spaţial, temporal, logic, moral, estetic; organizare, înşiruire, rând, rânduire, orânduială");
- *__percept/precept__: „Eu sunt încă creştin-ortodox şi respect **perceptele** bisericii" (corect: „... şi respect **preceptele** bisericii", fiindcă **precept** < fr. „précepte", lat. „praeceptum" înseamnă „formulă, principiu, învăţătură care stă la baza unei doctrine (mai ales morale); normă, regulă de conduită", în timp ce **percept**, inexistent în limbă, este efectul fie al unei metateze, al unei inversări fonetice [„er"> „re"], fie un derivat „ad-hoc" al verbului „a percepe");
- *__ploduri/plozi__: „**Plodurile** au crescut, au făcut aripi şi, zburând, s-au stabilit care încotro: Spania, Italia, Grecia, Franţa, America chiar, aici soţul – îmbătrânit, rămânând să privegheze casele: unele, prea mari şi goale, altele, aproape dărâmându-se..." (corect: „**Plozii** au crescut, au făcut aripi...", deoarece **plod** < sl. „plodŭ" şi-a creat un plural bisemantic: **plozi** „copii" (pop., fam.) şi **ploduri** „germeni" (pop.));
- *__recreere/recreare__: „**Recreerea** unei lumi sufleteşti ţine de personalitatea fiecăruia..." (corect: „**Recrearea** unei lumi sufleteşti...", pentru că **recreare** [v. „recrea"] înseamnă „acţiunea de a recrea [crearea din nou] şi rezultatul ei", iar **recreere**, „odihnă, destindere, relaxare");
- *__tentă/tendinţă__: „Când e vorba de familie, nu o face cu **tenta** de a-l plasa pe ăla...". „Poate tot o formă de capitalism, poate cu **tente** autoritariste, poate cu **tente** naţionaliste, poate şi cu alte genuri de **tente** la care noi acum nici nu ne puteam gândi" (corect: „... nu o face cu **tendinţa** de a-l plasa...", „... poate cu **tendinţe** autoritariste, poate cu **tendinţe** naţionaliste,

Scanned with OKEN Scanner

poate şi cu... **tendinţe** la care noi acum...", fiindcă **tendinţă** < fr. „tendance" înseamnă „dispoziţie firească pentru ceva, înclinare, năzuinţă; pornire, acţiune conştientă spre un scop determinat", iar **tentă** < fr. „teinte", „amestec de tuş (sau de culoare) cu apă, terebentină etc., pentru a reda nuanţa de culoare dorită");

- ***timbre/timbruri**: „Am văzut cum, de la începutul concertului, se completează **timbrele** lor" (corect: „... se completează **timbrurile** lor", căci **timbru** < fr. „timbre" a dezvoltat două forme de plural cu sensuri diferite: **timbre** „imprimate" şi **timbruri** „proprietăţi ale unor sunete");
- ***vise/visuri**: „Nemulţumiţii vor rămâne cu capul la cutie... Ori (sic!), conjuraţii se pare că au **vise** mari, dar curaj puţin..." (corect: „... Or, conjuraţii se pare că au **visuri** mari, dar curaj puţin...", deoarece **vis** < lat. „visum", la fel ca alte substantive, şi-a creat două plurale diferite ca sens: **vise** „imagini din timpul somnului" şi **visuri** „aspiraţii, dorinţe arzătoare").

VII. 6. ATRIBUIREA GREŞITĂ DE SENSURI IDENTICE UNOR FALSE SINONIME SUBSTANTIVALE

- ✓ „în urma **altercaţiei**" sau „în urma **încăierării** (...)?;
- ✓ „două **alternative**: viaţă normală sau prostituţie" sau „două **soluţii**..."?;
- ✓ „**averse** de ninsoare" sau „**rafale** de ninsoare"?;
- ✓ „a pătruns în **coafor**,..." sau „... în **atelierul de coafură**,..."?;
- ✓ „două **dileme**: ori..., ori..." sau „o **alternativă**: ori..., ori..."?;
- ✓ „nunta de la primărie" sau „**căsătoria civilă**..."? etc.

Folosirea pertinentă a sensurilor proprii ale unui cuvânt nu vine de la sine, căci ea este rezultatul unei culturi generale, implicit gramaticale, asumate conştient şi continuu. Alături de „stâlcirea" unor termeni (din cauza utilizării lor neglijente), se fac, nu rareori, în toate sferele sociale, confuzii impardonabile, confuzii care, cum se exemplifică mai jos, confirmă lipsa de precizie a termenilor cu care operăm:

- ***altercaţie = încăierare/agresiune**?: „Mai multe persoane au fost reţinute ieri, în urma **altercaţiei** (pentru conflict şi vătămare corporală) care a avut loc, cu o zi în urmă, în cartierul Ferentari...", „**Altercaţia** – după ce Victoria a fost împunsă cu cuţitul şi băgată în spital – a luat sfârşit" (corect: „... în urma **încăierării** (...) care a avut loc, cu o zi în urmă, în cartierul Ferentari)...", „**Agresiunea** – după ce

Scanned with OKEN Scanner

Victoria a fost împunsă cu cuțitul şi băgată în spital – a luat sfârşit", deoarece **altercație** < fr. „altercation", lat. „altercatio" este doar un „schimb violent de cuvinte între două sau mai multe persoane", şi nu **încăierare** „bătaie"/**agresiune** „atac împotriva unei persoane");

- *(o) **alternativă** = (o) **soluție**/(o) **posibilitate**?: „Avem două **alternative**: ori să continuăm acordul prelungit cu FMI, ori să nu mai semnăm un nou acord", „Sunt două **alternative**: ori să facem ce trebuie, ori să nu facem şi intrăm în colaps", „Fetele din țara noastră au două **alternative**: viață normală sau prostituție", „Aici e vorba de două **alternative**: ori un război scurt, rapid, ori un război lung" (corect: „Avem două **soluții**: ori să continuăm..., ori să nu mai semnăm...", „Sunt două **soluții**: ori să facem ce trebuie, ori să nu facem...", „Fetele (...) au două **soluții**: viață normală sau prostituție", „... două **posibilități**: ori un război scurt, rapid, ori un război lung", fiindcă **alternativă** < fr. „alternative" înseamnă acea „posibilitate de a alege între două soluții, între două situații etc., care se exclud");
- ***aversă** = **rafală**?: „În nordul țării, vor fi **averse** de ninsoare..." (corect: „... vor fi **rafale** de ninsoare", fiindcă **rafală** < fr. „rafale" este o „dezlănțuire bruscă, violentă (şi scurtă) de vânt, de ploaie sau de ninsoare", pe când **aversă** < fr. „averse", o „ploaie torențială de scurtă durată");
- ***cacofonie** = **omonimie**?: „S-a produs o **cacofonie**: între Traian Ungureanu şi Mihai Răzvan Ungureanu" (corect: „S-a produs o **omonimie**...", pentru că **omonimie** < fr. „homonymie" este „faptul sau însuşirea de a fi omonim" (= „cuvânt care are aceeaşi formă şi aceeaşi pronunțare cu alt cuvânt sau cu alte cuvinte, de care diferă ca sens şi ca origine; persoană care poartă acelaşi nume cu altcineva"), pe când **cacofonie** < fr. „cacophonie", „asociație neplăcută de sunete; (muz.) suprapunere de sunete discordante: lipsă de armonie");
- ***coafor** = **atelier de coafură**?: „A pătruns în acest **coafor**, a ucis două persoane şi a rănit alte şase" (corect: „A pătruns în acest **atelier de coafură**,...", din cauză că **atelier de...** < fr. „atelier" este un „local înzestrat cu uneltele sau maşinile necesare, în care se desfăşoară o muncă meşteşugărească sau industrială organizată", în timp ce **coafor** < fr. „coiffeur" este un „bărbat care are meseria de a coafa" [coafeză < fr. „coiffeuse" este o „ femeie care are meseria de a coafa"] într-un atare atelier de coafură);
- *(două) **dileme** = (o) **alternativă**?: „În fața dumneavoastră se află două **dileme**: ori să se ia calea lui Hristos, ori cea care ne duce în ghearele celui rău" (corect: „... se află o **alternativă**: ori... calea lui Hristos, ori... în ghearele celui rău", căci (vezi mai sus) **alternativă** < fr. „alternative" este o „posibilitate de a alege între două soluții, între două situații etc. care se exclud", pe când **dilemă** < fr. „dilemme", lat. „dilemma", un „raționament cu două soluții, dintre care trebuie aleasă una, deşi ambele duc la aceeaşi concluzie", o

Scanned with OKEN Scanner

„situație cu două ieşiri, ambele defavorabile" (de exemplu: „Ne întoarcem la tradiționala **dilemă**, niciodată uşor de rezolvat în această țară: prostie sau ticăloşie?");

- ***dineu** = **dejun**?: „Ora 13 – **Dineu** oficial – la Consiliul Județean Călăraşi – pentru sărbătorirea zilei Unirii Principatelor" (corect: „Ora 13 – **Dejun** oficial – ...", pentru că **dejun**, din „dejuna", înseamnă „masa de prânz, de amiază", pe când **dineu** < fr. „diner", „masa de seară, de gală");
- ***majordom** = **tambur-major**?: „Şi acum vedeți cum vine fanfara, în frunte cu **majordomu'**" (corect: „... în frunte cu **tamburul-major**", deoarece **tambur-major** (înv., din fr. „tambour") era un „subofițer care conducea o fanfară militară", în timp ce **majordom** < fr. „majordome" este, p.gener., o „persoană însărcinată cu administrarea unui palat, regal sau princiar; p.ext., şeful personalului de serviciu din casele nobiliare sau ale marilor bogătaşi");
- ***nuntă** (cununie) = **căsătorie civilă**?: „Spre deosebire de actuala ceremonie care se anunță plină de fast, cuplul [Cristi B. – Alina V.] a încercat să țină ascunsă **nunta** de la primărie" [corect: „... a încercat să țină ascunscă **căsătoria civilă** de la primărie", fiindcă nu la „primărie" are loc **nunta** (care este o „căsătorie (religioasă)" cu „ceremonial şi petrecere organizate cu prilejul unei căsătorii (religioase)"), ci la „biserică" (unde se căsătoresc religios, preotul aşezându-le pe cap mirilor **cununa**); deci, spre deosebire de **cununie**, de **căsătoria religioasă** (evenimentul cel mai solemn al **nunții**), **căsătoria civilă** este „căsătoria oficiată de ofițerul stării civile, în conformitate cu prevederile legale"].

VII. 7. ATRIBUIREA GREŞITĂ DE SENSURI IDENTICE UNOR PARONIME ADJECTIVALE

- ✓ „situația **familiară** a băiatului" sau „situația **familială**..."?;
- ✓ „sub aspect **detailat**, juridic" sau „sub aspect **detaliat**,..."?;
- ✓ „femeia **mignionă** din fotografie" sau „femeia **minionă**..."?;
- ✓ „sunt condiții **preliminarii**" sau „... condiții **preliminare**"?;
- ✓ „prostituatele **romance** din Elveția" sau „prostituatele **române**..."?;
- ✓ „îmbunătățeşte circulația **sanguină**" sau „... circulația **sangvină**"? etc.

La fel ca şi substantivele (v. VII.5), dar într-o mai mică măsură, au loc confuzii verbale sau scrise între adjectivele paronimice. Simpla asemănare formală nu este un argument pentru a le substitui, acordându-le acelaşi conținut semantic, acelaşi înțeles. Mai puțin lipsa de fler, cât mai ales stăpânirea

Scanned with OKEN Scanner

îndoielnică a vocabularului sau nepăsarea față de acuratețea exprimării zilnice au un efect deloc fericit, în conversația uzuală, în raport cu norma literară:

- ***cuviincios/cuvenit**: „Dacă nu merg cum trebuie lucrurile cu Ungaria, vom lua şi noi măsurile **cuviincioase**" (corect: „... vom lua şi noi măsurile **cuvenite**", deoarece **cuvenit** [v. „cuveni", lat. „convenire"] are sensul „care se cuvine, meritat; corespunzător, potrivit", iar **cuviincios** [„cuviință" + suf. „-ios"], „care respectă regulile bunei-cuviințe, care corespunde acestor reguli; decent, politicos, cuvios");
- ***detailat/detaliat**: „Sub aspect **detailat**, juridic, trebuie să abordăm altfel problema" (corect: „Sub aspect **detaliat**, juridic,...", căci **detaliat** [v. „detalia", din it. „dettagliare", fr. „détailler"] este forma literară recomandată, după italienescul „dettaglio", şi nu **detaile**, variantă neliterară, după franțuzescul „détail");
- ***familiar/familial**: „Nu vreau să intru în problemele mele **familiare**...", „Fosta profesoară a lui Cătălin ne-a dezvăluit că situația **familiară** a băiatului nu era strălucită..." (corect: „... în problemele mele **familiale**...", „... că situația **familială** a băiatului...", fiindcă **familial** < fr. „familial" este „care aparține familiei, privitor la familie, destinat familiei", pe când **familiar** < fr. „familier", lat. „familiaris", „simplu, prietenos, apropiat; bine cunoscut, obişnuit cuiva");
- ***fortuit/forțat**: „Copil, înghițeam, aproape **fortuit**, untură de peşte" (corect: „... înghițeam, aproape **forțat**, untură de peşte", căci **forțat** [v. „forța", din fr. „forcer", it. „forzare"] înseamnă „făcut sau impus cu forța, prin constrângere", în timp ce **fortuit** < fr. „fortuit", lat. „fortuitus", „venit pe neaşteptate, neprevăzut, inopinat întâmplător");
- ***mignionă/minionă**: „Era, într-adevăr, ceva curios la femeia **mignionă** din fotografie" (corect: „... ceva curios la femeia **minionă** din fotografie", pentru că **mignon** < fr. „mignon", ca neologism, apare sub două aspecte formale, cu sensuri diferite (la feminin): **minionă**, micuță, drăguță, delicată" şi **mignonă** „tip de literă");
- ***olfactiv/oftalmologic**: „A depistat patruzeci de persoane cu handicap sever **olfactiv**" (corect: „... cu handicap sever **oftalmologic**", fiindcă **oftalmologic** < fr. „ophtalmologique" se referă la **oftalmologie** „care se ocupă cu fiziologia şi cu patologia ochilor...", în timp ce **olfactiv** < fr. „olfactif" se referă la „simțul mirosului");
- ***oportunist/oportun**: „La orele de istorie eram **oportunist**, îmi plăcea să răspund când eram întrebat" (corect: „La ora de istorie eram **oportun**,...", din cauză că **oportun** < fr. „opportun", lat. „opportunus" înseamnă „care se produce în momentul sau la locul potrivit; adecvat situației, împrejurărilor; indicat, nimerit, favorabil", pe când **oportunist** < rus. „opportunist", fr.

Scanned with OKEN Scanner

„opportuniste", „care se referă la oportunism, propriu oportunismului" = „atitudine lipsită de principialitate a unei persoane care, pentru a-şi satisface interesele personale, adoptă şi aplică, după împrejurări, principii şi păreri potrivit momentului");

- ***preliminarii/preliminare**: „Sunt condiţii **preliminarii** pentru absorbţia fondurilor europene" (corect: „Sunt condiţii **preliminare**...", căci **preliminar** < fr. „préliminaire" este, aici, adjectiv, cu pluralul feminin **preliminare**, iar în textul citat el apare, greşit, ca substantiv, cu pluralul **preliminarii**, substituţie ce contravine logicii gramaticale);
- ***româncă/română**: „La ora (...) veţi urmări un documentar despre prostituatele **romînce** din Elveţia" (corect: „... prostituatele **române** din Elveţia", căci **română** are statut de adjectiv = „care aparţine României sau românilor," iar **româncă**, statutul de substantiv = „femeie care aparţine populaţiei României sau este originară din România");
- ***sanguină/sangvină**: „Livariz reduce inflamaţiile şi îmbunătăţeşte circulaţia **sanguină** a picioarelor" (corect: „... îmbunătăţeşte circulaţia **sangvină**...", deoarece **sangvin** < fr. „sanguin", lat. „sanguineus", **sangvină** la feminin, înseamnă „care aparţine sângelui, privitor la sânge...", pe când **sanguină** < fr. „sanguine" este fie un „mineral de culoare roşiatică-brună", fie un „creion cu mină roşie-brună", fie un „desen executat cu un creion a cărui mină este făcută din sanguină", fie „litografie care imită un astfel de desen").

VII. 8. ATRIBUIREA DE SENSURI IMPROPRII LOCUŢIUNII ADJECTIVALE „AŞA-ZIS"/„AŞA-NUMIT"

- ✓ „a avut loc o **aşa-zisă** lansare de carte" sau „a avut loc o lansare..."?;
- ✓ „se vor da **aşa-numitele** teste de evaluare" sau „se vor da teste..."?.

Locuţiunile adjectivale **aşa-zis** sau **aşa-numit** cunosc , uneori, în exprimarea curentă, un dublu paradox: când este pertinent să le folosim în locul expresiei aberante „între ghilimele" (semn de punctuaţie care nu trebuie „evocat" oral, când ceea ce urmează are sens figurat), nu le folosim... Iar, în anumite contexte, în care faptele relatate sunt reale, palpabile, deci nedenaturate, le folosim fără să ne dăm seama că ele deformează adevărul celor enunţate (ambele locuţiuni adjectivale însemnând „pe nedrept sau convenţional numit astfel, pretins, fals, aparent, impropriu"!).

Deşi exemplele ce urmează sunt simptomatice, ele nu trebuie ignorate, căci, prin imitaţie, pot fi extinse: „BNR vrea să înfiinţeze **aşa-zise** «bănci–punte»"

Scanned with OKEN Scanner

(corect: „BNR vrea să înființeze «bănci–punte»"), „Astăzi, se vor da **aşa-numitele** teste de evaluare la clasele II–XII, teste care nu vor fi notate..." (corect: „Astăzi, se vor da teste de evaluare la clasele II–XII,..."), „În grabă, spre final (...), a avut loc o **aşa-zisă** lansare de carte şi o prezentare sumară a lucrărilor expuse de pictorița Elena Moraru" (corect: „... a avut loc o lansare de carte şi o prezentare sumară a lucrărilor expuse..."), „Astfel, Uniunea Europeană trebuie să promoveze utilizarea **aşa-numitelor** «alcolock» (dispozitive care detectează şoferii care au consumat alcool şi blochează pornirea autovehiculului în acest caz) pentru autovehiculele de transport de mărfuri sau de pasageri..." [corect: „Astfel, Uniunea Europeană trebuie să promoveze utilizarea numitelor «alcolock» (...) pentru autovechiculele de transport de mărfuri sau de pasageri..."], „Acuzi **aşa-zisul** steag secuiesc, dar îi mângâi pe creştet şi aproape că îi ai la guvernare!" (corect: „Acuzi steagul secuiesc, dar îi mângâi pe creştet...").

VII. 9. ATRIBUIREA GREŞITĂ DE SENSURI IDENTICE VERBELOR „A SERVI" (SAU „A DA SĂ MĂNÂNCE") ŞI „A SE SERVI" (SAU „A LUA SĂ MĂNÂNCE")

- ✓ „**serveşti** prânzul cu noi" sau „**să te serveşti** cu"/„**să-ți serveşti**..."?;
- ✓ „mulți elevi **servesc** masa" sau „... **se servesc** cu"/„**îşi servesc**..."?;
- ✓ „echipajul **servea** masa de seară" sau „... **se servea** cu"/„... **îşi servea**..."?;
- ✓ „**nu ați servit** bomboane" sau „**nu v-ați servit** cu bomboane"?;
- ✓ „N. Cage cu soția lui **au servit** cina" sau „... **s-au servit** cu"/„**şi-au servit**..."?;
- ✓ „**vor servi** masa principală" sau „**se vor servi** cu"/„**îşi vor servi**..."?.

Foarte mulți vorbitori chiar cu pregătire universitară, aparținând celor mai diferite medii profesionale sau politice, nu cunosc, în mod regretabil, sensurile fundamentale ale verbului **a servi** (tranzitiv, intranzitiv sau reflexiv). Ceea ce ne interesează aici este confuzia, frecventă, dintre forma „reflexivă" şi cea „tranzitivă" legată de „luatul mesei" în diferitele împrejurări cotidiene: acasă, la restaurant, în vizită etc. Invitația adresată cuiva „**să servească**" masa este complet greşită, pentru că sensul „tranzitiv" al lui **a servi** este cel de „a pune, a aduce la masă mâncare, băutură etc.; a trata pe cineva cu ceva, a da să mănânce". Pentru că multora dintre noi li se pare banal să rostească îndemul familiar **Vă rog să mâncați!**, **Luați să mâncați!** (**a mânca** fiind moştenit din latinescul

Scanned with OKEN Scanner

„manducare"), putem apela la mai pretențiosul și „distinsul" **a servi** (din fr. „servir"), dar nu la forma tranzitivă, ci la cea reflexivă: **a se servi/a-și servi**, care înseamnă „a lua să mănânce sau să bea", deci **Serviți-vă**! (sau Vă rog **să vă serviți**!), „**Servește-te**! (sau „Te rog **să te servești**!) etc., și nu „Serviți!" (sau „Vă rog, serviți!"), „Servește!" (sau „Te rog, servește!") etc.

Că o atare improprietate a termenului folosit, respectiv a verbului tranzitiv („**a servi**") în locul celui reflexiv (**a se servi/a-și servi**), este o realitate curentă și deloc onorantă ne-o arată citatele reproduse în continuare: „Mâncarea de ștevie pe care **a servit**-o Adrian Năstase azi-noapte în celulă..." (corect: „... pe care **și-a servit**-o Adrian Năstase..."), „Trebuia să culegem zilnic „100 de lădițe de struguri și apoi eram lăsați **să servim** masa" (corect: „... și apoi eram lăsam **să ne servim** masa"), „Apoi, brusc (...), m-a acuzat că am simpatizat cu legionarii fiindcă **au servit** masa cu domnul director de la Școala Gura Văii..." (corect: „... fiindcă **și-au servit** masa cu domnul director..."), „Ar mai fi varianta să fi luat de la cantină, acolo unde foarte mulți elevi **servesc** masa" (corect: „... acolo unde foarte mulți elevi **se servesc** cu masa/**își servesc** masa"), „Câțiva congolezi tocmai **serveau** câteva cinzeci cu șliboviță" (corect: „... tocmai **se serveau** cu câteva cinzeci.../**își serveau** câteva cinzeci de șliboviță"), „Luați loc... **Serviți** tort?" (corect: „... **Vă serviți** cu tort?"), „**Serviți**, vă rog!" (corect: „**Serviți-vă**, vă rog!"), „Au fost invitați **să servească** masa împreună cu doi polițiști..." (corect: „Au fost invitați **să se servească** cu masa.../**să-și servească** masa..."), „Pentru început, **vom servi** felii de șuncă, calcan și șampanie" (corect: „... **ne vom servi** cu felii..."), „la loc, Igor Mihailovici, **să serveşti** prânzul cu noi" (corect: „... **să te serveşti** cu.../**să-ți serveşti** prânzul..."), „Sunteți amabilă **să servim** cina împreună, d-nă (sic!)..." (corect: „... **să ne servim** cina împreună, dnă..."), „Rămâne doar să stabiliți unde **serviți** prânzul, d-nă (sic!) Fletcher" (corect: „... unde **vă serviți** prânzul, dnă..."), „Aproape tot echipajul **servea** masa de seară, iar sus era în toi petrecerea..." (corect: „... echipajul **se servea** cu.../**își servea** masa de seară,..."), „După asta, merg la al doilea restaurant, unde **vor servi** masa principală, cu alte trei cupluri..." (corect: „... unde **se vor servi** cu.../**își vor servi** masa principală,..."), „Șefu', da' o ciorbiță d-aia bună, acră, **nu serviți**?" (corect: „Șefu', da' cu-o ciorbiță (...), **nu vă serviți**?"), „Roger Federer și Rafael Nadal **au servit** masa cu Gordon Brown" (corect: „... **și-au servit masa** cu..."), „Nicolas Cage cu soția lui **au servit cina** (...), **au servit** apă plată" (corect: „... **s-au servit** cu.../**și-au servit**..."), „După ora 18 se poate **servi** o cină ușoară pe bază de carne slabă, salată sau legume" (corect: „... se poate **a se servi** o cină ușoară..."), „În aceste buncăre, poți **să serveşti** și cafeaua..." (corect: „... poți **să te serveşti** și cu.../**să-ți serveşti** și cafeaua..."), „Ați dat borcanul înapoi și **nu ați servit** bomboane" (corect: „... și **nu v-ați servit** cu..."),„Unde vreți **să serviți** ceaiul, în dormitor?" (corect: „... **să vă serviți** ceaiul,...?"), „Aici s-au strâns 250–260 de sinistrați pentru **a servi**

Scanned with OKEN Scanner

masa" (corect: „... pentru **a-şi servi** masa"), „Cine bea cafea?" „Mulțumesc, dar deja **am servit** una" (corect: „... dar deja **m-am servit** cu.../**mi-am servit** una"), „Sigur **nu** mai **serveşti** ceva?" „Nu, fiindcă sunt sătul" (corect: „Sigur **nu te** mai **serveşti** cu.../**nu-ți** mai **serveşti** ceva?"...).

VII. 10. ATRIBUIREA GREŞITĂ DE SENSURI IDENTICE VERBELOR „A CONSULTA" ŞI „A EXAMINA"

- ✓ „**să mă consulte** un doctor" sau „**să consult/să mă examineze...**"?;
- ✓ „dezbracă-te, **să te consult**" sau „... **să te examinez**"?;
- ✓ „**să vă consulte** dna doctor" sau „**să vă examineze...**"?;
- ✓ „fac anamneza, văd analizele, **îl consult**" sau „... **îl examinez**"?;
- ✓ „**voi fi consultat** de medicul de gardă" sau „**voi consulta/mă va examina...**"?.

Verbul tranzitiv **a consulta** are, din capul locului, un sens fundamental „a întreba, a cere o părere, un sfat; a lua avizul unei persoane autorizate". Ca reflexiv: „a se sfătui cu cineva". O **consultație** acordată, de către un profesor, „elevilor, studenților sau doctoranzilor" este, de regulă, sub forma unei „îndrumări individuale sau colective", iar cea acordată de către un medic se manifestă sub forma unei „examinări pentru stabilirea diagnosticului şi indicarea tratamentului" (**DEX**[3]). Deci logic este ca – aşa cum observă reputata lingvistă Valeria Guțu Romalo –, respectând direcția «autor–obiect» să spunem, corect, «Am consultat un avocat, un specialist etc.». «**Am consultat** pe doctorul X». Inversarea – în folosirea verbului **a consulta** – a raportului (**medic–pacient** – **pacient–medic**) duce la exprimări curente de felul «**M-a consultat** doctorul X» sau «**Am fost consultat de...** » în loc de «**Am consultat** pe doctorul X». „Construcția greşită, dar încetățenită – cei care o evită sunt foarte puțin numeroşi –, se datoreşte datoreşte confuziei dintre **a consulta** şi **a examina**: «M-a examinat», «Am fost examinat de doctor» sunt perfect corecte" (**CG**). Deşi în lucrările publicate de mine am subliniat şi eu această inexplicabilă confuzie (întărită de definiția dată în **DEX**[1] şi **DEX**[2] verbului **a consulta**), sunt obligat să constat, cu surprindere, că în recentul **DEX**[3], din 2012, această confuzie este anulată, punându-se semnul egal, prin sinonimie, între **a consulta** şi **a examina** un pacient!... Cu circa trei decenii în urmă, Al. Graur ținea să precizeze: „**(a) consulta** înseamnă «a cere un sfat», iar, la reflexiv, (**a se**) **consulta** este acelaşi lucru cu «a se sfătui». Greşit se zice **doctorul m-a consultat**, cu înțelesul de «m-a examinat»" (**DGL**).

Scanned with OKEN Scanner

Din argumentele şi contraargumentele sus-citate se desprinde un adevăr indubitabil: „pacientul" îl consultă pe medic, şi nu invers; „medicul" îl examinează pe pacient, şi nu invers. Citatele următoare, culese din spaţiul public şi din mass-media sunt probe elocvente ale confuziei semnalate: „Vom găsi pe cineva **să-l consulte** pe bolnav..." (corect: „... **să-l examineze** pe bolnav..."), „Dezbracă-te, **să te consult**..." (corect: „... **să te examinez**..."), „Stai jos, ca **să te consult**. Unde te doare?" (corect: „... ca **să te examinez**. Unde te doare?"), „Epuizată de efort, capra neagră a fost dusă la cabană şi **consultată** de un medic veterinar" (corect: „... a fost dusă la o cabană şi **examinată** de un medic veterinar"), „Trebuie **să mă consulte** un doctor. Ştii vreunul?" (corect: „Trebuie **să consult/să mă examineze** un doctor..."), „Darren şi prietena lui aşteaptă **să fie consultaţi**" (corect: „... aşteaptă **să fie examinaţi**"), „Îi fac anamneza bolnavului, îi văd analizele şi apoi **îl consult**" (corect: „... şi apoi **îl examinez**"), „Am venit la consult. Vreţi **să mă consultaţi** acum, domnule doctor?" (corect: „... Vreţi **să vă consult/să mă examinaţi**...?", „Acum sunt medic şi pot **să te consult**" (corect: „... şi pot **să te examinez**"), „Acum puteţi veni **să vă consulte** doamna doctor" (corect: „... **să o consultaţi pe/să vă examineze**..."), „Eram sigur că, după ce **voi fi consultat** de medicul de gardă, mă vor interna la chirurgie" (corect: „... după ce **îl voi consulta/mă va examina** medicul de gardă,...").

VII. 11. ATRIBUIREA GREŞITĂ DE SENSURI IDENTICE UNOR PARONIME VERBALE

- ✓ „«Delikat» **conferă** borşului un gust..." sau „... **oferă** borşului..."?;
- ✓ „am râs de argumentele... **convocate**" sau „... argumentele **invocate**"?;
- ✓ „aş dori să **coroborăm** împreună" sau „aş dori să **colaborăm**..."?;
- ✓ „guvernul... **investit** astăzi este..." sau „guvernul **învestit**..."?;
- ✓ „**au înserat** acest fragment" sau „**au inserat**..."?;
- ✓ „**a proliferat** injective (sic!)" sau „**a proferat**..."?.

Confuzii paronimice (de felul celor comentate în subcapitolele VII.5,7) se produc şi în clasa lexico-gramaticală a verbului, aşa cum se observă în citatele de mai jos:

- *(a) **conferi**/(a) **oferi**: „Borşul Magic «Delikat» **conferă** borşului un gust autentic" (corect: „... **oferă** borşului un gust autentic", căci **a conferi** < fr. „conférer", it. „conferire" înseamnă „a acorda un titlu, un grad, o decoraţie etc.; a discuta cu cineva o chestiune importantă, a se întreţine cu cineva", în vreme ce **a oferi** < it. „offerire", pe lângă sensurile proprii „a da în dar,

Scanned with OKEN Scanner

a pune la dispoziție", „a propune spre cumpărare o marfă, un bun etc.", „a propune un preț pentru o marfă, pentru un bun etc.", are şi sensurile figurate „a înfățişa, a arăta, a etala, a prezenta ceva");

- *(a) **convoca**/(a) **invoca**: „La finele intervalului, am râs de argumentele ce au fost **convocate** de Andrei Marga" (corect: „... ce au fost **invocate** de Andrei Marga", deoarece **a convoca** < fr. „convoquer", lat. „convocare" înseamnă „a chema, a face să vină într-un anumit loc o persoană, un grup de persoane etc., cu un anumit scop (oficial)", pe când **a invoca** < fr. „invoquer", lat. „invocare", „a chema în ajutor (mai ales o divinitate); a cita ceva în favoarea sa, a se referi la ceva ce poate servi cuiva ca argument în susținerea unei afirmații");
- *(a) **corobora**/(a) **colabora**: „Aş dori să **coroborăm** împreună (sic!)" (corect: „Aş dori să colaborăm...", fiindcă **a colabora** < fr. „collaborer" înseamnă „a participa alături de alții la realizarea unei acțiuni sau a unei opere care se efectuează în comun; a publica o lucrare într-un periodic sau într-o culegere", iar **a corobora** < fr. „corroborer", lat. „corroborare", termen livresc, „a întări, a sprijini, a da putere, a consolida, a confirma");
- *(a) **investi**/(a) **învesti**: „Jurnalist fiind am reuşit să pătrund sistemele statului care sunt **investite** cu protecția acestor micuți..." (corect: „... sunt **învestite** cu protecția acestor micuți..."), „I-am comunicat preşedintelui Băsescu să avem un guvern investit (sic!) cât mai repede, ca dl Ponta, preşedintele PSD, să fie **investit** prim-ministru" (corect: „... ca dl Ponta (...) să fie **învestit** prim-ministru"), „Nu poți să te duci într-o delegație în SUA dacă nu te **investeşte** partidul..." (corect: „... dacă nu te **învesteşte** partidul..."), „Guvernul care a fost **investit** astăzi este ilegitim" (corect: „Guvernul care a fost **învestit** astăzi..."), „Şi PNL, şi PDL au lideri care sunt **investiți** să negocieze apropierea dintre cele două partide" (corect: „... au lideri care sunt **învestiți** să negocieze...", pentru că **a învesti** < fr. „investir", lat. „investire" înseamnă „a acorda cuiva în mod oficial un drept, o autoritate, o demnitate, o atribuție", iar **a investi** < fr. „investir", lat. „investire", „a plasa, a aloca, a cheltui un fond, un capital, diverse mijloace materiale într-o întreprindere; a face o investiție");
- *(a) **însera**/(a) **insera**: „Tatulici şi Theodorescu **a** (sic!) **înserat** acest fragment al Revoluției..." (corect: „... **au inserat** acest fragment...", din cauză că **a insera** < fr. „insérer", lat. „inserare" înseamnă, cu precădere, „a introduce, a adăuga, a include un adaos într-un text, într-un şir de numere, într-un tabel etc.; a introduce o informație într-un ziar", pe când **a însera** [„în" + „seară"], „a se face seară, a amurgi; a rămâne undeva până seara, a-l surprinde pe cineva seara undeva");
- *(a) **prolifera**/(a) **profera**: „Mi-a făcut aroganțe (sic!)... **A proliferat** injective (sic!)" (corect: „**A proferat** invective", căci **a profera** < fr. „proférer",

Scanned with OKEN Scanner

termen livresc, înseamnă „a rosti, a pronunța, cu voce ridicată, blesteme, amenințări etc.", în timp ce **a prolifera** < fr. „proliférer" înseamnă (despre celule sau țesuturi celulare) „a se înmulți, în mod anormal, prin diviziune", (despre organisme) „a se reproduce, a procrea", (fig.) „a se dezvolta, în mod inutil, nefiresc, nociv").

VII. 12. ATRIBUIREA GREȘITĂ DE SENSURI IDENTICE UNOR FALSE SINONIME VERBALE

- ✓ „primul set... l-**a adjudecat** cu...7–6" sau „... l-**a câștigat**..."?;
- ✓ „**s-au cununat** la Starea Civilă" sau „**s-au căsătorit**..."?;
- ✓ „**a debutat** cu o slujbă religioasă" sau „**a început**..."?;
- ✓ „nu pot fi **demarate** lucrările" sau „nu pot fi **pornite**..."?;
- ✓ „**a livrat** câteva aplauze" sau „**a acordat**..."?;
- ✓ „ar putea **reseta** competiția" sau „ar putea **declanșa**..."? etc.

Cu foarte mici excepții – mă refer la cuvintele de origine latină – multe neologisme franțuzești sau englezești devin, pentru unii vorbitori mai snobi, prilej de a se exprima prețios, utilizând termeni fie rari (cu alte accepții decât cele admise de normele noastre literare, valabile numai în limba de origine), fie mai puțin rari, dar cu sensuri deviate, improprii, cu intenția de a vorbi „mai ales", de a-l captiva pe ascultător. Să ne referim, mai jos, la câteva cazuri mai flagrante:

- ***(a) adjudeca = (a) câștiga/(a) obține?**: „Premiul pentru poezie **a fost adjudecat** de Ion Mureșan... Premiul pentru debut **a fost adjudecat** de Sorin Despot cu volumul de versuri «Apasă», Cupa Volpi pentru interpretare feminină a fost acordată actriței Deanne Yep, iar premiul omolog pentru rol masculin **a fost adjudecat** de Michael Fassbender...", „Primul set, jucătoarea **l-a adjudecat** cu scorul de 7–6", „Spaniolul și-**a adjudecat** victoria în trei seturi" (corect: „... **a fost câștigat** de Ion Mureșan...", „... **a fost obținut** de Sorin Despot (...), de Michael Fassbender...", „Primul set, jucătoarea **l-a câștigat** cu...", „Spaniolul **a obținut** victoria...", căci **a adjudeca** < lat. „adjudicare" este un termen juridic care înseamnă „a atribui, prin hotărâre judecătorească, un bun scos la licitație persoanei care oferă prețul cel mai mare");
- ***(a) agrea = (a) concluziona?**: „Mâine putem **agrea** asupra tuturor cauzelor..." (corect: „Mâine putem **concluziona**...", fiindcă **a agrea** < fr. „agréer" înseamnă „a vedea cu ochi buni, cu simpatie pe cineva; a da consimțământul, a accepta un reprezentant diplomatic", pe când **a concluziona** [din

Scanned with OKEN Scanner

„concluzie"],, „a trage concluzii, prin „încheierea unui şir de judecăți", (fam.) „a încheia discuția");

- *(a) **comite** = (a) **scrie**?: „Şi eu **am comis** o cărticică..." (corect: „Şi eu **am scris**...", pentru că **a comite** < lat. „committere" înseamnă „a face, a înfăptui, a săvârşi (o greşeală, o faptă rea)", iar **a scrie** < lat. „scribere" are sensul, aici, de „a compune, a redacta o operă (literară, ştiințifică)");
- *(a) **conferi** = (a) **asigura**/(a) **garanta**/(a) **da**?: „Soluția **conferă** părului tău culoare şi strălucire", „L'Oreal Paris, o cremă superhidratantă a cărei finețe îți **conferă** un ten luminos", „[Antonescu] **a conferit** legitimitate minusculului partid «de televiziune» şi a creat prin acesta un trend extrem de periculos", „Muncitorii vor lucra în două schimburi, ca **să le confere** posibilitatea de a termina mai repede podul de la Mărăcineni", „Să-i explic că o funcție culturală [aceea politică, nici atât!] **nu-ți conferă** în epoca noastră imunitate" (corect: „Soluția **dă** părului (...) culoare şi strălucire", „... a cărei finețe îți **asigură** un ten luminos", „... **a dat** legitimitate...", „... ca **să** le **dea** posibilitatea de a termina...", „... o funcție culturală (...) **nu-ți garantează** în epoca noastră imunitate", deoarece **a conferi** < fr. „conférer", lat. „conferire" are – în limbajul protocolar şi diplomatic – un alt înțeles: „a acorda un titlu, un grad, o decorație etc." şi „a discuta cu cineva o chestiune importantă; a se întreține cu cineva");
- *(a) **corobora** = (a) **reuni**?: „**Au fost coroborate** toate aceste probe", „E clar că cele două mitinguri pot **fi coroborate**", „Deci toate acestea, dacă **sunt coroborate**, nu vor duce la Națională" (corect: „Au fost **reunite**...", „... cele două mitinguri pot fi **reunite**", „... dacă sunt **reunite**...", din cauză că verbul **a corobora** < fr. „corroborer", lat. „corroborare" înseamnă, livresc, „a întări, a sprijini, a da putere, a consolida: a confirma", pe când **a reuni** < fr. „réunir", „a (se) aduna, a (se) strânge laolaltă, a (se) întruni");
- *(a) (se) **cununa** = (a) (se) **căsători (civil)**?: „După ce **s-au cununat** la Starea Civilă, tinerii proaspăt căsătoriți au plecat la restaurant, însoțiți de părinți, rude şi prieteni..." (corect: „După ce **s-au căsătorit** la Starea Civilă,...", căci **a (se) căsători** < „căsător" [înv. „soț" < „casă" + suf. „-ător"] + suf. „-ie" înseamnă „a (se) uni prin căsătorie cu cineva", în vreme ce **a (se) cununa** < lat. „coronare" înseamnă „a se căsători religios");
- *(a) **debuta** = (a) **începe**?: „Manifestările ocazionate de această zi deosebită **au debutat** cu o slujbă religioasă la biserica *Sfinții Constantin şi Elena*", „Apropiindu-se examenul pentru obținerea permisului de conducător auto, **am debutat**, în pregătire, cu proba teoretică" (corect: „Manifestările (...) **au început** cu o slujbă religioasă...", „... **am început**, în pregătire, cu proba teoretică", deoarece **a debuta** < fr. „débuter" înseamnă „a-şi face debutul într-o carieră, pe scenă etc.; (despre un autor) a publica prima lucrare", pe când **a începe** < lat. „incipere", „a realiza prima parte dintr-o lucrare, dintr-o acțiune, dintr-o serie de lucrări sau de acțiuni...; a porni");

Scanned with OKEN Scanner

- *(a) **demara** = (a) **porni**/(a) **începe**?: „În paralel, PNL a anunțat că **va demara** suspendarea președintelui Băsescu în stradă", „Deși sunteți cam tensionat, ați putea încerca **să demarați** unele acțiuni pe care le-ați gândit de mai multă vreme", „Pregătirile **vor demara** pe 16 ianuarie... O serie de titulari au încheiat, în decembrie anul trecut, conturile cu gruparea din B-dul (sic!) Republicii 391" (corect: „... a anunțat că **va începe** suspendarea președintelui...", „... ați putea încerca **să porniți** unele acțiuni...", „Pregătirile **vor începe** pe 16 ianuarie (...) Bdul Republicii 391", fiindcă **a demara** < fr. „démarrer este un termen tehnic, însemnând (despre autovehicule, motoare etc.) „a se pune în mișcare, a porni; (fig.) a-și lua avânt, a porni în viteză");
- *(a) **livra** = (a) **acorda**/(a) **transmite**/(a) **depune**?: „O parte a sălii s-a evaporat tendențios, înainte de final, iar altă parte a rămas și **a livrat** câteva aplauze leșinate", „A fi om politic înseamnă (...) și a fi capabil **să livrezi** soluții concrete, eficiente", „Comisia Europeană (CE) nu mai are încredere în autoritățile de la București pentru **a** le **livra** draftul Raportului pe (sic!) justiție cu câteva zile înainte de publicarea lui", „Dan Diaconescu vrea **să livreze** bani în cont..." (corect: „... **a acordat** câteva aplauze leșinate", „... **să transmiți** soluții concrete, eficiente", „... pentru **a** le **transmite** draftul Raportului despre justiție...", „... vrea **să depună** bani în cont...", pentru că **a livra** < fr. „livrer" este tot un termen tehnic, circumscris însă sferei comerciale: „a furniza, a preda mărfuri, a presta servicii etc.", sferă delimitată semantic, fără alte conotații existente în limba de origine);
- *(a) **promite** = (a) **preveni**?: „S-a auzit zvonul că Stelian Fuia i-**ar fi promis** prefectului Enciu că îl va schimba" (corect: „... l-**ar fi prevenit** pe prefectul Enciu...", din cauză că **a preveni** < fr. „prévenir", lat. „praevenire" înseamnă „a informa în prealabil; a avertiza", în vreme ce **a promite** < lat. „promittere", fr. „promettre", „a-și lua obligația de a face ceva; a face promisiuni, a făgădui; (fig.) a îndreptăți speranțele, a prezenta perspectivele favorabile");
- *(a) **recidiva** = (a) **reveni**/(a) **reapărea**?: „Iritat de insinuările preopinenților săi, vorbitorul **a recidivat** cu o altă intervenție la tribună", „După o lungă convalescență, actorul a hotărât **să recidiveze** pe scenă într-o comedie clasică", „Când nemulțumirile **au recidivat** și crescut în intensitate, greva era pe cale să izbucnească" (corect: „... vorbitorul **a revenit** cu o altă intervenție...", „... actorul a hotărât **să revină** pe scenă...", „Când nemulțumirile **au reapărut**...", căci **a recidiva** < fr. „récidiver" are, de asemenea, o sferă semantică care se rezumă fie la sectorul juridic – „a comite o infracțiune după ce mai fusese condamnat o dată, pentru săvârșirea altei infrancțiuni" –, fie la cel medical, despre o boală – „a se manifesta din nou după o vindecare clasică; a reapărea, a reveni");
- *a **reseta** = a **intensifica**/a **declanșa**?: „Deși timp de un an USL a bătut monedă pentru **a fi resetate** relațiile cu Uniunea Europeană...", „În PDL

Scanned with OKEN Scanner

însă, planurile prezidențiale ar putea **reseta** competiția pentru șefia partidului" (corect: „... pentru **a fi intensificate** relațiile...", „... ar putea **declanșa** competiția..., deoarece **a reseta** < engl. „reset" a fost împrumutat pentru conotația lui tehnică – „a reinstala unul sau mai multe programe într-un calculator" –, nicidecum cu alte sensuri, colaterale, de interes general).

VII. 13. CONFUZIA DINTRE ADVERBUL „MAXIMUM"/„MINIMUM" (SAU LOCUȚIUNEA CU „LA...") ȘI ADJECTIVUL „MAXIM"/„MINIM" (SAU LOCUȚIUNEA CU „LA...")

- ✓ „este un **maximum** curaj" sau „... un **maxim** curaj"?;
- ✓ „în **maxim** 2 săptămâni" sau „în **maximum** două..."?;
- ✓ „adrenalină la **maxim**!" sau „... la **maximum**!"?;
- ✓ „recurg la un **minimum** efort" sau „... un **minim** efort"?;
- ✓ „vrea **minim** 5% pentru educație" sau „vrea **minimum** 5%..."?;
- ✓ „energia dvs. (...) este la **minim**" sau „... este la **minimum**"? etc.

Confuzia dintre unele adjective și adverbe este favorizată, pe de o parte, de posibila lor „omonimie" (vânt **ușor**, merg **ușor**), distincția morfologică (și sintactică) dintre ele fiind facilitată de topică: adjectivul determină un substantiv (fiind atribut), adverbul – un verb. Pe de altă parte, confuzia este favorizată de posibila lor „paronimie", de asemănarea (și nu identitatea) lor formală, dar diferită prin valorile lor morfologice. Astfel, adjectivul superlativ de superioritate **maxim** (din lat. „maximus", fr. „maxime") înseamnă „care are cea mai mare dimensiune, durată, intensitate etc.; foarte mare: maximal", iar omologul său adverbial **maximum** (din lat. „maximum", fr. „maximum") are sensul – când e urmat de un numeral – „în cantitatea, timpul, spațiul maxim posibil; cel mult" (adverbul intrând și în locuțiunea **la maximum**). Același lucru se poate spune și despre adjectivul superlativ de inferioritate **minim** (din lat. „minimus", fr. „minime"), el însemnând „care are valoarea cea mai mică; foarte mic, neînsemnat, neglijabil; minimal"), iar omologul său adverbial **minimum** (din lat., fr. „minimum") – când e urmat de un numeral –, în cantitatea, timpul, spațiul minim, cel puțin..., pe puțin...; măcar" (adverbul intrând și în locuțiunea **la minimum**). Exemplele de mai jos, culese din presa scrisă și audiovizuală, oglindesc existența (și frecvența) confuziilor la care m-am referit:

- ***maximum** (curaj)/**maxim** (...): „Este un **maximum** curaj din partea văduvei..." (corect: „Este un **maxim** curaj...");

Scanned with OKEN Scanner

- *__maxim__ (+ numeral)/__maximum__ (...): „Numărul parlamentarilor va fi de __maxim__ 300" (corect: „... va fi de __maximum__ 300"), „MEDIAFAX: __Maxim__ 10 morți în inundațiile din insulele Mauritius" (corect: „... __Maximum__ 10 morți..."), „În bugetul viitor, un deficit de __maxim__ 3%" (corect: „... un deficit de __maximum__ 3%"), „În __maxim__ 2 (sic!) săptămâni o linie de credit poate fi deschisă" (corect: „În __maximum__ două săptămâni..."), „Temperatura va fi de __maxim__ 13–14 grade" (corect: „... va fi de __maximum__ 13–14 grade"), „În China, pentru asemenea fapte şi pentru asemenea sume, ar fi executați în __maxim__ două săptămâni" (corect: „... ar fi executați în __maximum__ două săptămâni");
- *(la) __maxim__/(la) __maximum__: „Energia dvs. mentală este la __maxim__, dar riscă să se disipe" (sic!) (corect: „... este la __maximum__,..."), „Trebuie să folosesc tot ce am la __maxim__" (corect: „... tot ce am la __maximum__"), „Unei activități încinse la __maxim__, febrile, i se aruncă un lighean cu apă rece drept în față" (corect: „... încinse la __maximum__,..."), „Bănuiesc că nu-ți trebuie mult ca să te exciți la __maxim__" (corect: „... să te exciți la __maximum__"), „Adrenalină la __maxim__! Motoare turate în centrul Sibiului!" (corect: „Adrenalină la __maximum__!...");
- *__minim__ (+ numeral)/__minimum__ (...): „Eu sper ca preşedintele să fie foarte bun negociator şi să vină cu __minim__ 45 miliarde (sic!) de euro, dar, mai ales să nu se taie de la agricultură" (corect: „... să vină cu __minimum__ 45 de miliarde de euro,..."), „AGERPRES: Raluca Turcan vrea __minim__ 5% pentru educație" (corect: „... vrea __minimum__ 5%..."), „La cele 5,5 miliarde se vor adăuga __minim__ 5 miliarde de euro" (corect: „... se vor adăuga __minimum__ 5 miliarde de euro"), „__Minim__ 10% ar fi fost inflația anul acesta dacă ar fi crescut TVA-ul" (corect: „__Minimum__ 10% ar fi fost inflația..."), „Prețul de catalog pentru o astfel de pereche de încălțări e de __minim__ 500 de euro" (corect: „... e de __minimum__ 500 de euro"), „A stat la un hotel de __minim__ 100 de euro noaptea..." (corect: „... hotel de __minimum__ 100 de euro..."), „Cheltuielile pentru un sezon de raliuri în România costă __minim__ 150.000 de euro, la care se adaugă prețul maşinii, circa 120.000 de euro, avere pe care Ponta nu şi-o asumă" (corect: „... costă __minimum__ 150.000 de euro,...");
- *(la) __minim__/(la) __minimum__: „Energia dvs. fizică este la __minim__: nu este cazul să forțați nota" (corect: „Energia dvs. fizică este la __minimum__..."), „Am dat cuptorul la __minim__ ca să nu ardă compoziția" (corect: „Am dat cuptorul la __minimum__..."), „Redus la __minim__ numărul de decibeli, atmosfera redevenise normală" (corect: „Redus la __minimum__ numărul de decibeli,..."), „Cu o cotă de precipitații ajunsă la __minim__, culturile puteau fi salvate" (corect: „Cu o cotă de precipitații ajunsă la __minimum__,...");
- *__minimum__ (efort)/__minim__ (...): „N-am să recurg decât la un __minimum__ efort financiar pentru a-ți rezolva situația" (corect: „... un __minim__ efort financiar...").

Scanned with OKEN Scanner

VII. 14. UTILIZAREA GREŞITĂ A UNOR PREPOZIŢII DIVERGENTE FORMAL ŞI SEMANTIC („DE", „DE PE", „DIN", „ÎN", „DATORITĂ")

- ✓ „a ratat **de** puțin" sau „a ratat **cu** puțin"?;
- ✓ „copie **de pe** buletin" sau „copie **după** buletin"?;
- ✓ „**din** prisma prevederilor" sau „**prin** prisma..."?;
- ✓ „despre clientelismul... **în** România" sau „... **din** România"?;
- ✓ „**datorită** creşterii inflației" sau „**din cauza**... inflației"? etc.

„Clasă de cuvinte neflexibile", prepoziția, „la nivelul propoziției, marchează relația dintre un termen subordonat şi regentul său" (**GA², I**): „Teaca neagră, ferecată **în** alamă şi înflorită **cu** argint, a săbiei încovoiate sclipea **la** soarele verii" – Sadoveanu, „Eu, am n-am să-ntâlnesc **pe** cineva, **la** zece fix mă duc **în** târg" – Caragiale, „**Într**-un colț al odăiei, câteva merțe de fasole; **în** altul sămânța **de** cânepă...", „O pocitanie **de** om umbla **cu** arcul **după** vânat paseri" – Creangă, „Vă invit dar... ca **de** urgență să satisfaceți, **conform** legii, justele reclamațiuni ale doamnei directoare" – Caragiale. „**Într**-o iarnă, **mulțumită** unui om de inimă... izbutise să pătrundă **în** corpul pivilegiat al hamalilor **de la** gară" – Cocea (în **GA¹, I**).

Un lucru se desprinde cu claritate din exemplele de mai sus: că selectarea prepozițiilor de către regentul verbal sau nominal „depinde în mare măsură de trăsăturile sintactico-semantice şi morfologice ale acestuia" (**GA², I**) deşi „aproape toate prepozițiile din fondul de bază al limbii române au mai multe sensuri contextuale", „de exemplu prepoziția **după**, care indică spațiul situat în spatele unui obiect («Stă **după** cuptor»), mai poate exprima: posteriorita-tea temporală («Vine **după** ora trei»), direcția cu nuanță finală («S-a dus **după** cumpărături»), cauza plasată în trecut («Plânge **după** el»), conformitatea («A făcut totul **după** voia ei»), instrumentul («L-a recunoscut **după** voce»)" (**Ibidem**). Există însă şi restricții sintactico-semantice în utilizarea prepoziției" de pildă, „utilizarea prepozițiilor cu sens partitiv **de, din, dintre, dintru** impune ca termenul aflat în poziția a doua să fie la plural"); verbele cu regim prepozițional obligatoriu sunt destul de numeroase (a culmina **cu**; a depinde **de**; a deriva **de la**, a se forma **de la**; a consta **din/în**, a se compune **din**, a rezulta **din**; a degenera **în**, a rezida **în**; a apela **la**, a recurge **la**; a se baza **pe**, a se bizui **pe**, a se sprijini **pe**)"; „prepozițiile **datorită, mulțumită, împotriva, dedesubtul, înapoia, îndărătul, înaintea** etc., formate din alte părți de vorbire, se caracterizează printr-un număr redus de sensuri: «instrumentul», «opoziția», «locul», «tipul»"; **conform, contrar, potrivit**... la limita dintre adverb şi prepoziție (...) sunt încadrate, ca şi **aidoma, asemenea, aşijderea**, în clasa adverbului" (**Ibidem**). Un caz special îl reprezintă grupul prepozițional care are drept

Scanned with OKEN Scanner

centru prepoziția **datorită** (cu regim de dativ): „Folosirea acestei prepoziții este, de fapt, improprie pentru circumstanțialul de cauză (**datorită** fiind tipică pentru instrumental) şi impune numai contextul pozitiv: «A reuşit **datorită** priceperii şi tenacității sale», *«A căzut la examen datorită lipsei de pregătire»" (**Ibidem**).

Precizările de mai sus sunt suficiente pentru a ne da seama că enunțurile ce urmează sunt deficitare în ce priveşte oportunitatea, proprietatea unor prepoziții.

- ***de/cu**: „A ratat **de** puțin să realizeze baremul" (corect: „A ratat **cu** puțin..."");
- ***de pe/după**: „Fii atent: act de proprietate a casei, copie **de pe** buletinul de identitate, cazier, adeverință..." (corect: „... copie **după** buletinul de identitate, cazier, adeverință..."");
- ***din/prin**: „**Din** prisma prevederilor noului Cod civil, cuplul Andreea Marin – Ştefan Bănică jr. (sic!) ar putea invoca încălcarea prevederilor alin. 2 al art. 71..." (corect: „**Prin** prisma prevederilor (...) Ştefan Bănică jr ar putea..."");
- ***în/din**: „Rezultă că e un moment bun să discutăm despre clientelismul politic **în** România" (corect: „... clientelismul politic **din** România");
- ***datorită/din cauza**: „Toate instalațiile au fost oprite **datorită** lipsei de energie...", „Cred că şi ei sunt luați de val... **datorită** votului negativ pentru Mircea Geoană", „Prețul la apă nu a mai fost modificat..., iar această majorare a fost necesară **datorită** creşterii inflației şi a prețului energiei electrice", „Ştim de ce se întâmplă astfel de lucruri: **datorită** lăcomiei patronilor şi sistemului generalizat de corupție..." (corect: „... au fost oprite **din cauza** lipsei de energie...", „... sunt luați de val (...) **din cauza** votului negativ pentru Mircea Geoană", „... această majorare a fost necesară **din cauza** creşterii inflației...", „... se întâmplă astfel de lucruri: **din cauza** lăcomiei patronilor şi a sistemului generalizat de corupție").

VII. 15. UTILIZAREA GREŞITĂ A PREPOZIȚIEI „PE" ÎN LOCUL PREPOZIȚIILOR „CU", „DUPĂ", „ÎN", „LA"

- ✓ „2013 se va încheia **pe** creştere" sau „... se va încheia **cu** creştere"?;
- ✓ „**pe** lege, interimatul" sau „**după** lege, interimatul"?;
- ✓ „a fost aplicat **pe** patru țări" sau „... **în** patru țări"?;
- ✓ „**pe** ce nivel se situează" sau „**la** ce nivel se situează"? etc.

Să ne amintim că „aproape toate prepozițiile din fondul de bază al limbii române au mai multe sensuri contextuale, putând fi asimilate cuvintelor polisemantice". Totuşi, „diversele elemente prepoziționale intră în relații de sinonimie, ca sinonime totale sau, mai frecvent, ca sinonime parțiale: **către/spre/la, în/la, înspre/spre, pe/peste/dinspre, pentru/spre, sub/dedesubtul, după/îndărătul/în urma/în spatele, mulțumită/datorită, înaintea/în fața etc."** (**GA²**, **I**).

Scanned with OKEN Scanner

Prepoziția **pe**, care cunoaşte „diverse utilizări", are ca valori principale pe cea locativă («Stă **pe** scaun») şi cea temporală («Vine **pe** 2 martie»)", apărând şi ca regim al unor verbe sau substantive (legate semantic de verb) şi adjective, exprimând fie elementul de sprijin (suportul): «a se baza **pe** ceva/cineva», «a se bizui **pe**», «a conta **pe**», «a se întemeia **pe**», «a se sprijini **pe**», fie ținta: «a avea pică **pe** cineva», «a-i căşuna **pe**», «a se înfuria **pe**», «gelos **pe**», «invidios **pe**», «supărat (supărare) **pe**». Prepoziția **pe** se foloseşte şi ea ca regim al unor verbe aspectuale (introducând frecvent un supin): «a se porni **pe** râs», «a se aşterne **pe** învățat». (...) **Pe** se include şi în numeroase locuțiuni: modale («**pe** alese», «**pe** tăcute»), temporale («**pe** înserate», «**pe** înnoptate») etc." (**Ibidem**). Enunțurile de mai jos oglindesc confuziile ce au loc uneori în utilizarea prepoziției **pe**:

- ***pe/cu**: „Ministrul liberal al Economiei (...) a declarat ieri că mâine va fi implementată, «dacă 2013 se va încheia **pe** creştere», deci abia la anul" (corect: „... «dacă 2013 se va încheia **cu** creştere», deci abia la anul");
- ***pe/după**: „**Pe** lege, interimatul lui Ponta la Justiție nu poate fi mai mare de 45 de zile" (corect: „**După** lege, interimatul lui Ponta...");
- ***pe/în**: „Care, pentru mai multă relevanță, a fost aplicat **pe** patru țări din regiune" (corect: „... a fost aplicat **în** patru țări din regiune");
- ***pe/la**: „Unul doreşte un ou, altul ia şpagă, un altul fuge cu tot cu boul – depinde **pe** ce nivel de decizie se situează" (corect: „... depinde **la** ce nivel de decizie se situează").

VII. 16. CONFUZIA PREPOZIȚIEI „DIN" CU „DINTRE" ÎN CONSTRUCȚII ATRIBUTIVE CU SENS PARTITIV

- ✓ „este unul **din** producătorii importanți" sau „este unul **dintre**..."?;
- ✓ „provin **din** foştii mei tovarăşi" sau „provin **dintre**..."?;
- ✓ „multe **din** necazurile cu Grecia" sau „multe **dintre**..."?;
- ✓ „jumătate **din** femeile din țară" sau „jumătate **dintre**..."?;
- ✓ „într-una **din** organizațiile partidului" sau „într-una **dintre**..."? etc.

Destul de mulți vorbitori nu sesizează confuzia pe care o fac atunci când folosesc prepoziția **din** în locul lui **dintre**, confuzie ce poate fi evitată dacă se conştientizează faptul că prepoziția are un sens partitiv (dintre mai multe obiecte de acelaşi fel alegându-se unul sau mai multe); astfel, se utilizează, cu sens partitiv, prepoziția **dintre** când substantivul (sau substitutul său) care urmează este la plural. Altminteri, când substantivul (sau substitutul) următor este la singular cu sens de plural (substantiv colectiv), nu se întrebuințează decât prepoziția **din** (deci „fiecare **din** grupă", dar „fiecare **dintre** grupe"!).

Scanned with OKEN Scanner

Confuzia frecventă („în locul lui **dintre** cu sens partitiv apare adesea **din** (+ un plural): „unul **din** ei", „fiecare **din** versurile sale" – **GT**), semnalată în paranteză, poate fi evitată, cu un surplus de atenție, pentru a nu se mai comite erorile de formulare din citatele următoare: „Uzina Ford, de la Craiova, este unul **din** producătorii importanți din Europa..." (corect: „... este unul **dintre** producătorii importanți..."), „Aproape jumătate **din** părinții români (38%) își bat copiii, arată un studiu al Organizației «Salvați copiii» (corect: „Aproape jumătate **dintre** părinții români..."), „Iar curajul este una **din** constantele Elenei Udrea" (corect: „... este una **dintre** constantele..."), „N-a catadicsit să-și depună adeziunea la PNL, într-una **din** organizațiile partidului, cum se întâmplă de obicei" (corect: „... într-una **dintre** organizațiile partidului,..."), „Cum să-l inviți la București pe unul **din** camarazii tăi liberali din Europa și acesta să refuze să participe la Congresul PNL?" (corect: „... pe unul **dintre** camarazii tăi liberali din Europa...?"), „O scenă din 1990, când doi tineri, Tăriceanu și Patriciu, participau la una **din** ședințele «cu activul», prezentate de Ion Iliescu" (corect: „... participau la una **dintre** ședintele «cu activul»,..."), „Unii dintre ei, am descoperit, provin chiar **din** foștii mei tovarăși de joacă din cartier sau **din** foștii colegi de școală" (corect: „... provin chiar **dintre** foștii mei tovarăși de joacă (...) sau **dintre** foștii colegi de școală"), „La una **din** orele de dirigenție s-a supus la vot dacă sunt un pionier destul de vrednic ca să plec în tabără în RDG..." (corect: „La una **dintre** orele de dirigenție..."), „Aprobarea o primeai în interes de serviciu sau dacă prindeai una **din** rarele excursii în țările socialiste" (corect: „... sau dacă prindeai una **dintre** rarele excursii..."), „Unul **din** puștanii români a scos porumbelul din gură..." (corect: „Unul **dintre** puștanii români..."), „Multe **din** necazurile cu Grecia, Italia, Spania, etc. (sic!) nu s-ar mai fi petrecut..." (corect. „Multe **dintre** necazurile cu Grecia, Italia, Spania etc...."), „Se întâmplă la 15 kilometri de Capitală, la Săftica, în unul **din** cele mai exclusiviste aziluri, unde rezervările se fac cu o săptămână înainte" (corect: „... în unul **dintre** cele mai exclusiviste aziluri,..."), „Cum ar putea un serviciu de informații, considerat unul **din** cele mai eficiente din zona euro-atlantică (sic!) să se implice în așa ceva, fără a stârni reacția partenerilor?" (corect: „... un serviciu de informații, considerat unul **dintre** cele mai eficiente din zona euroatlantică..."), „Copos s-ar fi întâlnit cu Baicu, cu Gigi și cu Victor Becali într-unul **din** hotelurile sale..." (corect: „... într-unul **dintre** hotelurile sale..."), „Majoritatea **din** ei preferă să citească seara o carte în loc de vizionarea unui film..." (corect: „Majoritatea **dintre** ei preferă..."), „Județele, pe de altă parte, ar putea pierde o parte **din** instituțiile deconcentrate" (corect: „... ar putea pierde o parte **dintre** instituțiile deconcentrate"), „Nu a clarificat, însă, (sic!) aproape nici unul (sic!) **din** aspectele pe care le-am semnalat" (corect: „Nu a clarificat însă aproape niciunul **dintre** aspectele pe care le-am semnalat"), „Jumătate **din** femeile din țară consideră că nu pot evolua din cauza unor angajați care nu au învățat la școală ceea ce le trebuia pentru piața muncii" (corect: „Jumătate **dintre** femeile din țară..."), „Niciunul **din** cele trei partide importante nu are expertiza (sic!) financiară necesară" (corect: „Niciunul **dintre** cele trei partide importante nu are experiența...").

Scanned with OKEN Scanner

VII. 17. CONFUZIA PREPOZIȚIEI „ÎNTRE" CU „DINTRE" ÎN CONSTRUCȚII ATRIBUTIVE CU SENS DE RECIPROCITATE

- ✓ „despărțirea **între** soți și parteneri" sau „despărțirea **dintre**..."?;
- ✓ „cooperarea **între** PSD, PNL și PC" sau „cooperarea **dintre**..."?;
- ✓ „tensiunile **între** liderii..." sau „tensiunile **dintre**..."?;
- ✓ „relațiile **între** fostul... și fostul..." sau „relațiile **dintre**..."?;
- ✓ „traficul **între** Filiași și Tg.-Jiu" sau „traficul **dintre**..."? etc.

La fel ca în secțiunea precedentă (v. VII.16), nu puține sunt confuziile formale – tot în construcțiile atributive – dintre prepoziții ca **între** și **dintre** (cu caracter de reciprocitate). Astfel, „în locul lui **dintre** cu sens de reciprocitate, după un substantiv articulat, apare **între** (care se folosește corect după substantivele nearticulate): „distanța **între** București și Brașov", „relațiile **între** părinți și copii" – **GT** (deci „prietenia **dintre** noi", dar „prietenie **între** noi"!).

Enunțurile ce urmează exemplifică, fără echivoc, substituirea, greșită, a lui **dintre** cu **între**: „Diferența de salarizare **între** un astfel de ofițer și un profesor, de exemplu, este colosală" (corect: „Diferența de salarizare **dintre** un astfel de ofițer și un profesor,..."), „E vorba de darea poalelor în cap, petrecută în mod obișnuit pe meleagurile noastre, după despărțirea **între** soți și parteneri" (corect: „... despărțirea **dintre** soți și parteneri"), „reprezentând diferența **între** averea dobândită și veniturile realizate" (corect: „... reprezentând diferența **dintre** averea dobândită și veniturile realizate"), „Întrebat care este legătura **între** cei trei și Roșia, Ghiță a răspuns..." (corect: „Întrebat care este legătura **dintre** cei trei și Roșia,..."), „Diferența de putere **între** cel care pierde vremea în parcarea blocului și comunicatorul public..." (corect: „Diferența de putere **dintre** cel care (...) și comunicatorul public..."), „Și totuși, îngrijorarea Comisiei UE se manifestă nu atât față de libertatea presei, ci (sic!) față de echilibrul **între** libertate și responsabilitate" (corect: „... cât față de echilibrul **dintre** libertate și responsabilitate"), „Din cauza decalajului **între** alegerea președintelui și cea a parlamentului, a crescut șansa unor coabitări președinte–guvern de culori diferite..." (corect: „Din cauza decalajului **dintre** alegerea președintelui și cea a parlamentului,..."), „Geoană a fost lăsat în afara noii alianțe, deși este un precursor al cooperării strânse **între** PSD, PNL și PC..." (corect: „... este un precursor al cooperării strânse **dintre** PSD, PNL și PC..."), „A pus în discuție, foarte serios, din nou, compromisul **între** nevoia opiniei publice democrate de a ști tot ce se întâmplă și nevoia oficialilor de a păstra uneori discreția în munca lor pentru a fi eficientă" (corect: „... compromisul **dintre** nevoia opiniei publice democrate (...) și nevoia oficialilor de a păstra uneori discreția..."), „Tensiunile, din ultima perioadă, **între** liderii celor două partide nu vor fi un impediment

Scanned with OKEN Scanner

în reconcilierea cu PNL" (corect: „Tensiunile (...) **dintre** liderii celor două partide..."), „Traficul rutier **între** Filiaşi şi Târgu-Jiu, în zona oraşului Rovinari, a fost blocat ieri timp de trei ore, după ce o autoizoternă s-a izbit frontal de o autobasculantă" (corect: „Traficul rutier **dintre** Filiaşi şi Târgu-Jiu,..."), „Relaţiile **între** fostul primar general şi actualul primar general nu sunt atât de roze pe cât s-ar crede" (corect: „Relaţiile **dintre** fostul (...) şi actualul primar general..."), „Oricine l-a întrebat pe Alexandru Paleologu va fi recunoscut diferenţa enormă **între** placiditatea cu care ştia să asculte şi trecerea aproape vehementă la contraatac" (corect: „... diferenţa enormă **dintre** placiditatea (...) şi trecerea aproape vehementă..."), „Inegalitatea **între** naţiuni îşi are ca pandant logic inegalitatea **între** indivizi şi **între** grupurile de indivizi – uneori constituite ca minorităţi naţionale" (corect: „Inegalitatea **dintre** naţiuni (...) inegalitatea **dintre** indivizi şi **dintre** grupurile de indivizi...").

VII. 18. CONFUZIA DINTRE CONJUNCŢIA DISJUNCTIVĂ „ORI" ŞI CONJUNCŢIA ADVERSATIVĂ „OR"

- ✓ „**Ori**, dacă o faci, ştii că..." sau „**Or**, dacă o faci,..."?;
- ✓ „**Ori**, un astfel de contract..." sau „**Or**, un astfel de..."?;
- ✓ „Până la spital... 3 ore. **Ori**, în caz de infarct..." sau „... **Or**, în caz..."?;
- ✓ „la 100 de milioane. **Ori**, cu banii aceştia..." sau „... **Or**, cu banii..."?;
- ✓ „soarta părinţilor **or** a bunicilor" sau „... **ori** a..."?;
- ✓ „**or** cedaţi, **or** mergeţi..." sau „**ori**..., **ori**..."? etc.

Deloc neglijabilă, ca frecvenţă, este confuzia formală, paronimică, dintre conjuncţiile coordonatoare **ori** şi **or**. Confundarea celor doi conectori se datoreşte necunoaşterii rolului lor gramatical: singură sau repetată, **ori** este o conjuncţie de tip disjunctiv (ca şi **sau**), exprimând ideea de „excludere" (de disjuncţie), iar **or** este o conjuncţie neologică, de tip adversativ (ca **dar** şi **însă**), ajutând la exprimarea ideii de „divergenţă". (Spre deosebire de conjuncţiile adversative „dar" şi „însă", **or** este o conjuncţie specializată pentru relaţiile pragmatice, discursive, mai puţin la nivel frastic – înăuntrul unei comunicări fragmentate, în care conjuncţia e precedată de virgulă, şi mai mult la nivel transfrastic – într-un enunţ fragmentat, la începutul celei de-a doua unităţi sintactice coordonate, în care caz **or** este urmată de virgulă, ea marcând o pauză, în structuri emfatice, pentru a introduce a doua premisă a unui argument, decisivă pentru concluzie – v. **GA², II**). Exemplele citate mai jos ilustrează, convingător, confuzia dintre cele două conjuncţii:

- ***ori/or**: „Pe scurt, clasa parveniţilor. **Ori**, piaţa liberă, accesul liber la resurse, competiţia economică neîngrădită, meritocraţia sunt valori de dreapta, pe

Scanned with OKEN Scanner

care liberalii trebuie să le apere" (corect: „Pe scurt, clasa parveniților. **Or**, piața liberă,..."), „Nu poți s-o rupi cu formațiunea pe care o reprezinți (...) **Ori**, dacă o faci, știi că vei fi privit drept un personaj labil, un poltron, un ins lipsit de credibilitate etică și politică" (corect: „Nu poți s-o rupi (...) **Or**, dacă o faci,..."), „Când porneşti la drumul căsniciei, te gândeşti că e pentru totdeauna. **Ori**, un astfel de contract arată că iei în calcul şi posibilitatea unei despărțiri..." (corect: „... te gândeşti că e pentru totdeauna. **Or**, un astfel de contract..."), „După un articol al subsemnatului, poziția Olandei a fost interpretată trunchiat de şeful diplomației române, Titus Corlățean. **Ori**, şeful Senatului Olandei a spus la Bucureşti cu totul altceva..." (corect: „ (...) poziția Olandei a fost interpretată trunchiat (...) **Or**, şeful Senatului Olandei a spus..."), „Secretarul general este vicepremier, **ori** trebuie să rămână la PSD un secretar general şi o structură politică, care să funcționeze..." (corect: „... este vicepremier, **or** trebuie să rămână la PSD..."), „În mod normal, textul final al documentului era trimis părții române pentru «retuşuri» de formă, nu de fond. **Ori**, acum, pentru prima oară de când s-a instituit MCV, Comisia va publica raportul fără consultarea în prealabil a părții române" (corect: „... era trimis părții române pentru «retuşuri» de formă (...) **Or**, acum, pentru prima oară..."), „Statul român este obligat să deconteze aceste servicii la nivelul tarifelor de la noi. **Ori**, acesta este şi modelul practicat de spitalele private de la noi..." (corect: „... la nivelul tarifelor de la noi. **Or**, acesta este şi modelul practicat..."), „Asta, fiindcă nu-şi va permite încă un eşec legat de procedura de suspendare a preşedintelui. **Ori**, Traian Băsescu trebuie să devină ținta tuturor nemulțumirilor populiste, pentru ca visul suspendării să prindă viață" (corect: „Asta, fiindcă nu-şi va permite încă un eşec legat de procedura de suspendare (...) **Or**, Traian Băsescu..."), „Țăranii trebuiau să-şi reprimească pământurile avute. **Ori**, cine le avusese, pe acte şi în registre, dacă nu aceşti țărani, ajunşi la bătrânețe?" (corect: „... trebuiau să-şi reprimească pământurile (...) **Or**, cine le avusese,...");

- ***or/ori**: „O fi mai puțin important Nicolae Breban, ca scriitor, **or** interesele grupului au dictat o astfel de schismă?" (corect: „O fi mai puțin important (...) **ori** interesele grupurilor au dictat..."), „Nu o fac, aşa cum nu voi scrie niciodată despre cărțile lui Dan Lungu, botoşănean de-al meu, acum pe val, **or** despre ale celuilalt botoşănean, aflat pe val, Dan Sociu..." (corect: „... nu voi scrie despre cărțile lui Dan Lungu (...) **ori** despre ale celuilalt..."), „În felul ăsta va face şi soarta părinților **or** a bunicilor mai uşoară" (corect: „... soarta părinților **ori** a bunicilor..."), „Încăpățânarea conservatorilor de a avea candidat, fie şi separat de USL, a netezit traseul ultimatumului lansat de Ponta acum câteva zile: **or** cedați, **or** mergeți singuri în alegeri" (corect: „... **ori** cedați, **ori** mergeți singuri în alegeri").

Scanned with OKEN Scanner

VIII. ETIMOLOGII POPULARE

- ✓ „teren arabil **extraviran**" sau „... **extravilan**"?;
- ✓ „erau lucrați în **filigram**" sau „... **filigran**"?,
- ✓ „umbrelele și **mânușile**" sau „... **mănușile**"?;
- ✓ „douăzeci de litri pe metru **patrat**" sau „... **pătrat**"?;
- ✓ „este un **pișoar** în aer liber" sau „... **pisoar**..."?;
- ✓ „a reușit s-o **ștranguleze**" sau „... s-o **stranguleze**"? etc.

„Modificare a formei sau a sensului unui cuvânt (recent intrat în limbă) sub influența unui cuvânt mai cunoscut cu care prezintă asemănări de formă și uneori de sens" (**DEX**[3]), **etimologia populară** este o eroare de vorbire (sau de scriere) căreia îi cad în cursă și oameni relativ instruiți, al căror vocabular se întemeiază, într-o mare măsură, pe „intuiții auditive", pe folosirea, „după ureche", a unor termeni fără a le verifica autenticitatea cu ajutorul îndreptarelor lingvistice. Citatele de mai jos sunt mărturii ale unor asemenea „fenomene" lexicale înșelătoare:

- ***extraviran/extravilan**: „Veteranii decorați doresc în principal să fie împroprietăriți cu teren în suprafață de 5000 mp (sic!), pentru construcția unei locuințe sau 1 ha de teren arabil **extraviran**" (corect: „... 5000 m² (...) sau 1 ha de teren arabil **extravilan**", căci **extravilan** [cf. fr. „extra-ville"] înseamnă un teritoriu „aflat în afara spațiului construit sau pe cale de construire al unei localități", și nu un teren **viran** < tc. „viran", care se află în „cuprinsul unei localități", „este fără clădiri și, de obicei, neîngrădit");
- ***filigram/filigran**: „Vă place cruciulița aceasta în **filigram**?", „După spusele mătușii, atât broșa, cât și cerceii erau în **filigram**" (corect: „... cruciulița aceasta în **filigran**?", „... erau în **filigran**", deoarece **filigran** < fr. „filigrane", „lucrătură artistică de orfevrărie" n-are nicio legătură etimologică cu substantivul „gram" = „unitate de măsură pentru masă ori greutate");
- ***mânuși/mănuși**: „Umbrelele și **mânușile**, însă, (sic!) rămân în top" (corect: „Umbrelele și **mănușile** însă rămân în top", fiindcă **mănușă**, deși este un derivat din **mână** (+ suf. „-ușă"), a cunoscut, moștenit din lat. „manus", o

Scanned with OKEN Scanner

altă evoluție fonetică: „a", accentuat, din „man-", urmat de „n", s-a transformat în „â" > **mână**; același „a", însă neaccentuat, s-a prefăcut în „ă" > **mănuşă**!);

- ***patrat/pătrat:** „Deci, la Craiova, în douăzeci de minute, au căzut peste douăzeci de litri pe metru **patrat**" [corect: „... peste douăzeci de litri pe metru **pătrat**", pentru că **pătrat**, deşi provine din **patru** (după lat. „quadratus", it. „quadrato", germ. „Quadrat"), a cunoscut același proces de transformare fonetică – ca la **mănuşă** – a lui „a" neaccentuat şi neinițial în „ă"];
- ***pişoar/pisoar:** „Capitala ciocoiului Sorin Oprescu este un **pişoar** în aer liber" (corect: „... este un **pisoar** în aer liber", din cauză că **pisoar** < fr. „pissoir" este un calc fonic, perfect, al neologismului împrumutat, şi nu un derivat al verbului **a pişa** (pop.), moştenit din lat. *„pissiare");
- ***(a) renumera/(a) remunera:** „Care au fost raporturile de muncă şi pentru care am fost **renumerat**..." (corect: „... pentru care am fost **remunerat**...", pentru că **a remunera** < fr. „rémunérer", lat. „remunerare" este forma verbală corectă împrumutată – „a renumera" fiind folosit ca o consecință a faptului că, recunoscându-se realitatea etimologică, se face asocierea cu ideea că retribuirea unei munci se face întotdeauna în urma „numărării" banilor);
- ***(a) ştrangula (ştrangulare)/(a) strangula (strangulare):** „Cantorul a reuşit s-o **ştranguleze** pe iubita lui mai tânără cu 34 de ani", „Japoneza a fost bătută, violată şi **ştrangulată**", „Birocrația se ocupă cu **ştrangularea** administrației din țara noastră" (corect: „Cantorul a reuşit s-o **stranguleze**...", „... violată şi **strangulată**", „Birocrația se ocupă cu **strangularea** administrației...", căci **a strangula** < lat. „strangulare", deşi are şi sensul „a sugruma" sau „a sufoca" – una dintre cauzele posibile fiind şi spânzurarea, prin ştreang/funie a celor osândiți la moarte –, nu trebuie rostit **a ştrangula**: nu este derivat de la **ştreang** < germ. „Strang" şi, fiind latinesc, n-are sens să fie pronunțat ca în limba germană).

Scanned with OKEN Scanner

IX. NEOLOGISME LATINO-ROMANICE ŞI ENGLEZEŞTI PRONUNŢATE GREŞIT

- ✓ „alegerea uninominală e un **bluf**" sau „... **blaf**"?;
- ✓ „**clauni** de ăştia există" sau „**clovni**..."?;
- ✓ „nu pot...un răspuns **ecsact**" sau „... **egzact**"?;
- ✓ „eu cred că, **în extremis**,..." sau „... **in extremis**,..."?;
- ✓ „sunt dotate cu **jacuzi**" sau „... **ğacuzi**"?;
- ✓ „în **junta** aia militară" sau „... **hunta**..."? etc.

Intrarea în circulaţie, mai veche sau mai recentă, a unor neologisme de origine străină nu se face fără riscuri: unele cuvinte de împrumut sunt preluate ad litteram şi sunt rostite ca atare, altele cunosc însă pronunţări diferite faţă de forma scrisă, ca în limba originară, de unde şi necesitatea consultării dicţionarelor explicative. Să exemplificăm, mai jos, câteva abateri ortoepice:

- ***baner/benăr**: „A fost inauguartă o expoziţie cu 22 de **banere** închinate lui Eminescu" (corect: „... 22 de **benăre**...", pentru că **benăr** < engl. „banner" este rostirea originară, recomandată de limba literară;
- ***bluf/blaf**: „Alegerea uninominală e un **bluf**", „Totul nu este decât un **bluf**", „Pinţi a crezut că merge la **bluf** când a plătit" (corect: „... e un **blaf**", „... decât un **blaf**", „... merge la **blaf**...", fiindcă **blaf** < engl. „bluff" este pronunţarea originară, recomandată de normă");
- ***claun/clovn**: „**Clauni** de-ăştia există şi pe-acolo" (corect: „**Clovni** de-ăştia...", căci **clovn** < fr., engl. „clown" nu se rosteşte ca în limba engleză, ci s-a generalizat aşa, de mult timp – probabil sub influenţă germană –, atât în scriere, cât şi în pronunţare);
- ***conteiner/container**: „Pentru diferitele tipuri de deşeuri există **conteinere** separate" (corect: „... există **containere**...", căci **container** < engl. „container" este forma grafică adaptată, nu cea fonetică, a limbii de origine);
- ***ecsact/egzact**: „Nu pot să vă dau acum un răspuns **ecsact**" (corect: „... un răspuns **egzact**", deoarece **egzact** < fr. „exact", lat. „exactus", în scriere **exact**, este rostirea corectă, căci litera **x** are două corespondente fonetice distincte: de „ks" – înainte de consoană, la început sau sfârşit de cuvânt, uneori şi

Scanned with OKEN Scanner

între vocale: „explicit", „fix", „xerox", „axiomă" – şi de „gz" – „exalta", „examen", „exasperant");

- ***flört/flirt**: „Cele două personaje sunt angajate, potrivit scenariului, într-un **flört**" (corect: „... într-un **flirt**", din cauză că **flirt** < fr. „flirt" nu se pronunță ca în engleză, de unde provine neologismul francez, ci ca grafia în franceză);
- ***gheget/gağet:** „Prin toate shopurile colindate, te alegi cu câte un **gheget** drept amintire" (corect: „... te alegi cu câte un **gağet**...", căci **gağet** < engl. „gadget" este expresia fonetică a cuvântului scris în româneşte, **gadget**, şi nu a celui rostit în limba engleză);
- ***în extremis/in extremis**: „Eu cred că, **în extremis**, vom lua şi asemenea măsuri" (corect: „Eu cred că, **in extremis**,...", din cauză că **in extremis** – cu sensul „în ultima clipă", „când nu se mai poate altfel" – este expresia latinească originară – **în extremis** este o formă hibridă, amestec de vocabule româneşti şi latineşti);
- ***jacuzi (iacuzi)/ğacuzi**: „Toate apartamentele sunt dotate cu **jacuzi**", „Baia de **iacuzi** este bine-venită după sărbători" (corect: „... sunt dotate cu **ğacuzi**", „Baia de **ğacuzi**...", căci **ğacuzzi** < engl. „**jacuzzi**" se pronunță ca în limba de origine, nu aşa cum se scrie, „j" – alteori, ca „i" semivocalic);
- ***juntă/huntă**: „Cu această declarație, intrați, domnule Mircea Diaconu, în **junta** aia militară" (corect: „... în **hunta** aia militară", pentru că **huntă** < sp. „junta", fr. „junte" se rosteşte ca în limba spaniolă, **j-›h-**, nu cum apare în scris, **juntă**);
- ***meneger/manager**: „Pentru a face față crizei, trebuie să fii un **meneger** extrem de priceput..." (corect: „... un **manager**...", fiindcă **manager** < engl. „manager" se rosteşte, în limba română, aşa cum se scrie, nu cum se spune în englezeşte);
- ***persoană non grata/persona non grata**: „A fost declarat **persoană non grata**..." (corect: „... **persona non grata**", deoarece această expresie – însemnând „persoană neagreată, nedorită" – trebuie rostită ca în latineşte, nu sub forma hibridă din enunț).

Scanned with OKEN Scanner

X. NEOLOGISME LATINO-ROMANICE ŞI ENGLEZEŞTI SCRISE GREŞIT

- ✓ „premiul II, **ex-equo**..." sau „... **ex aequo**..."?;
- ✓ „suc din 2–3 **grapefruituri**" sau „... **grepfruturi**"?;
- ✓ „este doar vârful **icebergului**" sau „... **aisbergului**"?;
- ✓ „**machioza** mi-a spus" sau „... **machieuza**..."?;
- ✓ „o biografie... **quasi completă**" sau „... **cvasicompletă**"?;
- ✓ „numai el şi anumite **saituri**" sau „... **site-uri**"? etc.

Aşa cum arătam în secțiunea precedentă (IX), „importul" de cuvinte noi, din diferitele limbi europene, nu se petrece fără poticneli, fără confuzii: în funcție de gradul de instrucție şi de corecta cunoaştere a limbii din care împrumutăm cuvinte, se pot vehicula expresii deficitare din punct de vedere formal, în raport cu forma originară a acestora; alteori, este substituit, greşit, modul de pronunțare cu cel de scriere şi viceversa... Să ne oprim, mai jos, la câteva exemple din media:

- ***biznis/business**: „Le-a ieşit pe nas visu' american! Vede religia ca pe un **biznis**. Are bani, da' zice că nu..." (corect: „... vede religia ca pe un **business**...", pentru că **business** < engl. „business" este un anglicism a cărui grafie a fost preluată, *ad litteram*, de limba română – „biznis" fiind forma lui de pronunțare);
- ***cross/cros**: „**Cross** la zilele bucureştenilor" (corect: „**Cros**...", fiindcă **cros** < fr. „cross" sau „cross-country", la origine englezesc, se scrie, în româneşte, aşa cum se rosteşte, nu cum se scrie etimonul său francez sau englez);
- ***ex-equo/ex-aequo**: „Premiul II, **ex-equo**: George Covaci, Constanța; Premiul III, **ex-equo**: Grupul «Poem», Călăraşi..." (corect: „Premiul II, **ex-aequo**: (...); Premiul III, **ex-aequo**: (...)", căci **ex-aequo** – însemnând „la egalitate" – este o expresie latinească care se citează întocmai – diftongul inițial **ae**- se păstrează în scris, chiar dacă se pronunță ca un **e** deschis);
- ***grapefruit/grepfrut**: „Micul dejun: Suc din 2–3 **grapefruituri** (sic!), în care puneți o linguriță de spirulină. O ceaşcă de ceai de plante, cu miere" (corect: „... Suc din 2–3 **grepfruturi**...", deoarece **grepfrut** < engl., fr. „grapefruit" reprezintă grafia, în limba română, a modului de pronunțare englezesc (nu a etimologiei franțuzeşti);

Scanned with OKEN Scanner

- *__iceberg/aisberg__: „Orgoliul primarilor sau supărarea lui Victor Ponta pe «trădarea» acestora este doar vârful **icebergului** problemelor PSD", „Ceea ce s-a petrecut la Inspectoratul din Neamț este doar vârful **icebergului**", „Mona Pivniceru împărțind această vilă cu dl Vlasov este doar vârful **icebergului**" (corect: „... este doar vârful **aisbergului**...", fiindcă **aisberg** < engl., fr. „iceberg" este preluarea, grafică, în românește a felului în care se pronunță neologismul englezesc);
- *__machioză/machieuză__: „**Machioza** (sic!) mi-a spus același lucru..." (corect: „**Machieuza**...", pentru că **machieuză** < fr. „maquilleur", formă rară, se pronunță **machioză**, dar nu se scrie astfel);
- *__offside/ofsaid__: „Ar fi și greu să se opună, după ce Ion Iliescu și Adrian Năstase l-au lăsat în **offside**" (corect: „... l-au lăsat în **ofsaid**", fiindcă **ofsaid** < engl. „off-side", deși este modul specific de rostire englezesc, a fost adoptat, în limba română, și sub formă orală, și sub formă scrisă);
- *__quasi complet/cvasicomplet__: „Stephanie Guégan îi consacră lui Gauthier o biografie de aproape 700 de pagini, extrem de informată, de laborioasă, **quasi completă** (sic!)" (corect: „... o biografie (...) **cvasicompletă**", căci **cvasi** < lat., fr. „quasi" se scrie și se pronunță astfel datorită lui **qu-** care, în latina târzie, s-a pronunțat **cv-**);
- *__sait/site:__ „Numai el și anumite **saituri** au bătut apropouri... După tata sunt un pic machidon... Și ei sunt bruneți, explică Raj Tunaru" (corect: „Numai el și anumite **site-uri** au bătut apropouri...", deoarece **site** < engl. „site", pronunțat englezește [sait], păstrează grafia etimologică);
- *__stress/stres__: Printre cuvinte șerpuiește un **stress** cald, torid chiar, o indiferență scursă de pe crucea de răstignire a luminii" (corect: „Printre cuvinte șerpuiește un **stres** cald,...", din cauză că **stres** < engl., fr. „stress", felul propriu de rostire englezesc, este adoptat în românește și sub formă verbală, și sub formă scrisă);
- *__vendettă/vendetă__: „Acest articol este **vendetta** mea. După 40 de ani!" (corect: „... este **vendeta** mea...", deoarece **vendetă** < it. „vendetta" este un neologism în care, prin tradiție, consoana dublă -tt- notează, în conformitate cu regulile limbii, un singur sunet [t]).

Scanned with OKEN Scanner

XI. ERORI DE ACCENTUARE

XI. 1. ACCENTUAREA GREŞITĂ, PE „-I-", A UNOR PATRONIME (NUME DE FAMILIE) DERIVATE DIN DENUMIRI ALE UNOR VECHI MESERII, RANGURI ETC.

- ✓ „(Adrian) Boariu" sau „(...) Boariu"?;
- ✓ „(Daniel) Funeriu" sau „(...) Funeriu"?;
- ✓ „(Liviu) Olariu" sau „(...) Olariu"?;
- ✓ „(Cătălin) Prisăcariu" sau „(...) Prisăcariu"?;
- ✓ „(Dumitru) Sechelariu" sau „(...) Sechelariu"?;
- ✓ „(Mihail) Trăistariu" sau „(...) Trăistariu"? etc.

Orice vorbitor al limbii române este firesc să ştie că **accentul** este o „pronunțare mai intensă, pe un ton mai înalt etc., a unei slabe într-un cuvânt sau a unui cuvânt într-un grup sintactic" (**DEX**), în primul caz având de-a face cu un „accent de intensitate, dinamic, silabic, expirator", iar, în cel de-al doilea, cu un „accent sintactic" (**DTL**). În primul caz, accentul poate avea fie rol „lexical", deosebind cuvintele omografe – care se scriu la fel, dar se pronunță diferit (de exemplu: **u***mbrele–umbr***e***le; ves***e***lă–ves***e***lă; m***o***bilă–mob***i***lă*), fie rol „morfologic", diferențiind formele flexionare (temporale: *c***â***ntă–c***â***ntă; săr***i***–săr***i****). În al doilea caz, accentul „sintactic" are menirea de a reliefa un cuvânt într-o propoziție sau o propoziție într-o frază (de exemplu, „Taci, pentru că acum vorbesc **eu**"; „Trebuie **să munceşti** ca să mănânci"). Revenind la accentul „lexical" („care marchează o anumită silabă din cuvânt, este liber"), acesta poate „fi plasat pe oricare dintre cele şase silabe începând de la sfârşitul cuvântului: *muncit***o***r, alergăt***u***ră,* **re***pede,* **ca***merele,* **no***uăsprezece, (al)* **no***uă-sprezecelea*" (**GA²**, **II**), ceea ce nu înseamnă că accentul unei silabe dintr-un cuvânt poate fi pus aiurea, ci el are un loc anume, bazat „pe cercetarea frecvenței diferitelor tipuri de accentuare" (**IOOP**).

Scanned with OKEN Scanner

O situație specială, în ceea ce privește locul accentului de intensitate, o reprezintă „numele de familie" derivate din denumirea unor vechi meserii, ranguri etc., formate cu sufixul de agent „-ar-"/„-er-" și elementul vocalic „-u" (de pildă, „Beraru", „Blănaru", „Cârciumaru", „Cizmaru", „Colceru", „Făinaru", „Mătăsaru", „Oieru", „Păcuraru", „Toboșaru", „Urdaru", „Zidaru"). „Ceea ce în limba literară – observa, cu aproape o jumătate de veac în urmă, regretatul Al. Graur – se scrie și se pronunță „-aru" (sufix pentru desemnarea celui care face o acțiune, o meserie), în unele regiuni este reprezentat prin „-ariu", care trebuie pronunțat tot în două silabe, cu accentul pe „-a". Finala „-iu", sublinia același lingvist, fie „este adăugată la unele nume ardelenești (sau moldovenești) pentru a marca originea lor românească", fie „este etimologic, în sensul că articolul „-u" s-a adăugat la o temă terminată în „i" scurt sau în consoană muiată (ceea ce se notează tot cu „i"), astfel că „i" nesilabic nu mai diferă, în scriere, de cel silabic, confuzie influențată de modelele grecești terminate în „-iu" [„Athanasiu", „Catargiu", „Dimitriu", „Gheorghidiu", „Grigoriu", „Vasiliu" etc.] (**NP**).

Nu numai din cauza influențelor semnalate mai înainte, ci și din aceea a spiritului mimetic al multor români de a prelua, necritic, anumite modele, se aud, deseori, pe toate canalele media, accentuări greșite ale diferitelor patronime: „Printre alții, Adrian Boariu..." (corect: „... Adrian Boariu..."), „Este vorba de Valeriu Boeriu..." (corect: „... Valeriu Boeriu..."), „Din Comisia de revizuire a Constituției face parte, ca vicepreședinte, Tudor Chiuariu" (corect: „... Tudor Chiuariu"), „Liviu Ciubotariu, atacant la Dinamo..." (corect „Liviu Ciubotariu..."), „De la Iași ne vorbește Răzvan Cojocariu..." (corect: „... Răzvan Cojocariu..."), „Avionul cu care a călătorit ministrul Daniel Funeriu..." (corect: „... Daniel Funeriu..."), „I-au răpit doi ani din viața lui Marius Morariu", „Octavian Morariu, președintele Comitetului Olimpic Român" (corect: „... Marius Morariu", „Octavian Morariu,..."), „Școlile vor putea recurge la 112, în caz de alarmă, spune comisarul Liviu Olariu" (corect: „... Liviu Olariu"), „Dan Pascariu, președintele Consiliului de administrație,..." (corect: „Dan Pascariu,..."), „Daniel Pădurariu, organizatorul atentatului cu bombă (corect: „Daniel Pădurariu,..."), „Cătălin Prisăcariu, jurnalist la Kamikaze, a contestat masteratul, de la Londra, al lui Dan Șova" (corect: „Cătălin Prisăcariu,..."), „Dumitru Prunariu, astronaut,..." (corect: „Dumitru Prunariu,..."), „Septuagenara Dina Rotariu..." (corect: „... Dina Rotariu..."), „Dumitru Sechelariu a fost un nabab, nu un baron" (corect: „Dumitru Sechelariu..."), „De exemplu, afonul ăsta de Trăistariu... Ce spune Trăistariu?" (corect: „... afonul ăsta de Trăistariu... Ce spune Trăistariu").

Scanned with OKEN Scanner

XI. 2. ACCENTUAREA GREŞITĂ A UNOR TOPONIME (NUME PROPRII DE LOCURI) ROMÂNEŞTI ŞI STRĂINE

- ✓ „reuniunea... organizată la Bruxelles" sau „... Bruxelles"?;
- ✓ „sudul Munteniei şi al Dobrogei" sau „... Dobrogei"?;
- ✓ „Govora este staţiunea ideală..." sau „Govora..."?;
- ✓ „«Când eram pe Ialomiţa»..." sau „... Ialomiţa„?;
- ✓ „a bulversat...viaţa din New York" sau „... New York"?;
- ✓ „a arătat că Peru este interesată" sau „... Peru..."? etc.

La fel ca în cazul unor nume proprii de persoane (XI.1), accentul („propriu fiecărui cuvânt şi [care] trebuie respectat în rostire") „contribuie la individualizarea cuvântului" şi „precizarea mesajului, indiferent de caracterul pe care îl are (fix sau mobil)" (**DTL**) şi în cazul unor entităţi geografice şi teritorial-administrative. Dacă unele toponime admit pronunţarea mobilă („Lugoj/Lugoj", „Mediaş/Mediaş", „Budapesta/Budapesta", „Copenhaga/Copenhaga", „Monaco/Monaco", „Napoli/Neapole"), aproape toate celelalte au accentul fix (schimbarea poziţiei lui în cuvânt putând duce, uneori, la diferenţe semantice: „Alexandria", oraş în România, ca şi în R. A. Egipt; „Alexandria", roman popular).

Enunţurile ce urmează indică modul greşit de accentuare a unor toponime româneşti şi străine: „Turistic ar trebui să existe centrele urbane din Ankara, Izmir şi Istambul" (corect: „... centrele urbane din Ankara, Izmir şi Istambul"), „Că te afli la Bogota sau Bratislava, sentimentul că eşti român nu se schimbă" (corect: „Că te afli la Bogota sau Bratislava,..."), „Ieri a luat sfârşit reuniunea şefilor de state europene, organizată la Bruxelles" (corect: „.... organizată la Bruxelles"), „Temperaturile vor creşte în sudul Munteniei şi al Dobrogei" (corect: „... în sudul Munteniei şi al Dobrogei"), „Govora este staţiunea balneară ideală pentru tratamentul afecţiunilor respiratorii" (corect: „Govora este staţiunea balneară ideală..."), „O călătorie prin Haţeg, Deva sau Petroşani lasă impresii de neuitat..." (corect: „O călătorie prin Haţeg,..."), „«Când eram pe Ialomiţa» era cântat cândva de Eugenia Frunză" (corect: „«Când eram pe Ialomiţa»..."), „În piaţa Kremlin se impune privirilor frumoasa biserică Vasili Blajenâi" (corect: „În piaţa Kremlin..."), „Atentatul terorist din 11 septembrie a bulversat pentru câtva timp viaţa normală din New York" (corect: „... viaţa normală din New York"), „Traian Băsescu a arătat că Peru este interesată de câteva domenii" (corect: „... Peru este interesată de câteva domenii"), „Biserica după care a fost botezată actuala capitală a Bulgariei, Sofia, a fost construită de împăratul Iustinian" (corect: „Biserica (...), Sofia,..."), „Liviu Dragnea, actual

Scanned with OKEN Scanner

vicepremier, a fost preşedinte al Consiliului Judeţean Teleorman" (corect: „... preşedinte al Consiliului Judeţean Teleorman"), „Antrenor al echipei de fotbal Şahtior Donețk, din Ucraina, Mircea Lucescu..." (corect: „... Şahtior Donețk, din Ucraina,..."), „Actuala capitală a Croației, Zagreb, era unul din oraşele importante ale fostei Iugoslavii" (corect: „Actuala capitală a Croației, Zagreb,...").

XI. 3. ACCENTUAREA GREŞITĂ A UNOR SUBSTANTIVE COMUNE, ADJECTIVE ŞI VERBE UZUALE

- ✓ „a trebuit să schimb butelia" sau „... butelia"?;
- ✓ „derbiul dintre Dinamo şi Rapid" sau „derbiul..."?;
- ✓ „lista noastră are trei editori" sau „... editori"?;
- ✓ „sunt prevederi de natură socială" sau „... prevederi..."?;
- ✓ „după o matură chibuință" sau „... matură..."?;
- ✓ „permiteți-mi să spun ceva" sau „permiteți-mi..."? etc.

Că un accent **lexical** evidențiază o anumită silabă dintr-un cuvânt este un lucru bine cunoscut. Fiind propriu oricărui cuvânt, el trebuie respectat ca atare marcând pronunțarea mai intensă a unei silabe (de exemplu, substantivele „duminică", „duşman", „fenomen", „leşin", „miros", „podgorie", „pricină", „primăvară", „receptor", „simpozion", „stafie", „traumă", „vatman", „viscere", şi nu „duminică", „duşman", „fenomen", „leşin", „miros", „podgorie", „pricină", „primăvară", „receptor", „simpozion", „stafie", „traumă", „vatman", „viscere"; la fel, se rostesc corect adjective ca „dictator", „mârşav", „motrice", „splendid", „superfluu", „trândav" sau „veziculă", şi nu „dictator", „mârşav", „motrice", „splendid", „superfluu", „trândav" sau „veziculă"). O schimbare de accent, în interiorul aceluiaşi cuvânt, poate deosebi un substantiv de alt substantiv [„corector" (persoană)–„corector" (aparat)], un substantiv de un adjectiv [„director" (persoană)–„director" (care indică direcția)] sau stabileşte admiterea a două variante literare (ca „acatist/acatist", „anost/anost", „antic/antic", „gingaş/gingaş", „hatman/hatman", „intim/intim", „jilav/jilav", „penurie/penurie", „profesor/profesor", „trafic/trafic"). Cu rol **lexical**, în cazul cuvintelor omografe, accentul silabic le diferențiază sub aspectul apartenenței lor lexico-semantice [„mobilă" (substantiv), „mobilă" (adjectiv), „mobilă" (verb)]; cu rol **morfologic**, deosebeşte formele gramaticale flexionare: „adună–adună", „cântă–cântă", „publică–publică" etc., respectiv ale persoanei a 3-a singular a indicativului prezent de cea a perfectului simplu. Exemplele de mai jos ilustrează diferitele erori de accentuare ce se comit în limbajul actual:

Scanned with OKEN Scanner

- **SUBSTANTIVE**: „S-a dus la ea ca să aibă un alibi" (corect: „... ca să aibă un alibi"), „Vreți să vorbesc despre amnistie, DNA, ANI...?" (corect: „... despre amnistie, DNA, ANI...?"), „Marian Vanghelie o să legalizeze butelia" (corect: „... o să legalizeze butelia"), „Tratamentul Natural, cu capsule, al Bolii Varicoase" (corect: „... cu capsule,..."), „Măsura e cu mare caracter de generozitate..." (corect: „... cu mare caracter de generozitate..."), „Îmi exprim părerea mea de diletant, de chibiț... Noi ăştia, chibiții de la televizor..." (corect: „... de chibiț... Noi ăştia, chibiții..."), „Au fost criticați cei de la Compania de Drumuri Naționale şi Autostrăzi" (corect: „... Compania de Drumuri Naționale şi Autostrăzi"), „Deşi sunt angajați corectori pentru fiecare număr al ziarului, supără prezența multor greşeli de punctuație şi gramaticale" (corect: „Deşi sunt angajați corectori..."), „Derbiul dintre Dinamo şi Rapid s-a încheiat cu 1–0 în favoarea primei echipe" (corect: „Derbiul dintre Dinamo şi Rapid..."), „Varanii sunt nişte capcane pentru dihori" (corect: „... pentru dihori"), „Lista noastră are trei editori" (corect: „... are trei editori"), „La ceremonia religioasă a participat şi Preasfințitul episcop al Dunării de Jos" (corect: „... Preasfințitul episcop al Dunării de Jos"), „Ştiu că asta stârneşte o furie" (corect: „... stârneşte o furie"), „Pentru că n-avea bani de teracotă, îşi cumpără, provizoriu, un godin" (corect: „... un godin"), „Jos mafia, sus patria" (corect: „Jos mafia,..."), „Toate întrebările puse țin seama de matrice..." (corect: „... țin seama de matrice..."),„Sunt prevederi de natură socială, prevederi de natură economică..." (corect: „Sunt prevederi (...), prevederi..."), „Sanda Manu, regizor (sic!)..." (corect: „... regizor (sic!)...", în loc de „regizoare"), „Periodic, actele de casă sunt verificate de un revizor contabil" (corect: „... de un revizor contabil"), „Totul are valoarea unui simbol" (corect: „... valoarea unui simbol"), „Totul se referă la o anumită şedere în Țara Cangurilor, în Australia" (corect: „... o anumită şedere..."), „Un tânăr a fost accidentat mortal când a ieşit intempestiv în fața unui taxi" (corect: „... în fața unui taxi"), „Temerea mea e că nu vom reuşi să ajungem la timp" (corect: „Temerea mea..."), „Dacă vreți să câştigați premiul, participați la tombolă" (corect: „... participați la tombolă"), „Neasigurându-se, a fost intoxicat cu vapori şi cu conținutul recipientului" (corect: „... a fost intoxicat cu vapori..."), „Ca să ajungi în living, traversezi întâi un vestibul" (corect: „... un vestibul"), „Se vede că-i venise norocul: scroafa trebuia dusă la vier" (corect: „... la vier"), „Asasinul violator a avut un complice" (corect: „a avut un complice").
- **ADJECTIVE**: „Mi-a spus că e bolnav de câteva zile..." (corect: „Mi-a spus că e bolnav..."), „Ouăle erau colorate în roşu, verde, galben, lila..." (corect: „... galben, lila..."), „După o matură chibzuință, se hotărî să se adreseze adunării" (corect: „După o matură chibzuință,..."), „Avem în România suprafețe propice cultivate cu sfeclă de zahăr" (corect: „... suprafețe propice..."),

Scanned with OKEN Scanner

„După ce îl privi cu un ochi sever, îi spuse cu reproş..." (corect: „După ce îl privi cu un ochi sever,..."), „Cum poate să stea, trufaş, pe margine..." (corect: „Cum poate să stea, trufaş,..."), „Magazinul Unic este în centrul vechi al oraşului..." (corect: „Magazinul Unic...");

- **VERBE**: „Cele înscrise certifică dreptul la moştenire..." (corect: „... certifică dreptul la moştenire..."), „Când intri într-o asemenea aglomerație, îți vine să leşini..." (corect: „... îți vine să leşini..."), „Pe baza observațiilor făcute, permiteți-mi să am dreptul la replică" (corect: „... permiteți-mi să am dreptul la replică"), „Ai uitat să specifici lucrul cel mai important" (corect: „Ai uitat să specifici..."), „Dacă îl vedeți pe băiatul acesta, dați telefon la 112" (corect: „Dacă îl vedeți...").

Scanned with OKEN Scanner

XII. „INOVAȚII" LEXICALE (NEATESTATE DE NORMĂ)

XII. 1. UTILIZAREA ABERANTĂ A UNOR SUBSTANTIVE, VOIT „ORIGINALE", CREATE ARBITRAR SAU DUPĂ MODELE STRĂINE

- ✓ „e vorba de **capabilități** nucleare" sau „... **capacități**..."?;
- ✓ „a fost transformată în **condiționalitate**" sau „... **condiție**"?;
- ✓ „această **fidelizare** e cel mai frumos cadou" sau „... **fidelitate**..."?;
- ✓ „apariții la **manipuliziunile** cu Felix" sau „... **manipulările**..."?;
- ✓ „nu sunt de acord cu această **odioşenie**" sau „... **odiozitate**"?;
- ✓ „am realizat o **prioritizare** a fondului" sau „... o **prioritate**..."? etc.

Aşa cum afirmam într-o lucrare anterioară, mai îndepărtată, a te exprima corect în limba ta maternă este un lucru deloc greu dacă atât mediul familial, cât şi şcoala au „lucrat" solidar la formarea ta ca om, ca personalitate. Cultura generală este rezultatul unui proces continuu, dincolo de băncile şcolii sau ale facultății. Cunoaşterea limbii române este datoria cea mai importantă a oricăruia dintre noi, datorie teoretic asumată de oricine, dar minată, nu de puține ori, din păcate, fie de o pregătire gramaticală deficitară, fie de un dezinteres flagrant față de propria instruire şi exprimare. De aici numeroasele erori de limbaj... O situație aparte o reprezintă cei care, din comoditate sau snobism, recurg la un vocabular „ocazional", obținut ori printr-o derivare personală (neatestată de limba literară) a unor cuvinte româneşti, ori printr-o calchiere proprie a unor vocabule străine (franțuzeşti sau englezeşti), ce li se par, ca sonoritate, mai „distinse", mai „culte".

Citatele ce urmează oglindesc câteva dintre „inovațiile" ce se fac simțite în limbajul actual (şi anume în folosirea unor apelative): „Animalele tratate cu tetraciclină intră în **abatorizare**" (probabil: „... la **sacrificare**" [v. fr. „abattre"]), „E o **abominație** totală" (probabil: „... o **oroare**..." [v. fr. „abomination"]), „Polițiştii care au fost anunțați prin 112 spun că mirii au fost atacați în momentul în care plecau cu banii. **Cagulații** au fugit fără pradă" (probabil: „... Purtătorii de **cagulă**..."), „E vorba de **capabilități** nucleare", „E vorba de **capabilitatea** lui S.R. Stănescu de a-şi da demisia" (probabil: „... **capacități** nucleare", „... **capacitatea** lui S.R. Stănescu..."), „Pierderea coplății a fost transformată în **condiționalitate**" (probabil: „... în **condiție**"), „Nu-mi plac de regulă **contrarienii**, adică cei ce lansează cu orice

Scanned with OKEN Scanner

preț, deci contra bunului-simț, doar ca să devină mai vizibili și citabili" (probabil: „... **negativiștii**,..."), „Până nu de mult persiflam **deprimismul** și **declinologia** care domină la francezi" (probabil: „... **deprimarea** și **decăderea**..."), „Nici Victor Ponta nu trebuie scos din ecuație, pentru că se bucură de o **favorabilitate** crescută în sondaje" (probabil: „... de o **favoare**..."), „Această **fidelizare** e cel mai frumos cadou" (probabil: „... **fidelitate**..." [v. fr. „fidélisation"], „E un pic și de **fudulitate**, asta a lui Dan Voiculescu" (probabil: „... de **fudulie**,..."), „Cei care au făcut carieră militară pentru apariții la **manipuliziunile** cu Felix..." (probabil: „... la **manipulațiile**..."), „A dat dovadă de **mârlănism**, de **magicie**..." (probabil: „... de **mârlănie**, de **magism**..."), „Capitalismul, o societate bazată pe **mișelism**, lichelism..." (probabil: „... pe **mișelie**,..."), „Nu sunt de acord cu această **odioșenie**" (probabil: „... **odiozitate**"), „O asemenea apreciere a realității e bună pentru **păreriștii** de pe televiziuni" (probabil: „... pentru **comentatorii** [**analiștii**]..."), „Am realizat o **prioritizare** a fondurilor în cadrul rectificării bugetului" (probabil: „... o **prioritate**..."), „**Răzgândeala** lui Fenechiu după discuția cu FMI..." (probabil: „**Răzgândirea**..."), „Nici cunoscuții reporteri, precum Carmen Valica sau Carmen Gavrilă, nu au trecut testul noului sound creat pentru **rebranduirea** Radiodifuziunii Române" (probabil: „... pentru **reputația**..."), „De aici până la **snobarea** propriilor săi colegi de partid nu a mai fost decât un pas" (probabil: „... la tratarea **snoabă**..." [v. fr. „snober"]), „Avea buza de sus despicată și o voce foarte groasă și zgâriată, de **tabagiu** ofticos" (probabil: „... de **fumător**..." [v. fr. „tabagie"]), „Nu se cunoaște exact **trasabilitatea** cărnii de cal" (probabil: „... **traseul**..."), „O altă echipă, mai **tupeistă**, ar fi bătut-o pe Schalke..." (probabil: „... mai **îndrăzneață**,..."), „**Vacantarea** unui loc se face prin vot" (probabil: „**Eliberarea**...").

XII. 2. UTILIZAREA ABERANTĂ A UNOR ADJECTIVE (SAU ADVERBE) VOIT „ORIGINALE", CREATE ARBITRAR SAU DUPĂ MODELE STRĂINE

- ✓ „proiectul nu este **bancabil**" sau „... n-are șansa unui **credit bancar**"?;
- ✓ „oamenii vor intra în negru, **cioclește**" sau „... ca **cioclii**"?
- ✓ „înrădăcinate în mentalități **conspiraționale**" sau „... **conspirative**"?;
- ✓ „conotații eroice sau **martirice**" sau „... de **martiriu**"?;
- ✓ „declarațiile **negaționiste**..." sau „... **negativiste**..."?;
- ✓ „trebuie afișate tabele **semnalistice**" sau „... **semnalizatoare**"? etc.

Ca și în cazul unor substantive (v. XII.1), unele adjective (sau adverbe) au și ele parte de modificări formale, în limbajul a diferite persoane care au – mai mult sau mai puțin – nevoia „înnoirii" vocabularului personal cu termeni prețioși sau emfatici, din dorința de a epata prin „originalitate" și cultură

Scanned with OKEN Scanner

„lingvistică". De aici, derivatele lexicale autohtone şi neologismele străine încă neadoptate de limba literară...

Să ne oprim asupra câtorva enunțuri, culese din presa scrisă şi audiovizuală, care relevă atari libertăți de exprimare: „Nu toate aparatele de zbor sunt **avionabile**" (probabil: „Nu (...) sunt **funcționale**"), „Studiul de fezabilitate pentru Comarnic–Braşov nu este actualizat, deci proiectul nu este **bancabil**" (probabil: „... este **necreditabil**"), „Administrația **Bazinală** de Ape Crişuri" (probabil: „... **Bazinului** Hidrografic al Crişurilor"), „Un bărbat **blonzaliu**, aflat la rând înaintea mea, i-a spus..." (probabil: „... **blond(in)**,..."), „Ministerul Transporturilor are **bugetați**, pentru anul viitor, 531 de kilometri de autostradă..." (probabil: „... are **înscrişi în buget**,..." [v. fr. „budgéter"], „Oamenii vor intra în studio, în negru, **ciocleşte**" (probabil: „... ca **cioclii**"), „Au venit la putere PSD – PNL – PC, **concubinate** în USL" (probabil: „... **concubine**..."), „Iulia Nuicleanu, jurnalist... Totul e **confuzat**..." (probabil: „... **confuz**"), „Formele organizaționale erau clar înrădăcinate în mentalitățile **conspiraționale** ale sectelor nihiliste din anii 1870 şi de mai târziu" (probabil: „... **conspiratoare**..."), „Universul descoperit de Jung nu e o simplă închipuire **divagatorie**" (probabil: „... a unei **divagații**"), „Era un tip foarte gelos şi pentru că o găsise râzând cu Marin Mitică, un prieten de-al său cam **donjuanic**" (probabil: „... **donjuanesc**"), „Demascările au ceva **ficțional**, sunt scenarii închegate..." (probabil: „... **fictiv**,..." [v. fr. „fictionnel"]), „Fie că era prea deştept, talentat, disponibil... sau prea puțin **filoxerat** de comunism şi prea alergic la inserière..." (probabil: „... atins de **filoxera** comunismului..." [v. fr. „phylloxéré"]), „Gestului, respectivii jurnalişti i-au dat conotații eroice sau **martirice**" (probabil: „... de **martiriu**"), „Declarațiile **negaționiste** vizavi de Holocaust făcute de senatorul PSD Dan Şova..." (probabil: „... **negativiste**..."), „Nu ştiu de ce, dar mi se părea că afişează un aer **protectiv**" (probabil: „... **protector**"), „Pentru asigurarea securității băncilor, trebuie afişate tabele **semnalistice**" (probabil: „... **semnalizatoare**" [v. fr. „signalétique"]), „Un kiwi stingher, **simbiozat** pe viață cu un măr" (probabil: „... **simbiotic**..."), „Noi facem de multe ori considerații **ulteriorice**" (probabil: „... **ulterioare**").

XII. 3. UTILIZAREA ABERANTĂ A UNOR VERBE VOIT „ORIGINALE", CREATE ARBITRAR SAU DUPĂ MODELE STRĂINE

- ✓ „monstrul birocratic **aberează**" sau „... **fabulează**"?;
- ✓ „afacerile... sunt **aspectate** favorabil" sau „... au un **aspect**..."?;
- ✓ „în 2012 am **bugetat** pe toți" sau „... am înscris în **buget**..."?;
- ✓ „miile de oameni care **navetau**" sau „... făceau **naveta**"?;
- ✓ „toate forțele vor fi **potențializate**" sau „... vor fi **potențate**"?;
- ✓ „**a fost vizibilizată** excesiv" sau „**a fost vizualizată**..." etc.

Scanned with OKEN Scanner

Nici verbele (după substantive, adjective şi adverbe) nu sunt ocolite de dorința de exprimare emfatică, pretențioasă a unor oameni care vor să vorbească altfel decât ceilalți semeni ai lor... Chiar dacă unele neologisme întrebuințate de ei par să aibă „corespondențe" etimologice cu unele franțuzisme sau englezisme cu care au venit în contact, pe cale livrescă, inovațiile lor lexicale nu sunt încă (sau nu vor fi) adoptate de limba literară, pentru că nu puține dintre ele sunt nişte bizarerii lingvistice...

Frazele ce urmează, spicuite din mass-media, ilustrează, fără echivoc, tendințele unor vorbitori de a crea, prin derivare, cuvinte noi, neacceptate de normă, sau de a traduce, pe cont propriu, termeni străini, adaptați abuziv: „În tot acest timp, monstrul birocratic **aberează** pe teme nesemnificative..." (probabil: „... **fabulează**..."), „Afacerile personale şi sentimentale **sunt aspectate** favorabil, dar nu exagera cu promisiunile" (probabil: „... au un **aspect**..."), „Când Tudor Gheorghe **baladează**..." (probabil: „... cântă **balade**..."), „În 2012, i-am **bugetat** pe toți cei care sunt în execuție şi cei 276 km care urmează să se finanțeze şi cei 183 km care intră în execuție..." (probabil: „... i-am înscris în **buget**..." [v. fr. „budgéter"]), „Partidele politice care **competiționau**..." (probabil: „... **concurau**..."), „Părintele FNI se **concubinase** cu Părintele √ Dunărea, Dan Voiculescu, în coaliția politico-mediatică «Jos Băsescu»" (probabil: „... intrase în **concubinaj**..."), „O legătură dată în Piața Universității, printre zgribuliți, îi **confuzează** şi mai tare" (probabil: „... le creează o **confuzie/îi dezorientează**..."), „«Ce-a făcut?» «S-a **crizat**, era pedepsit...»" (probabil: „«...», «A făcut o **criză/S-a tensionat**, ...»"), „Pretextul: că e posibil să **imixtionăm** cu justiția" (probabil: „... să avem **imixtiunea** justiției"), „Această desecretizare pe mine mă **va impacta**" (probabil: „... mă va **şoca**"), „Cineva care poate să **manageriezе** o unitate..." (probabil: „... să fie **manager/să conducă**..." [v. engl. „manage"]), „Din (sic!) sutele, poate miile de oameni care **navetau** de la un capăt la celălalt între clădirile Catedralei şi Operei, doar doi deciseseră să se ridice de la masă pentru a vedea un film istoric" (probabil: „Dintre sutele (...) făceau **naveta**..."), „Stările de lucruri care **orbitează** astăzi conjunctura politică..." (probabil: „... care se află (...) pe **orbita** conjuncturii politice..."), „Toate forțele vor fi **potențializate** în teritoriu" (probabil: „... vor fi **potențate**..." [v. fr. „potentialiser"]), „Plaja va fi din nou **renisipată** cu nisip galben de Dunăre" (probabil: „... va fi (...) **reacoperită cu nisip**..."), „Pe lângă Artur, la un pas de Neagu Cosma, Pleşiță, Răducă, Iulian Vlad et comp. ne **snoba** Constantin Sorescul, teribilul oltean narcisiac, de un arivism beton..." (probabil: „... ne trata cu **snobism/de sus**..." [v. fr. „snober"]), „**A fost vizibilizat** excesiv în presă, nu şi-a dozat aparițiile Pro-Băsescu, obținând efecte contrarii..." (probabil: „A fost excesiv de **vizibil/mediatizat**...").

Scanned with OKEN Scanner

INDEX DE AGRAMATISME

1 (ACTIMEL pentru ~ an) 96
2 (întâlnire a celor ~) 96
3 (doar ~ profesori) 96
4 (perioadă de ~ ani) 96
5 (turneul celor ~ naţiuni) 96
6 (a suferit ~ operaţii) 97
7 (croazieră, ~ nopţi) 97
8 (am participat la ~ congrese) 96
9 (practic boxul de ~ ani) 97
10 (a lăsat ~ milioane) 97

A

a (adversar ~ creşterii...) 28
a (conform deciziei..., ~ valorilor) 92
a (datorită legăturii..., ~ relaţiei) 92
a (elementul esenţial ~ schimbărilor) 29
a (în jurul casei şi ~ maşinii) 28
a (pe parcursul ~ câtorva ore) 91
a (salonul de onoare ~ Institutului) 31
a (umbrele... şi ~ pomilor) 30
a (urmarea ~ presiunilor) 91
a acceptat (puţinii care ~ exigenţele) 80
a atacat (politicieni care ~) 80
a CSM, √ justiţiei... 125
a fost vândut √ Romsilva 123
a intrat (cele care ~ în competiţie) 80
abatorizare 233
abera (a ~) 236
abominaţie 233
absolut √ toţi îi consider 140
absolute (fireşti) 102
abţibilde 21
acea (a pachetului) 176
aceaşi (lungime) 171
aceaşi (oameni) 171
aceea (dată) 172
aceea (excursiei ~) 43
aceeaşi (~ funcţionari) 170
aceiaşi (~ zi) 170
acela (pomului ~) 43
aceleaşi (interiorul ~ ştiri) 171
acesta (anului ~) 43
acordat √ Evenimentul zilei 123
adjudeca (a ~) (?a câştiga/(a) obţine) 209
administratore 157
adoptată (unei hotărâri ~) 39
aerodroame 21
aeropoarte 21
aflată (al cămăşii albe ~) 39
Agerpres (potrivit ~) 115
agheazmă 149
aghezmuit 169
agrea (a ~) (?a concluziona) 209–210
agrează 64
agreem (să ~) 65
ai (părinţii ~ ei) 91
ai (proprietari ~ 50 de hectare) 54
ai (reprezentanţi ~ 50 de ţări) 54
ai (şoferi ~ căror autobuze) 30
ai Freedom House, √ Băncii Mondiale 125
aibe (să ~) 181
aicea 186

Scanned with OKEN Scanner

Aifăl 85
al (datorită fizicului..., ~ glasului) 92
al (interesul ~ câtorva) 91
al (procesul de numire ~ procurorilor) 31
al (rezultatul ~ jumătate plus unu) 54
al (votul favorabil ~ 66%) 53
al lui Horia (...), √ pandurilor lui Tudor 125
albaştrii (ochii vii, ~) 90
albuşe 22
alcătuită (unei camarile ~) 39
alcol 151
ale (cazul lui şi ~ altor) 29
ale (familiile ~ căror copii) 30
ale (schimbării vizibile ~ opțiunilor) 29
ale FNI, √ Băncii Agricole 125
aleator 34
alegem √ primarul, dar şi consilierii 129
alibi 231
alimentată (imaginației ~) 39
alimentări (?băcănie, sg.) 196
altercație (?încăierare, agresiune) 199–200
alternativă (?o soluție, o posibilitate) 200
alți colegi (el şi ~ ai lui) 119
ambulator 35, 159
amigdalită (?glandă) 196
amnistie 231
angajații √ Radio România 122
ANI (un gând nou ~) 115
aniversa (va ~ cu iubitul de Revelion) 146
Ankara 229
anticameră (?cameră de aşteptare) 196
apare (a ~) 56
apartament cu acoperiş mobilat 146
apendicită (?prelungire a intestinului) 196
apropriat 172–173
aragazuri 23
arbitrariu 35
arbitră 192
are (comune care nu ~ probleme) 80
are (şi..., şi... ~ dreptul) 78
argintii (~ pescăruşi spărgeau...) 37
armata √ care m-am luptat 139
Aronescu Emil 142
artefacturi 24
articolul √ care l-am scris 137
asemenea indivizi (~ ca el nu trebuie...) 119
asemeni (de ~) 186
asistent universitar (o ziaristă ~) 190
aspectat (a fi ~) 236
astea (balerinelor ~) 43
asuma (cele două partide şi-l va ~) 78
asumasei 73
asupra televiziunilor, √ ziarelor 125
aşa-numite (~ teste de evaluare) 204
aşa-zisă (~ lansare de carte) 203–204
aşează (se ~) 66–67
aşişderea 186
atât în timpul filmărilor..., cât şi al probei 144
atât... ci 83
atât... dar şi 83
atât... precum şi 83
atât... şi 83
atâtor (în urma ~ insistențe) 46
atâți (de mulți) 102
atenția √ care o dați 138
atrase (fragmentele îi ~) 74
atuu 162
au fost comandate (o clasă) 77
(n-)au fost îndeplinite (niciunul ~) 76
auz (să ~) 180
auzise (toți ~ multe) 74
aversă (?rafală) 200
avionabil 235
avocat dr. (Elena B.) 190

Scanned with OKEN Scanner

azile 22
azvârl (patriotismul... amorul... te ~) 77

Ă

ăla (ziarului ~) 43
ăsta (omului ~) 43

Â

âmpinge 148
ân 148
ânchis 147
âş(i) (susține) 147, 176

B

Bacalaureat 2011 (sesiunii speciale a ~)
balada (a ~) 236
balastru 155
baloate 22
balustrăzi 25
bancabil 235
baner 223
baremi 186
baremuri 24
bazată (opțiunii ~) 39
bazinal 235
bănui 69
bărbată-su 167
bări 24
bătea (a ~) 60
beregăți 24
bijniță 159
bineânțeles 148
binecuvântă 61
biscuite 151
biznis 225
blăni (?haină îmblănită, sg.) 196
bleumaren 86
blonzaliu 235
bluejeanşi 153
bluf 223
Boariu 228
Boeriu 228
Bogota 229
bolnav 231
bombănesc 69
boxeur 161
Bratislava 229
brânză de vacă proaspătă 145
Bruxelles 229
bugeta (a ~) 236
bugetat 235
Bumbac Georgeta 142
bunică-miu 167
butelie 231.

C

ca şi (candidat) 106-107
ca şi (profesor) 108
cabareturi 24
cable 22
cacofonie (?omonimie) 200
cade (a ~) 58
cafeneluri 24
cagulat 233
cameră la bloc pentru două fete 145
camionagii (ăia) 26
cancelară 192
candidat (Elena C.) 190
capabilitate 233
capsulă 231
capuri (?parte a corpului, sg.) 196
caracter 231
care (fiul meu ~ l-am făcut) 138
care (legumele ~ le-am fiert) 138
care (nu-i place, ~ îi trage) 32
care (oameni ~ le-am spus) 47
care (public ~ îi place filmul) 47
care (țară ~ îi place înțelepciunea) 47
cari 176

Scanned with OKEN Scanner

carnavale 22
casă în com. Modelu din cărămidă 146
cățeri (să te ~) 183
că pe unde (nu s-a aflat ~ a hălăduit) 120
cărei (a ~) (apartament ~ valoare) 49
cărei (a ~) (politicieni ~ inimă) 49
căreia (argentinienii în fața ~) 49
căror (a ~) (părinții ~ copii) 50
căror (ale ~) (obiecte ~ autori) 50
căror (ale ~) (România ~ cetățeni) 50
cărora (categorie ~ le-aş recomanda) 49
cărora (raport potrivit ~ datele) 49
cărui (a ~) (țintă ~ exponent) 50
cărui (ai ~) (firmei ~ acționari) 50
cărui (al ~) (maşina ~ şofer) 49
cărui (al ~) (măsuri ~ rezultat) 49
căruia (femeii ~ i se spune) 49
căzută (a Ungariei ~) 39
cârciuma din sat cu manele 145
cârji 24
cârtaboş 151
câtă (o face de posibilă realitatea) 102
câtorva (pe parcursul ~ ore) 46
câți (mai mulți) 102
câțiva (mii de spectatori) 45
câțiva (milioane de lei) 45
câțiva (zeci de ani) 44
cea (cărții ~ mai recentă) 95
cea (mai bine clasată) 93
ceaon 155
CEC (împotriva privatizării ~) 115
cei (care... li se pune...) 32
cei (elevilor ~ mai buni) 95
cei (mai prost plătiți) 94
cel (muzeului ~ mai celebru) 95
cele (funcțiilor ~ mai importante) 95
cele (mai greu afectate) 94
celelalte (oportunităților ~) 43
cenacle 22
cer (unul din şapte ~ ajutoare) 77
cercetător (Magdalena S.) 190
certifică 232
ce-s (cu funcțiile astea?) 111
chibiț 231
chibrite 22
chimist (Maria F.) 190
chiolhane 22
chirpic 155
chitări 25
Chiuariu 228
chiulangii (vor fi...) 26
Cicago 86
cifra de afaceri a √ Heineken 122
cinci mii √ lei 133
cincizeci √ pisici 133
cine (are... îi aduc aminte...) 32
ciocleşte 235
Ciubotariu 228
cînd 148
cîte 148
cîțiva 148
claun 223
coafor (?atelier de coafură) 200
Cojocariu 228
comisară 192
comisăreasă 194
comite (a ~) (?a scrie) 210
companie (de drumuri...) 231
compare (a ~) 56
competiționa (a ~) 236
complace (a ~) 58
complacere 162
complexe (?ansambluri de construcții) 196
complice 231
comunicație (?relație) 196–197
concubina (a se ~) 236
concubinat 235
condiționalitate 233

Scanned with OKEN Scanner

conferi (a ~) (?a asigura/(a) garanta/(a) da) 210
conferi (a ~) (?a oferi) 207–208
conform √ Libertatea 123
confuza (a ~) 236
confuzat 235
consilier (Simona M.) 190
conspectînd 148
conspirațional 235
consulta (a ~) „a întreba un doctor" sau (a) „examina un pacient"? 206–207
conteiner 223
contempleze (să ~) 63
continuie (să ~) 71
continuie (să se ~) 184
continuu (să ~) 71, 183
contoar (?aparat de măsură) 197
contrarian 233
contrariu 35
convoca (a ~) (?a invoca) 208
coordonator (Carmen B.) 190
copie 61
copii (noi, ~) 26
corector 231
corespondent TVR (Feri P.) 190
corobora (a ~) (?a colabora) 208
corobora (a ~) (?a reuni) 210
costumuri 24
coşgiug 155
coşmare 22
cotârlă 164
cotidiane 159–160
cravăți 25
crămi 24
crătiți 25
crează (se ~) 63–64
creea (ar ~) 66
creea (se ~) 65
creeat (am ~) 66
creem (să ~) 65
cremwust 151
crima √ japonezei 139
criza (a se ~) 236
cross 225
crucifix (?simbol al religiei creştine) 197
cununa (a se ~) (?a se căsători civil) 210
Cupa României (finala ~) 114
curcubitacee 173
cutărui (implicarea ~ personaj) 46
cuțât 155
cuviincios (?cuvenit) 202
cvaziautarhic 169

D

Dacia (vicepreşedintele ~) 115
√ dascălii, dar şi părinții 128
dat fiind (importanța...) 112
dat fiind (schimbările...) 112
dat seama (femei care şi-a ~) 80
datorită (lipsei de energie) 215
dă (Domniile lor [sic!] îmi ~ răspunsul) 78
dă (program ~ organizare) 186
dân (a plecat ~ sală) 186
dântre (mulți ~ noi) 186
de (1,5 ~ miliarde de dolari) 98
de (12 ~ grade) 98
de (1-7 ~ persoane) 98
de (518 ~ euro pentru... 139 m²) 98
de (90801 ~ exemplare) 98
de (a ratat ~ puțin) 215
de a li se da (elevii aşteaptă ~ vacanța) 119
de a se arunca (este interzis ~ gunoiul) 119
de făcut (trebuie ~ ceva) 119
de final 104
de pe (copie ~ buletin) 215
de-abea 186
debloce (să se ~) 62
debuta (a ~) (?a începe) 210

Scanned with OKEN Scanner

debuta (a se ~) 101
decât (bugetul... este ~ o bază) 132
decât (CNSAS... acționează ~ la...) 132
declanşată (crizei financiare ~) 39
declinologie 234
dedesupt 186
delicvență 160
demara (a ~) (?a porni/a începe) 211
denaționalizare 157
deprimism 234
deputat (Diana T.) 190
deranjază 67
derbi 231
derute (să ~) 62
desconspira (a-şi ~) 184
descoperesc (să ~) 69
desfătează (se ~) 63
√ design, cât şi conținut 127
despăduchia (a se ~) 183
destui (de buni) 102
deşuchiat 170
detailat (?detaliat) 202
diferențiere (?ceea ce deosebeşte un lucru de altul) 197
dificilă (de desfăcut) 102
dihor 231
dileme (două ~) (?o alternativă) 200–201
din (este unul ~ producătorii) 217
√ din Europa, cât şi din lume 126
din (într-una ~ organizațiile) 217
din (jumătate ~ femeile) 217
din (majoritatea ~ ei preferă) 217
din (multe ~ necazurile) 217
din (provin ~ foştii producători) 217
din cauza erodării... sau √ furtului 125
din cauza la (apă) 34
din prisma (prevederilor) 215
din punct de vedere al... 109
din punct de vedere imagine 109–110
dineu (?dejun) 201
Dinulescu Mihaela (av.) 142
director (Cristiana D.) 190
directorul √ Peugeot 122
discriminator 35
disipe (să se ~) 62
dispare (a ~) 56–57
dispeceră 192
displace (a ~) 58
divagatoriu 235
divident 158
dizident 149
dizidență 150
Dobrogea 229
doctorească 193
doi (ora ~ şi-un sfert) 55
doi (ora şapte şi treizeci şi ~) 55
doi (patruzeci şi ~ de asistente) 52
doisprezece (ora ~) 55
doisprezece (persoane) 52
doisprezecea (a ~) (clasa ~) 52
doişpe (mii de kilometri) 52
doişpe–treişpe (ani) 175
donjuanic 235
Dorina Deac (îi mulțumesc ~) 113
dorinți 25
două mii unşpe (în ~) 175
două sute douăzeci √ locuri 133
douăsprezece (bani) 52
douăşpe (kilograme) 175
douăzeci şi doi (ora ~) 55
douăzeci şi şase √ state 133
drage (colege) 170
dramaturgă 192
drapeluri 24
dublată (a suferinței ~) 39

E

e (oameni la care țin) 78
ea (îi era rău) 32
ecsact 224

Scanned with OKEN Scanner

editor 231
Electrecord (director al ~)115
episcop 231
era destinați (banii ~ funcționarilor) 78
√ era nimeni altul decât... 132
este (șansele ~ neglijabilă) 78
eşicher 165
eşuază 67
europarlamentar (Elena B.) 190–191
evaluarea (proba de ~ cunoştinţelor) 27
Evenimentul zilei (conform ~) 114
excede – exced 62
excroc 158
ex-equo 225
exista (a se ~) 100
expert (o mamă) 191
expropiere 158
extraviran 221

F

fac (echipa îşi ~ datoria) 77
face (fetele ~ vocalize) 78
familiar (?familial) 202
farmacie în Cluj fără datorii 146
favorabilitate 234
făcea (a ~) 61
făgaşuri 24
fermuar 153
festivale 22
feşi 25
fi (să ~) 179
fictional 235
fidelizare 234
fie că vorbim despre..., fie despre... 144
fie... sau 82
fii (Dumas şi ~) 27
fii (poate ~) 179
filigram 221
filoxerat 235
fi-mea 168
fimeie 160
fi-miu 168
fireşte că (se buluciseră ~ la porțile...) 120
fi-su 168
fi-ta 168
fitile 22
fixată (unei partituri ~) 40
flanel 153
flört 224
foen 155
format √ din copii, dar şi din tineri 129
formată (al unei comisii ~) 40
fortuit (?forțat) 202
fotomodelă 192
frumoşi (aranjați) 102
frunze √ de măslin, dar şi de salcâm 130
fudulitate 234
√ funcție de 134–135
funcționar (Elena L.) 191
fundamental (e atitudinea) 38
funerarii 155
Funeriu 228
furie 231
furtune 22
fusesei 73

G

garagață 165
generali (urmăriți ~) 102
genociduri 24
genoflexiune 165
gheget 224
ghicisei 73
ghişeft 165
ghiudem 152
giuvaer 153
globtrotter 161
glonte 165

Scanned with OKEN Scanner

goblene 22
godin (?sobă) 231
gogoşerie 152
Govora 229
grapefruit 225
grea (decizie ~ de luat) 102
grefe/grefuri 152
greşală 162
grije 162–163

H

hale ale √ Nokia 123
hamsiu 152
hangara 163
Haţeg 229
hazlii (cozeuri reuşiră...) 37
hăini 25
hârşit 171
heteroclit 173
HIDROELECTRICA (insolvenţa ~) 115
hipodroame 22
hotărâ (a ~) 148

I

Ialomiţa 229
iceberg 226
ide(a) 163
idiosincrasie 163
iernatec 25
iese (să ~) 183
ieşise (ei ~) 74
IMAS (sondaj comandat ~) 115
imixtiona (a ~) 236
impacta (a ~) 236
important (este dezvoltarea) 38
imposibilă (relaţie ~ de evitat) 102
inceste 22
incident (?eveniment fortuit: avarii, răniri etc.) 197
inclusiv şi 117
indentitate 163
infarcturi 24
inflamatoriu 35
inspector vamal (o tânără) 191
interlopi √ români, dar şi moldoveni 130
interviu dat... de √ C.A. 139
intitulată (faza emisiunii ~...) 40
intransingenţă 163
investi (a ~) (?a învesti) 208
ipohondrii (la cei ~) 90
islaz 158
itinerarii 25
itinerariu 161
iubită (familiei sau persoanei ~) 40
izlaze 22

Î

împărţesc (să ~) 69
împerechiat 170
împoaie (să ~) 184
împotriva √ Noua Dreaptă 122
√ în Banat (...), dar şi în Maramureş 130
în (despre clientelismul ~ România) 215
în extremis 224
√ în luna lui Cuptor, dar şi în august 130
înăscut 171
începe (a ~) 58
încăpăţîna (a se ~) 148
înconjor 163
înconjur (să ~) 71
înconjură (se ~) 71, 178
înconjure (să se ~) 71
încuvinţa (a ~) 178
îndemânatec 25
înebunit (a fi ~) 70
înebunit 171
îngenunche 62
îngenunchiat 170

Scanned with OKEN Scanner

înghețăți 24
înneca (a se ~) 70
înnota (a ~) 70
însăşi (a ~) (existenței) 41–42
însăşi (autorul) 41
însăşi (justiției ~) 42
însăşi (lucrătorii) 41
înscri (a ~) 178
însera (a ~) (?a insera) 208
înseşi (Dumnezeu) 42
înseşi (situația) 42
înstila (a ~) 183
însurat cu Georgeta de 14 ani 145
înşeală (se ~) 67–68
înşile (ele ~) 42
întortochiat 170
între (cooperarea ~ PSD, PNL şi PC) 218
între (despărțirea ~ soți) 218
între (relațiile ~ fostul... şi fostul...) 219
între (tensiunile ~ liderii) 218
între (traficul ~ Filiaşi şi Tg.-Jiu) 218
între mine şi între tine (nu mai e nimic) 119

J

jacuzi/iacuzi 224
jăratec 25, 26
judecător (Mona P.) 191
juntă 224
jurnalist (Eugenia V.) 191

K

Kanal D (telespectatorii ~) 114
Kremlin 229

L

la acest/acel moment 105
la număr (erau doar şapte ~) 118
la Vasilia (i-am spus ~) 34
la/de la momentul 105–106
lămurisei 73
legat de (acțiunile ~ cele...) 104
legat de (provocare ~ ceea ce...) 104
leşini 232
leturghie 156
liberal (Mariana C.) 191
librăreasă 194
liceean 160
liderii √ care noi ne-am confruntat 139
lila 231
limonăzi 25
livra (a ~) (?a acorda/a transmite/a depune) 211
loveşte (violența şi mentalitatea ~) 78
lubrefiant 156
lui Margareta (mama ~) 33
lui Steaua (golu' ~) 33
lunatec 25

M

machioză 226
mafie 231
magicie 234
magistrată 192
mai m-aş fi gândit 144
maică-ti 167
maieu 153
maistră 192
majordom (?tambur-major) 201
majoritatea (îi e ruşine) 32
manager al √ România TV 123
manageria (a ~) 236
manifestație (?exteriorizare prin vorbe, fapte etc.) 197
manipulatoriu 35

Scanned with OKEN Scanner

manipuliziune 234
marile (companii le convine) 33
maron 173
martiric 235
masajuri 24
mass-media (reprezentanți ai ~) 87
mass-media (derapajele ~) 87
mass-media (locale) 88
mass-media (nu sunt...) 88
mass-media (potrivit ~) 87
maşină de cusut *Rodica* nouă 146
matrice 231
matur 231
maxim (+ numeral) 213
maxim (la ~) 213
maximă (de ieftină) 102
maximum (curaj) 212
măcelară 192
mă-sa lui (am vorbit cu ~) 119
mă-si 168
mătuşi-mea 167
mândrii (românii sunt ~) 90
mânuşi 221–222
mârlănism 234
media (a ~) (balta liniştită ~) 88
media (care au fost...) 88
media (presiunea ~) 88
media (ucrainene) 88
mediocrii (scriitori ~) 91
membrii (cei şase ~) 89
membru PSD (Corina D.) 191
meneger 224
menită (o etică a neuitării ~...) 40
merita (a se ~) 100
mesajuri 24
miere de albine en gros 145
mignionă (?minionă) 202
mileu 153–154
minim (+ numeral) 213
minim (la ~) 213
minimim (efort) 213
ministră 193
ministreasă 193–194
ministrul (fotoliul de ~ Culturii) 27
miniştrii (față de alți ~) 90
mintali (declasați ~) 102
mişelism 234
mîncînd 148
molatec 26
momental 186
monezi 25
monoloage 22
Morariu 228
mortalitate (?încetare a vieții) 197–198
motivație (?cauza unei acțiuni) 198
multora (absentările a ~ dintre...) 46
mulțime (o ~ începe să-i placă) 33
mulțumesc √ Radio România 124
munceşte (țigani care ~) 78
murii (a ~) 179
muzeograf principal (Maria B.) 191

N

Naidin Ion (lt.-col.) 142
nasoi 160
naveta (a ~) 236
navigă 62
năduşală 162
neâncredere 148
neântrerupt 148
nebunatec 26
necesar (este ~ construirea) 38
negaționist 235
negociator sindical (Anca A.) 191
negrii (ochii aceia ~) 91
nemaipomenită (de frumoasă) 102–103
nevesti-si 167
new media (comentatorii ~) 88
New York 229
nici... dar şi 82
nimeni (nu-s de vină ~) 111

Scanned with OKEN Scanner

niţeluşi 186
Nobăl 85
norei (a luat scrisoarea ~) 195
noru-mea 167
notar (Maria Daniela C.) 191
notărească 193
Noua Dreaptă (împotriva ~) 114
nouăşpe (în jurul orei ~) 175
nu numai... cât şi 84
nu prea se pricepe 144
număr de (s-au dat un ~ 65 de sancţiuni) 118
nuntă/cununie (?căsătorie civilă) 201
nutriţionist (Mihaela I.) 191

O

o mie √ minute 133
o va trece-o (fără probleme) 118
o veţi mânca (friptura) 118
oamenii (aceeaşi [sic!] ~) 90
oarecari 170
oareşcare 176
oblete 152
obligatoriu (este ~ o schimbare) 38
obsearvă (se ~) 184
obţinută (unei averi ~) 40
odioşenie 234
offside 226
Olariu 228
Olaru Eugen (dr.) 142
olfactiv (?oftalmologic) 202
omorâ (a ~) 148
oportunist (?oportun) 202–203
oprobiu 165
opt miliarde √ euro 133
optisprezece (septembrie) 175
optişpe (ani) 175
or (soarta părinţilor ~ bunicilor) 220
orbita (a ~) 236
ordine (?dispoziţie obligatorie) 198
ordini 25
ori (nu poţi s-o rupi... ~ dacă o faci...) 219–220
oricărui (în viaţa a ~ om) 46
oricâtor (în ciuda a ~ avertismente) 46
ostatec 25
otozbir 165
outoare 172

P

paisprezece mii √ copii 133–134
paişpe, cinşpe (ore pe zi) 175
paleativ 170
palincă 152
paradisiac 169
paraliza (a se ~) 101
pare (a ~) 56
parizel 152
partenariat 165–166
partidul (... i se dă mandatul) 32
Pascariu 228
pat de copil foarte avantajos 145
pateu (de ficat) 152
patrat 222
patron al √ Steaua 123
patruzeci şi trei √ ani 133
pă (să-l oblige ~ el) 186–187
Pădurariu 228
păianjen/păienjen 158
părerist 234
părintele √ Dunărea 122
pân (colindase ~ tot târgul) 187
pântre (cei de-acolo) 187
pârâuri 24
pe (a fost aplicat ~ patru ţări) 216
pe (ce nivel se situează) 216
pe (lege, interimatul... nu poate fi...) 216
pe (se va încheia ~ creştere) 216
pe final 104–105

Scanned with OKEN Scanner

pedelist (Florica C.) 191
percept 198
perfecți (cartofi prăjiți ~) 103
periculoasă (... acest tip...) 38
permiteți 232
persoană non grata 224
perturbează 63
Peru 229
petec 26
PETROMIDIA (privatizarea ~) 115
pictor (Ana M.) 191
pierdusei 73
pireu/piré 152
pişoar 222
pizzărie 152
place (a ~) 57
plachiu 154
plancardă/pancardă 166
plecasei 73
pleznet 150
plezni (a ~) 177
plînge (a ~) 148
ploduri (?copii) 198
poate (nu ~ ei să mă revoce) 78
poate că (rezultatul este ~ cel meritat) 120
posibil (face ~ această abordare) 38
posibilă (cât mai bună ~) 103
pot (fiecare ~ consuma) 77
potențializat (a fi ~) 236
potrivit √ France Press 124
prădeze (să ~) 63
precede (a ~) 59
preconizată (ale pedagogiei ~...) 40
prefectural 173–174
preinfarcturi 24
preliminarii (?preliminare) 203
prematur 231
premiză 150
√ presa locală, cât şi cea centrală 127
presărată (deasupra câmpiei... ~) 40
preşedenție 166
preşedinte al C.D. (Roberta A.) 191
preşedintele √ Kosovo 122
prevedere 231
primăvăratec 25
primisei 73
prin intermediul revistei,... √ literaturii 125
prioritizare 234
Prisăcariu 228
privesc (în ceea ce ~ relațiile) 110–111
privitor la (detalii ~ bugetul) 104
privitor la (prezentare ~ structura) 104
procuroare 193
producător (Daniela M.) 191
profesor (Corina B.) 191
profesorii (săracii ~) 90
profile 22
prolifera (a ~) (?a profera) 208–209
promite (a ~) (?a preveni) 211
prooroci (a ~) 70
propice 231
proprii (ei copii) 36–37
proprii 172
propuie (să se ~) 180
prostație 164
protectiv 235
Prunariu 228
psihică (bolnavă ~) 103
pudibund 174
pui (nu ~ preț) 180
pulovăr 154
pulpă de pui cu spate 146
purece 164
purtător de cuvânt (Mădălina D.) 191
puținora (a ~) (contestația ~ dintre...) 46

Q

quasi complet 226

Scanned with OKEN Scanner

R

Radio România (corespondentul ~) 114
răci (a se ~) („a se îmbolnăvi") 101
rămânea (a ~) 61
răzgândeală 234
râde (a se ~) 101
realizator TV (Eugenia V.) 191
realizatorul √ „Happy Hour" 122
reapare (a ~) 57
reaşează (se ~) 67
reâncălzit 148
reântâlni (a ~) 148
rebranduire 234
recidiva (a ~) (?a reveni/a reapărea) 211
recreea (a ~) 184
recreere (?creare din nou) 198
recuperatoriu 35
referitor la (cele propuse ~ reducerea...) 103
referitor la (reclamație ~ declarația...) 104
regizor (Sanda M.) 191
regizor 231
reînoi (a-şi ~) 70
renisipată (a fi ~) 236
renta (a se ~) 101
renumera (a ~) 222
repercursiune 164
reporter (Mădălina P.) 191
reporter special al PC (Emma N.) 191
reporterii (nici cunoscuții ~) 90
reprezentanții (câte doi ~) 90
reseta (a ~) (?a intensifica/a declanşa) 211–212
restituii (a ~) 179
reşeu 156
revelatoriu 35
revenii (se va ~) 179
revizor 231
revoltez (mă ~) 63
Riciard Wagner 86
ricoşază 67
ritualiza (a ~) 236
rîde (a ~) 148
româncă (?română) 203
România liberă (potrivit ~) 114
România TV (manager al ~) 114–115
ROMSILVA (a fost vândut ~) 115
Roşia Montană (contra ~) 114
roşiatec 26
roşiatice 174
roşii (vor fi porecliți) 37
Rotariu 228
ruini 25

S

s-a implicat (cei care ~) 80
s-a prelevat (probe) 78
s-a schimbat (lumea şi România ~) 78
sacoşi 24
sait 226
salar 158
sandviş 152
sanguină (?sangvină) 203
sare, √ care am măcinat-o 138
sarmală 153
saten 86
s-au răsturnat (un autobuz) 77
sau... ori 82
sălbatec 26
săpi 24
scade (a ~) 58
scandalagii (de vocație se simt...) 27
scandale 23
schimbasei 74
scoț 180
scoveargă 153
scri (a ~) 178
scriitor (Herta M.) 191
se aud (ce ~ prin alte părți?) 111
Sechelariu 228

Scanned with OKEN Scanner

semnalistic 235
semnificativ (... s-a părut relatarea) 39
senator PC (Cristina A.) 191
senior editor (Liliana N.) 191–192
servi (a ~) „a da să mănânce" sau (a se) servi „a lua să mănânce"? 204–206
servici 156-157
sever 231
sifonerie 153
simbiozat 235
simbol 231
simplă (de făcut) 103
singurii (se pot descurca ~) 91
sitronadă 153
sînt 148
sîntem 148
sînteți 148
slabi (mobilați) 103
SMURD (echipaj ale ~) 116
snoba (a ~) 236
snobare 234
soarta √ Hidroelectrica 122
Sofia 229
somități √ locale, dar și internaționale 130
sorei (soțul ~ mai mari) 194–195
spațiu comercial lângă BIG cu convector 146
specifici 232
Sri Lanka (plantă... a ~) 114
Stănescu Viorel (notar) 142
Steaua (patron al ~) 114
stinsă (ale unei fete ~) 40
stînga 148
stomace 23
Str. Brezoianu Ion 142
străjui 69
streașine 156
stress 226
strîmba (a ~) 148
studiourile √ Antena 3 122
subsioară 160
succede (a ~) 59–60
sumă de (a fost amendată cu o ~ 60000 de lei) 118
sunt (mass-media ~ alimentate) 77
√ sunt nimic altceva decât... 132
supoartă (nu ~) 184
surorii (i-am spus ~ medicale)195
susție (să ~) 180
suveniruri 24

Ş

şaizeci √ tone √ grâu 133
şaptişpe treizeci (în jurul orei~) 175
Şarli Şaplen 86
şedere 231
şeminee 23
şi inclusiv 117
şi... cât şi 81
şi... dar şi 82
şoferi, pe drumuri cu gheață fără cauciucuri 146
şoric 153
şprei 85
ştat (de plată) 86
şti (ce ~ despre mine) 179
ştie (echipele care nu ~) 80
ştie (numai ei ~) 78
ştii (va/aş ~) 179
ştrangula (a ~) 222
ştres 86

T

tabagiu 234
tace (a ~) 58
taxi 231
tărăbi 24
târşi (a ~) 178
telegrămi 24
Teleorman 230

Scanned with OKEN Scanner

teleskiu 161
temere 231
tenes 154
tentă (înclinare, năzuință) 198–199
testicol 160–161
testuri 24
timbre (?proprietăți ale unor sunete) 199
timpul său/lui (şi-a pierdut ~) 118
tombolă 231
tomnatec 26
toți (cu ~) 176
transcede (a ~) 178
transmisă (a amintirii ~) 40
transpare (a ~) 57
transplante 23
trasabilitate 234
trăiesc (media ~ din publicitate) 76
Trăistariu 228
trăznaie 150
trăznet 150
trăzni (a ~) 177
trăznit 169
trebuiai 75
trebuie (să ~) 75
trebuiesc 75
trebuieşte 75
treizeci √ mii doi 133
treizeci şi unu √ dosare 133
tremurândă (unei... mâini ~) 40
trezisei 74
trimete (a ~) 181–182
tripticuri 24
troznet 151
trozni (a se ~) 177
troznire 151
troznitor 169
trufaş 231
tumultos 172
tupeist 234
tuturor (a ~) (pe chipul ~) 46

Ț

ținea (a ~) 61
țiu (minte) 180

U

Uaterlo 86
Ucraina 230
UDMR (i-a promis ~) 116
uite-te 183
uliți 24
ulterioric 235
ultimile (decizii) 170
umplea (a ~) 61
un om (... i se prescrie) 32
unic 231
unu (optzeci şi ~ de țări) 51
urechiat 161–162
√ urmare a 135–136
uşuratec 26
uzini 24

V

va cumpăra (cei care ~) 80
va fi (şapte lucrători) 78
va implica (se ~) (preşedinții de cluburi ~) 78
vacantare 234
vapori 231
vază (să se ~) 180
văratec 26
vârsta √ care noi zbârnâim 139
vechia (cabană) 170
vede (a ~) 58
vedeți 232
vehicol/autovehicol 158
vendettă 226
vestibul (?încăpere) 231
vestmânt 154
veşnice (în rivalitate) 103

Scanned with OKEN Scanner

vi (tu ~) 179
viața-mi (mi-am dat ~) 119
vicepreşedinte al CE (Viviane R.) 192
vie (o să~) 180
vier (?porc) 231
vii (cu vii!) 37
vina unui preşedinte sau √ altuia 125
vine (în anii care ~) 78
vise (?aspirații, dorințe arzătoare) 199
visterie 158
visurile √ care le am 138
vită tocată în pachet 145
vizibilizat (a fi ~) 236
vocația de chelner în sânge 144
vom trebui 75
vraja √ Depeche Mode 122
vrăşmaş 166
vrea (credincioşi care) 80
vrea (cu ce ~ ei) 78
vreo câteva (zeci de manifestanți) 118
vroia 72
vroiam 72
vroiați 72
vroiați 72
vroiau 73
vutcă 153

Z

zace (a ~) 58
Zagreb 230
zece şi şaptisprezece (între ~) 175
zicea (a ~) 61
zîmbi (a ~) 148
zminti (a ~) 177
zmuci (a se ~) 177
zmulge (a ~) 177

Scanned with OKEN Scanner

SURSE DE DOCUMENTARE (2010–2013)

- **PERIODICE**: a) **centrale** (*Adevărul, Adevărul literar şi artistic, Click, Clipa, Dilema veche, Evenimentul zilei, România literară*; b) **locale** (*Actualitatea de Călăraşi, Adevărul de seară, Arena, Evenimentul de Călăraşi, Express, Jurnalul de Călăraşi, Observator de Călăraşi, Pământul*).
- **EMISIUNI TV:** *Acasă TV, Acasă Gold, Animal Planet, Antena 1, Antena 2, Antena 3, AXN, AXN Crime, B1 TV, Cinemax, Cinemax 2, Discovery I D, Discovery World, Diva Universal, Euforia TV, Film Box, Film Café, GiGa TV, Hallmark TV, HBO, Kanal D, Look TV, MGM, Monney Channel TV, Movies TV, Naşul TV, Național Geographic, Național 24 Plus, Național TV, Neptun TV, OTV, Prima TV, Pro Cinema, Pro TV, Realitatea TV, Romantica TV, România TV, Sport.ro, TCM, TLC, Top 1 TV, Transilvania Look, Travel Living TV, Trinitas TV, TVR 1, TVR 2, TVR 3, TVR Cultural, TVR Info, TVRM, Zeus TV, Zone Reality.*
- **EMISIUNI RADIO**: *Radio România Actualități.*

Scanned with OKEN Scanner

CBMA	= A. Marinescu, *Codul bunelor maniere astăzi*, Editura Humanitas, Bucureşti, 1995.
CG	= V. Guţu Romalo, *Corectitudine şi greşeală (Limba română de azi)*, Versiune nouă, Editura Humanitas Educaţional, Bucureşti, 2000.
DEX[1]	= *Dicţionarul explicativ al limbii române* (DEX), Academia Republicii Socialiste România, Institutul de Lingvistică din Bucureşti, Editura Academiei..., Bucureşti, 1975.
DEX[2]	= *Dicţionar explicativ al limbii române* (DEX), Ediţia a II-a, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan", Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1996.
DEX[3]	= *Dicţionar explicativ al limbii române* (DEX), Ediţia a II-a revăzută şi adăugită, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", Editura Univers Enciclopedic Gold, Bucureşti, 2012.
DOOM[1]	= *Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române* (DOOM), Academia Republicii Socialiste România, Editura Academiei..., Bucureşti, 1982.
DOOM[2]	= *Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române* (DOOM), Ediţia a II-a revăzută şi adăugită, Academia Română, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2005.
DTL	= Gh. Constantinescu-Dobridor, *Dicţionar de termeni lingvistici*, Editura Teora, Bucureşti, 1998.
GA[1], I	= *Gramatica limbii române*, vol. I, Ediţia a II-a revăzută şi adăugită, tiraj nou, Academia Republicii Socialiste România, Editura Academiei..., Bucureşti, 1966.
GA[2], I; GA[2], II	= *Gramatica limbii române*, vol. I (*Cuvântul*), vol. II (*Enunţul*), Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", Editura Academiei Române, Bucureşti, 2005.
GT	= M. Avram, *Gramatica pentru toţi*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, Bucureşti, 1986.
Hristea	= Th. Hristea, *Probleme de etimologie*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1968.
IOOP	= *Îndreptar ortografic, ortoepic şi de punctuaţie*, Ediţia a V-a, Academia Română, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1996.
MEO	= C. Ionescu, *Mică enciclopedie onomastică*, Editura Enciclopedică Română, Bucureşti, 1975.
MTO	= Al. Graur, *Mic tratat de ortografie*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1974.
NP	= Al. Graur, *Nume de persoane*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1965.
OOP	= G. Beldescu, *Ortografie, ortoepie şi punctuaţie*, Societatea de Ştiinţe Filologice din R. S. România, Bucureşti, 1982.
Rădulescu	= I.-Şt. Rădulescu, *Erori flagrante de exprimare. Radiografie critică a limbajului cotidian*, Editura Niculescu, Bucureşti, 2007.
Rosetti	= Al. Rosetti, *Introducere în fonetică*, Ediţia a III-a, revăzută şi adăugită, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1963.
SLR	= I. Iordan, *Stilistica limbii române*, Ediţie definitivă, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1975.
Şuteu, Şoşea	= F. Şuteu, E. Şoşea, *Dicţionar ortografic al limbii române*, Editura Vestala, Editura Atos, Bucureşti, 1994.
Toma	= I. Toma, *Limba română contemporană, Privire generală*, Editura Niculescu, Bucureşti, 1996.

Scanned with OKEN Scanner

Pentru comenzi şi informaţii, contactaţi:
GRUPUL EDITORIAL CORINT
Departamentul de Vânzări
Str. Mihai Eminescu nr. 54A, sector 1, Bucureşti, cod poştal 010517
Tel./Fax: 021.319.47.97; 021.319.48.20
Depozit
Calea Plevnei nr. 145, sector 6, Bucureşti, cod poştal 060012
Tel.: 021.310.15.30
E-mail: vanzari@edituracorint.ro
Magazin virtual: www.grupulcorint.ro

ISBN: 978-606-8668-43-7
9 786068 668437

Scanned with OKEN Scanner

ILIE-ȘTEFAN RĂDULESCU s-a născut la 20 iulie 1934, în București. A urmat cursurile primare, gimnaziale și liceale în Călărași, apoi pe cele ale Facultății de Limba și Literatura Română a Universității din București.

Licențiat în filologie și profesor, gradul I, de limba și literatura română la Colegiul Național „Barbu Știrbei", din Călărași, a colaborat în presă, după 1970, cu sute de articole și studii de specialitate.

A publicat, pe lângă volume de istorie literară și teatrală, de critică literară și memorialistică, și volume consacrate limbii literare actuale.

A fost distins cu premii naționale pentru „creație literar-publicistică" și „eseu-istorie literară", precum și cu diplome de excelență din partea Guvernului României, a Ministerului Culturii și Cultelor și a Ministerului Educației și Cercetării. Este membru fondator al Societății Scriitorilor Români (Știință, Memorialistică, Tehnică), membru de onoare al Societății de Științe Filologice din România, cetățean de onoare al municipiului Călărași.

Lucrarea, oglindă critică, obiectivă a limbajului actual, comentează (pe baza citatelor culese din presa scrisă și audiovizuală a ultimilor ani) cele mai flagrante greșeli de gramatică și ortografie, oferind, totodată, soluții corecte de exprimare.

Structurat în 12 capitole, volumul prezintă un număr mare și divers de abateri de la normele limbii literare, abateri care, prin amploarea și gravitatea lor, reflectă, din păcate, procesul continuu de degradare a limbii scrise și vorbite, cauzată, în principal, de ignoranță sau neglijență, un vocabular sărac și stereotip, bazat pe mimetism, o preluare necritică de tipare sintactice străine, „inovații" lexicale neatestate, accentuări aberante...

„Cum vorbim și scriem corect" este întrebarea din subtitlu, la care vrea să-i răspundă, într-o bună măsură, această lucrare. De ce? Pentru că – nu este o noutate – limba română, din zilele noastre, se urâțește continuu, o cauză primară constituind-o slaba cultură gramaticală, implicit literară, rezultat previzibil al unui învățământ neașezat, tributar încă formalismului și evaluărilor arbitrare.

Scanned with OKEN Scanner